

AŽDAJA SEDMOGLAVA,

BOJNIM KOPLJEM UDARENA I NAGÈRDJENA,

iliti

sablast griha na sedam glavnih grihah

razdiljenoga oštrom istinom pokarana i prikorena;

A DRUGAČIJE

UKOR

malovridnostih čovičanskih

POSTAVLJEN U JEDNU KNJIGU, KOJU SABRA, SLIČNORIČNO IZPISA, I NA SVITLO DADE

Vid Došen,

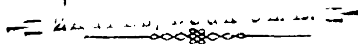
dalmatin od mora velebitskoga, sl. biskupata zagrebskoga misnik,

župe dubovičke u vitežkoj krajini slavonskoj brodskoj duševni upravitelj i pastir;

A DRUGIPUT NA VIDIK IZNESE

David Starčević,

naměstni učitelj kraljevske zagrebačke gimnazije.

U Zagrebu 1865.

Troškom i bèrzotiskom A. Jakića.

Predgovor.

Hèrvatski narod žive ne samo medju sedmoglavimi, nego i medju stoglavimi aždajami, koje mu uvěk o propasti po svojih vlastitostih rade, kao što to naš vèrli otačbenik veli: „Jedan: krut i ljut, prěsan i silovit, grabljiv i svadljiv, hvastav i gospodljiv, pun tašćine i vašćine; drugi: vuhal i podmúkal, štetnik i zlobnik, šegav i osvetljiv, varalica, pletkar bez stida i počtenja; treći; glup i tup, lakom i kèrvav, bludan i gnjusan, skotnâ života, a zvěrske ćudi; četvrti: najgrozniji od vsih: crno u njega je bělo, sve dokazà a ničega nepriznà, drugi zakon sebi, a drugi tebi, čto je u drugih krivo i kudivo, za njega je pravo i pohvalno; učini mu dobro, da ti se naruga; izbavi ga smrti, jeda te ubije, bez kolca i konopca, mudrolijom i vragolijom: er mudrost, nekad lěkaricom, u njega je ubojicom. A peti? a šesti? Miruj, još im zubi rastu.“ Tako ti izgledaju te aždaje. Daklem ričući lavi obilaze, nastojeć, da nas proždru; s toga nam valja na oprezu biti.

U Hèrvate se bud iztočne bud zapadne bud muhamedanske věre uvlači od dana do dana sve to više manah, koje jim podkopavaju obstanak, te bi jim se mogle danas sutra i glave vèrći, ako jim se još, dokle su u klici, vratom nezakrene. Naš narod upija tudje mane poput bolestnika, koji žuk lěk u sladoru ili medu uzima, neznajući, što je tu sve směšano. Ovdě je od goleme potrebe narodu u pomoć priskočiti, te mu zdrave — dobre — stvari od otrovnih — zločestih — razlučene prikazati; a on ima hvala Bogu dosta zdrava i zrěla suda, te dobre i pripravne volje, pa će znati odabrati što je po-nj bolje.

Gledajuć, gdě se mane i druge nepristojnosti u narodu šire, pa sve to strašnijimi i po narod pogubnijimi postaju, a razmišljavajuć, kamo će ga to dovesti: stadoh misliti, kako bi se tu narodu pomoć pružila. Napisao bih što izvorna; al iskreno govoreć, niti mi dopuštaju moji drugi poslovi — a niti sam zasad dorasao što vèrstna proizvesti; nu pade mi u dobri čas na pamet, da imamo dragocěno rědko

blago: „Sedmoglavu aždaju“ Vida Došena, koju molji u prašini grizu, pa koja bi za naš narod u ovo doba od neizrecive koristi bila.

Nakanih to blago narodu hèrvatskomu u ruke dati, pa mi' se evo hvala Bogu moja vruća želja i izpuni; blago velju, koje čověku svakoga stališa bud maloga bud velikoga lèp nauk za život ponudja.

Pošao daklem, Vide, u hèrvatski narod u srětni čas, koreć pogrěške puka svoga; a hvaleć mukom sve, što je hvale vrědno. U nadi, mili hèrvatski narode, da će ti Vid dati vid, pa da će u tebi naći odziva, primiv ga gostoljubivo po našu staru hèrvatsku: evo ti ga uručujem onakova, kakov je iz njegova zlatnoga pera izašao.

Ja sam njegovo vlastito izdanje od godine 1768., netaknuv u njegov jezik — ikavsko narěčje — novim pravopisom za ovo drugo izdanje priredio, koje je evo s Božjom pomoćju, mojom mùkom; a troškom tiskara gospodina Antuna Jakića běli svět ugledalo. Nemogu ovdě dosta izreći hvale ovomu gospodinu, koji se je i ovom prigodom ukazao narodnim dobročiniteljem. Hèrvatski narode, još te jednom molim, da mi Vida lěpo primiš, da ga u svem slušaš, onih se manah, koje on kori, ostaviš, pa ako tako učiniš, onda ti spomenuti neprijatelji — ma i hiljadoglave aždaje — neće naškoditi. Njeguj ga! njeguj! čitaj ga! čitaj! pa po njem živi na slavu Boga i svoju korist.

Mili će štilac oprostiti, našav u ovom izdanju gděkoju pogrěšku, koje se uz najveću pazku nemalo u svaku knjigu uvuku. Nemetjem jih ovdě; jer mislim, da će svaki pravi Hèrvat znati, gdě je pogrěška, a to tim prije, budući su negoleme.

Pisano u Zagrebu na Malu Gospu 1865.

David Starčević.

Trublja

na ogled megdana sazivajuća.

Evo trublja glas uzdiže,
Na sve strane nek odliže,
Da na pomoć vojsku zove
I sakupi vitezove,
Da tko kripko sèrdce ima,
Bojno kopje hitro prima,
Te aždaji na megdanu
Nek vitežki dade ranu;
Što će ovde vèrstni reći?
I hoće l' se vojska steći?
Nevire se ja nebojim
Od kripostnih niti dvojim,
Da svi skupa kripko stanu,
Kopja dižuć na megdanu,
Da i sebe kripko brane,
I sablasti dadu rane,
Nek se sruši i obori,
Da nediže glave gori;
Da li rane kad dopane,
Nek se sruši i propane,
Da u jami svojoj gori,
Kojano se zato stvori,
Neka u nju širom kasa,
Što na svitu bisno basa,
I jadovnu glavu digne,
Da pogubi, koga stigne.
Indi kad je tome tako,
Zazvati ću sad ovako:
Stàn' sablasti iz propasti!
Sad ćeš grunut i propasti,
Ako li se neobraniš
Od nesvistnih, koje raniš,
Kad podmaknu svoje rane,
Dušmanina da svog brane,
Nek njih rani svega vika
Brez obrambe i brez lika.
Al se za-jer mamit neće,
Nit zlo od zla činit veće,
Braneć sablast, koja rane
Njima daje otrovane.
Tko se tako ikad mami,
Da se od tog nezasrami
Dušmanina branit svoga,
Koji najpri gèrdi Boga,
Kad od svoje strane radi,
Da se slavni Bog osmradi.
O! te je li tko poludi,
Da se gane i usudi
Uzdignuti svoju glavu,
Za nacèrnit božju slavu?
Tako čine svi grišnici,
I nebeski odpadnici,
Kad se s paklom uortače,
Radeć Boga da potlače.
O! te tko se nepripada,
Kad se digne vrića smrada,
Il smradnoga koža mesa,
Kad smrad digne do nebesâ,
Da na zemlji kada smèrdi,
Na nebesim Boga gèrdi?

Kad tko bisan o tom radi,
Slavnog Boga da osmradi,
To je čudo mnogo veće,
Nego da se svinja meće,
Kad se u svom blatu valja,
Jasno sunce da zakalja.
Što je oblast vičnjeg kralja?
Što li naša sila valja?
Prama Bogu kad se diže,
Koga vàs svit nedosiže,
Nit se pamet dignut dade,
Da promisli i poznade
Nejednakost i razliku
Prama Bogu i čoviku.
Od sunca bi bila mala
Nejednakost, da b' se dala,
I od iskre, koja gine
U čas oni, kada sine,
Pram razliki vičnjeg Boga,
I čovika umèrloga.
Pram svim svitom trun vagati,
Bilo b' varat i lagati,
Da tko reče, da je slika
To od Boga i čovika.
Uzet našu zemlju cilu,
I svu na njoj moć i silu,
I dvorane sve visine,
I svu vojsku dònje tmine;
Pak dignuti prama Bogu,
Sliku reći još nemogu:
Da cèrv, kada cèrkat stane,
Teke teke sobom gane,
Te svu zemlju i nebesa
U prah smèrvi i raztresa.
Sìne ove i ostale
Na hiljade da b' se dale,
Da razliku kakvu godi
Slabu barem jedna sgodi,
Vridnost božju da izreče,
S kojom stvari sve priteče.
Sve bi manje pokazale,
Neg razliku da bi dale
Mèd vikovim sto hiljadâ,
I mèd časom što je sada.
Bog je vičnji, svet u sebi,
Mudar, moguć sám po sebi
Tako, da se reć nemože
Od njeg dosta, da se slože
Bogoslovci svi s pameti,
I Angjeli još svi sveti,
Svi nemogu drugo reći,
Neg da nije moć doseći,
Nit s pameti blizu doći
Jasnoj božjoj velikoći.
Prid njim il s njim nebi vika,
Duha, svita ni čovika;
Da l' stvorenja sva sadanja,
Pram Bogu su jučeranja.
Što već stoji šest hiljadâ
To je kan' da poče sada.
Da hiljade tko hiljadi,
I stostručit vàs vik radi,
Da s tim božji vik izpiše,
Ne b' kazao ništa više;
Neg da počet nije moći;
A kamo li na kraj doći.
Da tko vičnjeg gospodina
Mudrost piše sto godinâ
Drugo ništa nenauči,
Neg zaludu da se muči,
Kad se kini ludujući,
Nedosežnost dosižući.
Angjeli su božji dosti
Uzvišeni u mudrosti;
Al njihovo opet znanje
Pram božjem je mnogo manje,
Neg kap mala rose čini
Prama morskoj svoj širini.
Tko mogućstvo božje mìri,
Jedno čini kan' da žmiri,
I s pameti da nemiče,
Nit se misleć šta dotiče;
Jer sabrati sve tabore,
Što svit ovi dati more;

Uzet silu iz propasti,
  I nebeske sve oblasti;
Pak mogućsto mìrit Boga
  Bilo b' kao i brez toga;
Pram Bogom je to sve niže
  Neg mrav sitni kad gamiže,
Da nebeskom vèrti silom,
  I da stresa zemljom cilom.
Da tko sriću i radosti,
  I skup božjih svih kriposti
Kazivati kako stane,
  Kažuć svega svita strane,
Koliko je naći blago,
  I sve, što je sèrdcu drago.
Kazao bi trule kèrpe
  I ubožtva strašne hèrpe,
Što od truna manje valja,
  Pram bogastvu vičnjeg kralja.
Sad uskoke ovog kralja
  Prizovnuti amo valja,
Te upitat odpadnike,
  Strašnog Boga odmetnike,
Imaju li iskru vire?
  Kad se Bogu iznevire,
Da njih takne i probudi,
  Kažuć kako svak poludi,
Kad od Boga svog odpane,
  I zasluži vičnje rane.
Tamni slipac jer nepazi
  U tamnosti kamo gazi?
Tko se diže i pram kome?
  I što služi svak po tome?
Tamnu zloću kada pruži,
  Jasnost božju da obruži,
Kad uvridi vičnjeg kralja
  Brez kog ni trun svit nevalja;
Pak nemisli nit se brini,
  Što svog Boga neprocini;
Pak još zloće i nemiri;
  Što se Bogu izneviri;
Pak još straha neimade;
  Krivac Bogu što postade,
Pak nemisli nit se boji;
  Štrašnu propast što posvoji.
O! te Boga neljubiti,
  Brez kog nije moći biti,
Te onoga uvriditi,
  Kog je dužan svak sliditi?
Te od onog odpanuti,
  Brez kog nije moć dahnuti?
Te onome uzet slavu,
  Kom smo dužni dati glavu?
Te onog li nepoznamo,
  Za kog prolit kèrv imamo?
Te Bog li se sladki ruži,
  Kome jasno nebo služi?
Te Boga li tko odbigne,
  Koji uvik svagdi stigne?
Te tko božju gèrdi oblast,
  Prid kojim se trese propast?
Prid kojim no sva kolina
  Od visinah do dubinâ
Valja da čas svaki klonu,
  I od straha da potonu,
Kad promisle i procine
  Strašnog Boga od visine,
Kom nebeski jasni dvori,
  I angjelski svi tabori,
Služeć doli dèrže lice,
  I padaju svi ničice.
I da od njih Bog zaište
  Stvari svima još nevište;
Na priliku da Bog reče:
  Nek se rad njeg svaki peče
Sto godinah il hiljadu,
  Da mu veću slavu dadu,
Radostno bi svi skočili
  I goreći svidočili,
Da je gorit slast najbolja,
  Kad se puni božja volja,
A cèrv zemlje jadoviti,
  Bisni čovik siloviti,
Digne svoju holu glavu,
  Da obori božju slavu;

Kao da se puž balavi
  Na to digne i postavi,
Kad rogove digne gori,
  Nebo njima da obori,
Zato nebo da obori,
  Rosom njemu što podvori,
Koja njemu kripost dade,
  Da gamizat moć imade.
I grišnik se diže gori,
  Slavu Boga da obori,
Milostivo koga stvori
  I kom svakim dobrom dvori
I od koga ruke prima,
  Da se ganut oblast ima.
Pak kad ovu oblast stiže,
  Da po svitu pogamiže;
Od svog Boga on odbiže
  I s cèrnim se paklom diže,
Za da s kraljem na visini
  Rat zametne i boj čini.
K dušmaninu uskočiti,
  Pak se holo ukočiti
Na megdanu pram nebesom,
  Oboružan trulim mesom,
Koje kada najveć smèrdi,
  Strašnog Boga najveć gèrdi.
Jogunluk je to obistni,
  Odpadnik je to nesvistni,
Kom se vas svit čudit mora
  I dvorani svi ozgora.
Toj pomamnoj sloboštini,
  Koju bisni uskok čini,
Svi sabori i oblasti
  Od nebesah do propasti,
Čudu naći kraj nemogu
  Po istini i razlogu;
Kamo l' da bi od svakuda
  Našli svèrhu čudnog čuda.
Sad paklene vitezove,
  I nadalje trublja zove
Kako bisni megdan čine,
  Na kom duša uvik gine;
Kako l' sablast onu brane,
  Koja smèrtne daje rane,
Kojim ranam svega vika
  Dat nemore nitko lika,
Nego likar od visine,
  Duša uvik da negine,
Koji takve ličeć rane.
  Valja da sám oblast gane,
S kojom vàs svit ovi stvori,
  Dèržeć da se neobori.
Ovu oblast vičnjeg kralja
  Rane ličit, dignut valja,
S kojim sablast dušu rani,
  Kad se samo njoj nebrani;
Da l' kad volju svoju nudi
  Nek joj sablast ranom hudi;
I ovako kad se nudi,
  Onda vičnju oblast budi;
Ne od rane da obrani;
  Da l' da vičnjom ranom rani,
Nek ranjena zarad rane
  Uvik gine i propane.
Tko bi indi samo snio,
  Da b'' tko tako pobisnio,
Da zakloni takvu sablast,
  Koja gèrdi božju oblast?
Pak kad božju oblast gèrdi,
  Čini duša da zasmèrdi,
Da se oblast težko gane,
  Ličit smradne duše rane,
Koja dokle ranam smèrdi
  Uvik oblast božju gèrdi,
Brez koje-no nije lika
  Smradnoj rani uvik vika,
O! jadovne protivštine,
  Koju bisni slipci čine,
Da kad ljube smèrtne rane
  Izličit se od njih brane,
Da l' povoljno kad boluju,
  Sve to većina dušu truju,
Dokle božju dignu oblast,
  Da obori njih u propast,

Da ranjeni od sablasti
Primu rane od propasti,
Koje vičnjeg kralja ruka
Daje usrid vičnih muka;
Al da čovik prinesvisni
Tako koji i pobisni,
Da pogèrdit Boga kuša,
Nit da mari kud će duša,
Kad najveće dobro stlači
I s paklom se uortači;
Nebi li ga ova mala
Stvar pomamna razabrala,
Lica svog da negubi,
I odpadnik koje ljubi.
Znam da biva naći nike
Bisne božje odpadnike,
Koji više obraz cine,
Nego Boga od visine;
Al takvi neka znadu,
Da i obraz svoj pridadu,
I da dobro ime gube,
Kad paklenu sablast ljube,
Kome sablast ranu dade,
Na licu se uvik znade,
I bilig se cèrni vidi
Da se rad njeg uvik stidi.
Tko pošteno nosi lice,
Ima sliku od divice,
Kojoj obraz niti duša
Bludnog smrada još nekuša,
A tko ima smradno lice,
Ima sliku od bludnice,
Koju sama bludnost gèrdi,
Da med pukom trulo smèrdi.
Indi tko se ganut neda,
Da na drugi svit pogleda;
Nek na ovi barem gleda,
Da raniti lica neda.
Tko k nebesom gledat neće,
Nek se barem neodmeće,
Da za jednu podlanicu
Okom vèrže po svom licu,
Da aždaja iz dubine
Lica cine neukine,
Da na misto pèrve-cine
Ima vridnost od mèrcine;
Što mèrcinu smradnu čini.
Da se vèrlo malo cini?
Svog življenja izgubljenje
Tako ide i poštenje
Koje kako tko ukine,
Zabaci ga med mèrcine;
Neka leži u pogèrdi,
I čistome licu smèrdi.
Brez obraza tko ostane,
On neprima manje rane,
Neg on koga top raznese,
Il mu glavu mač odnese,
Jer poštenje ići gleda
Sa življenjem naporeda;
Da l' glas pošten valja više
Neg što čovik živuć diše;
Jer življenje brez obraza
Pogèrda je i nakaza;
A življenje kad pogine,
Glas negubi svoje cine,
Da l' godine na hiljade
Sebi slavne glase imade.
Je l' se ikad tko postupi,
Glasom život da odkupi?
Vèrstni nikad to nečini,
Da l' glas uvik više cini,
I življenje mnogi dade,
Da glas dobar svoj imade.
Tko se indi tom nečudì
Kada bisno tko poludi
Da aždaju onu brani,
Koja tako britko rani.
Radeć Boga od visine
S dušom s licem da ukine;
Al aždaja iz dubine
Još ni ovde nepočine,
Pram nebesom dižuć glavu,
Gubeć s dušom lica slavu;

Da l' i blago oblo ždere,
Rad koga se čovik dere.
Mnogi čovik život dere,
Blago svita da sabere;
Mnogom bo je draža kesa:
Neg Bog isti od nebesâ;
Mnogi voli kesu punu;
Neg nebesku imat krunu;
Al s aždajom iz propasti,
I blago će sve propasti.
Mlim, da nitko neće reći,
Da tko blago može steći,
Kada Bogu onemili,
Koji blago onim dili,
Koji njega virno slide,
Pazeć da ga neuvride.
Blago nejma vrila svoga,
Neg blagoslov dobrog Boga.
Sva stvorenja, dobra koga
Neimaju neg od Boga.
Svi dvorani od visine
Nebi bili veće cine,
Neg stvar ništa što nevalja
Brez darovah vičnjeg kralja.
Jednoga su od kolina
I Angjeli od visinâ,
Koji vičnjem Bogu dvore
I sotone koje gore,
Jer angjelu siva lice:
Jer vrag ima mrak tamnice
Od sebe li to dobiše,
Da je koji od kog više?
Nije, tako bit nemože;
Da tko sebe sam pomože
Da visine sriću stigne
Neg ako l' ga Bog uzdigne;
A nesrićan tko postane,
On sam na to Boga gane,
Da blagoslov s njega skine,
I prokletstvom da ga šine.
Indi slava, ili muke,
Sve od božje teče ruke,
Blago srićnog i uboga,
U ruci je vičnjeg Boga;
Al ne kan da Bog zažmiri,
Naših dilah da nemiri;
Da l' tko njemu virno služi,
Onog sobom srićno sdruži;
A od njega tko odbigne,
Svoj blagoslov od njeg digne,
I prokletstvo strašno meće,
Kad blagoslov imat neće.
Indi sada nek svak vidi,
Boga svoga kad uvridi,
Tko će njemu pružit ruku,
Da mu plati trudnu muku,
Ili da mu dar udili,
Kada Bogu onemili.
Zaludu je! tog nesteče,
Tko se Boga svog odreče,
I aždaju tko obljubi,
Po kojoj se srića gubi;
Ako l' ovo što dosada
Na čovika uprav spada,
Nebi kome dosta bilo,
Da nečini tamno dilo;
Neka barem ono čini,
Što je milo i živini,
Neka zdravlje svoje pazi,
Svog življenja nek negazi.
To živina od naravi
Majke svoje zadobavi,
Od onoga da se plaši,
Što zna, da se vika maši,
I da onog neobljubi,
Od šta zdravlje svoje gubi.
Mlim, da svaki mudri znade,
Da to svaki grih imade,
Zdravlju lako da naškodi
I da k smèrti bliže vodi,
Tko rad zdravlje razpazari,
Za življenje malo mari;
Življenja bo zdravlje pazi,
Da smèrt njega nepogazi;

A tkogodi grihe ljubi,
Zdravlje svoje lako gubi.
Tko velikog zna grišnika,
Da zdrav biva dugo vika,
On za vuka kazat znade,
Dobru kuću da imade;
Vuk se s kućom malo brini,
Malo grišnik zdravlje cini,
Tko se diže u bolesti,
Zdravlje gubi od naglosti;
Holi tegli biti pèrvi
Do najstražnje kapi kèrvi.
Tkogod blago željno teče,
Njemu briga zdravlje peče;
Jer za misli želja vèrvi,
Dok svu stroši vlagu kèrvi.
Koga naglo bludnost pali,
Onog u grob bèrzo svali;
Jer što nagla vatra žeže,
Sve se u lug bèrzo sleže.
Koji drugog nenavidi
Željnog zdravlja i nevidi,
Nenavidnost jer ga vari,
Dok mu sèrdce sve pokvari;
Kog proždèrlost ima roba,
Naglo vodi njeg do groba;
Jer gdi mnogo gnoja trune,
Bèrzo u smrad gnoja grune;
Kog pomamna sèrčba žeže,
Prid vremenom u grob leže;
Jer štogodi naglo gori,
Sažeže se i obori.
Od linosti tkogod trune,
Bèrzo u grob smradni grune;
Tà truloća od starine
Ima, da se u smrad rine.
I ovako grisi širom
Nedopuste biti s mirom;
Da se zdravlje neukine
I življenje nepogine;
Jer grih ili zdravlje praži,
Ili koju bolest draži,
Prama zdravlju da ustane,
I življenja dok nestane.
Indi da sad sve protresem,
I na pèrvo da donesem,
Tko će ikad pobisniti,
Il pomamu takvu sniti,
Da se ili grisim smradi,
Il zaklonit da njih radi,
Da odvitnik grihom bude,
Koji tako britko ude,
Što najlipšeg nebo ima,
To nam ovi zmaj otima,
Što na zemlji čovik steče,
Rad griha mu sve uteče,
Da mu ništa neostane,
Nego rane na sve strane,
I za ranam vičnja propast,
Kamo ranjen ima propast,
Da na rane otrovane,
Vikovite prima rane;
Koje daje vičnja obtast,
Podžižući vičnju propast,
Neka reče uvik vika,
I brez smèrti i brez lika.
Indi sada nek svak gleda
Želi l' biti takvog reda,
Sablast onu koji brani,
Koja takvim ranam rani.
Nitko za-jer bisnit neće,
Med sotone da se meće,
Da njihova bude reda,
Da aždaju ranit neda,
I progonit u propasti,
Da neima već oblasti,
Jasnost božju da naruži,
I jadovno svit okuži,
Ako li se pak tko nadje,
Kome ništa nije sladje,
Nego blatne stisnut oči,
Od svog Boga da uskoči,
Te da propast za to ljubi,
Da na svitu sve pogubi.

Najpri na to neka gleda,
  Čijeg onda biva reda,
Kad se s paklom uortači,
  Nebo s zemljom da potlači,
Dižuć k nebu bisnu glavu,
  Da nacèrni božju slavu,
I svu svita sriću sruši,
  Tamnu propast da naruši,
Da se s novim ruhom slavi,
  Kad po njemu zadobavi
Onog, koga Bog posini,
  Nek je sužanj u dubini,
Te od Boga kad uskoči,
  Dilom svojim nek svidoči;
Zato Boga da ostavi,
  Da mu vraga ripostavi,
Nek se tamna propast slavi,
  Kad uskoke zadobavi,
Koji Boga odbigoše,
  A u propast pribigoše;
Slavnog Boga da naruže,
  I da tamnom vragu služe,
Slavu božju da ukinu,
  I u propast svit porinu.
Tko se tamo sam odmeće,
  Od toga me sram bit neće;
Ako li ga gdi zakinem
  Smradna u smrad da porinem
Neka loče, koju mete
  Meću, osim druge štete;
Od toga se stidit neću,
  Moć dignuti što najveću,
I oružje svakojako,
  I zamahnut vèrlo jako,
Dušmanina da zakinem,
  I da s noguh sablast skinem,
Neka u svom pilu smèrdi,
  Nebo s zemljom da negèrdi.
Oružje ću indi sada
  Primit, da se sablast svlada,
Naoštreno na sve strane,
  Za da ljuće dade rane.
Riči ljute i opore
  Primam, sablast da obore,
Da gdigodi glavom gane,
  Nek na čelu prime rane;
A kad bisne baca pine,
  I jadovno ranit zine,
Nek nju bojno kopje smìri
  U čeljusti, da se smiri,
Da pomamno neudara,
  I nečini vićnjeg kvara;
Al boj biti s takvom silom,
  Valja izać s vojskom cilom,
I pokazat kripost zrilu
  Za ukinut bisnu silu.
Tko god indi živ bit želi
  I u propast rad neseli,
Neka skoči, dok je vrime,
  I nek bojno kopje prime;
Bojno kopje od kriposti,
  Koje sablast može bosti;
Pak aždaju po srid sèrdca
  Udre, dok se zakopèrca,
I dok grune priko vrata
  Kroz paklene jame vrata
U dubini od propasti,
  Gdi je misto za sablasti,
Da pram nebu smrad nepljuje,
  Nit na zemlju kuge bljuje.
Nek se nitko pak neboji,
  Na megdanu kada stoji,
I kripostno kad se vlada,
  Da ga sablast prioblada;
Jer dušmanin iz propasti
  Nejma sile ni oblasti,
Da onome ranu dade,
  Tko se ženski nepripade;
Nejma kopja niti mača,
  Kripostnoga da nadjača;
Da l' s privarom istom radi,
  Da otruje i osmradi,
Dokle nagne na smrad pèrsi,
  Da se na njeg tko namèrsi,

Pak od smrada i čemera
  Mli, da sladki med večera,
Dok u smradu svom zažmiri
  Da u propast vičnju smiri,
Pak se nikad već nesmiri;
  Da l' nek jadne vike miri
Plivajući mukah móre;
  A do kraja doć nemore:
Da li uvik vatrom pliva,
  I suzami nju zaliva;
Al ni iskre nepotèrne
  Suzno móre vatre cèrne;
Kamo l' bi se vičnja sila
  Jadujući ugasila.
Indi kad se megdan čini,
  Na kom samo gine lini,
A kripostni na megdanu,
  Nedobiva ovom ranu,
Je l' moguće da tko ljubi
  Linost, da se po njoj gubi?
Je l' moguće, da neskoči,
  I otvori svaki oči?
Te kripostno da mač prime,
  I vojuje dok je vrime,
Dok aždaja prida ledja,
  Nèznajući gdi je medja,
Dok od straha smèrtnog slipa,
  Dno propasti nenapipa?
Što da sladje svak učini,
  Slavom megdan dok začini,
Bojno kopje dižem sada
  Da se najpri holost svlada,
Nek vojvodu stèrmo sgodi,
  Koji cèrnu vojsku vodi,
Pak kad vojsci glava pane,
  Sva će gèrdne primit rane,
I za glavom trup mèrcine
  Gèrnut ima u dubine;
Nek u svome tamnom grobu
  Riga svoju tamnu zlobu;
A nek nebu mir ostavi,
  I na zemlji nek nedavi.

Ukor I.

od holosti.

Tko se prime dila koga
  Osim svèrhe i razloga,
Zràku svisti on nepazi;
  Da l' slipački mrakom gazi.
Što su oči putovanju,
  To je razlog dilovanju.
Je l' holiti u tom mraku,
  Da nepazi svisti zraku?
Suditi ga neću prije,
  Dok ga razlog nesaprije;
Al da razlog ima cinu,
  I razsvitli hołog tminu,
Nek sad drugud neodlazi;
  Da l' sam na se neka pazi;
Bivstvo svoje nek iznese,
  I sam sebe nek protrese,
Pak kad sebe dobro vidi,
  Neka onda razlog slidi,
I nek uzrok zabiliži,
  Izmed ljudih zašto biži?
I visoke strane ište,
  Svim razumnim još nevištè.
Svak od Boga i naravi
  Blatno tilo zadobavi,
Kome kad Bog dušu stvori,
  S njim ju združi i zatvori,
Nek po vičnjeg Boga sudu
  U blatnome ovom sudu
Privezani rob ostane,
  Duša, dok s nje blato spane,
I dokle se u grob sori,
  Da rob onda skoči gori;
Skoči gori ili doli,
  Kud u robstvu svom privoli
Nek naseli one strane,
  Koje blatu nisu dane.
Je li blatu ili robu,
  U blatnome svome grobu
Oblast dana, da se digne?
  I visoke strane stigne?
Hotio bi holi tako;
  Ali tegli naopako,
Kada onim putem gazi,
  Kojim nitko neprolazi,
I koga nam sam Bog skrati,
  I po Bogu narav mati.
Kad odvitka starca Noja
  Bisno nadù holost svoja,
Grad visoki da sazidje,
  Da k nebesom po njem idje,
Da po čudu od visine
  Svud njihovo ime sine;
Nek se čudeć zemlja stresa,
  Videć beden do nebesâ.
I nek beden od visine
  Slava bude didovine,
Koja silu tu osnova
  Kod poslidka svîh vikovâ.
Tad Sabaot Bog veliki
  Vrat ulomi praznoj diki,

Kad jezike njima smete
  Ne brez holog posla štete;
Jer drug druga nerazumi,
  Nit odgovor dati umi;
Što potrebno njima biše
  Za uzdignut svoj grad više.
I ovako slava svita
  Osta uvik nedospita,
I za rugo promïnjena
  Neka bude svim spomena.
Da netèrpi Bog holosti,
  I svitovnje izpraznosti,
I da bude znano svima
  Kakvu holost plaću ima,
Bog po sudu pravom svome,
  Prem da nama neznanome.
Pusti na njih strašnu tminu.
  U nevirstvu neka ginu,
Uzimajuć za svog Boga,
  Holog duha paklenoga,
Kome cèrkve sazidaše,
  I misnike nadodaše,
Da u cèrkvam paklu dvore.
  Ištuć od njeg odgovore,
Čim imaju puk vladati,
  Da ga mogu paklu dati.
Samo ovo tko promisli
  Uztegnuti mòre misli,
Da nediže mnogo glave,
  Ištuć sebi prazne slave,
Za da nejma Boga svoga
  Holom poslu protivnoga.
Kada indi holog čine
  Bog netèrpi od visine,
Nije tribe, da se više
  Pram holitoj glavi piše,
Niti da se dalje kori;
  Jer se bisno penje gori;
Zašto druga stvar nemore
  Nagèrditi holog gore;
Neg kad s Bogom na visini
  Po holosti rat učini;

Dok mač pravde od visine
  Na osvetu strašnu sine;
I pokaže božju snagu.
  Kad ukine holog k vragu,
Nek se onde s plaćom združi,
  Po holosti koju služi.
Al da holi nezažali.
  Iz nenada da ga svali,
Pak da potle nedopusti,
  Da on uzrok svoj izusti,
I obilno da nauči,
  Što od ljudih njega luči
Iz stupice, gdi propade,
  Još ga puštam neka dade
Uzrok, koga za se ima.
  Kada holost njeg nadima.
Kad od zemlje blato luči.
  Da visinu njim dokuči.
Indi holi uzrok traži
  I što misliš pravo kaži,
Zašto, kad si tamno blato.
  I duši je robstvo dato.
Ti za nizko tako tisto
  Od visine išteš misto,
Koje narav blatu neda,
  Koje zaman rob izgleda
Dok svog blata neostavi,
  I robstva se neizbavi.
Mlim, da ni ti nepotvòri,
  Da rob more ići gori,
Na kog božja oblast pazi,
  Da iz blata neizgazi,
Nit se robstva oslobodi,
  Blato u grob dok nesgodi,
Da se s majkom svojom sdruži;
  A rob idje kud zasluži.
Indi kad se rob nemore
  Uzdignuti rad pokore,
Blato za-jer tvoje digneš,
  Da visinu njim dostigneš.
Da od zemlje kad uskočiš,
  Prije neg se još ukočiš,

Slavu imaš, koju stigne
Uskok, kada dom odbigne.
Tko uskače, slavu stigne,
Na višala da se digne,
I da njemu strašni bòja
Nazvan tako zarad bója,
Koga čini kada siče,
Il na drugi način smiče,
Na višalim vrat ulomi,
Nek se tako pripitomi,
Koji pazit mista neće,
Na koje ga dužnost meće,
O! i toli biva slava,
Kad pogèrdno gine glava?
Te i toli koga kruni,
Što višala sobom puni?
Te po tom li ište krune,
Na višalim što iztrune?
I ti holi gori sèrneš,
Tako ružno dok posèrneš,
Blatan blato kad ostaviš,
Da se digneš i proslaviš,
Pak kada se tako slaviš,
Onda sebe sàm zadaviš,
Dižuć blato na visine,
Da ga prospu i razčine,
Znaš, da zemlja, koja leti,
Prosipa se i razleti,
I što ležeć mati biva,
Smrad je ružni, kad popliva,
Truni oči i haljine
I lipotu s lica skine.
K sebi holi sad primisti
Sliku ovu, pak se svisti,
Da je bolje nizko biti;
Neg visinu obljubiti;
Čovika bo na nizini
Svak neg holog većma cini,
Kao zemlja, koja leži,
I po kojoj težak teži,
Milujemo; jer nas hrani,
I od mèrtvog glada brani,
Kad plod daje obilati,
I težaka virno plati,
I darove mnoge pruži,
Koje narod nezasluži:
Tako biva i kod ljudî,
Kad je koji slatke ćudi;
Gèrliti ga svaki stane,
Kan da njime liči rane;
Zašto ljudi od nizine
Svakom ljubav ràdi čine;
A koji se holo diže,
Od njeg mudri širom biže,
Da jim holost nezasmèrdi,
Il njih holi nenagèrdi.
Zemlja dok je na svom mistu,
I u svome stoji tistu,
Smrad joj neće ime biti,
Nit se ima čim kuditi;
Al po vitru kada hodi,
Il kad pliva pak po vodi,
Smetlište joj ime biva,
I mulj gadni, koji pliva.
Što se majki zemlji reče,
Sin od toga neuteče,
Dok na svome mistu stoji,
Ukora se on neboji;
Al kad leti, il kad pliva,
Smrad mu odma ime biva.
Ali ćeš mi za-jer reći
Za izmać se i uteći,
Da ti nisi prah zemljeni,
Niti da si mulj vodeni;
Da l' planina od visine
Gdi no najpri sunce sine,
I rad toga kano bolja,
Od ravnoga biva polja.
Lipo mi se poizmače;
Al daleko neodmače;
Jer da b' bio i planina,
Koja bi ti bila cina?
Planina bi tebi dala,
Da je tvoja cina mala,

Rad pustoši i tvèrdine,
Radi zime i rad tmine
Visoke su gore puste,
I po njima jame guste,
Da se od njih pamet plaši
I čovičja narav straši;
Samo zvirad nepitoma,
Kojim s ljudma nije doma,
Cèrnu goru zato ljube,
Da njih ljudi nepogube;
Njima bo je majka mila;
Jerbo ih je odhranila,
I studena nidra svoja,
Mračne jame rad pokoja
Majko plahom jatu dade,
Utočiste da imade,
Kad se hitri lovci dignu
Da ga lako nedostignu
Te s tim li se gore diće,
Što vas narod na njih viče,
Da su tvèrde i vèrletne?
I po njima staze smetne,
Da putnici, kad putuju,
Istu majku zemlju psuju,
Da planinu rodi tvèrdu
Kćercu majki na pogèrdu,
Koja drugog zaručnika,
Za koga bi bila slika,
Nije vèrstna, neg medvida,
Koji sèrdit bisno kida,
Ili lava, koji riče.
I divljaka, koji siče.
Na planini od visine
Malo kada zima gine,
Snigovi su i ledovi,
Vitrovi su i smetovi,
Njoj su kose i kalpaci,
Tamne magle i oblaci,
Koje kadkad vitar skine
S hole glave od planine;
Nek visoku svoju glavu
Kaže golu i ćelavu,
Da nek bratja hole glave
Vide, s kim se dično slave.
Eto cèrne gore brate
Ogledalo lipo za te;
Ako ćeš joj biti sličan,
Imaš čime biti dičan,
Imaš odkud uzet slavu,
Za holitu tvoju glavu
Da te zvirad omiluju;
A neka te ljudi psuju,
Što se s cèrnom gorom družiš,
Majku narav da obružiš,
Koja takvog sina rodi,
Da strašilo bit pogodi;
Jer kada se holo pružiš,
Da se s cèrnom gorom sdružiš,
Ona tebi daje rugo,
I od tebe prima drugo,
Da se teško reći more,
Koje od kog biva gore,
Kog se vridnost znati neda,
Na druga se njemu gleda,
I cina se njemu vidi
U svom drugu, koga slidi;
Kakva druga tko uzima,
Takvu cinu i sam ima;
Ti se holi sam odmećeš,
Da drugovat s ljudma nećeš;
Da l' se dèržiš cèrne gore,
Da ti cinu dati more,
Da si majka, da si hrana
Mnogom smradu i obrana,
I u tome išteš slavu,
Kad za gnjizdo daješ glavu.
Gdi zmaj leži od holosti
I sablastih s njime dosti,
Koje tvoju slavu pune,
Kad te svojom zloćom krune.
Pazi indi, je l' to dika;
Što si cèrnoj gori slika?
Svaka li je, mliš, visina
Izvèrsnija od nizinâ?

Gledaj jele u planini!
Gledaj voćke u nizini!
Pod oblak se jela vije;
Ali na njoj voća nije;
Rodne voćke toga biže,
Vèrh da jim se gori diže;
Da l' zemljice majke paze,
Da visoko neodlaze
Da jim dade kripost cvita,
I plod voća plemenita,
I kad voće već sazori
Pa visoko nije gori,
Da se nebi polupalo,
Iz visine kad bi palo,
Il da nebi rad visine
Osim svoje bilo cine,
Neobrano kad iztrune,
Nekoristno dokle grune.
Ti ako ćeš voćka biti,
I koristni plod doniti,
Holito se neuzdiži,
Nit od majke zemlje biži,
Za da hole rad visine
Neizgubiš ploda cine,
Koga moreš dati dosti,
Kad se dèržiš poniznosti.
Znaš li deblo da brez ploda,
Koje neda dužnog roda,
Imade se izvaliti,
I u vatru uvaliti.
Radi indi plodan biti,
I koristni plod doniti,
Da na vatru nedopaneš,
I brez ploda da neplaneš,
Pak se i to jošter siti;
Ako ćeš se ponositi,
Da što dèrvo više stoji,
Vihora se većma boji;
Jer ga veća sila bije
I lakše ga pridobije,
Da ga slomi il izvali,
I na cèrnu zemlju svali.

To i čovik lako stigne,
Kad visoko glavu digne,
Da se vihor bèrzo digne,
I k zemlji mu glavu prigne,
I što više biše gori,
To se ružnje k zemlji sori;
Ružnje bo se iz visine
Grune, nego iz nizine.
Na nizini tko ostane
Nejma kamo da propane,
Il ako li i posèrne,
Brez kvara se lako vèrne;
Al visoko tko uzadje,
Svist prilako njemu zadje,
Nit se lasno k sebi vèrne,
Dok nad time neposèrne
I dok plaću nedobavi,
Dužnu svojoj holoj glavi.
Nek krilate i prilake
Ptice lete pod oblake,
I visoke dèrže strane,
Koje no su njima dane;
A nek čovik zemlje pazi,
I visoko neuzlazi;
Jer ištući poletiti,
Neće moći ni hoditi;
Tko brez krilah letit stane,
Vèrlo lako s noguh spane.
Ptica, što se više diže,
To je svoga grada bliže,
U kome se lako pazi,
Da u mriže nepagazi:
Tako čovik što je niže,
To je svoga doma bliže,
I manje se srušit boji,
Kad na nizku mistu stoji;
Jer iz majke zemlje krila
Nerine ga svaka sila.
Ptica ako k zemlji sadje,
Lako lovca sebi nadje,
Tako čovik leteć gori
Lasno nadje, što ga sori.

Kad mrav cèrni okrilati,
I stane se uzdizati,
Misli, da je sin sokola,
Koga nose krila bola;
Al ako se vihor stište,
Zabaci ga u smetlište;
To čoviku dogodi se,
Kad letiti usudi se,
Mli, da sunce ima brata,
Il zvizdenog da je jata;
Ali kada pouzadje,
Bèrzo vihor sebi nadje,
U smetlište da ga struni,
Nek s njim holu glavu kruni;
Svak nek svoga mista pazi,
Za da na zlo nenagazi,
Zašto, tudje tko posvoji,
Malo kad se izpokoji:
Da l' na misto od pokoja
Neće njemu manjkat znoja,
Da se pere i umiva
I u njemu često pliva;
Jer ostavi svoje tisto,
I nevišto sgrabi misto,
Koje nikog nepokoji;
A u kom se mnogi znoji;
Mnogi znoji baš do kèrvi.
Tamo bisan kad dovèrvi,
Gdi nebiše njemu mista;
Da l' težkoćah gorkih trista,
Koje tèrpi i podnosi
Svak, tko holu glavu nosi;
Al to holi poznat neće;
Da l' sve više sebe meće,
Kan da orla visokoga
Ima otca rodjenoga,
Te da letit s njime mora
Nad visinom cèrnih gorâ,
Da se kako neprikori,
I kopile nepotvori,
Na visinu što se neda,
Gdi se bistro sunce gleda,
Kano mladi orli čine,
Slideć starog na visine,
Da kraljevske plemenštine
Neizgube rad nizine,
Što je holost? što l' nizina?
Kakva li je kojoj cina?
Uzmi sliku, nek te gane,
Kad se žito vijat stane;
Čisto odma doli pada,
I luči se od svog gada;
A prah, pliva i smetlište
Po vitru su dignut ište.
Vas je narod ovog svita
Kano jedna hèrpa žita,
I po tome znano biva,
Što je žito, što li pliva.
Tko ponizno k zemlji pada,
On holosti nejma gada;
A holito tko popliva,
To je gadna svita pliva,
Nit hambara božjeg ište
Takva pliva i smetlište.
Dim pogledaj, kad se diže,
I k visini pogamiže;
Štogod više sebe meće,
To većma se sve razmeće,
I kad dodje do visinâ,
To mu onda biva cina,
Da se za njeg i neznade,
Kamo hode i propade.
Pazi, što će tebi biti,
Kad se s dimom počmeš viti,
Što po jednom putu hodi,
K jednom mistu i pogodi;
Kad ćeš s dimom gori ići,
S dimom ćeš se i razići;
Visina bo mnoge stvari
Il razčini il pokvari.
Što se oblak diže više,
To dá manje lipe kiše;
Jer vihori njime mašu,
Dok zamute u njem kašu,

Snig, oluju i mećavu,
  I učine posve spravu,
Holi ćaća da ošteni
  Plod ka' i sam nepošteni.
Kad pripusti narav mati
  Kćercu voćku ludovati,
Vèrlo dignut svoje grane,
  Da ostanu neobrane,
Oko nje se dica deru
  Nemoguć ju da oberu;
A kada se poizmuče,
  Već se site i nauče,
Da klipove što kud beru,
  Dok ju truneć svu oderu,
Da brez voća i brez granâ
  Sva ostane oderana.
To se lahko svakom sgodi,
  Tko visoko gori hodi,
Da kad k njemu tko pristupi,
  Pustimice njega lupi;
Jer visoko kad tko gleda,
  Drugač obćit sobom neda,
Nit poljubit holo lice,
  Neg ako li pustimice;
Neće bo se posagnuti,
  Da se može dosegnuti.
Indi kada gori trubi,
  Manji valja da klip ljubi,
Pak da pod nos njemu hiti
  Za moći ga poljubiti:
Tako ti se holi ljube,
  Da jim ljubav smèrvi zube,
Malo o tom tko neradi,
  Holom zube da pogladi,
Ili klipom il sikirom
  Da potèrti lete širom;
Al se nije s tim šaliti,
  Na što mora svak žaliti,
Dokle holi razlog neda,
  Priko ljudih zašto gleda,
Indi kaži, što nahodiš,
  Da visoko tako hodiš?
More bit si mudre glave?
  I rad toga išteš slave;
Al mo'š li se ti sititi,
  Što će reći mudrom biti?
To je temelj od mudrosti:
  Sama sebe poznat dosti,
Tko promišljat sebe stane,
  Valja da mu na um pane,
Da je zemlja njemu mati,
  Zemlja da će i postati.
To je znati mudrost prava;
  A holost je tašta slava,
Koju kada ište holi,
  Vèrlo lako grune doli;
Tko će indi letit gori,
  Nevištije da se sori?
Kud ga strašna smèrt́ porine
  Na zavičaj od starine?
Tko zemljice majke pazi,
  I tko tiho po njoj gazi,
Težko mu se tad nečini,
  Kad ga smèrtna rana kini,
Što se malo niže spusti
  Cèrnoj zemlji u čeljusti,
I prostirač svoj privèrne,
  Zemlju, da se njom ogèrne
Kao koji leti gori,
  Pak se sruši i obori
Iz visine iznenada,
  I u jamu zemlje pada,
I za pokrov zadobavi
  Zemlju, koju već ostavi.
Gledaj pokrov tvoj, holiti!
  Kako ćeš mu odoliti,
Da ti oči tvoje blati,
  Kog sad nećeš ni gledati.
Gledaj pokrov tvoj, holiti
  Kako budeš odoliti,
Da ti slava hole krune
  Pod pokrovom zemlje trune,
Koju bisno tad ostaviš,
  Kad nesvistno sebe slaviš?

Kako ćeš mu privoliti?
Kako li ćeš odoliti?
Kad nad sobom zemlju spaziš,
Koju sad mliš da negaziš,
Kada hola krila steče,
I zemlje se već odreče.
Kako budeš odoliti?
Kad te neće ni moliti,
Hoće l' iz tvog bisnog tila
Bit zemaljska smradna gnjila?
Daj! dalje se sad pitajmo,
I uzroke popipajmo,
Morebit si u jakosti
Samson drugi i kriposti?
Te ti jakost daje cinu,
I diže te na visinu,
Al da b' jaki ti i bio,
Tu bi cinu izgubio
Kod volovah i bivolâ
Vukuć s njima težka kola;
Jer što vola teke dira,
To iz holog blato tira.
O! to l' ljude diže gori
Od živinah što su gori.
Mesa za-jer imaš dosta?
Te rad toga vèrstan postà?
U kulen se tvoj dó zubî
Za-jer vèrlo ti zaljubi,
Misleć, da je ljudma cina,
Tèrbuh kao kod živinâ.
Al s tim idi ti k mesaru,
Nek te vodi na mesaru.
Te neka te onde važe,
I što valjaš nek odkaže.
Tilo krupno i debljina
Može valjat kod živinâ;
A ljudma je pamet cina,
I kripostna s njom nizina;
Da l' našinci vele ovo,
Da ni meso sokolovo
Na vagu se neprodaje,
Kom sam sokó cinu daje;
A ti cine od razloga
Nećeš imat teb' danoga;
Da li meso i debljina
Hoćeš da je tvoja cina.
O! i toli ljude vara,
Da su bolji rad tovara,
Po kome se većma taru,
Neg magarci po samaru.
Tko razuma cinu gazi,
Od razuma sam odlazi
I kad ljudih dar potlači,
On se s ljudma razortači;
A živinsku ištuć cinu
Sam se meće mèd živinu,
Koje no se zato žire,
Da kad skiknu od sikire
Obilnije bude cine
Zarad sala i slanine.
Muči ljudska nepriliko!
A živinska slaba diko;
Kad od ljudih ti odbiže:
A živine nedostiže;
Što si nego vrića blata
Za pogèrdu mèd dva jata?
Blato, koje ljudma smèrdi;
A živinsko jato gèrdi,
Ljudma smèrdi; jer zahiti
Razum, koji ljude kiti.
Gèrdi opet s tim živine
Njihove se dèržeć cine;
A kad ali manje cine
Nego june od godine.
Al sad nek ti ukor prosti,
Dok dáš uzrok od holosti.
Morebit si lipa lica
Kao sunce il danica,
Te rad toga jasno sinu,
I zadobi vèrstnu cinu?
To je za-jer tvoja slava;
Ali slaba i hèrdjava;
Jer kod ženskih praznih glavâ
Od lica se ište slava;

A razumni malo paze
Lipo lice il obraze;
Jer nemore dati cine
Nit uzdignut na visine
Blato ozgor pogladjeno,
A unutra nagèrdjeno;
Kožu s lica skinut podaj,
Pak se motri i ogledaj,
I vidit ćeš, da strašilo
Pod kožom je prije bilo.
Tko će stvari cinu dati,
Svoju valja razgledati,
Zlo i dobro nek sastavi,
Pak neke ju onda slavi.
Jarac, kad se ponapoji,
I nad vodom popostoji,
Videć bradu i rogove
Neima li misli ove?
O! u gradu da bi bio
Gospodstvo bi zadobio.
Brada kaže pamet zrilu;
A rogovi moć i silu;
A tko ima te kriposti
Od pameti i jakosti,
More biti starešina
I gospodin od visinâ.
Al stan', postoj kozja glavo!
Još ti neznaš tebe pravo;
Jer da bi se strag vidio
Sebe bi se zastidio.
To holiti uzmi za se,
Pak pogledaj dobro na se.
Je l' lipota sa svih stranâ
Slave vridna tebi dana?
Ako su ti lica lipa,
Je li takva strana slipa?
Nuder zase okom gani
Nuder misli od pogani,
U tèrbuhu, koju nosiš,
Pak znaj čim se ti ponosiš;
Bolje indi da moš znati
Tebi pravu cinu dati,
Znaj! što vèrlo bèrzo gine,
Nije vèrstno mnogo cine.
Neka ti je lipo lice,
Samo jedne od groznice
Lipotu će izgubiti,
I rugobe slika biti.
Što je lipše od ljubice
I rumene od ružice?
Pak su opet male cine;
Jer jim bèrzo lice gine.
Cvit sad cvate sad odpada,
I dopada ružnog gada;
Cvit je našeg lica slika,
Kažuć, što je tila dika.
Časom cvate naše tilo;
A do časa biva gnjilo,
I iz pèrvog biva cvita
Stvar najružnja ovog svita
I dopade gore cine
Nek živinske sve mèrcine.
Sad kripostno stoji gori;
A u grob se sad obori
Gadnim cèrvom za večeru,
Da ga toče i požderu.
Da bi lipše lice bilo
Bogu većma zato milo,
To bi uzrok pravi bio,
Da b' lipotu svak ljubio;
Ali Bogu lipo tilo
Već neg ružno nije milo;
Da l' se sgodi kadkad i to,
Da je lice plemenito
Sèrčbu božju probudilo,
Bez lipote što b' nebilo.
Većma lipi nego prosti
Uzdižu se u holosti,
I u tilu, kad se gizda,
Lakše bludnost vije gnjizda;
A gdi ove dvi sablasti
Pribivaju u oblasti,
Takvo tilo od mèrcine
Kod Boga je manje cine.

O! pak tko se s onim slavi,
  Što nemilo njega davi?
Tko za slavu ima kugu
  Il udavu koju drugu?
Mlim, nijedan od tisućâ,
  Kom se mozak neuzmuća,
A holi ti sebe slavi
  S onim, što mu dušu davi.
Indi kad već amo zadjo,
  Da ti rečem, što još nadjo',
Tilo gledat neodlazi;
  Da l' na dušu dobro pazi,
Je li ona u svitlosti,
  Il da nije u tamnosti?
Ako u njoj grih pribiva,
  Nit je svitla, nit je živa;
Da l' je mèrtva potamnila,
  I prid Bogom pocèrnila,
Ovo! ovo o holiti!
  Valja dobro promisliti:
Jer lipote nejma tila,
  Kad je duša potamnila,
Onda tilo kuća biva,
  Duh pakleni gdi pribiva;
A duši je grišnoj cina,
  Da duhovna jest mèrcina,
I paklene klada peći,
  Koja će se uvik žeći
Rad dobitka kog dobavi,
  Sebe holo kad proslavi,
Ili bludnog zarad gnjizda
  Savitoga kad se gizda,
Ili druge zarad mane
  Po holosti duši dane,
O! te ti li domaćine
  Odtud išteš sebi cine,
Takvom gostu kada dvoriš,
  Dušu s tilom da umoriš?
Trista putah sram te bilo!
  Te to li je tebi milo
Da lip obraz za vratara
  Imaš, vrata da otvara,

Da dušmanin iz propasti
  Tebe može zapopasti,
I posvojit s dušom tilo,
  Brez lipote što b' nebilo?
Hodmo dalje iskat slavu
  Za holitu tvoju glavu,
Blago za-jer obilato
  Bilo srebro, žuto zlato.
Tebe mami, da se digneš
  I da po njem slavu stigneš?
Al da b' i tog bilo dosti,
  Je li vridno to holosti?
Što je srebro od kolina,
  Neg plisniva gvozdjušina?
Što je drugo milo zlato,
  Neg pečeno žuto blato?
Da b' imalo blago vridnost,
  Da se za njeg kúpi kripost,
Tom se nebi zamirilo,
  Što bi kome bilo milo;
Al ako je blaga dosti,
  To ti valja brez kriposti,
Što kad ludu nož zapane,
  Lakše rane da dopane,
O! koliki pobisniše,
  I vrat sebi polomiše,
Kad su blago zadobili:
  A kripostni nisu bili.
O! i toli itko ljubi,
  Po čem samog sebe gubi?
Te zato li mudri mare,
  Što vrat lomi i satare?
Odića li tvoja lipa
  Tebe čini tako slipa,
Da ti ona slavu doda,
  Što živina od poroda
Sebi mukte zadobavi,
  Pak se jošter s tim neslavi,
Ti odiven tako nisi
  Kao vuci ili risi,
Ili sèrna plahovita,
  Ili kučka šarovita,

Il stvar koja druga nima,
Što brez svakog truda ima;
A što trudno ti dobavi,
Misliš, da te jasno slavi,
I daje ti vridnost cine,
Što dobivaš od živine.
Gledaj tvoje sve haljine,
To sve dobi od živine,
To njihovo runo biše,
Od naravi što dobiše,
Pak se zato ljudi brine
Robit zvirad i živine
Po nožicam i po nožu
Skinut runo ili kožu,
Da odiju sebe gole,
Pak u tome da se hole;
Što živinu porobiše,
I odiću zadobiše,
Da goloća od mišine
Pod živinskim runom sine.
O! i toli koga slavi,
Kada smradni skot zadavi
Pak s njeg runo il mišinu
Rad potribe svoje skinu,
Da pogèrdu svoje kože
Potèrpati kako može?
Al da b' znao i vidio,
Zašto si se zaodio,
Isto bi te to odilo
Do pogèrde zastidilo.
Haljine su znaš zavoji
Odkrit čovik da nastoji,
I nekaže gèrdne rane,
Nam od griha svim zadane.
Grih je uzrok od goloće,
I od naše sve ružnoće.
Haljine su indi dane
Za pokriti gèrdne rane;
A ne da se tilo mami
Pod potrebnim pelenami.
Kad je rana nepoštena,
I po grihu zadobljena,
Zavije se i zamota
Tamno rugo i sramota;
Ali nisam još vidio,
Tko bi kèrpe izvadio,
Da se s onim slavno diči
Čime tamno rugo liči;
A ti hoćeš, glavo hola,
Što ti nije koža gola,
S pelanami da se mamiš;
S kojim valja da se sramiš.
Idi odtud mameniče!
Razlog na te da neviče,
I razum se nezastidi,
Kad pomamu svoju vidi.
Nakititi krivo tilo,
Da bi većma holo bilo,
I da bludnost dražit kuša,
Nek je više paklu duša.
To je nauk iz propasti
Da je u nju lakše pasti.
O! to l' koga diže gori;
Što u propast njega ori;
Kaži indi holi dalje,
Na visine što te šalje?
Nebi l' kod kog uzrok bio
Što je sriću zadobio:
Od gospodstva plemenita,
I vladanja svèrhu svita,
Mliš, vladaoc tko postane
Raja svita da dopane,
I da pliva u slatkoći,
Da ju izreći nije moći;
Al se varaš nije tako
Da li biva to ovako:
Bud' veliki budi mali
Svoj se svakom križ navali,
Niti ga se tko oprosti,
Dok neprida zemlji kosti.
Ova biva pak razlika
Od maloga do velika,
Da što nosi malog rame
Od lagane križ je slame;

A što nosi velikoga,
Križ je zlata pritežkoga.
Još što nosi čovik mali,
Barem obnoć njega svali.
Kad no slatko opočiva,
I ugodni san uživa;
A što nose glave veće
Ni noćom se nepomeće;
Da l' po noći teži biva,
Težka briga kad dodiva,
Videć mnogo teže brime,
Neg je kripost vladat njime,
Kad manjkanjah na stotine
Vide, koja često čine,
Kada težko brime vuku,
I vukući skrive puku,
Skrive puku, skrive Bogu,
Skrive pravdi i razlogu,
Uprav brime kad nenose,
I težine nepodnose.
Ah! biž s ovom zlatnom pinom,
Biži s gorkom tom visinom,
Koja što se viša čini,
To svog roba većma kini;
Je l' se robstvo naći more
Od vladanja ikad gore,
Koje nikad neda mira,
Dokle u grob neutira.
Kad galije tko dopane,
Il u robstvo tursko pane,
Il tko radi na bedenu,
Il verugu tko ledenu
Na svom vratu sužanj nosi,
Posla uvik nepodnosi:
Da l' počinka ima vrime,
I povèrže kadkad brime;
Al sa svitom koji vlada,
Nepočiva već nikada;
Da l' težina, koju prime
I dan i noć biva s njime,
O i to l' je srića koja,
Kad već nejma tko pokoja?
Kad dan i noć tudji biva,
Da već nikad nepočiva,
Kad blaguje il kad pije,
A poslovah nedospije.
Većma svoje sèrdce rani,
Neg pokripi i nahrani,
Kud bi htio ić nemore:
Da l' kan da ga nosi more,
I s talasim kan da pliva,
Idjuć kud ga dužnost riva,
Gdi vitrovi od poslovah,
Od novinah i glasovah,
Tamo amo njim hitaju,
Da nikada nepristaju
Nikad časa već nesteče,
Od pogibli da uteče,
Da potoplac nepostane,
I u propast nepropane;
Jer na sebi nosi brime
Da se neda plivat s njime;
A još manje počinuti,
Manje brigu svu skinuti.
Gledaj veće te gospode;
Štogod čine, kudgod hode,
Poznat ćeš jim na očima,
Da je briga vazda s njima
Vazda su bo zamišljeni,
I poslovim zamutjeni,
I oblačno nose čelo
Nose lice neveselo;
Jer na moru od poslovâ
Uvik pliva um njihova;
Hotili bi kad i kada,
Da veselje njima vlada,
Igraju se, smihu, šale,
Jeda b' brige popristale;
Al prem da se šala čini,
Tuge sèrdca nezačini;
A što pamet drugdi biva,
I u brigi težkoj pliva,
Veselje je silom zvano
Kao lito napisano,

Koje zimi kad gledamo,
Od lita se spominjamo;
A koža se sama ježi;
Jerbo ljuta zima reži.
Agust cesar glasoviti,
Premogući i čestiti,
Silnim svitom kad vladaše,
Svojim Bogom zamiraše,
Da ga tako uzvisiše,
Gdi ufanja već nebiše,
Da kad more miran biti,
Il se s pukom veseliti.
Tko se indi u tom slavi,
Mir radostni što udavi?
I veselje, što potopi,
Sebe brigom kad poklopi,
Od najvećeg da od blaga
Nenahodi već ni traga,
Kad na takvo misto stade,
Gdi za pokoj već neznade
Da l' od brige težke gine,
I sužnjnuje brez promine.
Tko je drugom pripostavljen,
U sužanjstvo već je stavljen.
Tudjim poslom da sužnjuje
I obćini da duguje.
A izplatit nije moći
Nit težkoći na kraj doći;
Mutne tužbe jer na jata
Stoje njemu oko vrata.
Onaj prijuć neda mira;
Onaj sebe odapira;
Onaj s krivim mitom nudi,
Da izpravda što od ljudi;
A onaj mu trag odkriva,
I pokaže sudca kriva,
Da po onog sudi volji,
Tko dovuče dar najbolji;
Onaj sebi milost prosi;
Onaj istom smutnju nosi;
Dokle smuti i zamèrsi,
Da se već put neprotèrsi.

Vladanje je jedno more,
Kom se naći kraj nemore,
Gdi se može pristanuti,
I od posla odahnuti,
Srićniji su pak mornari;
Neg svitovnji poglavari;
Strašnog mora jer talasi
Od smèrti su česti glasi
I putnike svoje uče,
Da se Bogu priporuče;
A vladanja pak talasi
Bogatsva su slatkog glasi,
Koje lako pamet prigne,
Boga svoga da odbigne;
Al da b' ni to neslidilo,
Da b' što duši naškodilo,
Bi l' mogao uzrok biti
S vladanjem se uzholiti?
Kada mnogom biva znano,
Da gospodstvo njemu dano,
Većma slipa srića pruži,
Neg po pravdi on zasluži;
Jer gospodar mnogi posta
Priskočivši boljih dosta
Kojima bi moglo biti
To gospodstvo zadobiti;
Pravo srića da podili,
Kojoj negda on omili;
Il se za-jer tad namiri
Na njeg, kadno posve žmiri
Te ga ganu i uzdiže,
Da se svèrhu drugih diže,
Koja kad se gdi probudi,
S njim će grunut izpod ljudi.
Tko se indi s tim ponosi,
Što ga slipa srića nosi?
Te prida se svak nepazi,
Da gdi s njime nenagazi,
Gdi ga ružno sruši doli,
Za da ima s čim se holi,
Jašući bo na slipoći,
U jamu je lako doći.

O! mnogi ti ružno grunu
  Slipo loveć taštu krunu; *
Jer kog slipa srića vodi,
  A on ludo za njom hodi,
Mnogo lakše s njim odkasa,
  Da u jamu gdi nabasa,
Neg kad slipac slipca vodi
  Dok u jamu s njim pogodi.
Nit se zato, hola glavo,
  Ljuti, što ti velim pravo
Što ti priši sliku lipu,
  Kad ti nazva sriću slipu;
Jer okata da bi bila,
  Nebi holog uzvisila,
Vidila bi za-jer prije
  Da vladanje za te nije,
Kad te holost zarobila,
  I u glavu već ubila;
Jer kad robu il budali
  Brime na vrat tko uzvali,
Slipo čini kad nanj meće,
  Što on mudro nosit neće,
Kakva mudrost u tom biva,
  Pod tovarom kad tko pliva?
To ti indi nije dosti
  Za dignut se u holosti;
Što si brime zadobio.
  Baš i prazan kan da b' bio
Da l' tko brime na se diže,
  Valja da se k zemlji sliže
Jer s brimenom tko se digne,
  Bèrzo nizko misto stigne,
I u jamu lakše sgodi,
  Nego koji prazan hodi,
O i to l' je sriću steći,
  Što je lakše ružno leći?
Nad ljudma li oni stèrši,
  Koga težko brime kèrši.
U ljudskom li nije jatu,
  Kome visi puk o vratu?
Od ljudih li biva bolji,
  Koji pliva u nevolji,
Kad mu svaki s kojim vlada,
  Na vrat težko brime pada,
Pak visine onde ište,
  Gdi brimena mnoga tište,
Kao da ga brime diže,
  Da blaženstvo pod njim stiže,
Da se slavno izpokoji,
  A ne da se s ljudma znoji,
Kao da je vèrste druge,
  Gdi nikada nejma tuge,
Stvoritelj je jedan svima,
  Svak od njega dušu ima,
Duša lipa svim je dana,
  Prem da posta zamazana;
Našeg tila kad dopade
  I sužnjevat u njem stade,
Svak zemljeno tilo ima,
  Zemlja daje hranu svima;
Svi jednako smèrt čekamo,
  Da će doći to svi znamo,
A nikome nije moći
  Znati, kada ima doći.
Bog će jedan sve suditi,
  Al kamo će odsuditi
Sveznajući to sam znade,
  A drugom se znat nedade.
Ele oni nama kaže,
  Koji naše duše važe,
Da tko visok sam postane,
  Valja da on doli pane;
A nizko se tko pokori,
  Da se ima dignut gori;
Pazi indi, o holiti!
  Gdi ti imaš negda biti,
Koji zato sèrneš gori,
  Da te doli Bog obori.
Ištem; ali nać nemogu
  Po istini i razlogu;
Jer bi itko holit bio,
  Neg da bi se pogubio.
Za-jer pleme i starina
  Uzdiže te do visinâ?

Ali na to isto gledaj
I varat se ludo nedaj!
Da l' što ti je pleme dalo,
Nek ti bude ogledalo,
Da u njega kada gledaš,
Holosti se varat nedaš,
Nek si roda od vridnosti,
Negèrdi ga po holosti;
Da l' se radi ukazati,
Da te može svak poznati,
Da ti slidiš s poniznosti
Tvoj rod vèrstni od svitlosti,
Koga pleme gori digne,
Sam neka se doli prigne,
Pak od sebe nek se čini
Manji, da se po tom cini.
Zvizde, koje s neba sjaju,
Taj običaj obdèržaju;
Koja s višeg neba siva,
Kod nas kano manja biva.
I ti indi zvizde slidi,
I s visine mal se vidi,
Te ćeš onda visok biti,
Kad nebesa znaš sliditi;
Ako li si pak kolina
Pohèrdjava od starinâ;
Tako radi da ti sineš,
I rodjenu hèrdju skineš,
Al to nebi po holosti;
Da l' kripostnoj poniznosti.
Naš drug noćni misečina
Svitlost kaže rad nizinâ:
Dvadeseta zvizde strana
Njemu nije jošter dana,
Pak se od njih veći čini;
Zato, jer je na nizini.
I svitli nam obiluije;
Jer visoko vèrlo nije,
Da se k zvizdam on pridruži,
Te s visinom da se služi,
Ni za glas mu nebi znali,
S njim kamo l' bi drugovali.
Indi glavo od holosti!
Meštra ovog poniznosti
Na nizini vazda slidi,
Za da ti se svitlost vidi;
Zašto skačuć na visinu
Izgubit ćeš jasnu cinu.
Ali da se još povratim,
Za da holom dug izplatim:
Znaj! kolino i starina
Najstražnja je plemenština,
Ako tvoja vèrstna dila
Njoj se nisu pridružila.
Ono, što su stari bili,
Već su u grob sve odnili,
Tebi samo tilo daše,
Al kriposti nepridaše,
Koja samo dosta čini,
Da se čovik vridan cini,
Da bi pleme bilo dosti
Brez kriposti i vridnosti
Za dodati kome cinu,
Vridnost, slavu i visinu,
I cèrvi bi bolji bili,
Koji bi se nakotili,
Od gospodskog' negda tila,
Neg kojim bi majka bila
Il tilesa prostih slugâ,
Il mèrcina koja druga;
Al očima to gledamo,
Nit se varat u tom damo,
Da cèrv cèrva nepritiče
Što iz drugog tila niče
I da i to još izrečem
Holog bolje da obtečem,
Da b' očinstvo dosta bilo,
Što bi sina uzvisilo,
I blato bi bolje bilo,
Što gospodsko rodi tilo,
Neg što biva od težaka,
I prostoga od junaka.
Dèrži holi ovu sliku
Za da imaš od nje diku,

Nek ti željnu slavu dade,
  Oni, iz kog ti izpade,
Gledaj vatru plemenitu
  Vèrlo milu svemu svitu;
Plemenštinu ona ima;
  Al tog nije već kod dima;
Da l' kako ga vatra rodi,
  Kano izrod on pogodi
Majku svoju odbignuti
  I mutno se podignuti,
Da nakolje naše oči
  I obilno posvidoči,
Da sin majci nije slika;
  Da l' pogèrdna neprilika.
Majka daje milu svitlost;
  A sin daje mèrzku slipost,
Majka grije, da pokripi;
  A sin kolje, da zaslipi;
Nit se od njeg drugo radja,
  Nego tamni porod čadja.
To se holi teb' priživa,
  Kano tvoja slika živa;
Jer premda se i dogodi,
  Da tvoj babo, što te rodi,
Il tko drugi od starinâ
  Od kog posta ti korina,
Plemenit bi bio dosti
  Radi dilah od kriposti;
Mislim, da će biti muka
  Naći za te sad poruka,
Da te od tog oslobodi,
  Da se ti već neizrodi
I vridnoga neostavi,
  Koji hoćeš da te slavi,
Did mogaše jasan biti,
  A babo se već dimiti;
A ti čadja od tamnosti
  Već postade rad holosti,
Il rad koje druge mane,
  Odkudgodi tebi dane,
Kad rod vèrstni svoj ostavi
  I kriposti zaboravi,
Pak u holom gaziš mraku,
  Da pokazeš jasnu zràku,
S nedužnoga tebi mista,
  Kad odstupaš od svog tista,
Kad odstupaš od nizine
  I penješ se na visine,
Da ti tamnu silom sine
  Slava slavne didovine,
S kojom kad se slavit radiš,
  Nju pogèrdiš i osmradiš;
A ti kako tamnost slidiš,
  Tako svim se taman vidiš.
O! te tko se svitli za to,
  Kad ostavi blatan blato?
Majku zemlju kad ostavi,
  Da se kano izrod slavi,
Kome u tom biva dika,
  Što je sebi tamnu slika.
Kakvu slavu holi ima,
  Kad je slika slabog dima?
Kakvu kripost ima glava,
  S kojom vlada tašta slava?
Kakvu vridnost holi ima,
  Mutni vihor kog nadima?
Majka zemlja što porodi;
  A visoko od nje hodi,
Što je nego oblaćina,
  Kom je cèrni mrak začina?
Koji sad se gromom grozi,
  Kan da megdan dile bozi,
Sad se stane što kud vući
  Sad na cèrnoj gori ćući,
Sad gradove tašte zidje,
  Sad se sruši i razidje,
Zagèrli se s bratom holi!
  Kada nećeš s ljudma doli;
Zagèrli se s oblaćinom,
  Koju slidiš s holim činom,
Morebit si ti od grada,
  Koji s mnogo svita vlada;
Te rad glasne domovine
  Dižeš tebe na visine.

I za malo ciniš druge,
Kan da bi ti bili sluge?
Mnogi tako, znam, trabune
I s tim ljudma uši pune,
Kan da b' njima domovina
Bila jasna misečina,
Jeda b' po tom bolji bili
I visinu zadobili;
Al stvar da bi pravo znali,
Lasno bi se zauzdali
Nepotvorat tudjeg vida,
Da jim mèrzlu slavu prida;
Jer da bi se i sgodilo,
Da b' njihovo gnjizdo bilo;
Rim, Athena ili Troja,
Ili glasna strana koja;
To bi slaba bila slava,
Kad je sobom slaba glava.
Istina je, to se znade,
Grad veliki da imade
I gospode svitle dosti
I junakah od kriposti
I mudracah razboritih
I gospojah zazoritih
I čeljadi plemenite,
Koja takva mista kite,
Al i drugog puka ima
Svakojaka i mèd njima.
I budalah i strašivih,
I lupežah i laživih,
I snašicah mnogomužnih,
I od bludne kuge kužnih,
Kopiladi tamne ima
I pogèrde svake s njima,
Toga broje veća mista
Na stotine i na trista;
Manja mista gdi nemogu
Ni desetka da izmogu,
Sad mi reci domoglasni,
Što ti veće misto hasni?
Nuder nadji ti poruka,
Da sin nisi stražnjeg puka;
Mlim pèrvoga da bi bio,
To bi znanje već dobio,
Da je tvoja domovina
Znana drugim od starinâ
Nit se tribe već mučiti,
Znanu kome stvar činiti,
Ako l' za nju znali nebi,
Da virovat neće tebi,
Da l' nevištu svar kad kažeš,
Misliti će da sam lažeš,
Sad sve ovo kad sastaviš,
I promisliš, čim se slaviš,
Lasno ćeš se naučiti
Sebe s gradom nedićiti;
Jer il hèrdjav svoj rod kažeš
Il se ružiš kada lažeš.
Dva se negda potiraše,
Bolji od njih tko bijaše,
U tom jedan vèrlo zinu,
Hvaleć svoju domovinu,
A onoga kudit stade,
Što on kada većma znade,
Drugi sluša, pak mu reče,
Da ga stiže i priteče:
Domovina moja prosta
Na rugo je meni dosta;
Al ju moja kripost cini
I sad svakud glasnu čini
Tvoja opet domovina
Jasna biše od starina;
Al joj zaman sada cina,
Kad porodi tebe sina;
Zašto tvoja tamna dila
Nju su posve nagèrdila,
Na rugo je meni moja,
A tobom se ruži tvoja;
Slušaj ovo o holiti,
Bi l' se moglo dogoditi,
Da ti većma tvoj dom ružiš,
Neg se od njeg slavom služiš?
Nu sam indi taman budi,
Nit dom kaži, da se kudi,

Jer tkogodi tebe čuje,
 Łasno misli i viruje,
Da ni duplje vèrstno nije,
 Ćuk iz kog se takvi vije,
Al nek ti je domovina
 Grad izvèrstni od starinâ.
Da b' to bila i istina,
 Koja bi joj bila cina?
Kada svako misto ima,
 Put otvoren širom svima,
Tko će gori tko li doli,
 Da izbere, kuda voli,
I iz sela put je k raju,
 I gradjani drum imaju
Dosta širok, i pod nogu,
 Da se k paklu vozat mogu.
Tvèrdog grada da b' bedeni
 Bili tako izvedeni,
Nitko prići da nemore
 U pakleno skočit more,
Grad bi takvi vèrstan bio,
 Svit da bi ga vàs ljubio;
Al bedena nije toga
 Osim volje nas svakoga.
Indi nek se sam zatvori,
 Tko se neće da obori,
Da kroz vrata od holosti
 Nepropane u tamnosti,
I da zarad tašte slave
 Neizgubi s dušom glave.
Da znam, dà bi holom bilo,
 Grad rodjeni kazat milo,
Ganuo bi i sam kola,
 Nek se vozi glava hola,
Tamo odkud motrit more
 Rodjenoga grada dvore.
Misto, gdi se tko porodi
 I gdi najpri glavom sgodi
Dat nemore tudjem sinu
 Veću slavu ili cinu;
Neg iznese iz svog grada,
 U kom biše on do tada;
Grad bo njega, nit on grada
 Nenačinja, u kom pada;
Da li žena u svom gradu
 Smradna zače u svom smradu,
Pak izvèrže i iztira
 Na svit, kad joj neda mira.
Ovog indi grada cina
 Na rodjenog spada sina.
Ovo indi domodični
 Svome domu sinu slični
Misli, je l' ti daje cinu?
 I diže te na visinu?
Pak prid licem sklopi dlane,
 Da zakloniš stidne rane,
Gnjizdo, koje ljude léže,
 I maleni u kom lèže,
Rad dužnoga sebi srama,
 Sakrila je narav sama,
Da od stida pamet prèda
 Prije gnjizdo neg pogleda
I promisli, gdi se zače,
 Dok se na svit neizmače.
Majka narav k tome skrati,
 Da nemore čovik znati,
Kakvo mu je misto bilo
 Materino dalo tilo;
Znat nemore nitko sada
 Smrad negdanjeg svoga grada.
Gdi pol drugi pedalj tila
 Iz ženskoga uze pila;
Kan da narav majka pazi,
 Da sinovom neomrazi
Svoga bivstva, kad saznadu,
 U kakvu su bili smradu,
Da se čovik nepripada
 Od negdanjeg misleć smrada;
A kad već je svit ugleda,
 Ni onda mu jošter neda
Narav poznat iznenada,
 Iz kog na svit dodje grada;
Da l' nek kano puzajući
 Od svog ruga rádi ući;

Kroz pelene nek se cidi,
Namah smrada da nevidi,
U kom biše, dok se rodi,
I zaplakat dok pogodi,
Dokle tuge neocvili,
I svit dok mu neomili,
Pak nek lako pamet stiže
Dok do znanja dogamiže,
U kom rugo znati more,
Što je imat takve dvore,
Pak s tim nek se razgovara,
Što ga dugo vrime vara,
Da je njega već opralo,
I lice mu drugo dalo,
Da s njeg pèrvi ukor skide,
Da po svitu gledat smide,
Al nek drugo nepomaže,
Neg što vrime tako kaže,
Toliko bi to pomoglo,
Kao da b' se reći moglo,
Da je slavna tad lopata,
Kad odmakne nos od blata;
Il obuća, da se slavi,
Kad se stara već ostavi,
Da joj vrime cinu dade,
Što već davno s noguh spade.
Al će holi za-jer reći,
Za od ruga pouteći,
Da što dodje on iz grada,
Ukornoga puna smrada,
Njemu cine to neori;
Jer ga nema tko da kori;
Jer iz kog je jedan grada,
Svi su drugi iz tog smrada;
Negubi bo sova slave
Rad goleme svoje glave,
Kad do sove seke sidi
Il ćuk bratac kad ju vidi;
Ali čovik sine s ovim
Kao lonac med kotlovim.
Druge indi valja cine
Iskat, da s nas hèrdju skine,
I poštene da učini,
Da osvitla i procini
Pamet, koja nas zapade
I koju nam sam Bog dade
S nas rodjenu hèrdju skida
I zaklanja nas od stida,
Da dok ona mudro vlada,
Stid nas nije porad grada
Iz kog pamet zadobavi
Tilo brata, i proslavi,
Da brat jasnu kada slidi
Sestru, jasan nek se vidi,
I neka mu cina sine
Rad sestrine jasne cine;
Ali seka kad ugazi,
Cine svoje gdi nepazi
Smradna sestra s blatnog brata
Neokida pèrvog blata;
Da l' mu novi smrad dodade,
U kog sestra s bratom pade.
Ovi novi smrad dobavi
Svak, kada se holo slavi;
Ili drugi smrad obljubi,
Koji sestru s bratom gubi.
Nek je bratu pèrva cina,
Nek je sestra tad mèrcina
Mèd dušami, koje skinu
Sjajuć s tila smradnu cinu.
Gledaj indi holi cine
Tvoje, blata i mèrcine.
Koju dobi iz tvog grada,
I iz tvoga holog smrada,
Pak se holeć neponosi;
Da li nizko glavu nosi,
Nek ponizna sestra sine,
S brata ukor da ukine,
Kog iznese iz svog grada,
Kad izadje smrad iz smrada;
Al dom ću ti ostaviti,
Kad te neće proslaviti,
Da se zaman već neskitam;
Da l' nadalje da te pitam;

Za-jer zato skačeš gori,
  Što pred tobom tko govori,
Da si kruna od svitlosti
  Svemu svitu od kriposti?
Znam da mnogi milolaže,
  Kad dobitka sebi traže,
Hololudog mnogo fale,
  Dok ga falom pozažvale,
Da njegovu lakše kesu
  Oblakšaju i istresu,
Fale njega od kolina
  Od desnice i mudrinâ
Od dobrote i milosti
  I skupštine svih kripostî.
Još njegova fale dida,
  I davnjega šukundida,
Da su bili sokolovi
  Kakvih nejma vàs svit ovi,
Silnom caru da su bili
  Već vitežki dosadili;
A babaljko ovog sina
  Biše kruna svih starinâ,
Vitežki bo na megdanu
  Zadao je mnogom ranu,
Kad mu godi ćorda sinu,
  Vazda tursku glavu skinu,
O! mnoge ti tužne bule
  Čini, kose da pogule,
Kad svom drugu ili sinu
  Ču, da babo glavu skinu;
O! mnogu ti zaogèrnu
  U odiću bulu cèrnu,
Kad razumi tužne glase,
  Kuda babo ćordu pase,
O! mnoga ti bula kuka,
  Kunuć da mu sahne ruka;
Jer viteza njom pogubi
  Koji negda nju obljubi.
O! mnogom ti na divanu
  Turci kažuć i osvanu:
Šta učini babo kvara
  Pod bedenim silnog cara.

Gdi sva sila kaže pèrsi,
  Onde babo ćordu mèrsi
Gdi top bojni s grada dere,
  Onde babo glave bere;
O! mnogog ti Golijata
  Dokle s carom teče rata
Babo s bisnih noguh skinu,
  Kad mu britka ćorda sinu.
Al tu ništa nije nova,
  Da iz gnjizda sokolova
Uzdižu se sokolovi
  Kao no je i sin ovi,
Koji cvate iz korina,
  Cvit osobni svih starinâ,
Da u ovom slavnom cvitu
  Sva starina steče kitu.
Evo munje, evo groma,
  Evo mača turskog doma,
Težko caru silovitu,
  Kad je ovi zmaj na svitu.
Ovi će mu na megdanu
  Svemu carstvu zadat ranu,
I krunu mu oblomiti;
  Jer će smiti i umiti
S desnicom bo od plemena
  Drug je mudrost procinjena,
Pak mèd sobom dèržeć ruku,
  Car će imat težu muku
Od ovoga slavnog cvita,
  Neg od svega drugog svita.
O! blaženi svi narodi,
  Gdi se ovi soko rodi;
Jer će biti glasoviti
  I svem svitu strahoviti
I bogati obilato;
  Jer imaju ovo zlato,
Gdi dobrota milostiva
  Na sve strane iz njeg siva.
Svak tkogodi k njemu dodje,
  Čestit od njeg natrag podje.
Svakog gèrli, svakom dili,
  I svi su mu ljudi mili,

Kan da su mu bratja mila
Jednog sèrdca, jednog tila,
Svakom radi da ugodi,
Kao sinu, koga rodi,
I da rečem svoj obćini
U svom sèrdcu pokoj čini,
Nek blaženstvo u njem steče
Svak, tko ga se neodreče.
Ovako te oboliti
Lažorično jato kiti,
Dok iz tebe što iztrese,
Dok izmami i odnese;
A brez tebe kada sbori,
Sa svakim te rugom kori
I govori: O magare!
Dotirano sad iz bare,
Pak bi htilo konj postati,
I na sunce nogom stati.
Viš! kako ga uzda lipa
Čini luda, čini slipa,
Da štogodi gdi imade,
Sve za lipu uzdu dade.
Gledaj hole te budale,
Kako su mu mile žvale,
S kojim no ga lažci žvale.
Kad laživo njega fale,
Da, tko njemu većma laže,
To on njega većma maže,
Svaki mudri lažca kara;
A holitog lažca vara
I od njega zarad laži
Vuče platju, koju traži;
Jer su njemu laži mile,
Kan da b' dragi kamen bile;
Mli bo, da mu daju cinu,
I dižu ga na visinu.
O! budale vèrtoglave,
Tko ôd laži ište slave?
Iskat svitlost od tamnosti,
Ludosti je u tom dosti;
Al je više, kad od laži,
Tko poštenja sebi traži,
Da rad tamne laži sine,
I digne se na visine.
Egipćani ludi biše
Kada vola potvoriše,
Hitra munja da ga rodi,
Da ga slave svi narodi,
I da vola rogatoga
Svi za svoga slave Boga;
Al su sada većma ludi
Slavoljubni holi ljudi,
Koje kada drugi fali,
Misle, da su s neba spali,
I na svitu da boguju,
Kad jim drugi prilaguju,
I s tamjanom prazne slave,
Kade lude hole glave.
Što po sebi cinu ima
Od drugud ju neuzima;
Nekitimo cvitom zlata,
Nit kumimo svoga brata,
Suncu sviće nežežemo,
Sol u more nesipljemo,
Nelivamo u méd mlika,
Nit dajemo zdravu lika.
To se holi tebi veli,
Vèrstan fale da neželi.
Razdèrtu se kèrpe dile;
A ne kom je dosta svile,
Gladnu svatu divljakinje
U slast idju i gloginje;
A kome je dosta mesa,
Na takvi se ručak stresa.
Što ću t' više tomačiti,
Kad mo'š i sam naučiti,
Da rečene sve prilike
Holite su glave slike?
I kada ti kesa kaže,
Da ti gladno jato laže,
Dok od tebe što izlaže,
Kad te taštom slavom maže,
Il se zato golem činiš
Što sam sebe mnogo ciniš?

I od sebe sam govoriš,
Kada slavna dila tvoriš,
Da njih smisli i učini
I da sebe s tim procini;
Te se zato uzvisuješ
I u sjajne zvizde kuješ,
Svoju pamet i desnicu,
Svoje blago, svoju dicu
Slavno dižeš na visine
Zarad tvoje tašte cine;
A tko sluša gdi sa strane,
I kome su stvari znane,
On pameti tupe tuke
I gèrbave babe ruke
Teb' za pamet i za ruku
Imao bi dati muku.
Ako imaš blaga dosti,
Uživaj ga brez holosti;
Ali pazi da b' nebila
Svega tvoga blaga sila,
Da b' ga cinom pridobio
Lišnjak, kog bi cèrv probio,
Ili tikva brez gèrlića,
Il prosjačka prazna vrića,
Il kaljčina zabačena
Il jezična stara žena.
Tko bi tebe pravo znao
Mislim, da bi pokazao,
Da ti kesa blaga ima
Kao samar ibrišima,
U tebi je, što je kruha,
Na tebi je, što je ruha.
Je li tako ili nije?
Neću da te knjiga prije;
Ele znadem, da bogati
Blago svoje zna tajati
I nestanke vèrlo prije,
Da živiti moći nije.
Indi blago kad ti kažeš,
Od holosti mlim da lažeš,
Da b' se kako uzvisio
I na stolac slave sio;
A od dice što govoriš,
Sokolove kad njih tvoriš;
Znam iz vrane što izpane,
Težko soko kad postane,
Kakvo gnjizdo takva ptica,
Kakov otac takva dica,
Ti da b' jasno sunce bio,
Lasno bi me uputio,
Da bi bila tvoja dica
Bili danak il zorica;
Ali razlog bistro kaže,
Da od tamnog hololaže
Nit istina niti svitlost
Nit se druga rodi kripost,
Naši stari to poznaše
I kažući nam pridaše,
Da što godi maca rodi,
Mišc prežat sve pogodi;
Nek su dica kao ćako
Procinit se mogu lako.
Da su hola i laživa,
Hoće li mu biti živa?
Al da to tko posvidoči,
Da ivèrje poodskoči
Od svog panja kamo dalje,
Moć kamo ga druga šalje,
To bi otcu bila slava,
Kao da bi lina krava
Otelila sina vola,
Koji vozi težka kola,
I pod plugom jaram vuče,
Kad ga drugi k tom priuče,
To očina nije dika
Kad mu dica nisu slika;
Da l' to čini dar naravi,
Dicu tako da upravi,
Kad od vridna vridnost vide,
Da onoga potle slide;
A tamnoga hololažu
Otca sobom neukažu.
Kad s kriposti otac sjaje
I taj nauk dici daje,

Onda njemu dika biva,
  Da u dici kripost siva;
A kad dica sebi sjaju,
  Svitlost njemu nezadaju;
Da l' i njema svitlost gine
  Radi tamne očevine.
Nit izrekoh sve do sada,
  Hololažu što zapada,
Ovu manu svak imade,
  Tko kakoćat mnogo znade,
Svagdi kaže da je bio,
  I svit skoro vàs obio
On istine ili laži
  Još negdanjeg svita traži,
Pak on sebi njih prilaže
  I za svoja dila kaže,
Pripovidke od starinâ
  Prid hiljadu već godinâ,
Kaže kan da b' lani bile
  I s njime se dogodile,
S vojskom negda još od Troje
  On junačtvo kiti svoje,
I svog vika stvar potvara,
  Nerazumne da s tim vara,
Da se tome čudu čude,
  I od njega čudo sude,
Svega su mu svita strane
  Po kriposti laži znane,
On hiljadu kaže mistâ
  I gradovah stojnih trista,
Gdi posija slavne čine,
  Da ga ondi uvik cine;
Al i ovde da se sgodi
  Oni, tko s njim često hodi,
Malo bi se izmučio,
  Dok bi bistro naučio,
Da je onde on najbliže,
  Gdi se tudja zdila liže,
I gdi može što dobiti
  Za laž jesti ili piti;
A kad laži razpazari,
  Svoj pèrnjavor ište stari,
Da u njemu laži kuha,
  Iskat sutra s njima kruha,
I privaru da načini,
  Da kruh lažni čim začini,
Kad k razdèrtoj dodje kući,
  Gdi se misli pouvući,
Laži svoje dok umisi
  I o vratu njih obisi,
Neka vise o gèrkljanu,
  Za dat sutra gèrlu hranu,
Tad odèrta domaćica
  I kukavna gladna dica
Na njega će zavapiti:
  Tko ti rugo dade piti?
Sram te bila od družine
  Ištuć ručak i užine
I večere do pol noći,
  Hoće li ti k sèrdcu moći?
Dèrvca nejmaš znaš kod kuće,
  Kruha, ruha ni obuće.
Ah! ni tebe da b' nebilo,
  Bolje bi nam brez teb' bilo,
Da b' cèrkao! i još gore
  Proždèrlo te strašno more!
Kud se skitaš? jer neradiš?
  Gladne dice jer nehraniš?
I negledaš za odiću?
  Odnila ti voda sriću!
Ali srića kad popliva;
  Nek i tebe nosi živa,
Dokle cèrkneš i još gore,
  I propaneš s njom u more,
Da nam s' vrata brime skine,
  Mnogo teže od planine.
Znaš, da tvoje laži hole
  Neće odit dice gole,
Niti gladne nahraniti
  Nit od zime obraniti.
Ah! nek hitra munja sine
  Vedra neba iz visine
Te te šíša i opali,
  Da nam s vrata brime svali

Da kada te grom ošine,
  Nam pokoru s duše skine.
Eto slave hololaži,
  Koju lažuć sebi traži,
Takva mu se cina daje,
  Hole laži kad prodaje,
Nit je drugo zaslužio,
  Kad je jezik svoj pružio,
Da njim jasne zvizde struni,
  Njima holost da okruni;
A kad al je vridan krune,
  Od pasjega repa vune,
Nek jeziku kruna slična
  Čini, da je glava dična,
Koja smradne krune traži,
  Kada bljuje hole laži.
Stvari sobom plemenite
  Neće, da se lažma kite;
Muče vridnost jer besidi,
  Da se njima cina vidi:
Svila, biser, srebro, zlato
  Nije spalo jošter na to,
Da se s njime štokud hoda,
  Dok se s lažma kako proda;
Da l' se smirom kupac čeka,
  Dok novacah stane zveka,
Pak se istom tad otvori
  Sama vridnost nek govori,
To i vèrstni ljudi čine
  Nit se fale, nit se cine;
Da li samo dila čine
  Od kriposti vèrstne cine,
Pak se većma s tim ukažu,
  Neg od sebe koji lažu.
Kljusina se voda stara
  Od pazara do pazara.
Pak zlokuća na glas zove:
  Nuder gledaj víle ove!
Ta aždaja kad se digne,
  Lastavicu pticu stigne.
Malo uzdu dok prozvače,
  Već nehodi niti skače;
Da li leti kao vila,
  Kao munja ili strila,
Da car silni za nju znade,
  Neznam je li sam imade,
Koliku bi dao cinu,
  Da ju ima za pasminu,
I rad glasa svojoj slavi,
  I rad štita svojoj glavi;
Al kad ludjak vilu kupi
  Bèrzo na vrat pod njim lùpi,
I na misto vridne cine
  Ima kožu od mèrcine;
A psom meso za večeru
  Neka hitru vilu žderu;
Tako kome manjka cina,
  Da je ljudska on mèrcina,
Na hiljade laži kuje,
  I prid prostim jatom bljuje,
Dokle gane kog ludoga,
  Da ga cini za dobroga;
Al kada ga i lud sazna,
  Vidi, da je tikva prazna,
Gdi holosti stoji jeka,
  Da se pozna iz daleka,
Druge slave da neima,
  Neg što holost njeg nadima,
I iz njega laži zuče,
  Svakog mudrog da nauče,
Da kriposti tu nestoje,
  Odkuda se laži roje;
Da li da je to ulište
  Tamnih lažih i bunište,
U kom tamna holost smèrdi,
  Koju hèrpa lažih gèrdi.
Prazna suda jeka stoji,
  U kom ništa već nestoji,
Tako čovik brez kriposti,
  Sam od sebe zvoni dosti
Pun kripostih da bi bio,
  Nebi glasa zadobio,
Koji, kad mu slavu kaže,
  Njega kudi i zamaže.

Kaži holi! već nemuči!
  Nit me mučeć dalje muči,
Je li uzrok igdi ima,
  Tebe holo što nadima?
Iz visine za-jer tvoje,
  Svit imade dobro koje,
Koje čini srićne ljude,
  Da vilajet čestit bude.
Ali i tu baš pogodi,
  Kao da te slipac vodi,
Od holosti to dolazi,
  Da se manji s većim mrazi,
Većeg manji da neslavi,
  A da manjeg veći davi,
Svaki holi na to gleda,
  Da se drugom vladat neda,
Cineć da sam znade bolje,
  I da nejma te nevolje,
Da se drugom on pokori,
  Kan da b' od njeg bio gori.
Holost pèrvi tabor diže
  Na nebesim, kad odbiže
Svitlonoša, Duh najveći,
  Radeć, da će on doseći,
Vojsku svoju kad uredi,
  Da se s Bogom izporedi;
Al kada se holo pruži,
  Loša njemu srića služi;
Jer on s vojskom na megdanu,
  Od prokletstva primi ranu,
I radostne minja dvore
  Za propasti od pokore.
Na nebesim što se sgodi,
  I na svitu bit pogodi,
Da starijem mladji neće
  Bit pokoran, da l' se meće,
Da se s njime izjednači,
  Il da njega i potlači,
Vazda holi o tom radi,
  Gospodarstvo da izvadi,
I da ima ljude druge,
  Za podložne sebi sluge,
Dokle smuti stvari tako,
  Da sve smèrsi naopako,
Prije nek zna biti sluga,
  Već imati neće druga;
Da l' za sluge sve potvori,
  Da poda se svit obori,
Da holito sve potlači,
  Kano bolji, kano jači.
Sebe vladat još neumi,
  A od toga nedvoumi
Bi l' umio svit-vladati,
  I svakome svoje dati,
Mnogi nije vèrstan znati,
  Bi l' mogao još kusati;
A mli, da bi znao lako
  Svit ležeći naopako
Opet natrag izvèrnuti,
  I lice mu povèrnuti,
I s holosti smućen tako,
  O tom radi svakojako,
Da svit nejma drugu glavu,
  Neg njegovu vèrtoglavu.
O budale holoslave!
  O brez iskre svisti glave!
Hoćete li znat ikada,
  Da tko s ludim svitom vlada,
Pokore je njemu dosta,
  Što gospodar svitu posta.
Znam, da mladji koji služe,
  Na sriću se svoju tuže,
I da krive gospodare,
  Da njih mnogo posla tare;
Ali neka dobro znadu,
  Krivo u tom da imadu;
Jer kruh s trudom što svak služi,
  Drugog u tom nek netuži;
Po grihu bo Adamovu
  Zaslužismo muku ovu;
I Adamu po pravici
  Bog naredi i svoj dici,
Da u znoju i u trudu
  Kruh služiti sebi budu.

Istina je, biti more
  I na svitu od zla gore,
Niti ni to ja govorim,
  Da sve mladje krivce tvorim,
Znam, da ima dosta toga:
  Starešinah brez razloga,
Gdi bi mladjem lakše bilo,
  Da bi mu se dogodilo,
Da s motikom od dèrveta,
  Gdi ledina tvèrda smeta,
Na nadnicu hranu služi,
  Dok se kao mèrtav pruži;
Neg onome biti sluga,
  Kome nije briga druga,
Neg nedati mladjem mira,
  Da na lakat dušu tira;
Al je i tom holost kriva,
  Što stariji takvi biva,
Kan' da bi mu oblast bila
  Svèrhu svoga mladjeg tila,
Da ga more satvoriti,
  I kad hoće raztvoriti.
Tako holi starešine
  Za Bogove sebe čine,
Kan' da bi se kozji rozi
  Pretvorili da su bozi,
Ovu sriću što dostignu,
  Da se svèrhu koze dignu.
Al starije da ostavim,
  Mnogo manje mladje pravim,
Kojim vèrsta ovo dade,
  Da s naredbam drugog rade,
I da ono virno slide,
  Što stariji zapovide;
Al paklene gledaj ćudi,
  Što kod holih biva ljudi,
Zato isto radit neće,
  Što stariji na njih meće;
Da li kao konji bisni,
  Razuzdani i obisni,
Pustu pašu sebi ištu
  Premda svakom još nevištu,
Gdi neima gospodara,
  Da svituje i pokora,
Da se kripost nepogubi
  Il se zloća neobljubi.
O živino odapeta!
  Tako li te holost smeta?
Za to l' drugom da neslužiš,
  K živinskom se jatu sdružiš?
I čoviku za uteći
  Čovičtva se smiš odreći?
Na tom vàs svit ovi stoji,
  Manji većeg da se boji.
Što ako se neobsluži
  Da l' svak svoju volju pruži,
Tad bi bili ljudi gori,
  Neg u cèrnoj zvirad gori.
Jer ni jato od zviradi,
  O zlu svakom sve neradi,
Kano b' ljudi radit stali,
  Da b' se nikog nebojali.
Gorski kèrmak sići stane,
  Al kad rane već dopane.
Vuk će gladan ovce klati,
  Al se neće opijati;
Lav i medvid razdèrt hoće,
  Al bludnosti nejma zloće;
Zmija kolje, al nekrade;
  Ris lagati ljut neznade;
Kokoši će lija klati,
  Al mišinom opet plati;
Pas kadikad zubom rani,
  Ali opet stado brani;
I ovako kom bi bilo,
  Nime stvari brojit milo
Od svih jedne naći neće,
  Da učini kvara veće,
Neg bi čovik odúzdani,
  Drugi njemu da nebrani.
Pak zato li ti holiti,
  Nemo'š sèrdcu odoliti,
Što stariji s tobom vlada,
  Da te zloća neoblada,

Da u zloći nisi gori,
Neg u cèrnoj zvirad gori,
Te o tom li čovik radi,
Sebe većma da osmradi,
Nego konji i magarci
Neg volovi, kèrmci, jarci,
Neg iz cèrne medvid gore,
I sve što je od njeg gore.
Sve li indi on živine
I zviradi iz planine
Nadvèrć radi s opačinom
I sa svakim tamnim činom,
Da se slavan po tom čini,
Što ga svaki smrad začini,
I što deblje smradno blato
Ima, neg sve nimo jato.
Al pitanje sve do sada
Ako holog neoblada,
I razgovor od razloga
Nekaže mu puta svoga,
Nek se barem s ovim svisti
Mudroznanac što navisti:
Kad Diogen mudra glava
Znajuć, što je svita slava,
Drugim hoti nauk dati,
Da njih holost neoblati,
On mèrtvačkih hèrpu kostî
Stade motrit dugo dosti,
Aleksander kralj ga pita,
Što ćeš glavo razborita?
Jer mèrtvačke kosti gledaš?
Jer li mèrtvim pokoj nedaš?
Tad Diogen odgovara:
Svit promišljam kako vara,
Da Filipa otca tvoga,
Kralja negda uzmožnoga,
Razaznati nije kosti
Od ubogih i od prostî,
Koga negda svit proslavi,
Onog sin svoj sad ostavi,
Kom gradovi i tabori,
I svit mnogi negda dvori,
Kosti mu se sada ruše
I med proste razasuše,
Macedonsku koji krunu
Nosi, sad mu kosti trunu,
I na misto one slave
Sad mu nije poznat glave,
Je li krunu kad nosila,
Il goloću podnosila,
Je li kada tresla svitom,
Il tišila drugog mitom;
Je li drugog kad strašila,
Il se svakog kad plašila;
O! da bi se svaki holi
Nadvirio u grob doli,
Te da mèrtvih gleda kosti,
Ogledalo pram holosti,
Za da vidi i poznade
Na što skoro doć imade,
Mogao bi lako znati,
Da se neće razaznati
Od onoga, koji sada
U holosti bisno vlada.
Nu hologa golu glavu
Za njegovu pitaj slavu,
Nek ti kaže i svidoči
Kamo su mu hitre oči?
Kamo mozak, nos i usta?
Kamo s glave kosa gusta?
Kamo lice? gdi su zubi?
Kako ova sva izgubi?
Kamo jezik, gèrlo, pèrsi?
Da sve cèrna zemlja smèrsi,
I u svoje uze tisto,
Svim jednako dajuć misto,
Odgovor bi glava hola
Nima, mèrtva, šuplja, gola
I mučeći jasno dala,
Smèrt sve da je pozobala,
Pak joj opet nije dosta
Da l' i na te, koji osta
Pazi, da te skoro stlači,
Dok te sa mnom izjednači.

Niti misli što ti reko,
  Da bi bilo još daleko,
Misleć, da smèrt onda bane,
  Od starosti kad tko pane.
Ili bolest kad ga sruši,
  Kad ga gnjavi i zaduši.
Indi da se tu nevaraš,
  Kad se tako razgovaš,
Ovde ću ti sad pridati,
  Da ti mogu razum dati,
Stranu pisme što se piva
  Kad godina mlada biva,
Koja živo sèrdce dira,
  Kažuć da svak sad umira;
Nu pivajuć bistro pazi,
  Kada na te smèrt dolazi:
Godina se s godinami
  Izminjuje često nami,
Stara vèrlo bèrzo prodje,
  Nova slidi i već dodje,
I ova će bèrzo proći
  Nit će ikad veće doći,
Ka ni druge nedodjoše,
  Koje prid njom već prodjoše,
S prolazećim godinami,
  Vik prolazi kratki nami,
Što je našeg vika cina
  Neg prošastih broj godinâ,
Kadno prazno mi zivamo,
  I godine zazivamo,
S kojim prodje naše vrime,
  I smèrt uze život s njime,
Već pomèrsmo što živismo,
  Gledajmo se sada gdi smo,
Možebit smo primotali,
  I već na kraj vika stali.
Od rodjenog našeg dana
  Vrimena su već pridana
Smèrti strašnoj u čeljusti
  Da njih dèrži, i nepusti,
Što bijaše izpustismo,
  Šta još nije nedobismo,

Hoćemo li? sam Bog znade,
  Koji dilit to imade;
Al ako li što i dade,
  Za čas valja da izpade.
Na čase se život mili
  Nam za kratko vrime dili,
Dva zajedno ni jednome,
  Niti opet svaki svome
Od Boga se nedariva;
  Da l' čas svim dat pèrvog riva,
Da u smèrtne zube pada,
  Odkud veće neizpada,
I ovo će reć živiti
  Uvik smèrtni sužanj biti,
Kad čas, što se meni vèrti,
  Odma moram pustit smèrti,
Što tko više vika dobi,
  Više njega smèrt porobi,
Ništa sebi i nikada
  Osim časa, što je sada
Uzdèržat se nikom neda,
  Svak što ima neka gleda,
I naći će svit kukavi,
  Da se s jednim časom bavi,
Čas kog ima sužanj sada
  I cesar se s njime vlada,
I gradovi i gospoda
  I svakoga čeljad roda.
Da se svemu svitu dade,
  Jedan novac da imade,
Pak kako mu k ruci dodje,
  Da za uvik u čas prodje,
Dok do malo dodje vrime,
  Kad već novca svog neprime,
Tko b' mogao ikad reći,
  Da tko može mnogo steći,
I da blaga mnogo ima,
  Što sveg svita novac prima,
Našega je kratkog vika
  Blago ovo cila slika;
Jer čas jedan vàs svit prima,
  I odma ga već neima;

Zašto vrime, što sad teče,
Naglo leti i uteče,
Nit se ikad nama vrati,
Da tko s njime obogati.
Svi prošasti naši dani
Od smèrti su pozobani;
Da l' i časak, štovo prodje
Već u smèrtne zube dodje.
Što je drugo smèrt čovika,
Neg njegova svèrha vika?
Koga, kako tko dovèrši,
Odma njega smèrt ukèrši,
Kad ditinstvo ti dovèrši,
Onda njega smèrt ukèrši,
Kad mladosti polak prodje,
Onu polu već smèrt glodje;
A od druge zalogaje
Njoj čas svaki čovik daje,
Dok potroši do starosti,
Pak i starost svu do kosti.
Nu pogledaj svaki na se,
Šta već vika baci za se,
I za tobom tko ga bere,
I za uvik oblo ždere,
Ortak ti je smèrt nemila,
Sve je k sebi prigrabila;
Al se jošter nezasiti;
Da l' sve preži, kad će biti
Naredjeni čas od Boga,
Najposlidnji vika tvoga,
Da i onog gucne sebi,
Neostaviv ništa tebi.
Dokle ti se život vèrti,
Uvik harač daješ smèrti;
A živiti kad pristaneš,
Onda njezin rob postaneš
I biti ćeš tja do dana,
Kada bude zemlja zvana
Trubljom glasa strahovita,
Da iz sebe kosti hita
Da za najam, kog zaslužiš
Za uvik se s plaćom sdružiš.
Kažider mi o čoviče!
Kad ti na svit ovi niče,
Što ti poče tad činiti?
Jeda l' poče mliš živiti?
Nejma toga! poče drugo,
Umirati tako dugo,
Dok živiti nepristaneš,
I u robstvo smèrti paneš,
I sad kadvo besidimo,
I na miru kad sidimo,
Umiramo sve lagano,
I ginemo nepoznano.
Kad Aleksu upitaše,
Koji mnogo znadijaše,
Što ti radiš mudra glavo?
On odgovor dade pravo:
Ja živ i zdrav mrem pomalo,
Dok življenja to ostalo
Doumiram i dospijem,
I dok čašu svu izpijem,
Koju narav svim nazdravi,
Da se žitka svak izbavi,
Gledaj poplav iz planine,
Kad poleti u nizine
Jedan talas drugog slidi,
Dok se posve neizcidi,
Izteče li kad pristade,
I poslidnju kap izdade?
Neizteče da li prije,
Brez pristanka kadno vrije.
Tako i mi brez pristanka
Od rodjenog mremo danka
Kad tokor se mi živimo,
Kad jedemo i pijemo,
Kad spavamo i hodimo,
I kad u slast nam godimo,
Ili s kojom tila slasti
Il s bogatstvom il sablasti,
Ili s kojom drugom srićom
Zdravljem, glasom il umićom.
Eno! onda umiramo,
I onda se udiramo,

Da svak, kada već dotrune,
U čeljusti smèrti grune;
A smèrt što no mi zovemo,
Onda mèrti pristanemo
I svèršimo što činismo,
Dok na svitu živi bismo,
Putnici se mi zovemo;
Jer na vičnost putujemo.
Kad putnici pute čine?
Onda l' kad već tko počine.
Nije tako; da l' kad podje,
I na misto dokle dodje.
Tako i mi od rodjenja
Svega vika i življenja
Muklo mremo i ginemo,
Dok kraj smèrtni dostignemo.
Daleko li put činimo?
Dok do kraja dotočimo,
Mèd dva groba mi basamo,
Dok u drugog ukasamo
Od utrobe majke naše,
Koja pèrvi grob bijaše.
Te do groba od zemljice,
Koja krije naše lice,
I konake tamne tmine
Daje nama brez promine.
O konače strahoviti!
U kom nam je vike viti,
Hoće l' biti skoro vrime
Ići tèrpit takvo brime,
Od koga se misli čine
Nama teže od planine,
O strahota svega svita!
Prama kojoj nejma štita,
Te kad ćeš nas pozobati,
Gdi se vàs svit do nas blati
Od pèrvoga još čovika
Sve narode svakog vika,
Do naroda što sad dubi
Smèrt nemila već pogubi
Sve strahota tamnog groba
Već zarobi i pozoba,
Od Adama sve do mene,
Starci, dica, ljudi, žene
Leži, da se tko neprene,
Il u grobu svom nekrene,
Eto na nas sad red pade,
Da svak svoju glavu dade,
Da svi u grob pogodimo,
Da starije pohodimo,
Rob za robom da odlazi,
Didovinu da polazi,
Da se suče rob za robom,
Da se puni grob za grobom,
Gdi svak valja da zažmiri
I u tmini vičnjoj miri,
Koliko su noći duge
I goleme groba tuge,
Gdi u mraku od pokore
Nikad nije vidit zore,
Već nikada dan nesvane,
Nikad sunce neograne,
Niti oči pune blata
Doma svoga vide vrata,
Nit se noge kada ganu,
Da se krenu i ustanu,
Nit se ruke ikad miču,
Da što osim blata tiču.
Eto ima šest hiljadâ
Već godinah negdi sada,
Kako tamo vàs svit seli,
U dom svakom neveseli,
Pak se nitko nepovrati
Niti robstva svog izplati,
Da susrete nas na putu,
Te da kaže žalost ljutu,
Kako naša didovina
Pod zemljicom i starina;
Ali što će nam glasnici,
Kad smo tamo svi putnici
Neidjemo vèrlo sporo,
Prispit ćemo vèrlo skoro,
Gdi kad jednom zažmirimo,
Za uvik se namirimo,

Da spavamo brez pristanka,
Da ležimo brez ustanka
Nelučeći dan od noći,
Niti kripost od nemoći,
Nit slast koju il začinu
Primišamo u gorčinu,
Nit se kuša već stvar druga,
Koja nije gorka tuga.
Svak umèrlog nosi ime,
Da se ima svistit s njime
Da na svitu naše stanje
Svagdanje je umiranje,
Sve do sada umirasmo,
Premda toga svi neznasmo,
Umiramo svi i sada,
Dokle jednom iznenada
Najposlidnja ona sila
Dušu digne nam iz tila,
I na konak strahoviti
Pošalje nas vike viti,
Kamo kada tko posèrne,
Zemlju prostre i ogèrne;
Zemlju ima za odiću;
Ima cèrni mrak za sviću;
Za svoj porod ima cèrve;
Da na jata iz njeg vèrve;
Za družinu žabe gadne;
Za razgovor zmije smradne;
Za bogatsvo i za zlato
Smrad, truloću, plisan, blato,
S jednom riči: sve uživa,
Što svakoga straši živa,
Od šta kada besidimo,
Od strahote poblidimo,
Od šta kad se tko spomene,
Već u sèrdce nož okrene,
Da mu gèrdnu ranu zada
Srića, koje svak dopada,
Tamnog groba kad dopane,
I vikovat u njem stane.
Smèrt pogledaj izkazanu,
I vidit ćeš s desnu stranu
Ljutu kosu na ramenu,
Na kositbu iznešenu,
Da udara i da sruši,
Nemareći da se suši,
Da li neka odkos trune,
I u smradno blato grune,
Štogod svrhu zemlje dubi,
To sve smèrtna kosa gubi,
Neka odkos za odkosom,
Kad za smèrtnom pada kosom,
Proslavi se i procini,
Što se ružno omèrcini.
Smèrt se nikad neumori,
Da l' sve kosu dèrži gori,
Da udara i podkaša,
I u smradni plast odnaša:
Kosi kralja i cesara,
Kosi mlada, kosi stara,
Luda kosi i razborna,
Silovita i pokorna,
Onog onda, ovog sada,
I mnogoga iznenada,
Da najmanje kad se nada,
Mnogi časom mèrtav pada,
Kad najlipše mladež cvate,
I bludnosti mazi svate,
Smèrt na njega dobro pazi
Da od rukuh neodlazi;
Da l' u cvitu da pokosi,
Kano jutrom još po rosi.
Al ni toga smèrt negleda,
Da se kosit vazda neda,
Oru ima svako vrime,
U srid noći u srid zime,
Vazda joj je meka trava,
Baš i tvèrda nek je glava,
Baš neka je silovita
I strahota mnogog svita,
Pokorna joj mora biti
I od kose poletiti.
Nikada joj rano nije
Da l' i kalac pèrvi brije,

Mala dica dok su živa
Smèrt potvori, da su kriva,
Te uzdiže svoju kosu,
Da njih struni kano rosu.
Smèrt kad svojom kosom maše
Neudara nikog vlaše;
Da li gèrdnu ranu zada,
Od koje se uvik pada.
Nitko od nje nepriboli,
Njoj se nitko nenamoli,
Strašnu kosu da uztegne,
Da ga strašno nedosegne.
Uvik svojom kosom maše,
Svi se ljudi od nje plaše:
Jer čajere svega svita
Ima kosit svakog lita,
Svakog lita, svake zime,
I u svako drugo vrime,
Cvit podkaša i šešljugu,
I halugu svaku drugu,
Da holito tko nereče,
Da od kose on uteče,
I sgodi se na livadi,
O kojoj no smèrt neradi.
Budmo stari, budmo mladi,
Na smèrtnoj smo svi livadi,
Nitko grada tog nesteče,
Da od kose pouteče,
Nit daleko itko stoji,
Gdi se rane već neboji,
Da l' o vratu svaki nosi
Smèrtnu kosu, koja kosi,
Svak je sebi smèrt nemila,
I iz našeg trulog tila
Strašne smèrti kosa biva,
Koja kosi svakog živa.
Sud zemljeni naše tilo
Prem da duši biše milo,
Nek se malo poizšteti,
Odma duša iz njeg leti
I u blato njega rine
Na zavičaj od starine,
Slavu onde nek uživa,
Koja čeka svakog živa,
Da nek po sve vike ima
Slavu, koju onda prima,
Kad ga strašna smèrt zadavi,
I u cèrnu zemlju spravi.
Nu promisli sad čoviče;
Je l' se tebe to dotiče?
Je l' ti igraš u tom kolu?
Koji imaš glavu holu,
Je l' se nadaš da ćeš doći?
Gdi se holit nećeš moći,
Nu upitaj holu glavu
Hoće l' ona steći slavu,
Koju kaže pisma ova,
Istinita sva do slova,
Evo tvèrda vira moja,
Tu je te tu glava tvoja,
Još kada te majka zače,
Smèrtnoj kosi vrat podmače,
Iz utrobe još kad pade,
Na megdanu strašnom stade,
Gdi smèrt radi i obliće
I svagdanje čini viće,
Kada će te udariti
I za uvik oboriti,
Svih prošastih tvoih danâ
Neodstupi smèrt s megdana,
Niti kosom mahat stade,
Da ti gèrdnu ranu dade,
To će činit i odsada,
Dok te posve jednom svlada,
Morebiti dok se ganeš;
Smèrtni odkos da postaneš,
I da tvoga mèrklog stana
Groba budeš smradna hrana.
To ti glavo od holosti
Sad za sada budi dosti.
Rad bi donit ja uzroke
I obilne i duboke,
Da ti tašte slave krunu
S tvoje hole glave spunu.

Da bi meni vrime malo
Od tog dugo pisat dalo;
Al mi ovo kratko vrime
Kraće čini težko brime,
Koje nosim od dužnosti
Za učinit mnogim dosti,
Kad kog mnogi posli kèrše,
Svi se pravo nedovèrše.
Ovo isto sa mnom biva,
Od holosti kad zapivà
Pisme pravo da nesvèrši;
Jer me drugo brime kèrši;
Al mlim slike ove male,
Koje su se ovde dale
I poznane vik kratkoće
Holom razum dati hoće,
Taštu slavu da pogubi,
I poniznost da obljubi;
Ako l' zato sve nehaje,
I holit se nepristaje
Ostavljam ga; a da što ću,
Dok sam pozna svoju zloću,
Učit će ga smèrt nemila,
Što je tašta slava bila,
I vikovi vikoviti
Za nauk će njemu biti,
Koji će ga naučiti,
Da se neće već ličiti,
Potle smèrti gèrdne rane
Po holosti njemu dane.
Sada indi, sada holi!
Pazi gdi te duša boli!
Pak se liči, nedangubi,
Prije neg te smèrt pogubi;
Jer kad primeš vičnju ranu,
Strašne smèrti na megdanu,
Onda nejma veće lika
Svih vrimenah, svega vika,
Da izliči smèrtnu ranu,
Po holosti tebi danu.
S Bogom holi, nezamiri,
Što te bolje neizmiri,
Mirit će te božja vaga;
Al se pazi da tad vraga
Po holosti nedopaneš,
I s njim u vik nepropaneš,
Kamo njega holost rinu
Strahovitu u dubinu,
Rad holosti, koja puče,
Da se holi u njoj muče
I vojvodu vraga vide
U holosti koga slide;
S Bogom reko; a ne s vragom,
Kog slidjaše holim tragom.
Iz visine da pogodiš
Tvog vojvodu da pohodiš,
I podnosiš s njime muke
U propasti svake ruke;
S Bogom! biži s vražjeg puta!
Zaklinjam te trista putâ!

Ukor II.

od lakomosti.

Pisaoci neki kažu,
Koji slične pisme slážu,
Da u paklu potok vrije,
Od kog dok se tko napije,
Uspomenu znanih stvarî
Za uvike svu pokvari.
To istina premda nije,
Da taj potok paklom vrije,
I da ovu kripost ima,
Popit razum da uzima;
Istina je baš očita,
Da bogatstvo ovog svita,
Tko za njega mnogo mari,
Razum smuti i pokvari,
Da tko od njeg piti stane,
Brez razuma svog ostane.
Da već sebe nit drugoga
Nit istoga pozna Boga;
Od naravi to imamo,
Da (ako li za se znamo)
Mili pokoj i mir pravi,
Radi, da svak zadobavi,
I da sebe svaki pazi,
Da u nemir nezagazi;
Raju bo je mir prilika;
A nemir je paklu slika.
Tkogod blago spravljat stane,
Mirovati svak pristane,
I pakleni nemir kuša,
Još dokle je s tilom duša.
Paklenoga sužnjem dvora
Najteža je to pokora,
Da nit Boga uživaju,
Nit jim muke kad pristaju;
Te dvi vèrste od pokore
I lakomce svita more;
Jer o blago tko s' omèrsi
Ljubav s Bogom on pomèrsi,
Nit Bog sladak onom biva,
Tko u želji blaga pliva,
Nit mu sveta vira sjaje,
Nit kriposti ljubav daje,
Nit ufanje razgovora
Od nebeskog sriće dvora;
A nebesku milost daje,
S kojom čista duša sjaje,
Za varovo svita blato,
Kom nadismo ime zlato,
I sve, što je duši drago,
Za protivno minja blago,
I duhovne razgovore
U lakomo topi more;
A kad ova sva pogazi,
Nebo mu se već omrazi,
Nit za Boga svoga mari,
Ljubeć tamnog svita stvari,
I ovako kad odpane,
I na Boga mèrzit stane,
Od svog pakla bilig prima,
Nikad mira da neima,

Lakomost je bilig pravi,
Kog lakomac na se stavi,
Da za blagom svita gine,
I nikada nepočine,
Pamet mu se uvik skita,
Tražeć željnog blaga svita,
Sad po suhu, sad po vodi
Njemu želja pamet vodi,
Da poznade i providi,
Gdi dobitak, gdi l' kvar slidi,
Miri tvèrde sad planine;
A sad more od širine,
More li se kako prići,
Il okolo kud obići.
On hajduke cèrnih gorâ,
I talase strašnog mora
Često ima na pameti
Kako će mu sve oteti,
Da l' od dobrih i od virnî
Mli, da su mu svi nevirni,
I da će ga pogubiti,
Ili barem porobiti.
Još i čeljad, što imade,
Mli, o glavi da mu rade.
I od virne još družine
Pazi, da gdi nepogine,
I da blago koje spravi,
Njega s glavom nerastavi.
O kèrvavo svita blago!
Ludom ti si slipcu drago,
Kad dar mira i pokoja
Njemu neda želja tvoja,
Pamet mu je sve navita,
Promišljajuć blago svita,
Kako ga je težko steći,
Lasno prosut i razteći.
Vidi brigu s kojom pliva,
Da svu korist pridobiva;
Jer promišljat kada stane,
Koliko ga težko pane,
I dobiti i paziti
Mora mu se omraziti
Vas dobitak i slatkoća,
Videć, da je sve gorkoća;
A svèrh svega videć radost
Manju, neg će biti žalost,
Kad sve bude ostaviti
I s blagom se rastaviti,
O pameti lakomoga;
Jer negledaš bivstva svoga?
Plemenitu Bog te stvori,
Da nastojiš vazda gori;
A ti išteš željnog zlata,
Kano svinja gadnog blata;
Išteš svoje neprilike,
I pogèrde za uvike.
Kćer kraljeva da bi bila,
Koja bi se zaljubila
Il u kmeta il u slugu,
Il u trulju koju drugu,
Da mu voli biti žena,
Neg kraljica okrunjena.
Zamirio tko njoj nebi,
Da to rugo čini sebi?
Al to rugo nit je sìna,
Kamo l' slika i istina
Prama rugu, što ti radiš,
Kad se s blagom svita smradiš,
I voliš mu sluga biti,
Raja krunu neg primiti,
S mukom, koju pamet daje,
Muka tila drug postaje,
Još bo sunce ni danica
Nepomoli svoga lica,
Kad lakomi pute čine,
Do zahoda i do tmine
Da l' i noćom od pokoja
Njih lakomost muči svoja,
Da truditi nepristanu,
Da l' na poslu nek osvanu.
Kad noć ljude i živinu,
Nudi, mirno da počinu,
Tad lakome želja vuče,
Brez pokoja da se muče.

O lakomi! sram vas bilo!
Tako li je vaše dilo,
Da za pokoj zlatne cine
Manje znate neg živine?
Vó od jarma kad počine,
I s konja se samar skine,
Vi u znoju tad plivate,
I kèrvi se zalivate.
Francuzi se pomamiše,
Kad latinsko vino piše,
Da rad njega vojevaše,
I kèrv svoju prolivaše.
Tu lakomi ludost čini,
Kad kèrv svoju manje cini,
Nego blago koje bere,
Rad kog svoju sam kèrv ždere.
O lakomi! te gdi biste
Gdi l' se onda dogodiste,
Kad se ljudma pamet dade,
Da vas dio nezapade?
To još da vam nije znano,
Kakvo vam je blago dano,
Kada pokoj i slobodu
Zadobiste po porodu;
A vi tako ludi biste,
Da tu sriću proministe
Rad varavog svita blaga,
U kom srići nejma traga.
Srebro li je ili zlato,
Mlite, nama dana zato,
Da se njemu mi prodamo,
A ne da ga uživamo?
O nesvistni sužnji zlata!
O robovi blidog blata!
Nahodi se kadkad ljudî
Brez razuma i preludî,
Na galiju da se dadu,
I za uvik već prodadu
Koje potle s time kore,
I bijući njih govore:
Vozi meso ti prodano,
I pod oblast drugom dano.
O nesvistne vèrlo cine,
O jadovne tèrgovine!
Ali nije tu ni čuda,
Da je tako pamet luda,
Kad tko samog sebe proda
Na poslove težkog broda;
Jer na korist koga kralja
To prodano meso valja;
Al je čudo priko čuda,
Da je tako pamet luda,
Sužnju svome da se proda,
I u mèrtve ruke doda,
Gdi nit samom sebi valja,
Nit na korist biva kralja.
Tako čine blagozobi,
Da su svome blagu robi,
Kad kèrvavu svoju muku
Pod lakomu vèrgu ruku,
I kad sèrdce s njom zatvore,
Da se ganut već nemore
Izpod ključa lakomosti,
Da se ikad već oprosti,
Te da pruži svoju ruku
Za načeti svoju muku,
Il rad svoje dobre volje,
Ili ljute rad nevolje.
Vole sa psim glad tèrpiti,
I s govedim mlàku piti,
Nego tvèrde pružit ruke,
I zagrabit trudne muke,
Željno tilo da prifate
I da najam njemu plate,
I dok živu sve ovako,
Robovi su naopako,
Kad su mèrtvog svoga roba
Sužnji živi do svog groba;
Al pustimo blagobere,
Nek svak sebe ludo dere,
I prodaje za necinu
Kano pustoš il mèrcinu;
Dat se barem to nemore,
Svog iskèrnjeg da obore,

Od Boga je i naravi
 Put ukazan svima pravi,
Da nam složnost bude mila
 Kano stranam jednog tila;
Jedna bo smo svi obćina
 Jedna narav i skupština,
Dužnost indi tu imamo
 Da iskèrnjem pomoć damo;
A ne da ga oborimo,
 Pogazimo i robimo.
Da bi našeg tila strane
 Bile tako zauzdane,
Svaka sebi da poludi,
 Jedna drugoj da naudi:
Noge da b' se pomamile,
 Nas u jamu da b' odnile;
A mač ruke da popanu,
 Da zadadu sèrdcu ranu;
Jezik da se krivo pruži,
 Da nas smèrtne krivce tuži;
Da pameti oči lažu
 I od svitla tamno kažu;
Pamet volju da b' varala
 I za dobro zlo podala,
Volja pamet da pogubi,
 Da sasiku jezik zubi,
Strane ove i ostale
 Tila, na zlo da b' ustale,
Jedna drugu da pokvari,
 Da pogubi il privari,
Što b' od ove smutnje bilo?
 Kamo li bi onda tilo?
Nebi drugo moglo biti,
 Moralo b' se pogubiti,
Ovo biva i obćini,
 Kad lakomu ludost čini,
Kada jači na to pazi,
 Nejačega da pogazi.
Da mu otme i izmakne,
 I nemilo njega smakne,
Manji opet način traži
 Po neviri i po laži,
Da on svoga poglavara
 U dužnosti svojoj vara,
Laži kujuć na hiljade,
 Lažuć ništa da nejmade,
Srića mu je i godina
 Kriva kod svog gospodina,
Da mu truda neizplati,
 Odkud dužnost može dati;
A vèrstnici i jednaki
 Na to dobro pazi svaki,
Da himbene nadju stvari
 Jedan drugog da privari,
Da se njima sdruže kese,
 Dok u svoju sve pritrese.
O obćino i ljubavi!
 Tako li te sad svit slavi,
Da dar božji i naravi
 Za se baci i ostavi?
Al što rekoh nije dosta,
 Mnogo više reći osta,
Veće, manje i jednake
 I k tom ljude vèrste svake
Što zapada i što slidi,
 Da svak svoju zloću vidi;
A tko opet krivac nije,
 Nek se ludom svitu smije,
Il da rečem: nek se čudi,
 Što lakomi čine ljudi,
Priuzimam najpri veće,
 Mlim, zamirit u tom neće;
Jer pèrvine njima idu,
 Nit se proći u čem smidu.
Kad lakomi vladat stane,
 Mli, da svitu Bog postane,
I da mu je to u ruci,
 Neprostiti tudjoj muci,
Sve što može učiniti,
 Mli, da ono mora biti;
I pravici da je drago,
 Kad mu drugi vuče blago,
Nepazeći radi česa
 Samo nek je puna kesa.

Kad podložnog koga znade,
  Da u kesi što imade,
Bèrzo će ga pozlobiti,
  Za moći ga porobiti,
I da lakše njeg satare,
  Krivice mu smišlja stare,
Da su stari po krivici
  Zadobili blago dici,
I da mu je sriće dosti,
  Ako mu se život prosti.
A štogodi ima blaga,
  Po što mu je glava draga.
Gospodaru neka nosi,
  I od njega milost prosi,
Da ga pusti da još teče;
  Jer mu ni to neuteče.
I ovako kad poveće
  Već u kesu svoju smeće.
Nadalje se onda gane
  I pomanje krivit stane,
Il za kradju il nevirnost,
  Ili za laž il za linost,
I sve tako redom cidi
  Dokle išto u kog vidi,
Pak još svojoj lakomosti,
  Daje ime od kriposti
Govoreći, da to čini,
  Da je bolje svoj obćini,
Podložnike da zauzda,
  Da se nitko nepouzda,
U napridak da zlo čini,
  Il od dobra da se lini.
Vèrle pravde! vèrstna reda!
  Da zla drugom činit neda,
Za da može sam robiti
  I sve k sebi prigrabiti.
Aleksander kralj od svita
  Pustahiju morskog pita:
Jer dobitak s ladjom tira,
  Jer li ljudma neda mira?
To hajduku bi za čudo,
  Što kralj pita njega ludo
Pak umitno odgovori:
  Koji nas je, kralju gori?
S jednom ladjom ja strašivo
  Hranim tilo, da je živo;
A brodovah tvojih sila
  Već je moru dosadila;
A kamo li nije puku,
  Koga muku silom vuku?
Mene moja hèrdja tira,
  Tebi sila neda mira.
Sad lakomi starešine,
  Koji sami krivo čine,
Znadu, da jim neuteče,
  Aleksandru što se reče:
Lupeži bi lako mali
  Taj odgovor negda dali,
Te mi smo li sudci krivi,
  Kradué istom, da smo živi;
A vi širom otimate;
  Samo više da imate,
Pak hoćete pravi biti,
  I slobodno puk robiti.
Nas nevolja ljuta tira
  Nedat kraduć kadkad mira;
A vi silne od obisti,
  Mamite se za koristi,
Dignete se da robite,
  Prignete se da grabite,
Nu lakomo indi more,
  Misli, jeli išto gore,
Neg kad krade i otima
  Oni, dužnost tko uzima,
Da hajduke i lupeže
  On samete, il poveže;
Al lakomi malo mari,
  Što mu razlog šićar kvari;
Da l' inače kad nemože
  Siromaku sgulit kože,
Onda njemu uzaima;
  Da dobitak odtud ima;
Novce ću ti, veli dati;
  Pak kad možeš, onda plati;

A Kad plaćat kukav stane,
Vidi sužanj, da ostane:
Rok vrimena i broj duga
I privara svaka druga
Tu se miša i privraća,
Kad se broji i dug plaća,
Rok je kraći, duga više,
Nego kada uze biše;
Sve što steče, uvik daje;
Ali dužan sve ostaje;
Dug se pèrvi vazda štije;
A pisana plaća nije,
Al ako se što i piše,
To dobitak, veli, biše,
Što na novce imaš dati,
A glavninu opet plati.
I da većma ranu zada,
Kada vidi vrime glada,
Vodi gladne u hambare,
Da uzajmu hrane stare;
Pak da s novom opet vrate,
Il čim drugim njemu plate,
Nosi kukav slip od glada,
Trulu hranu punu gada;
Pak pèrvoga odma lita,
Valja vratit čista žita,
Dva put ili jošter više,
Kolik starog gada biše,
I k tom mnogo što šta drugo;
Što je čekan tako dugo.
Kad Rimljani siloviti
Jeruzolim glasoviti
Nalegoše, da samelju;
Da neproste ni temelju:
I nemila što sva druga
Nesatèrše; glad i kuga:
I domaća dva ortaka:
Mač i vatra vèrlo jaka;
Nek mač njihov sve pokosi,
Gdi tko jošter glavu nosi,
Tad čifuti oholiti,
Nemogući odoliti,
Svoje blago da iznesu,
Svak od sebe čini kesu,
Oblo žderu zlato milo;
Kano voće, kad je zrilo,
Misleć, neće vrime proći,
Kad će opet k ruci doći;
Al zlim časom to smisliše
Blago tako kad sakriše;
Jer Rimljani izvidiše,
Gdi njihovo blago biše,
Pak pomamni kao lavi,
Svaki britki mač kèrvavi,
I kasapi zlatoždere;
Da proždèrto blago bere.
O pomamne nemilosti!
Sužnjem svojim da neprosti,
Barem zlato dok iztresu;
Pak operu, i donesu;
Da l' rad nagle lakomosti,
Ni dan njima neoprosti;
Da l' i sužnje pogubiše;
I dobitak pogan biše,
To nemilost čudna biše;
Od koje se ovo piše;
Ali što je manja sada,
Kad lakomog tko rad glada
Ljude dere, blago kupi,
Prije neg mu rok pristupi,
Da l' još bliže rok primakne,
Lakše blago da izmakne,
Na koje mu sèrdce zine,
Negledajuć da on gine;
Nit pazeći je l' pošteno,
Blago tako zadoljeno;
Da l' i gadno i rad gada
Ždere blago od svog glada.
Lakomci se u tom vide,
Da paklenu jamu slide;
Duh pakleni kada vara;
I kad na zlo nagovara,
Smrad ponudja, da se kuša;
Da mu za njeg dodje duša,

Nepazeći je li gadna,
  Nit je li joj cina smradna.
To lakomi, rekoh, čine,
  Dajuć stvari male cine,
Dokle na nje ponavabe,
  Da sve za nje blago sgrabe,
Nemisleći za koliko;
  Kakvo li je il koliko,
I ovako kad porobe,
  Onda svèrhu svega zlobe,
Da podložne hèrdja tare,
  Za poslove što nemare;
I što lini kad dobiju,
  Da sve proždru, i popiju,
Još lakomi to govori,
  Kad izjeden svoj puk kori:
Sve što imam, to potroše;
  I živa me izjedoše;
A od tog se nespominja,
  Kako za to njih kominja.
Vèrla otca od obćine,
  Rad kog širom vàs puk gine!
Il da rečem, vèrla vuka!
  I proždora svega puka;
Da lakomog radi glada
  Gleda pomor svega stada,
Nit kad misli, nit se brini,
  Da nepravdu drugom čini,
Kan da b' druge narav bila
  Od'rodjenja odredila
Da mu sužnji uvik budu,
  U nemiru i u trudu;
I štogodi tko dobije,
  Da se drugud neodbije;
Da l' u jamu od propasti
  Sve njegovu ima pasti,
Kojoj no je dno izbilo
  Blagoberu blago milo,
Da se teže zasut mòre;
  Neg proždorno svita móre;
To na moru barem biva;
  Da po njemu kad što pliva
I vidi se, i dosegne,
  I na korist kad iztegne,
Da l' i na dno kad što pane,
  Sve za uvik neostane;
Jer kad vitar probudi ga,
  Mnoge stvari vau izriga;
Al lakomo ovo mòre,
  U tome je mnogo gore;
Jerbo u njeg štogod pane,
  Na dnu uvik sve ostane,
Nit na njemu što popliva,
  Nit vidjeno ikad biva,
Niti ga je zato briga,
  Da što na dvor kad izriga,
Tvèrde ruke što unesu,
  U proždornu svoju kesu,
Tom se nije već nadati,
  Da će ikad na dvor dati.
Lakše turski rob izlazi,
  I na željni dom dolazi,
Neg lakomi što iz kese
  Kad pomoli i iztrese.
Al da b' barem što plivalo,
  I na njem se štogog znalo,
Još bi čudo manje bilo,
  Da je njemu blago milo;
'Al na kući i odori
  Od drugih je mnog gori:
Tvèrdi malo zato haje,
  Da se njemu kuća sjaje:
I štala je i pojata
  Dobra kuća za bogata,
Samo nek je kesa jaka,
  Alvatna je kuča svaka.
A odića što on nosi,
  Da po svitu tko s njim prosi,
I kljasti bi i sakati;
  Morali mu štogod dati;
I vodje bi upitale
  Slipce, da mu što udile.
Još lakomo ovo móre,
  Da žderati više mòre,

Kad se silom neusudi,
Kao želi robit ljudî,
Sili ime pridivaju,
I nju mobom nazivaju.
Silom oni kupe mobe,
Da slobodno puk porobe;
Sve od stara do malena,
Budi mužko budi žena,
Mole, da jim radit mora,
I na polju i kod dvora,
Nit se, vele, silom meće,
Da tko radi, koji neće,
Ele opet nek svak gleda,
Da se zato mlatit neda;
Jer tko moljen radit neće
Pod tojage sebe meće.
To je mito! to je moba!
Od tojagah do poroba;
To su malo bolje mobe,
Neg hajdučke kada róbe,
I sve uzmu do življenja;
Pak pitaju oprostjenja:
Silom vele, nenosimo;
Da l' za ljubav to prosimo,
Prosti indi nama blago,
Po što ti je živit drago;
Jer ako ćeš neprostiti,
Nećeš glave već nositi,
Ako li bi to nemilo
Gospodarom šupljim bilo,
Da prilične čine mobe
Pustahijam kada robe,
Drugo ću jim ime dati,
I pomekše njih nazvati,
Da lupežu od obćine
Vèrlo slične sebe čine,
I lupežtvo čine gore
Neg iz cèrne hajduk gore,
Koji barem na to pazi,
Da na stražu nenagazi;
A lupeži pak domaći
Neboje se od kog naći;
Jer koji su misto straže,
Oni isti šićar traže.
Tko pod sobom druge ima,
Straža mora biti svima,
Da se kome u obćini
Kvar od drugog neučini;
Al lakomog kad zapane,
Da čuvati druge stane,
Ovce vuku tad zapanu,
Kano straži i čobanu,
A on kao otac štete
Radi tako da samete;
Tko lakomog pripostavi,
I na njemu puk ostavi,
Čini, kan da maja kučku,
Naučenu masnu ručku,
Metne, kada kud izlazi,
Nek odkrita masla pazi,
Da nos maca nezabode
Do maslene prosto škode;
A kad na nju straža pane,
Gleda, da što neostana;
Da li radi što najbèrže,
Da sve do dna u vrat vèrže,
To lakomi priši sebi;
A dèrži se i po sebi;
Još odviše blagozobi
Što po sili nit po molbi
Seb' nemogu privabiti,
I u kesu prigrabiti,
Tad na pazar pravdu meću,
Da nepravdu čine veću;
Kad što sude ili dile
Pune su jim ruke mile,
I onog će pravda biti,
Tko nežali potražiti;
A kome je prazna ruka,
Zapet će se za njeg muka.
Baš očitu nek stvar prije,
Veli mu se: tako nije,
Dok svidoke on iz kese
Pred svog sudca neiztrese;

A dukati kad govore,
Opravit se svašto more;
Gdi se na sud blago vuče,
Pravdoznanci onde muče,
Jerbo oni manje znadu,
Neg dukati kad se dadu,
I kraljevske sve uprave
Ništa onde neoprave,
Gdi opravlja nimo zlato
Lakomome sudcu dato.
Gdi od zlata blište oči,
Ništa knjiga nesvidoči,
Nit kraljevi kod medaljâ,
Već kraljeva pravda valja.
Neki misle i govore,
Da se mito uzet more,
Ne po sili iztirano,
Da l' na poklon sudcu dano;
Al se meni takvi sudi
Krivi čine ili ludi,
Skoro kan da tudja žena,
Neiskana da l' nudjena,
Slobodno b' se posvojila,
Zato što joj nije sila,
Malo mareć i misleći,
Što će zato pravda reći,
Nit ja prijem dare one,
Kad se dadu i poklone
Rad poštenja il milosti
Ili druge rad kriposti,
Samo nek je dobre volje,
Brez potribe i nevolje,
Nit grih biva i nevira
Daru svèrha ili mira;
Da l' se onda mita kore,
Kad se sudac kupit more,
Da po mitu i po cini
Pravdu sudi i učini.
Tko će pravo što mìriti
Prosta vaga mora biti,
I na strani gdi se broji
Nek istina sama stoji;
Jer, ako l' se što obisi,
Odma krivo vaga klisi.
Tako sudci krivo čine,
Kad na stranu od istine
Tudje torbe ili kese,
I štogodi tko donese,
Obise se i navale,
K sebi pravdu dok privale.
Svak po sebi tu stvar vidi,
Težko onog da uvridi,
Stvar od kog je njemu data,
Koja mu se sèrdca fata.
Tko će indi virovati?
Kada sudca dar ufati
Za lakomo osèrdalje,
Da on može stupit dalje,
I da ono kad odsudi
Vucidaru što naudi.
Visina je pravdi mati
Nizko neće pribivati;
Jer brez neba domovine
Bèrzo čezne i pogine.
Dok je pamet na visini,
Dotle jošte pravdu čini;
Al kada se doli sleže,
I s tudjom se kesom sveže,
Tad za pravdu malo mari;
Da l' sve radi da pazari,
Dok istinu razprodade,
I za mito krivcu dade.
O lakomi odpadnici,
Izjelice i gladnici!
Lakomog li radi glada
Vaša pamet doli pada?
I nebesku slast ostavlja,
Da gorkoću svita spravlja.
Pravica je Božje dilo,
I sudcem se uzajmilo,
Da na zemlji ovde ljude
Po naredbi božjoj sude;
A lakomost vas zaslipi,
Da gèrdite taj dar lipi,

Kad ga slipo priprodaste,
  I za mito krivcem daste,
Da tko žuto minja zlato,
  I za cèrno dade blato,
Jošter i on ludo čini
  Zemlju s zemljom što razmini;
Jerbo većma ljudi zlato
  Cine, nego gadno blato,
Kakvu indi ludost čini
  Sudac onda, kad razmini
Pravde zlato plemenito
  Za sramotno svita mito,
I nebesku kad pravicu
  Za zemaljsku da krivicu.
Trošeć blago, što Bog ljubi,
  Rad nepravde što svit gubi.
Mli lakomi pravdonoša,
  Da mu biva srića loša,
Ako pravdu kad učini,
  Koju mito nezačini,
Misleć da je pravo blago.
  Ono što je njemu drago;
A nemisli što Bog hoće,
  Koji neće imat zloće,
Nit se od tog on spominja,
  Da kamenje drago minja
Porad zmije otrovane,
  Koja gèrdne daje rane,
I na duši i na licu,
  Kad uvridi tko pravicu.
Zmija ova blago svita,
  Koju kote kriva mita,
Blagožderu dušu kolje,
  Što neslidi Božje volje,
I na licu ranu daje,
  Sebe s pravdom kad prodaje,
Da bi zašto nek bi bilo,
  Nego za smrąd i za pilo,
U kom, kad se tko izvalja,
  Mnogo smèrdi, malo valja,
Mnogo smèrdi rad krivice,
  Malo valja brez pravice.

Još nahodim blagorobe
  Koji vele, da nerobe
Nit dužuosti krivo čine
  Kad od nime što živine,
I od masla il od vina,
  Il od sladkih što začinâ,
Dar prigrabe donešeni
  Il po sebi, il po ženi;
Jer to, vele, ljudi znadu,
  I običaj taj imadu,
Da, kad idju na pravicu,
  Vode vola il kravicu,
Vode konja, vino vuku,
  I pružaju masnu ruku,
I sudinju što čim nude,
  Moleć, neka za njih bude,
I rič reče od milosti,
  Moleć sudca, da jim prosti,
Ili da jim što odsudi,
  Što nedadu njima ljudi.
Tako! tako o proždori
  Od propasti svake gori;
Nu uzmite tudjeg vola,
  Nek pod pravdom vozi kola,
Voli pravdaš pravde kola,
  Neg što dade ruka gola;
U kola bo stane više,
  Neg u pero, kada piše,
I opet je lakše znati,
  Kom se ima pravda dati,
Tko pod pravdom pozna vola,
  Nek se maša on u kola,
I nek sebi pravdu vuče,
  Koju njegov vol izvuče.
Sad recite mitoradi!
  Što na sudu krava radi?
Zato vam je za-jer mila,
  Je da b' pravdu otelila?
I poslala gospodaru,
  Nek zafali njoj na daru;
Jer da neda sudcu krave,
  Nebi bilo pravde prave,

I da pravde neoteli,
Drugi bi mu sve oteli,
I u svoja vèrgli kola,
Gdi gledaju svoga vola.
Tako! tako izjelice.
Potamnilo vama lice!
Pravica je plod visine;
A kod vas je plod živine.
Al nek pravdu krava teli,
Kažite mi, što konj veli,
Kako l' sudca on pomaže,
Dok odsudi i odkaže?
Hèržući li za-jer kaže,
Da kućani pravde traže,
Nije, vele, zato samo
Konj doveden sudcu tamo,
Da zaludu istom hèrže,
Da l' da pravda dojde bèrže,
Brez konja bi kasno došla,
Još ako bi kad i pošla;
A kod sudca kad konj stoji,
Gospodar se nek neboji,
Da bi pravda kasno došla,
Il od sudca nebi pošla.
O živino sudcu mila!
Čestita ti stopa bila,
Da te ništa nezačara,
Dok do praga gospodara
Srićno pravda nedospije,
Dokle vino neprispije;
Jer ako li vino bane,
Dok se pravda još negane,
Reći će ti: stan mèrcino!
Da se prije kuša vino;
Jer ako je vino jako,
Valja radit svakojako,
Da se tamo pravda diže,
Odkud dobro vino stiže;
Vozit bo se laglje more,
Neg jašiti brez odore;
Konj bo od svog gospodara
Nejma sedla nit samara,
Nit je pravda po to sada,
Da svakome već zapada.
Indi kad ju prose mnogi
I bogati i ubogi,
I kada se već udaje,
Za onoga neg se daje,
Poštenije tko ju prosi,
I jabuku veću nosi.
O proždori osim mire!
Te ni tu li nejma vire,
Konj rad pravde kad se šalje,
Da se ni tad nepošalje?
Takva li je vina sila,
Pravdu s konjem da b' zanila?
Tako biva, nije drugo,
Pravda čeka tako dugo,
Dok se nezna prava cina
I od konja i od vina,
Pak će onog pravda biti,
Koji s jačim mitom miti,
Neg ako l' se s konja struni,
Il od vina kako sbuni,
A pak da se i doskita
Pravda stèrta il napita,
Za koju bi korist bila?
Kome li bi bila mila?
Sebi sudac nek na slavu
Pravdu dèrži vèrtoglavu.
Drugi maslo dok donese,
I što drugo još iztrese,
Pravdu s njime da začini,
I ugodnu seb' učini;
Začina bo mnoge stvari,
Bolje čini; a nekvari;
A ni sudac pravdu lošu,
Neda za svog maslonošu,
Samo nek ju štogod drugo
Neuzdèrži tako dugo,
Dok se maslo sve pokusa,
I otare brada rusa,
Dok je sudcu masna brada
Još mu pravda na um pada;

A kad maslo sve propane,
Pravda na um već nepane,
I tužnome maslonoši
Zaman biva što potroši;
A kad ovog sveg nestane,
Ljubovca se pitat stane:
Ima l' ona što od koga,
I opravljat što za koga?
A gospoja što govori?
I pravedne krivce tvori,
Da na pravdu kada dodju,
Mašuć rukam mimo prodju,
Nit se koji pogèrbio,
Da bi pravdu zadobio,
Niti kaže svoje brime,
Da na pravdu ide s njime,
Nit tko torbe priporuči,
Da se prazni i izruči,
Da li kano pavun ptica
Dignu svoja hola lica;
Pak brez svake priporuke
Idju sudcu tja u ruke,
Da bi oni ljudi bili
I da bi me pohodili,
Pa da mi se popritužе,
I iz ruke štogod pruže,
Kažuć: pravdu da sad ištu,
Sebi strašnu i nevištu,
Te bih i ja žena bila,
I rič za nje potrošila;
A za takve odapete
Neću reći riči svete;
Jerbo na me tko negleda,
I čim godi neugleda;
On ni sudca nepoznaje,
Nit za njega mnogo haje.
Još prid ljudma sudca kori,
I na oči to govori,
Da si druže ti poljući,
I da hoćeš ljude tući,
Te se nebi ponosili,
Da l' bi mito ponosili
Tvoje dobro ljude kvari,
Za nas nitko da nemari.
To kod drugih neprolazi
Da tko prazan kad dolazi;
Da li koji pravde traže,
Svaki valja da podmaže.
Nit za čudo nek nebude
Što na takve cvilim ljude,
Cvilit mi je od nevolje,
Koja mene vèrlo kolje.
Dèrvena je osovina
Od kolesa i glavina,
Pak zacvili nemazana,
Kan' da b' na njoj bila rana;
A od mesa ja budući
U suhotnoj stojeć kući,
Kako nebi tužna bila?
I sa zmijom zacvilila?
Jamu nosi svak brezdanu,
Gdino mnoge stvari stanu,
Niti dosta kad imade;
Jer joj narav dna nedade,
Nit je nama to zadosti
Živit kao ljudi prosti;
Jer gospodin tko se broji,
Gospodstvo ga mnogo stoji.
Odića se hoće lipa
Rad gospodskog svakog kipa;
Pokućstva je tribe dosti,
I nas radi i rad gostî.
Dičice je po svoj kući,
Nije pravo njih potući,
Valja jesti, valja piti,
I jestvine začiniti.
Kod nas jedan ručak stoji,
Kad se gostih mnogo broji,
Više nego kod seljana
Za godinu stoji danâ;
Za sopru bo nije našu
Nosit na nju prostu kašu,
Da l' jestvine izabrane,
Kamo mnogo blaga stane.

Vodu piti vèrlo udi
  Kad su vèrstna roda ljudi,
Vino valja dobro piti,
  I s njim sèrdce podkripiti,
I pomoći tužnu volju,
  Da ju misli manje kolju,
Plug prostoga i sikira
  Počinuti sladko tira;
Al s gospodom nije tako
  Da l' se hoće vino jako,
Koje, kad se stane piti,
  Brigu more potopiti.
San na oči dok navuče,
  Da se obnoć manje muče.
Obdan posla i starosti
  Gospodi je vazda dosti.
Noć jim barem biti more
  Brez starosti i pokore;
A to biva sve za ljude,
  Da gospoda tako trude.
Dužnost indi biva puku,
  Da gospodi pruža ruku,
Da jim lakše brime bude,
  Što za svoje nose ljude,
A kad ruke tko nepruži,
  On pedepsu sam zasluži.
Kada voćka voća neda,
  Gospodar ju mèrko gleda,
I sikiru, daj mi viče,
  Neplodnica da se siče.
I ti indi virni druže,
  Kad ti ljudi što nepruže,
Viči sluge i dvorane,
  Nek s tojagom svaki bane,
Pak neplodne ljude ove
  Mlate većma neg volove,
Nek pedepsu svak podnese,
  Koji ništa nedonese,
Za nek od sad barem pazi,
  Da već prazan nedolazi;
Jer običaj to je svita,
  Da svak sebi ište mita.

Čoban, koji ovce pase,
  Za to brigu uzme na se,
Da od mlika i od runa,
  Postane mu kuća puna.
A ne samo da kod stada,
  Snig i kiša za vrat pada.
Nit je lipo, nit je milo,
  Nit je dosad tako bilo,
Da tko druge sudi ljude,
  Zaman njima sluga bude.
Tako nike i još gore
  Žene čine i govore,
Il rad svoje lakomosti,
  Kojoj nikad nije dosti.
Il od svoga gospodara,
  Naučena da svit vara;
Da što opet sam nemože,
  Ljubovca mu pripomože,
Kao da bi prosto bilo,
  Malovridno ženi dilo;
I kan' da bi prav ostao,
  Tko je na zlo nauk dao.
Lupeži su, koji uče,
  Kao i on, koji vuče;
Pustahija, koji viče,
  S`pustahijom, koji siče,
Jednak biva, i još gori,
  Koji viče i govori;
Jerbo veli, koji viče:
  Starijeg se to dotiče,
Koji ovu čini viku,
  Da se pràvi ljudi siku.
Tako kada robe žene,
  Od muževah naučene,
Reći mogu nek on gleda,
  Te naredbe neka neda;
Ako l' sama čini žena,
  Od svog muža naučena,
Nek gospodar na to gleda,
  Da joj krivo činit neda,
Čovik ženi glava biva,
  Da ga sluša dok je živa;

A ne da se red pokvari,
I da žena gospodari;
Kao da se noge stave,
Da su vèrhu svoje glave.
O muževi podloženi!
Da bi kome, veće ženi,
Bog i narav koju dade,
Da pod vašu oblast pade:
Sram vas bilo to čineći,
Da vas nije sram prileći,
Žene na vas da uzjašu
I obruže oblast vašu;
Jer se mužko i ozvaste?
Jer se barem neudaste?
Te vam nebi bilo ruga,
Da ste niži od svog druga.
Za-jer mlite, vaše žene
Da su većma s tim poštene,
Sebi muža kad podlože,
Da se na njem jašit može?
Mlim, kod žene pametnije,
Da mišljenja toga nije,
Da b' se zato uzvisila,
Što je muža uzjašila.
Gospodara kad imade,
Koji sebe jašit dade,
Lasno sebi nadje sliku;
Al za malu vèrlo diku.
Mladi svakog sedlonoše,
Poštenje se daje loše.
Neću izreć sve što slidi,
Da rič koga neuvridi;
A što rekoh pak do sada,
Na lakome sudce spada,
Kojim no je većma blago,
Neg sve drugo dobro drago,
Kad nit sebe nit drugoga
Nit čovičtva paze svoga;
Sebe sužnje, robe druge;
I žene su svoje sluge,
Niti zašto drugo mare,
Neg da pravdu razpazare.
Samo neg su pune kese,
Drugo voda nek odnese.
Što pak šuplje mitozobe,
Koji sudeć ljude robe,
Radim teke da zakinem,
Naočnjake da jim skinem,
Mlim, da sudcu mitozobni
Neće zato bit nazlobni;
Da l' da prostit svaki hoće,
Što ga ličim od slipoće;
Za da može progledati
I svakome svoje dati;
A ne sudeć što kom daje,
Da za mito sve prodaje,
Pengala se, znam, pravica
Zavezana negda lica,
Da u sudu tog netraži,
Tko je mòrži tko li draži,
Pengala se i brez rukû
Za negrabit tudju muku.
I sadanjih jošter danâ
Pravica je napengana,
Da maramu na očima
Još negdanju i sad ima;
Al joj ruke sad pridaše
I u livu mìru daše;
Za izmirit što je čije,
Da nikome krivo nije;
A u desnu mač dodaše,
Nek se od njeg krivci plaše.
To se meni lip kip vidi,
Al nevidi što sad slidi;
Jer nikoji kada sude,
Razgledaju vèrlo ljude,
I privèrlo na to paze,
Da umorna nepogaze,
Tko pod mitom znojan dodje,
I kriv s mirom doma podje;
A tko sudca nepodmiti,
I pravu će jao biti;
Al što sada pravda vidi,
Iz tog čudo i neslidi,

Jerbo davnja već marama
  Razdèrti se mogla sama.
Il lakomi nju razkide,
  Da se kroz nju mita vide;
Al od rukuh nije znati,
  Kako mogu mita brati,
Kad orudje još i sada
  Dèrže, čim se pravda vlada;
Al se i tom domisliše,
  Kojim mita mila biše,
Kad pravdene one vage
  Okrenuše na bisage;
Nek se u nje mito meće,
  Da se vidi, gdi je veće,
I koga je mito teže,
  Nek pred njega pravda leže;
Pak mu reče: lipo fala!
  Desnica ti uvik cvala!
Mnogo litah donosio,
  I pravicu odnosio!
A kog mito gori skoči,
  Nek se krivac posvidoči;
I sud nosi da se mlati,
  Il da sudcu dobro plati.
Mač pravdeni još ostade
  Vidit kako on izpade,
Da pravdene obe ruke
  Mogu doseć tudje muke.
Mlim, da pravda od svog mača
  Skova ražanj rad kuhača:
Za-jer imat pravda neće,
  Da se krivac pod mač meće;
Da li da se meso peče,
  Što po mitu sudac steče,
I živinsko što se kolje
  Od ljudskog je meso bolje;
I vrime je od milosti,
  Da se mèrsnu krivcu prosti;
I pokoran da se pazi,
  Da pedepsan neodlazi;
A pokoran svak se kaže,
  Koji sudca mitom maže.

Ni nebesa to nečine,
  Da bi vazda iz visine
Obarala svoje strile,
  Da bi krivce pogubile:
Da l' njih lasno naprosimo,
  Kad jim milo što nosimo;
Jer se nebi sudci svita
  Popustili zarad mita.
Jeda l' donja pravda mora
  Biti ljuća, neg ozgora?
Je da li je, vele, zato,
  Sudcem narod sudit dato,
Da razsele i pomore
  Svit od nagle kuge gore,
Kèrvoločna pravda biva,
  S kojom milost nepribiva;
Al kad ove dvi sestrice
  Od milosti i pravice,
Zagèrle se i poljube;
  Svit svituju; al negube,
A milostiv tko će biti,
  Valja da se dobro miti;
Jerbo milost lakomoga
  Nezna drugog vrila svoga,
Iz koga bi izavrila,
  Neg iz mita sebi mila.
O čestita indi puka!
  Gdi je pravda goloruka,
O čestiti indi ljudi!
  Gdi za mito sudac sudi,
Lipa dara puku dana,
  Sudca zlatom okovana,
Koji ništa nezakrati,
  Onom, koji dobro plati;
Da l' i krivca zarad zlata
  Pomiluje kao brata.
Tako zlatni moj viteže
  Pusti nek te zlato veže,
Da ni jezik prost nebude
  Za pokarat krive ljude;
A kamo l' će ruka biti,
  Krivcu mačem popritititi.

Zlato rukom tko zagrabi,
  Kako hoćeš da mač sgrabi.
I na krivca da iztegne,
  Zlato ruku kad pritegne;
S tovarom bo težkog zlata,
  Oblast ruci nije data,
Da se digne do visine,
  Da mač britki u njoj sine;
Mila sudca kad negubi.
  Baš je vèrstan, da se ljubi,
Kano Mida, što se piše,
  Od Frigije da kralj biše,
Koji kada puk deraše,
  Tvèrdu viru svi zadaše,
Da za Mide živa veće,
  Nasmihat se nitko neće;
A kad Mide pak nestane,
  Plač za uvik da pristane;
Al Midina zavit puka
  Obdèržati bit će muka;
Jer lakomog oni plaču,
  Koji mitom smetu maču,
Da njih krivce neudara,
  Mnogovèrstnog radi kvara,
Sladje bo se odkupiti,
  Nego smèrtnu čašu piti;
Blago, koje sudca kupi,
  Krivac sebe da odkupi,
Bolje dodje i pristane,
  Neg i s glavom da propane,
Indi lupež neka plače;
  Jao druže i ortače!
O! dosta ti lipa svita,
  Ja zadobih kad te pitâ;
Vazda reče: mudar budi,
  Kada kradeš što od ljudî,
Višto hodi, tiho gazi,
  Da te straža nepodpazi;
Pak gdi možeš, robi, kradi;
  Al ortaka neodadi;
A pak da te tko i tuži,
  Samo meni ruku pruži,
Ti se zato već nebrini;
  Da l' dobitak drugi čini.
K tome smih se neuztegne,
  Dok lakomi neotegne;
Zašto sudci pravednosti,
  Lakomcu se smihu dosti,
Da pse gladne slidi više,
  Nego što mu pravda piše;
Slidi hèrta, kada tira,
  Niti željan ima mira,
Dokle zeca neudavi,
  Prem da njega sad ostavi;
Prije neg bo lov svoj načme,
  I kèrv željno lizat začme,
Zgrabi lovac lov od zubî,
  I pas ručak svoj izgubi.
Tako lakom blago tira;
  Da neima nigdi mira;
Al se pravo još netakne;
  A smèrt njemu lov izmakne.
O! mnogi ti sebe trude,
  Da jim s blagom bolje bude;
Al mnogi t' ga neuživa,
  Nit za sebe kuša živa;
Jer sve pazi dokle teče,
  Da mu trošeć neuteče;
A kad misli uživati,
  I na miru počivati,
Tad od tila biži duša,
  Da svog blaga i nekuša;
O! mnogog ti smèrt zaduši,
  Prije k blagu neg prinjuši;
O! mnogog ti cèrvi toče,
  Dok se muke nenaloče;
O! mnogi ti bude blato,
  Dok nekuša što je zlato;
O! mnogi ti paklom pliva,
  Dok svog truda neuživa,
Al lakomi malo pazi,
  Da što dodje i prolazi;
Da l' sve radi zadobiti,
  Kao da će uvik biti;

I dobitak tako zgrabi,
  Kao ljuti noktograbi.
U pustinji od Afrike,
  Nahode se zviri nike,
Koje zovem noktograbe;
  Jer kad noktim koga sgrabe,
Inače se neizmiče,
  Dok jim nokte neodsiče,
I blagober tako radi;
  Jer što sgrabi, neizvadi,
Dok smèrt s kosom nedopane,
  Da mu pusto sve ostane.
Koji indi pravo sude,
  Kako nebi one ljude,
Osmihali do pogèrde,
  Koji sebe tako gèrde,
Da najgorim mèrcinami
  Sebe slične čine sami.
Da lakomi ono radi,
  Što živine i zviradi,
O koristi koje rade,
  Il se od njih hrana dade,
Kano konji il goveda,
  Il zašto se ražanj gleda,
Kano bèrze za jeline,
  I košute iz planine,
Manje bi se naružili,
  Što b' se tamo pridružili.
Ali zvire samo biti,
  Koje nezna neg grabiti,
Kano vuci od svog glada,
  Ili lavi od svog jada.
Kod mudrih je to za rugo,
  Više nego išto drugo;
Al s zviradi što izreko,
  Lakomi je na daleko;
Jer vuk, kad se naždre, leži;
  Nit lav uvik sèrdit reži.
Indi uvik kvar nečine,
  Ni najgore te živine;
Al lakomi dok se smakne,
  Uvik radi da izmakne,
Niti ikad sit postane,
  Blago brati da pristane;
Da l' glad ima sve to veći;
  Za da može više steći.
Sve što cèrnu zemlju gazi,
  Mìre svoje neprilazi;
Da li raste, pak pristane,
  Kad na mìru svoju stane.
Psoglav zmija pak pogana
  Svih godinah i svih danâ
Sve to veća vazda biva,
  I sve raste, dok je živa,
Tako grisi svi opaki,
  Ima svoju mìru svaki;
Jerbo svaki velikoću,
  I poganu svoju zloću,
More kadgod zadobiti,
  Da neradi veći biti;
To holitom dosta biva,
  Kad nad drugim slavno pliva.
Bludnik barem kad ostari
  Za smrad bludni manje mari.
Ubojica kad ubije,
  Svèrhu svoju zadobije,
I svi tako grisi širom
  Zavèrše se svojom mìrom;
Samo nikad lakomosti
  Nit je mìre nit je dosti;
Da li kano psoglav biva,
  Sve to veća, dok je živa,
Radi, da još blago stigne,
  I kad veće nogu digne,
U pakleni da brod stane,
  Da u propast s njim propane.
Koji druge grihe slide,
  Slast do smèrti samo vide;
Jer to znadu kad smèrt bane,
  Da slast grišna sva pristane,
Al lakomi i po smèrti
  Misli tudje dobro dèrti;
Jer kad njega već nestane,
  Misli, dici da ostane;

I da rodu neuteče,
Blago, što on sada teče.
Mnogo litah i godinah
Rod negdanjih do kolinah,
Blago svoje kom ostane,
Misli, čestit da postane.
I ovako njemu blago,
S toliko je sèrdca drago,
Na koliko sebi mili,
Misli, blago da razdili.
On mli, da s tim mladje ljubi;
A on sebe s njima gubi.
Gubi sebe, kada bere;
Gubi mladjeg, kada ždere
Blago ono, što zadobi,
Iskèrnjega kad porobi.
Malo kad je to doznati,
Da kad mladji što povrati;
Premda njemu znano biva,
Krivo blago da uživa.
Indi lakom kada spravi,
Mladjim blago da ostavi
Onda na njeg vara dicu,
Kano ribe na udicu,
Koja prije smèrt zadade,
Neg izrigat sebe dade.
Kad na blago lakom zine,
Mli, da ziva na jestvine,
Sèrdce svoje da nahrani,
I od željnog glada brani;
Al proždèrto blago svita,
Otrov biva jadovita,
Koja uvik dušu truje,
Dok se godi neizbljuje;
A za sèrdce kad ufati;
Već se neda izbljuvati,
Jer mu sladje blago biva,
Neg da mu je duša živa,
Glad lakomi ima sliku
S gladom pasjim preveliku.
Dogodi se kad i kada,
Da pas od svog ljutog glada,
Otrov koju sam požđere,
Da ga muči i razdere.
I lakomi ljudi čine
Tako, kao gladne psine;
Na dobitak kad napanu,
Koji smèrtnu daje ranu,
Vole smèrtnu otrov ždèrti,
Neg nikada neumèrti;
Al da tako on umira,
Koga ljuti glad pritira,
Tom se nebi ni čudio,
Što je gladan poludio;
Ali čovik, koji vlada,
Niti kuša kada glada;
Pak živinska činit dila,
To je sablast prinemila.
Gospodari dobroradni,
Koji nisu tudjeg gladni.
Od toga se vèrlo paze,
Da živini neodlaze;
Da li suncu od visine
Oni sebi slične čine.
Rad koristi sunce svita,
Vazda svitli nam bez mita,
Niti zato plaće gleda,
Što od zime ginut neda,
Nit putevah svojih cini
Koje rad nas uvik čini,
Da što plaće ili mita
Zadobije kad od svita:
Koristi mu dosta biva
To, što njega svit uživa.
Vrilo vode nam nekrati,
Zato, što mu tko neplati.
Zrak što u njem svi živemo,
I po njemu odišemo,
Baš ni truna, kamo l' veće
Zato od nas imat neće.
Tako stvari rad obćine
Dane, da nam dobro čine,
Niti plaće, niti mita
Od nas koja za se pita;

Od svoga bo gospodara
  Već imaju dosta dara,
Da bez mita služit mogu,
  I obćinu svu pomogu.
Tako sada gospodarom,
  I obćinskim poglavarom,
Il od kralja il obćine
  Dužna plaća već negine,
Da pošteno živit mogu,
  Kada troše po razlogu,
To ne samo ja govorim,
  Da lakomce s tim oborim,
Da l' svi ljudi od kriposti
  Kažu, da je njima dosti;
I njihova kažu dila,
  Kojim nisu mita mila,
Da svèrh plaće obilate,
  Neće da se mitom plate,
Pak se bolje još vladaju,
  Neg kojim se mita daju;
Jerbo mudrom nije tribe,
  Neg što mu je od potribe;
A za blagom tko poludi,
  Neka svega svita ljudi
Blago svezu i privuku,
  I dadu mu sve u ruku;
Sve u jamu od propasti
  Otići će, i propasti;
A proždernoj lakomosti
  Još ni blizu nije dosti.
Ludu vatru tko dobije,
  Štogod vode više pije,
To unutra većma gori,
  I žedja ga jače mori.
S blagoberom tako biva,
  Da što većma on dobiva,
To sve većma želju draži;
  Da još više blaga traži;
Al je i to nadaleko
  Što od lude vatre reko':
Jer kad bolan vodu pije,
  Valja da se već nalije,
I prem da još želi piti,
  Nejma kamo već uliti;
Ali jama lakomosti,
  Uvike je šuplja dosti;
Jer kad naspe veće kese,
  I kovčege kad nanese,
Da već nejma kud iz ruke
  Ostavit tudje muke,
I po cèrnoj zemlji rije,
  Blago njome da pokrije,
Kao da bi bilo kužno,
  Il od trulog smrada ružno;
I ovako svit izprazni,
  I kraljevoj škodi hazni.
Riba ribu u vrat meće,
  Ali manja veće neće:
Al lakomi nerazbira,
  Da li širom sve proždira,
Male sridnje i najveće
  Radi, da sve u vrat smeće.
Ribe indi on nadmeće,
  Kad od sebe ždere veće;
A žderući sve što mòre,
  On pakleno slidi móre,
Koje male i velike,
  Oblo žderu za uvike.
Tako ždére i proždori,
  I od pakla još su gori:
Jer paklena jama ždere,
  Kad Bog u nju što odbere;
Pravdu svoju da osveti
  Uvridjenu od prokletî;
A lakomi tudju muku,
  Što Bog brani, k sebi vuku;
Pravdu božju da obruže
  I prokletstvo da zasluže.
Sad povećim koji sude,
  Žao na me nek nebude,
Da njihovoj lakomosti
  Pero moje mnogo prosti;
Znam da osta mnogo više,
  Neg je ovo što se piše;

Al me hator i poštenje
  Ganu na to oproštenje;
Da njih kano ljude mudre
  Opomina teke udre;
Je da li njih i to gane,
  Da jim na um barem pane,
Kad se pero moje stidi,
  Da njih pišuć neuvridi,
Nit se kamo s mista pruži,
  Da njih kako neobruži,
Da i oni ovo vide,
  I sami se sebe stide,
Rukuh svojih pa nepruže,
  Da se s mitom neobruže,
Kom se tudje pero klanja,
  I brani ga i zaklanja,
Sramota je da sam klone
  I u rugo da potone;
Al da mi se baš i hoće
  Od lakome pisat zloće,
Zaman bih se izmučio,
  Kad je nebih dokučio;
Jerbo pera ni pameti
  Nije meni gdi uzeti,
Da lakome zloće móre,
  Izmirit se kako mòre;
Lakomi bo više bere,
  Neg paklena jama ždere.
Indi propast iz dubina,
  Da bi Judu i Kaina
Van kadgodi izrigala,
  I od sebe mìru dala,
Uz lakomog da pretegnu,
  Ni do polak nedosegnu;
A kamo l' bi bila dosti,
  Kraj deseći lakomosti:
Zemlja propast obuzima;
  A lakomi vàs svit ima,
Kano da bi sèrdce malo
  U njegovu sèrdcu stalo;
Pak napunit još nemòre,
  Lakomoga sèrdca móre.

Nu lakomi gledaj glade,
  Svit u sèrdce da ti stade;
Pak ni blizu nebi dosta,
  Kamo l' drugom da što osta.
Sèrdce tako obilato,
  Misli je l' ti dano zato,
Na zemljeni da trun zineš,
  I od želje za njim gineš?
A s njime se nezasiti;
  Dok nestaneš u njem gnjiti,
Ovo misli pak ćeš znati,
  Da svit neće više dati,
Neg san daje koji laže,
  Kad našasto blago kaže.
Šaljivčina neki piše,
  Da blagorad jedan biše,
Koji u snu našav blago,
  Za-jer drugda njemu drago,
Misto ono sam zagnoji,
  Gnoj za biljeg neka stoji,
I nek misto ono kadi,
  Da tko blaga neizvadi,
On s motikom dok nestigne,
  Da našasto blago digne;
A k tom jutro kad osvanu,
  I blagorad sobom ganu,
On biližku nadje meku,
  Razmazanu po dušeku.
A od noćnog svoga blaga,
  Nejma nigdi drugog traga.
Stvar je malo ponečista,
  Ali nije brez svog mista;
Jer lakomi vàs vik ljudi,
  Nije drugo neg san ludî,
Koji njima kaže zlato,
  Što na javi biva blato;
Jer kad pravo tko pogleda,
  I varati sebe neda,
Nije njemu svita blago,
  Većma nego blato drago;
Da l' se većma blaga pazi,
  Nego blata, što se gazi;

Blato tilo opogani,
Al s blagom se duša rani,
Svaka voda valja za to,
Da opere s tila blato;
S duše rane pak neskine,
Nego oblast od visine.
O lakomi indi ljudi!
Sram vás s vašom željom budi.
Kojoj nit je kada dosti,
Niti svojoj duši prosti;
Prije dušu izranite,
Neg se blaga nahranite;
Prije posve iztrunete,
Neg se od sna ustanete,
Da svak vidi i poznade,
San lakomi što mu dade.
I kad blago svoje vidi,
Nek se smuti i zastidi,
Svoju otrov da miluje,
I njome se željno truje.
Nu se varat već nedajte;
Da l' ustante i gledajte;
I ištite ono blago,
Koje mudrom biva drago.
Vaš glad blaga brez sitosti,
More biti sam zadosti,
Da vam bolju pamet dade,
Da svak vidi i poznade,
Da je veća naša želja,
Neg svitovna sva veselja;
I da mnogo više prosi,
Nego zemlja sva donosi;
I da u nju može stati,
Što nemože vàs svit dati.
Aleksandra králja tilo,
Pišu, da je malo bilo;
Ali sèrdce imadiše
Svit široki kolik biše.
To i drugi ljudi znadu,
Veću volju da imadu,
I od mladog tila svoga,
I od svita širokoga.
Indi mora drugo biti
Blago pamet da zasiti:
Nebo mora to imati,
Što nemore zemlja dati;
Za da naše želje móre
Zaobliti uvik mòre.
Sad put dèrži blagorade,
Na kog dodje i nastade,
Nu negubi ovog traga,
Obilnijeg tražeć blaga;
I blago ćeš zadobiti,
Da ćeš uvik bogat biti;
Al lakomog kada učim,
Strah me, da se zaman mučim;
Jer kad sèrdce zlato ljubi,
Kripost posve već izgubi,
Da bi drugo što plodilo,
Jer se zlatom izrodilo.
Pišu bèrda zlatorodna,
Da već ničim nisu rodna;
Jer svu kripost što imaju
Za obilnost zlata daju.
Neplodno je rekoh tako
Zlatoljubno sèrdce svako;
Jer svu kripost što imade,
Za ljubljeno zlato dade,
Nit već ikad dade cvita,
Da plod ima drugog svita.
Sèrdce Boga kad obljubi,
I rad njega svit pogubi,
Onda sveti cvit izvodi,
Koji vičnju sriču plodi;
A kada se pamet prigne,
Da na zemlju blago stigne,
Prignuta će i ostati,
I dónje će blago brati.
Eto! veće dok promiša,
I pomanje s njimi smiša,
Nit jednakim što oprosti,
Da b' nebilo svima dosti
Nije drugo, moram reći,
Riči biše od povećí;

Al ni drugih neizbaci,
Kad su družba i ortaci,
Majka (vele) kćercu kara,
A snašici prigovara;
Tako i ja veće korim,
Al i manjim to govorim,
Da b' korio samo manje,
I vikao posve na nje,
Nebi li mi mogli reći:
Što smo krivlji mi od veći?
Kori one koji vuku,
Kano i ti našu muku;
A nas manje pusti teći,
I nas radi, i rad veći.
To bi mogli reći mali,
Kad bi na zlo već ustali;
Al čekajte siromasi!
To su od vas ludi glasi;
Nisu zato veći krivi,
Što su s vašim znojem živi;
Da l' kad grabe priko reda,
Što pravica njimi neda;
Nit ste zato pak vi pràvi,
Što ste mali i hèrdjavi;
Da l' vi sebe s tim pravite,
Kad poslove opravite,
Koje na vas dužnost veže,
I na vratu vami leže;
A tko toga činit neće
Za krivca se odmah meće,
I pravicu s tim pogazi,
Svoju dužnost kad nepazi.
Na to za-jer vi pazite,
Što radite i gazite;
A poveći poglavari,
Razvidjaju veće stvari,
Nit podnose naporeda
Svama sunca ili leda;
Te njih za to okriviste,
A s tim sebe opraviste;
Al čekajte opet ljudì,
To su sudi vèrlo ludi.

Gledaj glavu tvoga tila,
Bi li od nje noga bila?
Nije glava za gaziti,
Da l' za vladat i paziti;
A noge su opet za to,
Nek pod glavom gaze blato.
Poglavarom ime dano
Svakom čini dosta, kano
Od obćine da su glave
Rad vladanja i uprave.
Tako ime podložnika
Kaže noge i dužnika;
Neka služi, i nek hodi,
Kuda njega glava vodi.
Kad nenosi glave tilo,
Mèrcinà je i strašilo,
Kad pod glavom nije tila,
Tikva biva prinemila,
To vam manji uz put budi,
Porad vaših rîčih ludî.
A lakome što pokara,
Da nečine drugom kvara,
Svak svoj dio nek poznade,
Ako li ga što zapade;
Pak od sada neka pazi:
Da izkèrnjeg nepogazi.
Sad mi manjka još izreći
Lakomoga grih najveći,
Koga beruć blago čini,
Da za ništa Boga cini.
Nejma toga on u glavi,
Da što ljubi ili slavi,
Samo ako nije zlato
I bogastvo obilato.
Krivobožci nigda biše,
Koji drugo neslaviše,
Neg bogove načinite,
I od suhog zlata slite,
Bog mlidjahu, da je sklata,
Kad od suhog nije zlata,
Nit je vèrstan Bog visine;
Kom nedaje zlato cine.

Tako i sad mnogi čine,
  Koji ludo zlato cine;
Neće drugi da boguje,
  Neg od zlata što se kuje;
A dukati zlatokovi
  Nebo su jim i bogovi,
Vole zlata kesu punu,
  Neg nebeskog raja krunu;
Draža jim je zlata kesa,
  Neg Bog isti od nebesâ.
Štijem, negda na hiljade,
  Rim bogovah da imade;
Al lakomi ima više,
  Neg u Rimu onda biše;
Jer dukatah što god spravi,
  Sve na misto Boga slavi,
Za moći bo jednog steći,
  Boga će se on odreći:
Onda Boga on zalaže,
  Kad za steći dukat laže
I ovako kad tèrguje,
  Sam bi htio da boguje.
Sam Bog ovu oblast ima,
  Gospodovat stvarma svima;
A čoviku istom dade,
  Od njih dio da imade,
Da se ima čim vladati,
  I svom Bogu slavu dati;
Al lakomi tome neće;
  Da l' on sebe Boga meće,
Kada svèrhu svita stvarî
  Kadi, da sam gospodari;
Al ne kano naš Bog mili,
  Da što ima drugim dili,
Da l' paklena kao jama,
  Da sve uvik proždre sama.
O nesvistni paklobozi!
  Kamo li vas želja vozi?
Vozi, rekoh, a nevodi,
  Da tko hodeć put nezgodi;
Da l' lakomost vas poveza,
  Kad vam s blagom sèrdce sveza,
I u kola svoja vèrže,
  Da vas rine doli bèrže;
A vi slipci negledate,
  Nit vašega puta znate;
Da l' pipajuć vi dubine
  Potvoriste za visine;
I kad tako bogujete
  Onda slipo vragujete.
Sto će gore vragovanje,
  Nego ljudsko bogovanje?
Angjeo se na sotonu
  Priobrati i potonu,
U holosti kad odredi,
  Da se s Bogom izporedi:
Lakomi bi pak svevladi
  Veći neg Bog biti radi;
A što takvu oblast slidi,
  Nit tko pazi, niti vidi.
Ovo mora k tom sliditi,
  Da on ima niže biti,
Tko nad Boga sebe kiti,
  Neg tko hoti jednak biti;
Jer tko sebe više diže,
  On propada zato niže.
Čujete li blagoradi
  Što lakomost od vas radi?
Pak vi je li krivi niste,
  Što lakomost zagèrliste?
Juda krivac tad postade,
  Meštra svoga kad prodade;
Prem da nikog neporobi
  Zarad srebra, koje dobi,
Niti čine izka više,
  Neg kojom ga ponudiše,
Kako indi lakom neće
  Biti krivac mnogo veće,
Kad i Boga on prodaje,
  I iskèrnjem kvar zadaje,
Kad po sili i po laži
  Tudju muku sgrabit traži.
Eto za-jer već vidiste,
  Vi lakomi što popiste,

Kad potoka lakomosti
Napiste se do sitosti
Dok vèrtoglav svak postade;
Sam već za se da neznade,
Nit za bližnjeg priatelja,
Nit za Boga stvoritelja.
Odniknite, već je dosti
Piti potok lakomosti;
Radite se razabrati,
Prije neg vam bude dati
Najposlidnju plaću onu
Paklenome Akaronu,
Da vas vozi priko vode
Zaboravne do vojvode;
Priko vode pitolude,
Do vojvode vašeg Jude.
Lakomost je ona voda,
Koja vama ludost dodá,
K Akaronu da hodite,
Da se k Judi pribrodite,
Vi Judina družba biste;
Judu željno vi slidiste,
S Judom ćete i propasti,
U jezero od propasti:
S Judom ćete uvik biti,
I Judinu čašu piti,
Da s njom žedju lakomosti
Napojte do sitosti.
O! žalostna bila duša,
Koja onu čašu kuša,
Koju Juda i družina,
To jest: tvèrda sva množina;
Po sve vike piti uze
Čašu, koju pune suze;
A izpit se nikom neda,
Da se suzam dno ugleda.
O lakomi! nu se siti
Spasonosnu čašu piti;
Nuder milost i pravicu
Primi sebi za zdravicu;
Pak te čaše željno popi;
Dok te blago nepotopi
S tim lakomu žedju gasi
I gaseći dušu spasi.

Ukor III.

od bludnosti.

Za stvar ružnju svit neznade,
  Od rugobe što smrad dade;
Al od svega opet smrada,
  Mlim da nije ružnjeg gada,
Neg vrućina kad nagèrdi,
  Meso od nje da zasmèrdi;
Jer i gadni smrad imade,
  I ličit se već nedade.
Tako od sveg grišnog gada
  Nije naći goreg smrada,
Neg kad smèrdi što od smrada,
  Kog mu bludna vatra zada;
Jer niti je smrad podniti,
  Nit ga može lik odniti,
Meso kad se pouspari,
  Da ga većma smrad nekvari,
Tad ga valja posoliti
  I poljutim čim politi,
Od šta ako smrad nastane,
  Za večeru psom zapane.
Tako i ja za bludnika
  Nenahodim drugog lika,
Neg od soli i ljutine
  Jeda l' bludni smrad pogine.
Razloge ću i prilike
  Misto soli dati nike
I pomišat ričih ljuti
  Jeda l' bludnik lik obćuti,
Što ako mu zdravlja neda,
  Neka zato on sam gleda,
Da nepane za večeru
  Psom paklenim, da ga žderu.
Al ovde je to najteže,
  Da stid dužni mene veže,
Da pogèrde od bludnosti
  Pokarati nesmim dosti;
Zašto riči nepoštene
  Nisu meni dopuštene;
A poštenim nije moći
  Dodijati tamnoj zloći.
Kad u zahod što propane,
  Vèrlo težko onog stane,
Tko stvar radi izvaditi,
  Jer se boji osmraditi.
Sve bludnike onde vidim
  Pristupiti, gdi se stidim;
Jer istinu da jim rečem,
  Sam od smrada neutečem;
Al u tome nek svak prosti,
  Kad se viče pram bludnosti,
Zašto da bi bila vika
  Od sveg svita tja do vika,
Na aždaju od bludnosti,
  Nebi bilo još ni dosti,
A kamo će bit odviše,
  Što sad moje pero piše
Neću indi štedit vike,
  Oštro vičuć na bludnike,
I rado ću pravo reći,
  Da bih znao neuteći,

Al znam, da me tirat neće,
Tko neloče bludne meće;
A tko loče, nek nelaje,
Da sam sebe neodaja,
Kažuć lavom da on neće
Ostaviti smradne meće,
Kada smrada što zapane
Najpri glava smèrdit stane,
To i bludni smrad opravi,
Da naškodi najpri glavi;
Jer kroz uši i kroz oči
Najpri takav smrad uskoći,
I poganu méku stavi
Nek se pamet o njoj bavi.
A kad pamet smrad okuša,
Već nevlada njome duša;
Da li blndni njom smrad vlada,
Sve to dublje da propada,
Već nemisli za poštenje,
A još manje za spasenje;
Da l' sve bludnost priuzima
I slast smradnu u njoj ima,
Dok mu zada ljutu ranu,
Po sve vike otrovanu,
Kao zmiju tko uhvati
I počme ju milovati,
I u nidrim nosat stane,
Dok dopane ljute rane.
To likarske knjige mudre
Kažu, koga zmija udre
Živ ako li i ostane,
Nit od one umre rane,
Da takvome pravog lika
Nejma veće svega vika;
Jer se u kèrv smrad ukopa
Da mu škodi do pokopa.
Tako bludnost kog nakolje,
Težko kad mu biva bolje:
Bludnosti bo čemer ljuti
Uvik smradni bludnik ćuti:
Nit mu drugo na um pada,
Osim gadnog bludnog smrada,
Kud mu godi pamet hodi,
Uvik sobom bludnost vodi,
I smrad premda pootidje,
Opet pamet za njim idje,
I njeg radi da zadobi,
Da je same neostavi;
Jer nad svako drugo blago
Bludno družtvo njoj je drago,
I sve radi dok je živa,
Da smrad žvače i priživa.
Priživati živad znadu
Koja zubih svih nejmadu,
Al kad svèrše već grizinu
Onda sladko opočinu;
Al nesvèrši bludnik gada
Priživati svog ikada;
Da l' brez kraja i brez broja
Smrad žvakani brez pokoja
Opet željno prižvakiva
I to većma na njeg ziva.
Dan mu cio nije dosti
Smrad žvakati od bludnosti,
Da l' i noćno cilo vrime
Zabavlja se bludnik s njime,
I kada ga već san svlada
Bludnih mislih neoblada;
Da li onda i navale
I to većma njega pale
Nikad s vatrom nije teže,
Neg kad ob noć što užeže,
Jer svak lakše onda gine,
Kada leže da počine,
Neg u vrime dokle gleda,
Da pogubit sebe neda.
To i bludna vatra čini,
Kad bludnika ob noć kini,
Da mu većma mnogo škodi,
Nego ob dan kada hodi,
Radeći bo ob dan drugo
Smete kadkad bludno rugo;
Il da štogod odumili,
Il vrat slomi smradnoj sili;

Al kad leže počinuti
  Za s očiuh san skinuti,
Onda bludnost neprileže,
  Da li pali da sažeže,
Onda silu svoju diže
  I do sèrdca idje bliže,
Od njeg pamet kad odstupi,
  Da lupežki na njeg rupi,
I kao-no nečuvanu
  Da zadade smèrtnu ranu,
Kad bolestna san uhvati,
  Da se nezna pokrivati,
Najlakše se tad pokvari,
  Da mu k sèrdcu zlo udari,
Različita nije slika
  Kad bludnoga bolestnika;
Jer nečuvan kada leži,
  Njega bludna bolest preži,
Da mu sèrdce opogani
  I smèrtnom ga ranom rani,
Tko u ognju ležat mora,
  Noć mu neg dan biva gòra;
Jer i vatra većma plane
  I klapiti većma stane,
Uvik misli krive ima.
  I zabavlja sebe s njima,
Koje njega s lažma nude,
  Da istinu s tim nakude.
To i bludna vatra čini,
  Kada sèrdce obnoć kini
I od bludnog smrada laže,
  Kad slast željnu u njem kaže,
Da je sladji od poštenja
  I vèrstniji od spasenja,
Da je lipši od svitlosti
  I vridniji od svetosti,
Bludnog misli svekolike
  Čine mi se glavnje nike,
S kojim mahat nepristane,
  Dok i sèrdce vatrom plane;
A kad sèrdce već naloži,
  Smrad se bludni svud razmnoži,

Tko na sèrdcu bolest nosi,
  Na svem tilu nju podnosi,
Baš ni bludna sèrdobolja
  Nije ništa u tom bolja;
Jer na sèrdce kog nakolje,
  Ni drugdi mu nije bolje,
Koprivi bo od bludnosti
  Sèrdce palit nije dosti,
Da l' kad sèrdce poobladа
  Tamnom vatrom bludnog smrada,
Koren u njem dok usadi
  O drugome već neradi,
Neg da strane sve ostale
  Užegu se i upale,
Dim se bludni uvik puši,
  Dokle mozag vas posuši,
I na oči čadja pane,
  Dokle bludnik slip ostane,
Pak brez mozga i sviltosti
  Lud se vèrti u tamnosti,
Nit se drugud već okrene,
  Neg kud bludnost njim nakrene.
Samo tegli da odbasa,
  Gdi se bludno meso glasa,
Da glad bludni njim nasiti,
  Već neg može podnositi
I kad žderat već nemore,
  Glad ga mori sve to gore,
Pas kad ćuti smrad mèrcine
  Neprileže nit počine,
Dokle na nju nenapane,
  Da žderući sit postane,
Al kada se njom zasiti,
  Odstupiti sam se siti;
Al se bludnik sitit neće,
  Da je preveć bludne meće;
Da l' i onda lokat radi,
  Kada mu se na nju sgadi,
Još i u tom psa nadmeće,
  Da odstupit bludnik neće,
Gdi nemože ni doseći
  Prinjušiti k bludnoj meći.

Kad pas meso obišeno
Il u jamu zabačeno
Nadje, da se doseć neda,
On ponjuši i pogleda
Pak odstupi i odkasa,
Nit oko njeg dugo basa.
Al bludnici drugo čine
Oko mesa il mèrcine
Prije će bo polipsati,
Neg će od njeg odkasati,
Bludnik gori meso gleda;
Koje samo k sebi neda;
A ono se omèrcini,
Nad kojim se straža čini.
Ele jedno on i drugo
Željno njuši tako dugo,
Da svit ovi i nebesa
Rad željnoga dade mesa,
Nit se od tog veće sića,
Da gdi ima druga srića
Osim bludnog smrada slasti,
Prem oa nejma te oblasti
Želju svoga bludnog smrada
Zasititi smradnog gada,
Dosta mu se i to čini
Što pogano sèrdce kini,
Kada zmiju bludne želje
K sèrdcu gèrli za veselje,
Nek oko njeg gnjizdo vije,
Da brez zmije sèrdce nije,
Dmitru kralju svit se čudi,
Tako tamno da poludi.
Da Lamiju on bludnicu
Neda vèrći u grobnicu,
Da l' u kući njoj grob dade
Da i mèrtvu nju imade,
Gdi nesvistno nju ljubljaše
I kad gadno sva smèrdjaše,
Al je čudo mnogo veće,
Da bludnicu bludnik meće,
Usrid sèrdca, da mu smèrdi,
Smrad i njega da nagèrdi.

Od pantere pišu zviri,
Da se tako uznemiri
Ljudsko blato gdi zanjuši,
Prije sebe da zaduši,
Neg pristane obskakati,
Da ga može polokati.
O pogani vèrlo gadne!
Željne tako stvari smradne.
I bludnici tako čine,
Kad smrad bludni za slast cine;
Da se vole zadušiti,
Nego njega nenjušiti,
Vole propast u propasti,
Neg se manut bludne slasti.
Koga bludne smèrse mriže
Sve k propasti idje bliže,
Čini mi se, da grišnike
Osim bludnih svekolike
Na udicu propast hvata
Brez dobitka obilata;
Al u lovu od bludnosti
Već udica nije dosti;
Da l' široke mriže digne,
Da sve širom lako stigne;
Al ni mrižah nije tribe
Za loviti bludne ribe;
Jer njih sama bludnost veže
I sèrdce jim sve priteže,
Da sužnjuju brez promine
U sužanjstvu bludne tmine,
Dok brez mrižah i brez muke.
Propast sgrabi njih u ruke,
O bludnici! sram vas bilo!
Te toli je vama milo,
Da ste sužnji smradnog tila
Rad bludnosti tamnog dila?
Jer se sebe nestidite,
Kad poznate i vidite,
Da vas vežu strane tila,
Koje narav bi pokrila,
Da ni oko njih nevidi,
Da se smutno nezastidi.

Što po sebi narav krije,
  Da pogèrde vidit nije,
Toli vašu pamet veže?
  Toli vaše sèrdce steže?
Tko rob biva kod Turakâ,
  On dopada vežnja jaka
Na vrat, ruke i na noge
  Veruge mu meću mnoge;
Al su vežnji to pošteni,
  Prem da težki i gvozdeni;
Jer kad tilo sužanj postà,
  Pamet osta jošter prosta,
Da u tilu od pokore
  Dilovati kripost more,
Al bludnike penju smradne
  Strane tila vèrlo gadne,
Da nit tilo niti duša
  Već kriposti koje kuša.
U svakom je grihu zloća;
  Al je manja pak tamnoća,
Neg u tamnom bludnom dilu,
  Kad po smradnom biva tilu.
Ubojstvo se mačem čini,
  Kog kralj isti mnogo cini.
Jezik psuje kadkad koga;
  Ali opet hvali Boga
I ovako tko uztraži
  Brez svake će naći laži,
Da sam način od bludnosti
  Mogao bi biti dosti
Tamnu bludnost nakuditi,
  Da ju nejma tko slidit;
Svi bo grisi i najveći
  Pošteni se mogu reći
Pram bludnosti tamnom dilu,
  Koja godi gadnom tilu;
O pameti! što to radiš,
  Da se tako tamno smradiš,
Gdi je lipa dika tvoja,
  Da si tilu ti gospoja?
A s bludnosti kad se sdružiš,
  Onda gadnom tilu služiš,
Zašto tako ti propade,
  Tamne službe da dopade,
Kad se s vodom ulje liva,
  Odmah skoči i popliva,
Nit se pusti s njom sdružiti,
  A još manje pod njom biti;
Dar bo lipi od lakoće
  Nepridobit imat hoće,
O pameti! nu se siti!
  Gdi ti indi imaš biti?
Plemenitu Bog te stvori
  Za da uvik hitiš gori
I nadskočiš stvari svita
  Kano s nebom ponosita;
A ti sebe nepoznade,
  Da l' smrad bludni ljubit stade
I pusti se obladati,
  Da te sgazi i oblati,
Nit se veće dižeš gori,
  Kad te bludni smrad obori,
Ni živina brez razloga
  Učiniti neće toga;
Jer gdi jednom ružno lupi,
  Već onamo nenastupi;
A gdi bludnik jednom lupi,
  Neće veće da odstupi,
Nit se hoće da oteže,
  Kad u bludno pilo leže,
Gadna svinja kad se valja!
  Izblati se i ukalja
Pak se opet i ustane
  I od blata tèrti stane;
Al se bludnik uvik kalja,
  Nit se može da navalja,
Nit iz pila od bludnosti
  Radi, sebe da oprosti
I otare bludno rugo,
  Da l' se valja tako dugo,
Dok za uvik sve izgubi
  Što razumna pamet ljubi.
Kad tko srebro ili zlato
  Ili blago obilato

Sam razaspe i izgubi,
On ubvanja još negubi,
Blago opet zadobiti
I svrimenom bogat biti;
Al čistoću tko zahiti
Prez nje mora uvik biti,
Što duboko poždre móre
Dobiti se kadkad more;
Al čistoće nikad veće
Bludno more neizmeće;
Da li jednom utopljena
Za uvik je izgubljena,
Nit talasom od bludnosti
Biva jošter i to dosti,
Da čistoću polokaše;
Da l' i drugud još se maše
Za da obraz i poštenje
Blago pamet i življenje
Oblo proždru i sametu
I učine vičnju štetu;
Kome bludnost ranu dade
Na licu se uvik znade,
Nit se lika već nahodi,
Od kog rana ta prohodi.
Svaku vatru čadja slidi
I bilig se cèrni vidi;
Al najgora čadja biva,
Koju daje vatra živa,
Bludno sèrdce koju ima;
Svitlost lica jer uzima
I na njega čadju meće,
Da se oprat nikad neće;
Al ni rana nije dosti
Ljutoj zmiji od bludnosti,
Da l' se bludnom maša kese,
Da izprazni i iztrese,
Tko bludnicu rušit stane,
Ubog valja da postane;
Jer njoj nikad nije dosti
Gizdati se rad bludnosti,
Kad odiću meće lipu
Za prevarit pamet slipu;
Odića bo na bludnici
Méka biva na udici,
Koju kada oko vidi
Lasno njega sèrdce slidi,
K njoj nečisto da se svèrne,
Dok strah i stid vas utèrne
I dok pamet njemu zadje.
I bludnoga máma nadje;
A kad bludnost njega smete
Vèrtoglav se onda mete,
Nit za drugo dobro haje,
Bludne slasti što nedaje,
Da se smradu uvik klanja
I u bludnoj vatri planja,
Koja njemu sèrdce žeže,
Dok za hranu cèrvom leže,
Bludnost sèrdce kom upali,
Bèrzo njega u grob svali,
Bludnici bo i bludnice
Vazda blido nose lice,
I bivaju kratka vika
Zarad ognja privelika,
S kojim njima sèrdca gore
I biva jim sve to gore,
Bludnu vatru dok sastave
S izgubljenjem svoje glave.
U visokoj Etni gori
Uvik strašna vatra gori;
Al nemože da sažeže,
U pepeo da se sleže;
Al s bludnikom biva drugo,
Da negori tako dugo;
Jer čovičje slabo tilo
Od sebe je vèrlo gnjilo,
U kom kad se vatra stakne,
Vèrlo bèrzo njega smakne,
U pepeo da se sgori
I u gadni smrad obori.
Da za vrime gori tilo
I da ište smradno pilo,
Da se válja u mladosti,
Dok je vatra u naglosti,

Još bi manje čudno bilo
 Što se njemu valjat milo;
Al i starost kad ga stigne
 Iz smrada se svog nedigne;
Da li smèrdi u starosti
 Gore nego u mladosti,
Bludnik staru štalu slidi
 Pod koju se pilo cidi,
I smrad daje sve to gori,
 Dok se posve neobori,
I u bludnom rekoh tilu
 Nejma svèrhe gadnom pilu,
Da li smèrdi sve to veće,
 Dok smèrt njega nerazmeće.
I iz bludnog dokle gada
 Nedopane grobnog smrada.
Oči tila tko izgubi,
 Još življenje svoje ljubi.
I za vodjom tiho hodi,
 Da u jamu nepogodi;
Al kom bludnost uzme oči.
 Neboji se da uskoči
U slipoći od bludnosti
 U grob strašni od tamnosti;
Da l' slipoću bludnu ljubi,
 Sebe posve dok izgubi,
I prem bludnik da zažali
 U grob zemlje što se svali.
Mlim, za drugo malo mari,
 Neg što bludnost raztovari;
A da bi mu moglo biti
 Bludnost s grobom sastaviti
U zemlju bi njemu bilo
 Odseliti, mislim, milo.
Štijem, da se dogodilo
 S pijančinom negdi bilo,
Da kad na smèrt bi odsudjen,
 Tad od pravde bi ponudjen,
Da sam može izabrati,
 Kako voli umirati.
Tad pijanac vapit stade,
 Da mu pravda milost dade,
U vinu se utopiti,
 Za smèrt sladku zadobiti.
To i bludnik tamni čini
 Da smèrt za med sladki cini.
Tamo kad bi moglo biti
 Život bludno svoj dospiti,
I da tako, kad pogine,
 Bludno smèrdit nepočine;
Bludni mi se ljudi vide,
 Da sud vinski prazan slide,
U kom vina kad nestane,
 Mutež na dnu sva ostane,
Koji gadnom plisni smèrdi,
 I to većma sve sud gèrdi,
To je, rekoh, i s bludnikom,
 Da vas amèrdi plisni nikom,
Od bludnosti što ostade,
 Kad već kripost svu izdade,
Sud kad posve već zasmèrdi
 I gadni ga smrad nagèrdi,
Da mu naći lika nije
 Izbaci se i razbije
I na vatru gadnu meće,
 Za da neda smrada veće,
To baš čeka i bludnika
 Kad primiti neće lika,
I smrada se neuklanja,
 Nek u vičnoj vatri planja.
Tko b' u vatru s tave pao
 Velikog bi zla dopao;
Al većega on dopada
 Iz bludnosti tko propada
Usrid vatre od pokore,
 Gdi bludnici uvik gore.
Misli bludnik kad se smradi,
 Da s tim bludnost porazhladi,
I sad uzdu pusti volji,
 Da se smrada zadovolji,
Da s tim bludnost on utèrne,
 Da na njega već nesèrne.
Al se vara, žešće gori,
 Dok s njim skupa nedogori,

I na smèrti nepristane,
  Brojit vrime odkad plane.
Kad hrast tvèrdi vatrom gori,
  Sažeže se i obori,
I nek gorit nepristane
  Prahom valja da postane,
Kako indi nebi tilo
  Bludnom vatrom izgorilo?
Kad dan i noć njega pali,
  Valja da ga i obali,
I bludnoga vatra rine
  Na zavičaj od starine;
Pak se opet tèrnut nece,
  Da li gori sve to veće
Od mládosti do starosti.
  Požar buknja od bludnosti,
I što duglje vrime gori,
  Požar biva sve to gori,
Kad se truli panj razgori
  Od sirova većma gori.
I kod panja od bludnosti
  Tako biva ú starosti,
Da je bludne vatre više
  Nego dokle sirov biše,
Te što nije staro tilo
  Vrat bludnosti već slomilo?
Moralo bi biti tako
  Ali biva naopako;
Jer tu zmija jadovita
  I brez glave sobom hita.
Godine su od mladosti
  Glava zmije od bludnosti;
Al i glave kad nestane,
  Kopèrcat se nepristane,
Da l' i repom svojim vèrti,
  Do poslidnjeg časa smèrti,
Pak još duplja briga nije,
  Gdi se takva zmija vije,
Bludnu otrov da udavi,
  Prije i čas neg zaglavi,
Da l' nju maže i uzteže,
  Da s njom skupa u grob leže.
Al smèrdljive te grobine,
  Gdi nikada smrad negine,
Neće mi se otvarati,
  Niti priti, nit karati;
Nek njihove njih godine
  Prije kruto i sidine,
I svak sebe neka kara,
  Što sam sebe tamo vara;
A mladići nek se stide,
  Kada starce takve vide;
I nek sebe dobro paze,
  Da za njima neodgaze;
Nek se paze u mladosti
  Tamnog blata od bludnosti;
Jer koga se mlada prime,
  Do groba će bit s njime;
Ali mladež sad nesvisni,
  Kad se stèrče i kad bisni.
I zajedno kada sidi
  Mužko s ženskim i besidi,
I napored kad no trube
  Jedno drugom kažuć zube.
Onda kresat vatru stanu,
  Da za rana bludno panu.
Nek njih bludna praži zloba
  Do nesrećnog negda groba.
Običaj se nepošteni
  Već zaleže i ošteni,
Bludnost mladež da nagèrdi,
  Još pelenam dokle smèrdi.
Još balavu nose bradu,
  A o bludnom radi smradu.
Mužko nezna vezat gaćâ,
  A htilo bi biti ćaća;
Nezna kruha odrezati,
  Zna se s ženskim natezati;
Nezna pravo dèržat žlice,
  A htilo bi imat dice;
Žensko nezna plesti kiku,
  A već misli o čoviku;
Prije kolo zna voditi,
  Neg u iglu zna uditi;

Nezna uzet još vretena,
A htila bi biti žena;
Prije radi biti smlična,
Neg je s kèrpom ruha dična.
Nezna presti manje tkati
A htila bi biti mati;
Mnoga biva mnogim žena,
Prije neg je izprošena,
Pak još hoće bit poštena
Divomužna takva žena?
Pak još i muž, kom zapane,
Da ju ženom zvati stane,
Za poštenu nju potvori,
Kad ju brani i govori,
Da nju slavno opošteni,
Kad se smradno njom oženi.
A nemisli muž kukavi,
Kad za ženu nju dobavi,
Da obćinsko brime pèrti,
Da ga nosi sam do smèrti,
I da samar na se meće,
Koji nikog bacit neće;
Al istina da b' i bila,
Samo s njime da b' bludila,
Je li zato izličena,
Što zapade njemu žena?
Tko na svome vinogradu
Lazo prodre kroz ogradu,
On lupeže, kad saznadu,
Diže da mu groždje kradu,
Tako ženski tko stid ori,
Sam lupežom put otvori,
Da kradući njega slide,
Put otvoren kuda vide,
Gdi pak laza neopazi,
Odmah pod plast neulazi,
Al vratnice kada zinu,
Sva goveda škode sinu.
Pak nek i to bludnik znade,
Krivo u tom da imade,
Kad on rugo bludno brani,
Zaručnicu što sam rani,
Kao da je s tim poštena
Što je od njeg nagèrdjena.
Nek tko svoje rani tilo,
Bolano je i necilo,
Baš kan da bi od dušmana
Zadata mu bila rana.
Kako b' indi žena bila
Zato čista ili cila,
Kad ju oni smradno rani,
Tko ju potle ludo brani.
Rana ruga baš ostaje,
Kâ i drugi da ju daje,
Kad oblači tko haljinu,
Koju prije sam razkinu,
Nepostaje zato cila,
Što je od njeg dèrta bila.
Nepostaje baš ni žena
Zato cila il poštena
Žena onom kad postane,
Od kog bludne primi rane.
Zato l' sova nebi bila,
Što je ćuka zadobila?
Zato li je već poštena,
Nepoštenom što je žena?
Kad hrom hromoj muž postane,
Hroma ona s tim ostane
I bludnica baš ostane
Smradna smradnu kad zapane.
Zato mu se za-jer čini,
Da poštenu nju učini,
Da kad ženu s dilom kori,
To i sebi prigovori,
Kan da b' tava svitla bila
Što se kotlu pridružila,
Kan da b' cèrnoj kravi ob noć
Mrak dodao koju pomoć,
Da bi dlaku prominila
I u mraku pobilila?
Cèrna krava kad u mraku
Cèrnu s bilom minja dlaku,
Tad će žena tamnim drugom
Tamna sinut s cèrnim rugom

Ljudma do sad što govorih
To i žensku prigovorih,
A što sada priuzimam
Najveć žensku reći imam.
Pitam žene sad na sami,
Da se koja nezasrami,
Je li svaka čista žena
Je li stidna i poštena?
Nije l' med vam koja druga,
Na kojoj je bludna kuga?
Nebi l' koja od vas bila
S bludnosti se posestrila?
Al ja noću vas tvoriti;
Nit to na vas oboriti,
Vi ste ono čisto jato,
Da neznate ništa zato.
Vi kada ste još rodjene
Tad ste stidom oklopljene,
Ta da bi vas bludna strila
Nikad ljuto neudrila.
Odića je vama duga
Da nemože bludna kuga
Strilom svojom vama ranu
Zadat bludnom na megdanu,
To odilo vaše dugo
Što bi moglo kazat drugo,
Nego da ste zavitnice
Svećenice i divice?
Ta odića vaša bila
Što bi drugo navistila,
Neg angjelska da ste slika
I čistoće slavne -dika?
To vas samo knjiga pita,
Jer se žensko rado skita?
Zašto mnogo rad besidi?
Svašto čuje? svašto vidi?
I odviše jer se kiti,
Brez šta lasno more biti
Za sastanke i pazare
Mnoge žene vèrlo mare;
Al recite krasne žene!
Kad ste čiste i poštene
Na sastancim šta ištete,
Gdi se mnoge žene štete·
I mužke bo glave jake
Rad prigode svakojake
Idjuć često na pazare
Lasno obraz razpazare,
Lasno panu i posèrnu
I donesu dušu cèrnu.
Koji vihor hrastom kreće
Jeda l' brize navit neće
Tvèrdi beden što obara,
To li peći neda kvara?
Košuta li mrižu kida
Od koje se lav ukida?
Varate se il varate,
Vi vidite i to znate,
Da jačega što obori
Nejačega to razori
Žensko s ljudma drugovanje
Bèrzo biva tugovanje
Za poštenjem, koje gubi,
Skitarinu kad obljubi,
Znam·ni žene reći neće,
Da gdi družtva ima veće,
Med tim jatom nema šuge,
Il da rečem bludne kuge,
Da se zdravi opogane
I dopanu kužne rane
Kad to indi znadu žene
Te ako l' će bit poštene,
Što med onim jatom rade
Lasno sebe gdi osmrade?
Uz kužnika tko rad sidi,
Sebi dosta neprovidi
Da od kuge nepotuži,
Kužnom sebe jer pridruži.
Okužit će kužnik pravi
Na hiljade drugih zdravi
Dosta biva da dotakne
Kužnik zdravog, da ga smakne,
Kako indi bludni neće
Otrovati mnogo veće,

Kad okužit drugog može,
Ni dotaknut gdi nemože,
Samo neka jedno čuje,
Kada drugo čemer bljuje,
Lasno će se okužiti
I na sèrdcu potužiti.
Gdi govorit mnogi stanu,
Baš se malo kad razstanu
Brez besidah nečistoće
I brèz ričih bludne zloće
Koje kada sluša drugi,
Put otvara bludnoj kugi;
Jer što jedno ustim veli,
Drugo sèrdcem to poželi
I u riči što je bilo
Izvèršit će bèrzo dilo.
Jadoviti kralj od zmijâ
Koga vidi, tog ubija
I prem da se nedotakne,
On čeljade okom smakne,
I čeljad su bludnorična
Toj pogani mnogo slična;
Jer s jezikom onog smiču,
Koga drugač i netiču,
Sad šareno indi jato!
Odgovori meni na to:
Na sastanku šta ištete
Koji nije osim štete?
Jer se tamo vi družite,
Gdi se lasno okužite?
Što tražite vi pogane,
Nego da vas opogane.
Kad jabuka stoji cila,
Gdi je druga veće gnjila,
Ciloću će izgubiti
I kod gnjile gnjila biti.
I čeljade trulo biva
Uz truloga kad pribiva,
U tom kolu svi igramo
Drugog bolest da primamo;
A od zdravih sto hiljadâ
Bolan nije zdrav nikada,
Vino čisto kad se sliva
U sud smradan, smradno biva,
Vino suda nepopravi;
Da l' od suda smrad dobavi,
I čeljade tako čisto
Kad u smradno dodje misto
Prije prime smrada zloću,
Neg smèrdljivim dá čistoću,
Turci način taj imadu,
Žensku izać da nedadu,
Na skupštinu ni rad toga,
Za da onde moli Boga,
Čistoću bo više cine,
Neg molitve od obćine;
A kod nikih pak kèršćanâ
Čistoća je već prodana
Za sastanke od praznosti
I razgovor od bludnosti?
Tko se indi tog nestidi
Od kèršćanah kada vidi,
Da čistoće kripost blate,
Kod turakah koja cvate?
Morebit će tkogod reći,
Što nemislim ja izreći,
Da skitljive takve žene
I tako su nepoštene.
Indi sèrnuć, gdi se bludi,
Većim mnogo nenahudi
Kao na kom biva kuga
On nebiži kužnog druga;
Al se reći to nesmide,
Da se žene neuvride,
Da je svaka jatna žena,
Jurve bludno okužena;
Da l' prilike kad razgledam
Uputit se skoro nedam
Dugo čiste da ostanu,
Kad se skitat često stanu;
Al da b' takve skitarice
Već i bile sve bludnice,
Je l' se prosto smucat zato,
Da uzmnože griha jato

I izglodom bludne kuge,
Da okuže mnoge druge?
Kad se bolan čuvat neće,
On dopada boli veće,
I nečuvan kad izadje
Smèrt od zdravog lakše nadje
I bludnoj se to dogodi,
Kad slobodno štokud hodi;
Jer sastanke kada traži,
Bolest svoju bludnu draži,
Priko reda da uzkipi
Od nje posve da oslipi.
Da od smrada, kog navikne
Već nikada neodnikne,
Da l' ga uvik radi žděrti
Do nesrećne svoje smèrti
I ovakve skitarice
Nisu skrovne već bludnice;
Da l' očite svemu puku,
Da i druge na zlo vuku.
Kad do ruke dodje ptica
Lovcu, koja bi jatnica,
Lipkom konac on nateže
Pak za nogu ptici veže,
I puštaju k svome jatu
Za lovninu obilatu,
Da med druge kad doleti,
Tamo amo s koncem leti
I ostale dok zaplete,
Da smèršene lovcu slete,
Što u lovu biva s pticom,
Ovo biva i s bludnicom;
Jer pakleni višti lovac
Na bludnicu veže konac,
Veže na nju skitarinu,
Da š njom idje u skupštinu;
Misto smole njoj dodade
Da govorit mnogo znade,
I u sboru da se ciri,
Bludnu vatru dok propiri,
Da mladeža ludog jato
Smèrsi sobom obilato
I paklenom lovcu struni,
Njemu volju da izpuni,
Što b' nebila opravila
Bludna, da bi doma bila,
Kuga tila koga rani,
Zatvori se i zabrani,
Da ga drugi i nevide,
A kamo li da s njim side.
I bludnom bi kužna žena
Bit morala zatvorena,
Sama bludno nek boluje
Za da drugih neotruje.
Kad zvir koja jadovita
Privezana sobom hita,
Da skačući nepočine,
Dokle vežanj neprikine
Kvar se lasno taj podnese,
Kožu svoju što odnese,
Al jadovnog eto kvara
Med puk bisna kad udara,
I kositi širom stane,
Zadajući smèrtne rane.
Zvir je takva bludna žena,
Odapeta i puštena,
Sapon stida kad prikine.
Ona neće da počine;
Da li sèrne na sabore,
Gdi pogubit mnoge more,
I gdi mnogim neoprosti,
Dajuć rane od bludnosti,
Nu pazite nevistice!
Vi skitljive nesvistnice!
Na sastancim što radite,
Nego da se osmradite?
I da druge pogubite
Kad smucanje obljubite;
Za-jer tamo vi hodate,
Da se lakše kom prodate?
Al na sboru što se nudi,
Više putah sebe kudi.
Tko ždribicu staru voda
Na pazare, da ju proda,

Lasno mudrom na um pane,
Da brez svake nije mane,
Tako žena kad se nudi,
Da ju mnogi kupe ljudi,
Uzrok daje od istine
Da je vèrlo slabe cine,
Jer skitljiva ženska glava,
Malo kad je posve zdrava,
Da joj bludna nebi rana
Kad god bila već zadana.
Izgubljenje tkogod ljubi
Valja da se i izgubi;
Tko na megdan često idje,
Ranjen valja da otidje;
Tko se miša s mekinami
Ručak biva kèrmačami,
Med Arapim tko pribiva,
Stid ga s bilim licem biva,
I snaše se nike stide,
Kad med cèrnim družtvom side;
Ako nisu omèrčene
I sveg cèrnog jata žene,
I da sebe priobraze
Uz tudje se ljude maze,
Malo kad je ženi dosta,
Da u družtvu hoda prosta,
Da li kada štokud hoda,
Hoće da ju drugi voda,
Kan da b' za to i neznala,
Što se jednom već udala,
Kada no je odvedena
Od svog doma, da je žena;
Da l' i zatim često hoda,
I od muža da se voda,
Gdi tkogod njoj ruku pruži,
Pitomo se s njime sdruži,
Gdi god starog još vrimena,
Imala je oblast žena,
Da dva muža zadobavi,
Nek se barem s jednim bavi,
Da kad jedan kud odlazi,
Drugi žene doma pazi,
Al nikoje sad snašice
Nisu samo dvomužnice,
Da l' čini se, da nastoje,
Da muževah jato broje.
Od ljutice pišu zmije,
Da brez druga nikad nije,
Da li kudagodi plazi,
Na to vazda dobro pazi,
Da ju mužko neostavi,
U zelenoj samu travi,
Tom je gadu žensko slično
Kom je vèrlo neobično,
Da se mužko od nje gane,
Sama za čas da ostane.
Od naravi zmija ima,
Da njoj vazda biva zima;
Ali s mužkim kad se svije,
Onda vele da se sgrije,
I kada se bludno sgrije,
Plod pogani tad dobije,
I ženi se to dogodi,
Kad na blizu s mužkim hodi,
I oko njeg kad se vije,
Da se stopli i ugrije,
I zagèrljaj nepošteni
Plod pogani da ošteni,
Žena kad se mužku nudi,
I u njemu bludnost budi,
Čini kan da b' porodila,
Bludnu želju mužkog tila,
S kojom kad se bludno služi,
S porodom se svojim sdruži,
I svom sinu, koga rodi,
S bludnim svojim tilom godi.
Pisaoci od starinâ
Pišu, da je to istina,
Da narode u obćini,
Najpri vatra živit čini;
Jer dok narod divijaše,
Nit za varoš znadijaše,
Kad bi vatru gdi vidili,
Tamo bi se mnogi splili,

Gdi kad bi se grijat stali,
Onde bi se posaznali,
I med sobom ljubit stali,
Da se nebi već razstali,
Dokle varoš nepostane,
Gdi no vatra najpri plane,
Al prem ovu da starinu
Svu necinim za istinu;
Istina je to očita
Da kada se žensko skita,
I kad s mužkim često sbori,
Da tu bludna vatra gori
Koja bludnim biva méka,
Da njoj tegle iz daleka,
Gdi kada se grijat stanu,
Već se lasno nerazstanu,
Dok sabora neutvèrde,
U kom potle bludno smèrde;
Al skitljiva da bi žena,
Otrov ova zamedjena,
Jezik barem izgubila,
Kad je bludnost obljubila,
Još bi manji kvar činila,
Na sastanku kad bi bila,
Al šarena ova kuga,
Jezika je vèrlo duga,
Koji bludni čemer bljuje,
Druge s njime da otruje.
Tko po moru štokud hodi,
Vele, sablast da nahodi,
Od naravi nagèrdjenu,
Doli ribu, ozgor ženu,
Koja hitro ribski pliva,
I tanahno ženski piva,
Koju kad tko slušat stane,
Sladkog sana tad dopane.
A kada ga san ukrade,
Ta mu sablast smèrt zadade.
Sablast biva baš ovaka
Bludnovična žena svaka,
Koja pisme od praznosti
I beside od bludnosti,
Slično piva i besidi,
Da se drugim milo vidi,
San bludnosti dok njih svlada,
Da jim smèrtnu ranu zada.
Bludnorička u skupštini,
Ono s bludnim ričma čini,
Što učini vihor gori,
U varošu kad što gori,
Strašnu vatru kad razjari,
Dokle širom sve pokvari,
I visoke čini dvore,
U ognjište da se sore,
Tako žena u skupštini
Bludnu vatru gorit čini;
Jer kad bludne riči bljuje,
Bludnu vatru razpaljuje,
I smrad svaki kada laje,
Vatri plamen nadodaje,
Dok skupštinu svu upali
I u gadni smrad uvali,
Bludnorička u skupštini
Pakleni se mih načini,
Da u vignju od sabora
Bludna vatra biva gora,
Jer sjezikom kada miče,
Tamnog bluda vatru stiče,
I njoj plamen smradni zada,
Lasno svakog da oblada,
O jeziče! sram te bilo!
Te to li je tvoje dilo,
Zato li se smradno dižeš,
Smrad pogèrdni da obližeš?
Zato li se smradno pružiš,
Da propasti tamnoj služiš?
Zato jezik svi imamo
Da s njim Bogu slavu damo,
Sebe s njime da tužimo,
I izkèrnjeg naučimo;
A tebi su u tom slasti
Bit oružje iz propasti
Boga svoga da nagèrdiš,
I sam sebe da usmèrdiš,

I izkèrnjem zadaš rane,
  Bludnim smradom otrovane,
Bog i narav svakom dade,
  Jezik zatvor da imade,
Od usanah i od zubî,
  Da prost koga nepogubi,
Još nad ove dvi ograde,
  Stid za stražu ženi dade,
Jezik bludno da nepruži,
  Da s njim koga neokuži.
Kada mužko bludnost kaže,
  Bludnice se za njim draže;
Al to opet svaka znade,
  Jedna kad mu već zapade,
Da se smrada zaobili,
  Da mu druga neomili.
Al kad žena bludnost kaže,
  Bludnici se mnogi draže,
Zašto oni dobro znadu,
  Da u bludnom žena smradu
More dati svemu jatu
  Zadovoljnost obilatu.
Kučka, kad se kúcat-stane,
  Svega sela psom zapane,
I svatovah jata cila
  Ugodna su njoj i mila;
Al se opet pàs nevidi,
  Ni dvi kučke da kad slidi.
Morebit će žene reći,
  Da je ukor ovo veći
Od krivice, koju tvore,
  Na sastancim kad govore,
Svim bo ženam nije milo,
  Očitovat bludno dilo,
Da l' da sladko pobeside,
  Čim poštenja neuvride,
Svaka li bi rič sladkoće,
  Puna bila bludne zloće.
Rič je sladka dar pošteni,
  Koji cinu daje ženi;
A ne da se po tom kudi,
  Ili od nje što zlo sudi,

Pravo vele, to se vidi,
  Da se mnoga žena stidi,
Bludnost svoju da izdade,
  Dok ćud drugom nesaznade,
Al kad koga ponamami,
  Da se za njom bludno mami,
Onda kaže što je htila,
  Kad je milo besedila.
Takve žene miloričue
  Štipavcu su zmiji slične,
Koja kada milo liže,
  Rep otrovni onda diže,
I jadovnu ranu dade,
  Zarad koje lizat stade.
Žena kad će privariti,
  Najpri radi mila biti;
A kada se priporuči,
  Onda mužku glavu uči,
O drugome da neradi,
  Nego da se bludno smradi,
Da bi svaka ženska glava
  Ukazala sebe lava,
Drugo ništa da neljubi,
  Neg da razdre i pogubi,
Zna da bi se od strašila
  Mužka glava uzplašila,
Nit bi lasno ulovila,
  Što je bila naumila;
Ljutu indi zmiju slidi
  Da što hoće svak nevidi,
Dok neudre iznenada,
  I otrovnu ranu zada.
Kad se žena s kim sastane.
  Miloričit odmah stane,
I hvali se da je čista,
  Kakvih nejma drugih trista,
Dokle mužku glavu gane,
  Da besedit o tom stane;
A kada ga ponavabi,
  Bludnih ričih strilu sgrabi,
I u sèrdce njeg nišani,
  Da ga bludnom strilom rani,

Zna, da kad mu sèrdce takne,
  Njoj se veće neizmakne,
Kao ribar kad u vodi,
  Ribu ostvam k sèrdcu sgodi.
Neboji se da mu živa
  Već daleko kud odpliva:
Jer ranjeno sèrdce nosi.
  Koje rane nepodnosi.
I u lovu od bludnosti
  Ranito je sèrdce dosti;
Jer već takvi neodmiče,
  Komu rana sèrdce tiče;
A gdi snaša sèrdce vidi,
  Da ga strila neuvridi,
To jest sèrdce jako,
  Da ga svladat nije lako,
Suzam teći zapovědi,
  Da se suzno lice vidi,
I jadovno jecat stane.
  S tim jeda li mužko gane,
Da ju sladko omiluje,
  Da već suzno nejaduje,
Suze roni sriću tuži,
  Da joj neće da posluži,
Prijatelja da b' dobila
  Kom bi ona bila mila,
Drugim više služi srića,
  Nego pamet i umića,
Meni neće da posluži,
  S prijateljem da me sdruži;
Druge srića srićno vóda,
  A odnese moju voda,
Nikad nisam nikom mila
  Kao da bi kužna bila,
Ja nenosim druge kuge,
  Nego koju svake druge,
Pak se mene ljudi boje,
  Druge gèrle i posvoje,
Tako snaše mnogomužne,
  Kažu, da su vèrlo tužne,
Kad kod mužke odmah glave,
  Što bi htile neoprave;

Al bludnica takve suze
  Od psoglava zmije uze,
Koja onda suze liva,
  Kad čovika vidi živa.
A nemože zadobiti
  Da ga može pogubiti,
Sebi gladnoj rad večere,
  Da se hrani i naždere.
Ali psoglav ovi ljuti
  Bludna žena kad obćuti,
Da nit skitnja niti riči,
  Nit plač njezin blud izliči,
Onda radi da poigra,
  Mužko sèrdce da razigra,
Je da b' barem u radosti
  Bio pazar od bludnosti,
Sve ostalo drugovanje
  Još je skrovno tèrgovanje,
Gdi sve širom neprolazi,
  Bludna roba što izlazi;
Al u kolo kad izhodi,
  Snaša sebe tad izvodi,
Gdi očito sebe nudi,
  Med velikim jatom ljudi.
Neka mukte svak pazari,
  Tko za bludnu robu mari.
Tu pružaju mnogi ruku,
  Za bokove da ju vuku,
I jagme se na dvi strane,
  Oko snaše činit stane,
I svak sebi bludno blago
  Vuče, kom je godi drago,
Sve što drugo pazar broji,
  Svak tko hoće neposvoji,
Da li novce tko donese,
  Kada plati on odnese;
Samo snaše u vèršaju
  Sebe pustom cinom daju;
Jer tko kojoj ruku pruži,
  K onome se odmah sdruži,
I kud godi on s njom hoće,
  Ona slidi i skakoće,

Nit od onog već odpane,
Dok ju drugi nepopane,
A kada ju drugi prime,
Sladko skače i za njime,
Kan da onog iznenade,
Tko joj pèrvu ruku dade.
Stvar, koja se štokud valja,
Ona vèrlo malo valja,
Jer i vridna da bi bila,
Već bi cinu izgubila.
Zašto kad se valjat stane,
Tamna hèrdja na nju pane,
I čistoća od nevine
S nje odpane i pogine;
Ali od sve pak novine
Najpri ženske glave gine,
Kada ljudma pruža ruku,
Da kud hoće nju odvuku.
Što će dugo novo biti,
To se mora zatvoriti;
Jer valjati kad se stane,
Bèrzo jasnost s njega spane.
Kad i žena indi hoće,
Glas imati od čistoće
Zatvorena nek bit radi,
Da se gadno neosmradi,
Zašto snaše kolarice
Bèrzo gine čisto lice,
Kad dopane mnogih rukû,
Tamo amo da ju vuku.
Školjka, koja biser nosi,
Iz mora ga neiznosi;
Da l' skrovito misto ljubi,
Da bisera nepogubi;
Tako biser od čistoće
Skrovno misto imat hoće;
Jer u mistu od skupštine
Malo kada nepogine;
Al snašice skitarice
I pomamne kolarice
Biserkinje iz dubine
Vèrlo malo pomnju cine;

Da l' domaći miš bit rade,
Za da smèrde i osmrade.
Pišu ljudi mudroznani
Od gadovah otrovani.
Kad se jedan s drugim stane,
Da se većma opogane.
Tako bludna otrov plane,
Kad se žensko s mužkim stane,
I što većma skupa sbore,
Bludnom vatrom većma gore;
A u kolo kad se sprave,
S množtvom svojim to oprave,
Kao kad se dèrva lože,
Vatru većma da umnože;
Ali da bì takve žene
Glavnje tamno užežene
Plamen bludni ukazale,
Pak goriti popristale,
Još bi manje bile krive
Tako goreć glavnje žive;
Al jim nikad nije dosti
Stikat vatru od bludnosti.
Kolo svoje kad okèrću
Bludnu vatru tad razgèrću,
I Kad noguh već nežale,
Tad najvećma bludnost pale,
I u kolu kadno skiče,
Tad se bludna vatra stiče,
Da se kako neutèrne
Ni kad od nje sve pocèrne,
Da li što su većma cèrne
Svaka većma gorit sèrne,
A kada se već razgori
Nit se tèrne, nit dogori;
Da li kano tamna propast
Uvik gorit ima oblast.
Kamen tvèrdi i studeni
Nije slika bludnoj ženi,
Koji kad se naglo žeže,
U bilo se japno sleže;
Al u kolu nike žene
Prem da naglo užežene,

Nit se sgore niti slegu,
Nit počinu nit prilegu;
Da l' od naglog bluda bisne
Upaljene i nesvisne
Zemlju nogam mlatit stanu,
Kan da hoće da ju ganu,
Da se prene i probudi,
Da i ona s njima bludi,
Il bi htile ukresati
I spetami vatru dati,
Da i ona s njima gori,
Ili barem da s' proori
Tamnu propast nek otvori,
Da nek ona s njima gori,
Za da bludnost većma gane,
I da gorit nepristane,
Il snašice to doznaše,
Da poštenje pokopaše,
Gdi su kolo uhvatile
Indi rade da bi sbile
Zemlju, tvèrdja da postane,
Da poštenje neustane:
A kad zemlju posve sbiju,
Sebi pete dok odbiju,
Da poštenje neustane,
Je l' se jato tad razstane?
Nejma toga! čini drugo,
Skače višti tako dugo,
Da se sabor nerazstane
Dokle svaka nepostane
Smrad bludnosti učiit višta,
Da kad nadje kog nevišta,
Koji smrada sveg neznade,
Da mu tamni nauk dade,
Nek njeg uči i nek prime
I oskvèrnji sebe s njime,
To i bludno jato ima,
Da se nadje i med njima,
Da vas nauk od bludnosti
Nezna svatko u mladosti,
Vište indi bludnost bljuju,
A nevište opet čuju,
Da meštrica svaka bude
Za naučit širom ljude;
A kad vište sve postanu,
Tad se ganu i razstanu
I po sebi svaka ište
I umitne i nevište,
Da se s vištim bludno vuče,
A nevišti nek se uče.
Neka meštar svak postane,
Da tko pošten neostane.
Gdi će pazar skoro biti,
To se barjak počme viti,
Nek se ljudi širom kúpe,
Da prodadu i da kùpe.
I bludnice tako zovu,
Bludni pazar dok sazovu,
Gdi priliku svak imade,
Da čistoću razprodade;
I da odtud neodstupi
Nečistoću dok nekupi,
Za barjak se snaše brine
Za odiću i haljine,
Odiju se i nakite
I s tim mužka sèrdca mite,
Da na bludni pazar gèrnu,
Gadno na njem dok posèrnu.
Kad se žena lipo kiti
Htila b' nebu slična biti
I cvitove kad nameće,
Hoće s zvizdam da trepeće,
Da se vidi posve lipa
Za učinit koga slipa,
U slipoći da se gane,
I da za njom slip pristane;
Ali lažu ta nebesa,
To je komad smradnog mesa,
Koji kad se lipo šara,
Ljudske oči da začara,
Tad šarena zmija bude
Za pogubit mnoge ljude,
Zmija što je šarenija,
To je mnogo otrovnija,

I bludna je takva žena
  Nakićena i šarena,
Jer kada se lipo šara
  Mužko sèrdce lakše vara,
Da ju ljubi i miluje,
  Dok ga udre i otruje,
Zmijskom kralju oko sjaje;
  Al smèrt priku opet daje,
Tako žena kad haljine,
  Meće na se da sva sine,
Lipo siva, al pogubi
  Onog, tko ju bludno ljubi.
Nakićena lipo žena
  Otrov biva zamedjena,
Med pokaže da se ljubi,
  Otrov daje, da pogubi;
Zato sebe lipu kaže,
  Da se za njom sèrdca draže;
Al kad koga ponamami,
  Odmah čini da se mami,
I tko je se godi takne,
  Otrovi ga svojom smakne.
O mladežu! nu pogledaj,
  Te se gubit ludo nedaj;
Tko pameti iskru ima
  Sladku otrov neuzima;
Jer premda slast kratku stigne,
  Dušu od nje van izrigne,
Kako b' indi moglo biti
  Da tko može privoliti,
Da rad smrada i rad pila
  Otrov bi mu bila mila?
Kod svinjarah i kozarâ,
  Kad se jedan s drugim kara,
Najgore se s tim opsuju,
  Čim se bludni ljudi štuju.
Indi ovo prosto jato,
  Znade dobro veće zato,
Da je ono gadno pilo,
  Što je bludnim ljudma milo.
One indi kad kudimo,
  Koje znamo i vidimo,
Sladku otrov da obljube,
  Sebe u njoj da pogube,
Kako b' oni kriv nebio,
  Smrad koji je obljubio,
Da ga tako željno njuši,
  Sebe u njem da zaduši.
Ali ovde mista nije,
  Da mladića knjiga prije,
Da l' još mlade priuzimam
  I njih ovo pitat imam:
Koju u tom slast nahode
  Kad gizdavo vèrlo hode,
I kad na se kite meću,
  Da se svitle i trepeću?
Da bi znale to bi rekle,
  Te bi malo poutekle,
Da je njima gizdost mila,
  Da s njom rugo svoga tila
Pokrije se, da s' nevidi,
  Da očiuh neuvridi,
Jer što hodi i što gmazi
  Stvar se ružnja nenalazi,
Neg bi bilo žensko tilo,
  Pokriveno da b' nebilo.
Indi da se ovog gada
  Svak smušeno nepripada,
Odića se lipa metne,
  Da strašilo porazmetne,
Kao miris kad se metne,
  Smrad mèrtvački da razmetne,
Il kad gorko što medimo,
  Da gorkoću zasladimo.
Kad ovako žene kažu
  Da s tim oči pozamažu,
Mogao bi tko prostiti
  Što se žensko vèrlo kiti;
Al se u to ja nemogu
  Uputiti po razlogu,
Kad je ženam gizdost mila,
  Za potèrpat sablast tila,
Zašto opet golo tilo
  Kazivat je njima milo?

Jer odkrito nose vime
  I diče se mnoge s njime,
Kao da su njime dične
  Kao krave kad su mlične.
Što je kravi veće vime,
  Prodaje se lakše s njime.
To i snaša za-jer čini,
  Vime kaže, da se cini.
I za sobom kupce vóda,
  Da se lakše njima proda,
Koja golo vime kaže,
  Zove ljude da se sdraže,
I na znanje za-jer daje,
  Da se meso to prodaje,
Da svak more imat dio,
  Kom je bludni pazar mio,
I da tako cine kupi,
  Samo blizu što pristupi,
Gadnu metlu da tko ište
  Za izmesti njom smetlište,
Što god više za nju dade,
  Neg za meso bludne mlade,
Koja golo tilo nudi,
  Da na bludnost mnoge budi.
Rimski negda puk uzmnožni,
  Dok još biše krivobožni,
Bogodojlu izmisliše
  Kojoj Rumna ime biše,
Njoj u cèrkvi misto daše,
  I na kipu izkazaše
Krupne sise odkrivene,
  Da ju mole sušne žene,
Sisonosna da božica,
  Njima bude pomoćnica,
Da dobiju plodno vime
  Za odhranit dicu njime,
Što božicu smličnu žene
  Poštovaše razcviljene,
Misleć oblast da imade,
  Da jim željno mliko dade,
Ženska pamet, kad je sila
  Zarad mlika njima bila,
Mnoga manje tad zaludi,
  Neg luduju sada ljudi,
Kad obistni brez nevolje,
  Zarad svoje bludne volje,
But videći trulog mesa,
  Prid bludnicom gdi se stresa,
Njoj se zato poklanjaju,
  Većma bludno da planjaju.
Na sise je Rumna zvala,
  Da bi dici mlika dala,
Da slaboća dugog glada
  Nepomori mladog stada;
A snašica gole pèrsi
  Kaže, ljude da namèrsi,
Bludni čemer dok obljube,
  Za da sebe njim pogube.
U cèrkvi je Rumna stala,
  Nit se za kim kud skitala;
Ali snaša bludna vidra,
  Kad nesramno kaže nidra,
I u cèrkvi i na dvoru,
  I u kući i u sboru,
Svagde golo vime kaže,
  Dok se bludno tko zamaže,
Vidra obdan roni vodu,
  I u ribam čini škodu,
Obnoć vodu pak ostavi,
  Da na suhu što zadavi,
Tako s naša golopèrsna
  I na bludni lov već mèrsna,
Lovit paklu nepristane,
  Kad se smèrkne, ni kad svane,
Ob dan cèrkve kad pohodi,
  I na pazar kad izhodi,
I kad ob noć kolo vodi,
  Svagde radi da naškodi,
Svagdi bludnu mamu nudi,
  Da ulovi više ljudî.
Zvir ni tvèrdo prikovanu,
  Koja rada zada ranu,
Nitko tamo neizvodi,
  Kud čeljade mnogo hodi,

Nepomnjivog da nesmakne,
Kad se blizu k njoj primakne;
A škodljivo zvire žena,
Razapeta i puštena,
Onde l' mora vazda biti,
Gdi će mnoge pogubiti?
Gdi na mamu bludnu vabi,
Da svakoga prosta sgrabi,
Gdi njoj nitko već nebrani,
Mnoge smèrtno da nerani,
I gdi derat nepočine,
Dok i sama nepogine,
O stražani! što ste stali?
Što ste legli i pospali?
Jer te zviri nesapnete,
Da nečini širom štete;
Muž na ženu jer nepazi,
Da kud hoće neodlazi,
I nepuni bludne volje,
Druge širom dok pokolje,
Jer muž ženi pušta dilo
U kom kèrčmi svoje tilo?
Zato li se neki žene,
Da mesaru dèrže žene,
Gdi je mesu pusta cina,
Da se truje sva obćina,
Gdi tko hoće otrov vuče.
Više širom neg podmuče?
A muž tupi gdi se luči,
I gledajuć pazar muči,
Nit dobitka drugog ima,
Neg rogove koje prima
Od mesare, gdi mu mlada
Svakom mesom služi rada;
Nu pazite mužke glave
Je l' vam u tom mnogo slave,
Kad vi ženu dovodite,
Zauzdani da hodite,
Pak da ona uzdom vlada,
Jašuć muža, kud je rada,
Konj i dobar uzdu nosi;
Al se barem s tim ponosi,
Da mu junak uzdu meće;
Ali opet tèrpit neće,
Da ga žvali konjska mlada,
I kud hoće njime vlada.
A čovik se neodmeće,
Da mu žena uzdu meće,
Niti uzde kada smetne
Da na ženu nju primetne,
Da l' kad mlada s drugim skače,
On na miru uzdu žvače,
I stvar mu se čini dična,
Ako bude s drugim smlična,
I mli da s tim slavan posta,
Što sprežnikah ima dosta,
I uzvišen da je zato,
Što mu žena vodi jato;
Koja doma kad dobasa,
Cilo jato uz nju kasa,
I pristupit mužu neda,
Da se žene on nagleda.
Da li neka s kraja stoji,
I svatovah jato broji,
Pak nek muči i miruje,
Snaša s jatom dok piruje,
Da ga svatom neobtuži.
I na piru neobruži,
Da on mèrzi na veselje,
I odbija prijatelje,
Koji njemu ljubav čine,
Da se nikad neobline
Snaši virnu pratnju dati,
I za rukų nju vodati,
Da od leda te od blata,
Neulomi gdi god vrata,
Tako snaša jatovodna,
Želeć biti svim ugodna,
Svog potvori muža luda,
Kad za jato sebe uda,
I pod noge njega meće,
Da joj pira nerazmeće,
Na kog vèrlo često sèrne,
Bludnu želju da utèrne.

O ludjače oženjeni!
Jer se dadeš varat ženi,
Nezovem te oženjena,
Što zapade tebi žena,
Da l' te zovem oženjena;
Jer sam hoćeš biti žena;
I od žene mnogo gori;
Žena tebe jer obori,
I obistna tebe tlači,
Jato sobom kad ortači,
Vidiš da te za nos voda,
Za magarca da te proda,
Gdi je tebi lipa slava,
Da je čovik ženi glava;
A ti oblast ženi dade,
Ženi žena kad postade;
Svojoj ženi biti žena
To je sablast nagèrdjena.
Pak se opet ti nestidiš
Kad pogèrdna sebe vidiš,
Da l' se ženi ti podade,
I pod nogam njoj ostade,
I svu smete mužku cinu
Tebe žena kad ukinu,
Da se mužka glava svuče,
I ženski se priobuče,
Ženski zapreg da pripregne,
I tkanicom sebe stegne,
Pak da onda sebe uda,
Još bi manje bilo čuda;
Jer bi barem tko sumnjio,
Je li ikad mužko bio?
Al odiću derat mužku,
Mač pasati, nosit pušku,
Pak se ženi podavati,
I za nju se udavati,
Po tom mužkom svem kolinu,
Slavu uze i ukinu;
A ženskome put otvori,
Da se ruga i potvori,
Ljudi žene da postaše,
I za njih se poudaše,
Bog i narav svitu dade,
Mužku žensko kad zapade,
Nek muž vlada svojom ženom,
Sebi dužno podloženom;
Al tom neće mužke žene,
Niti žene zamužene;
Da li rade svakojako,
Da narede naopako,
Da se ženi muž pokori,
I od žene bude gori;
Al nek žena viša biva
I nad svojim mužem pliva.
O muževi odmuženi,
I ženami podloženi!
Koja vam je u tom dika,
Da ste žene vi brez mlika,
Da je vime vam zapalo,
Da dojite čedo malo,
Manje biste stidni bili,
Što ste sebe zaženili,
Il kada ste brez vimena,
Da b' nebili brez brimena;
Da je čedo pod pojasom
Te bi mogli s ovim glasom,
Reći, da vi krivi niste,
Što se ženski zaženiste;
Al vimena nit brimena,
Nit mužkoga svog imena,
Nit nosite nit imate,
Nit uzroka drugog znate,
Zašto sebe zaženiste,
Neg da samo ljudi niste,
Ili ćete za-jer reći
Za od ruga pouteći,
Da ste zato ženi žena,
Da je ona s tim poštena,
Neka joj se puni volja,
Da je od svog muža bolja,
To bo žena ima rada,
Da upravlja i da vlada,
I sva ovom željom planja,
Da se drugi njoj poklanja.

Al bèrkate krasne mlade,
Taj vam uzrok nevaljade;
Jer to neće tèrpit žena,
Kad je mudra i poštena,
Da imade takvog druga,
Koji pun je tamnog ruga;
Nejma ruga niti čuda,
Kao kad se čovik uda,
Da b' za koga već za ženu,
Za se negda dovedenu;
Pak tom li je žena rada,
Takvom mužu da zapada,
I za svoga ima druga,
Kom se svaki vèrstni ruga,
Da pod ženom svojom stoji,
I ženski se žene boji,
Za druga li žena mari,
Koga uzda i samari,
Za takvoga koja mari,
Naći će ga i u bari,
Istom nek ga uoglavi,
Pak neka se onda slavi,
Da dobavi gospodara,
Kog zelena hrani bara,
Nu čeljadi prominjena,
Je li lipa to spomena?
Glas se od tog ružan čini,
Kamo l' nisu isti čini,
Al tko glasa čuti neće,
Tamo sebe nek nemeće,
Gdi ga narav nepostavi,
Da se tamo neproslovi,
Sad još zovem one svate,
Koji mlade često prate,
Zovem svate i divere,
I njih pìsma nek propere
Nu ortaci i sprežnici!
A nu bludni vi kužnici,
Nu pristupi jato bludno,
Oko snaše često trudno
Vi lupeži tudje žene
Vama kruto zabranjene,
Vi poštenja izdajice,
Vi od dušah ubojice,
Toliko l' je vama mila,
Gadna bludnost smradnog tila,
Da lupežtva tamnog dilo
Vas je na to namamilo,
Da lupežtvo to ljubite,
U kom sriću svu gubite,
I činite strašnu štetu,
Na sve strane razapetu,
Tudju ženu tko pogani,
Lupež biva pripogani,
Na kog razlog jasno viče,
I pravda ga svita smiče,
I nebesa vìku čine!
Posve vikė nek pogine.
Jasno razlog svakom viče,
Da kroz pamet sèrdce tiče,
Da što kome nije milo,
Da b' od drugog njemu bilo,
Ni on toga nek neslidi,
Da stim drugog neuvridi.
Sad lupežu tudje žene
Tebi smradno privučene,
Bi li tebi bilo milo,
Da b' to s tvojom ženom bilo,
Drugi lupež da to radi,
Tvoju ženu da osmradi,
Dok ju bludno svu pokvari,
Da već za te i nemari?
Obraz pošten tkogod nosi,
Te pogèrde nepodnosi,
Voli ranu na obrazu,
Neg imati tu nakazu,
Kèrv će prije on proliti,
Neg će tome privoliti.
Indi tamni vi ortaci!
Vi pomamni bludni baci!
Kako drugom to činite,
Sami nerad što primite?
Kako drugog vi ranite,
Ranom, koju netèrpite?

Kako drugog obružite
Rugom, od kog vi bižite.
Kad živine otrovane
Otrovna se šta nahrane,
Tad su gore otrovane
I s tim žešća otrov plane,
I pogan je od bludnosti
Otrovana sama dosti,
Al s nepravdom kad se stane,
Mnogo žešća otrov plane.
S tudjom ženom tko s' mèrcini,
Najpri smradnu bludnost čini,
Pak nepravdu k njoj pridruži,
Muž s kojom se njezin ruži.
Bludni lupež tudjih ženâ
Sablast biva nagèrdjena,
Koja sedam zubih ima,
Da razadre mnoge njima,
Rani zubom svoga smrada
Viru, koju žena zadà,
Da će drugu virna biti,
Nit će vire prikèršiti;
Da l' će dèržat tako dugo,
Dok smèrt jedno ili drugo
Britkim mačem nedostigne,
Da s njih vežanj vire digne,
Drugu ranu gèrdnu prima
Porod, koga s mužem ima.
Kada braća potvorena,
Koju majka bludna žena,
Drugdi dobi, pak podmeće,
I za pravu dicu meće,
Dužni dio prave dice
Sebi vuku brez pravice,
Trećim zubom čini škodu
U obćinu svemu rodu,
Kog kopilad tamna ime
Uzmu, da se zovu njime
Zub četvèrti ranu čini,
U kraljevstvu i obćini,
Nitko pravo da neznade,
Tko od koga kad postade;
Petim zubom narav rani,
Koja bludno obćit brani,
Da l' naredi to od vika
I za ženu i čovika,
Žena dalje da s' nepruža
Osim samog svoga muža,
I da čovik samo ženu
Jednu ima seb' sdruženu;
Zub svoj šesti tamo pruži,
Majku cèrkvu da obruži,
Koja svetost čestituje,
Ženu s mužem kad sdružuje,
I njih slavno blagosiva
Neka s njima mir pribiva;
Sedmim zubom ranu čini
Istom Bogu na visini,
Vežanj oni kad raztèrže,
Koga božja oblast vèrže,
Kada ženu s mužom veže
I čovika s ženom steže,
I zabrani iz visine,
Da ga nitko neprikine,
Dok Bog koje neudari
Maćem, vežanj da pokvari,
A pomamni bludni baci
Čine, da se vežanj sbaci;
Bog veliki koga vèrže:
A smrad njihov pak raztèrže,
Pantite li o svatovi!
Što razgovor kaže ovi,
Sad pravicu ovog svita
Tamni bludnik nek upita,
Što odredi i što sudi,
Za onoga, koji bludi?
U negdanja još vrimena,
Bludni čovik, bludna žena,
U bludnosti zatečeni
Živi biše sažeženi,
Pak ognjištu ime biše,
Gdi bludnike pogubiše,
Sveta zemlja i blažena,
Gdi je otrov sažežena.

Sam Bog negda zapovidi,
To s bludnicom nek se slidi.
Vas puk nek njih kamenuje,
Kan da po tom zlamenuje,
Da je bludnik lupež taki,
Koga smaknut ima svaki.
Sad naredba od cesara
Bludne ljude mačem kara,
Nek pod rukom strašnog boje.
Primu plaću zloće svoje,
Nek mač oni bludne smiče
Pustahije koji siče.
Cèrkva sveta sići neće;
Al prokletstvo svoje meće.
I bludnike takve ružne
Izbacuje kao kužne,
Za da bolest bludne kuge
Neotruje još i druge,
A kad bi se tog ostali,
I pokorom ličit stali,
Godine bi od pokore,
Što se žešća reći more,
Mnoge bile njima dane,
Za izličit bludne rane;
Al pedepsa sva ostala,
Reć se more da je šala,
Pram pedepsi i pokori,
Što Bog priti i govori:
Da bludnika on ostavi
Sam brez Boga nek se bavi,
Da b' se duša zagrozila,
Da odlazi od svog tila,
Što b' se po tom navistilo,
Neg brez duše, da će tilo
Mèrtvo ostat za večeru
Gadnim cèrvom, da ga žderu.
Tako i Bog na visini,
Kada grožnju strašnu čini,
Da se bludnog on odmeće,
Kaže, da ga smradna meće,
Da zapane za večeru
Psom paklenim, da ga žderu

Tko od Boga sám odpane
On brez Boga i ostane,
Da milosti već neprima,
Nit darove one ima,
Koje onim Bog pripravi,
S njim koji su u ljubavi,
Al brez Boga tako nije,
Da ga strašno neubije;
Jer bič strašni božje ruke
Od pedepse i od muke,
Oštro onog svagdi slidi,
Pravdu božju tko uvridi,
I to čeka sve grišnike,
Boga svoga odpadnike;
Al lupeže omèrčene
Bludne ljude, bludne žene,
Koji porad bludnog ruga,
Kod svog kradu tudjeg druga,
Bog pravični ljuće kara,
I naglije njih udara;
Jer ostavlja bludnik Boga,
Zarad smrada tila svoga,
I smrad bludni pripostavi
Bogu, pravdi, duši slavi,
I osmradit to nastoji
Što priskupo Boga stoji.
Tko obori i osmradi
Dvor, kojega kralj sagradi,
Kralju krivac on postane
I na sèrčbu njega gane,
Više neg da kućah trista,
Gdi kraljeva nije mista,
Il obori il osmradi,
Il zlo koje drugo radi.
Kriv li indi nepostane,
Da na sèrčbu Boga gane,
Tko osmradi i obori,
Što nebeski sam kralj stvori,
To jest: dušu tko zavalja,
Nebeskoga misto kralja,
Koja od njeg kad odpade,
On sam sebe za nju dade,

I da više nju procini,
  Posveti ju i posini,
Bog čeljade tako cini;
  A kad bludni opet čini,
Da grad i sin božji pada
  U bunište bludnog smrada,
Da se digne tko obisno,
  Da osmradi ruho misno,
I skinuvši njega s popa,
  U bunište da zakopa,
Tko bi od njeg nesudio,
  Da je bisno poludio?
Tko l' bi mu milost dao,
  Da ga nebi pedepsao?
Al bak bludni gore radi,
  Kada tudje žene smradi;
Jer oskvèrnji on čeljade,
  Kome sam Bog svetost dade:
I otajstvo od sdružnosti,
  Gèrdi tamno po bludnosti,
Zlamenuje čovik s ženom
  Po zakonu sjedinjenom
Sjedinjenje božjeg sina,
  Koji snidje iz visinâ
I čestiti Bog od vika
  Zagèrlivši seb' čovika
Različite dvi naravi
  Ujedini i sastavi,
I kad cèrkvu on divicu
  Sebi sdruži zaručnicu,
I kad milost svoju dade
  Čistoj duši, da imade
Pèrsten, koga njoj Bog pruži,
  Da se s njime sveto sdruži,
Tim otajstvom od čudesah,
  Kojim tabor od nebesah
I oružje i kolina
  Vazda klanja do dubinâ
Družtvo žene i čovika
  Zlamenje je i prilika;
I zlamenje ovo čini,
  Da to družtvo sam Bog cini,
I kitu mu svetu daje,
  Da med svetim stvarma sjaje,
A bludnici odapeti
  Bilig ovih stvarih svetî,
Kad ga bludno opogane,
  Čine, štala da postane,
Duh pogani gdi naseli,
  I u tom se obeseli
Da grad božji on zadobi,
  Bludni vitez, kog porobi,
I s kog kitu od svetosti
  On ukide po bludnosti;
A sotona metlu gada
  Na bedene diže grada,
Nek se tamna propast slavi,
  Da grad božji zadobavi,
I da božjeg negda sina,
  Ima sužnja od dubinâ.
Sad paklene vîtezove
  Na odgovor pisma zove:
Nu recite i kažite
  Šta ištete i tražite?
U bludnosti tamnom dilu,
  Nego otrov svome tilu,
Otrov tilu bludne druge,
  Od pogane goru kuge.
Otrov lica i poštenja,
  Otrov zdravja i življenja.
Obraz mužu nagèrdite,
  S čijom ženom vi smèrdite,
Dici pravoj s tim hudite,
  I rodbinu nakudite,
S tim kraljestvo uvridite,
  I stim narav pogèrdite;
Majku cèrkvu s tim tlačite,
  I posvetbe pogazite,
Po tom dušu poganite,
  I nju uvik pogubite;
Po tom Boga uvridite,
  I na sèrčbu probudite,
I otajstva od svetosti,
  Pogèrdite po bludnosti,

S tim se Boga odmećete,
I sotoni podmećete.
Daj bludniče, nu se gani,
I iz smrada poustani,
Pak se vojsci ovoj čudi,
Koju tvoj smrad bludni búdi;
Na to li te bludnost prignu
Da toliki tabor dignu,
Teb' na megdan da izlazi,
Da osvećen neodlazi?
Tolika l' je bludna slipost,
Da mliš, da ti dade kripost,
Da se od tvog straha stresa
Cèrna zemlja i nebesa,
Znaš, kakva je ona kripost,
S kojom vlada bludna slipost?
Tolika je tvoja sila,
Da te bludnost zarobila,
Da bi kako, manje b' bilo,
Već što smradno ima tilo,
Najsmradnije od sveg smrada,
S tim oružjem tebe svlada.
Ista narav što sakriva,
Da b' nebìla za to kriva,
Da pogèrdu takvu nosi,
Bludnost tebe s tim pokosi,
Kog mač indi takvog smrada
Pridobiva i oblada,
Što bi ikad igdi bilo,
Što ga nebi pridobilo?
Nu viteže zazoriti!
Gledaj, kog ćeš oboriti,
Na nebesa bisno režat,
A u bludnom smradu ležat,
Ni mesarske toga psine,
Žderuć criva neučine.
Sad već takve smradne meće,
Mišat mi se dalje neće;
Jer smrad gadni kad se gane,
Negda smèrdšt većma stane,
Ja ostavljam indi sada
Meću ovu bludnog smrada,
Koju teke perom takoh,
Pak se lecnuh i odmakoh,
Da mi nebi zasmèrdila,
Ili koga osmradila.

Ukor IV.

od nenavidnosti.

Da me za stvar tko upita,
Zaklonjenu za kraj svita,
Il koja je previsoko,
Gdi nemože doseć oko,
Manje bi se izmučio,
Dokle bi ga naučio,
Što stvar takva ima reći,
Koje nije ni doseći;
Neg se mučim započeti,
I svim znanu stvar načeti;
Govoriti od sablasti,
Koja dodje iz propasti,
Pak za savit gnjizdo sgodu
Sebi nadje u narodu,
Nek se usred sèrdca šteni
Nenavidni zmaj pakleni,
Odkud tamnom munjom siva,
Da pogubi svakog živa.
Koji indi ovom zmaju
U svom sèrdcu misto daju;
To jest: koji nenavide,
Oni tamnu propast slide,
Kad o drugom već nerade,
Neg da dobra neimade.
Sad se indi nadvirimo
Iz daleka, da vidimo,
Ta kako se propast puši,
Radeć širom da podnši,
Kad se druga vatra puši,
Samo bližnje dimom duši;
A daleko tko odbigne,
Dim takvoga nedostigne:
Al dim sèrdca paklenoga
Doseć radi i onoga,
I daleko tko odmiče,
Da ga stigne te da smiče:
I visoko tko se digne,
Takvog radi da pristigne,
I na takvog i navali,
Da s visine njega svali;
I obori u nizine,
Da visoke nejma cine,
Nenavidni kada vidi,
Da tko koju kripost slidi;
Da je mudar il pobožan;
Il u blagu svom uzmožan;
Ili sriću kad dostigne,
Da se slavno pouzdigne,
On sve miri, i nikšanì,
Da ga udre i da rani;
I raditi nepočine,
Da ga struni i ukine;
I s visine da ga sori;
Nek od drugih bude gori.
Tudje dobro kada vidi,
To ga muči i uvridi;
A zlo tudje kada čuje,
Veseli se i raduje,
Njega muči tudja srića;
Tudje blago i odića.

Kako drugi štogod steče,
To mu odmah sèrdce peče.
Ako drugi nije dužan,
On je zato vèrlo tužan;
A kad drugi pun je duga,
Odumili njemu tuga.
Kad je drugi dobre volje,
Onda njega tuga kolje:
Kad se drugi ožalosti,
On je onda u radosti,
Kad je drugi tko nesrićan,
On mli, da je onda srićan;
A kad vidi drugog srićna,
Sebe sudi za nesrićna:
Kad drugoga tko pofali,
To ga žeže i upali;
A kada se drugi kudi
To u njemu radost budi.
Kad od trista čuje ljudi,
Da se drugi tamno kudi,
Trista ima on radostî,
Da družine ima dosti;
Drugog lakše da ukine
Iz visine u dubine;
A kad drugog mnogi fale,
Mli da njega svi obale,
I što više fale čuje,
Većma tuži i boluje
Kao da bi svaka fala
Njemu gèrdnu ranu dala,
Da se drugač neizliči,
Dok nečuje opet riči
Nenavidne, i pogane,
Taljenoga koje rane,
A s pomasti takvih ričî,
Mli, da svoje sèrdce liči,
Kao da bi drugog rane
Njemu za lik bile dane.
Ljuta zmija kog nakolje,
Vele, da mu biva bolje,
Onu zmiju, kad ubije,
I na ranu nju privije.

Tako čeljad malovridna,
I drugome nenavidna,
Nenavidnost koju kolje,
Misli, da jim nije bolje,
Dok se drugi neposiče,
S njim da jim se rane liče;
Al su takve gore rane,
Neg od ljute zmije dane;
Zašto zmija kad udari,
Sèrdca odmah nepokvari;
Al aždaja iz propasti,
Za sèrdce će i popasti,
Koje što se manje vidja,
To ga većma rana vridja,
Nit lik pram toj sèrdobolji
Išto od nje biva bolji,
Pravednoga jer poštenje;
Ili sriću il življenje
Nenavidne rana zloće,
Sebi za lik imat hoće.
Tko rad lika zmiju gubi,
On kèrvnika svog pogubi;
Ali rana od aždaje,
Nenavidost koju daje,
Ište onog, tko kriv nije,
Da se smiče i privije.
Nenavidnik gore čini,
Neg duh tamni u dubini,
Koji bisno nenavidi,
Kad prokleta sebe vidi,
I pomamnu želju ima,
Naškoditi ljudma svima:
Al s duhovim svoga jata
Za-jer ni on nejma rata.
Al duhovi otrovani,
Koje jošter zemlja hrani
Škodit rade svome jatu,
I rodjenom svome bratu.
Sebi ruku tko odsiče,
Il obisno sebe smiče,
Kèrvolok je mnogo gori,
Neg drugoga tko obori.

Tako svome tko narodu,
  Nenavideć čini škodu,
Da je gori bistro uči,
  Neg duh koji ljude muči;
Jer duh drugom čini škodu;
  A on čini svom narodu,
Koji s njime u obćini,
  Jedno tilo skupa čini.
Još duh tamni iz propasti,
  Kada nejma već oblasti,
Da kad može dobar biti;
  Ili nebo zadobiti,
Toliko se kriv nevidi,
  Kada ljude nenavidi,
Kolik čovik prinesvistni,
  Kad se mami i pobisni,
Dok još mora dobar biti
  I raj more zadobiti,
A on biva mnogo gori,
  Od sotone koja gori.
Još sotona kada vidi,
  Jednom Boga što uvridi,
Da u jamu od propasti
  Morala je uvik pasti;
A da čovik na hiljade,
  Krivac Bogu već postade:
I kadgodi on posèrne,
  Da se može da povèrne,
Krivo joj se za-jer čini,
  Što je ona u dubini;
A čoviku može biti
  Još raj slavni zadobiti
Indi ljude nenavidi,
  Kad razliku ovu vidi;
I htíla bi da s njom gori,
  Tko je od nje krivac gori.
Indi kad tko nenavidi
  Ljude, koje sobom vidi
Jedne vèrste od kolina,
  Jedne sriće od starinâ;
Jednog jata, i obćine;
  Jednog bistva, jedne cine,
Strašilo je te sablasti
  Kakva nije u propasti.
To sam spèrva još mislio,
  Dok sve nisam promislio
Nenavidnom ime dati,
  I malim ga paklom zvati,
Koji neće da se tèrne,
  Dok u propast neposèrne;
Ali da se s tim nešalim,
  Zovući ga paklom malim,
Dati ću mu ime drugo,
  Za neizreć pèrvo rugo,
Nek se diči i proslavi,
  Pravo ime da dobavi:
Pàs pakleni, što se skita
  Posve bisan svèrhu svita;
I paklene zube nosi,
  Ljudsko stado da pokosi.
Sad motrimo indi zube
  Takvih pasah, kako gube,
Za viditi i poznati,
  More li se tako zvati,
Pas kod kuće koji stoji,
  Čeljadi se kućne boji,
Da nit reži, niti laje,
  Niti rane kom zadaje.
Još kućanim kad s kim hodi,
  I svog gosta kad provodi,
Onda leži i miruje,
  Kan da znade i viruje,
Da priatelj u dom hodi
  Kog čeljade kućno vodi;
Al paklene ove psine
  Od domaćih gore čine;
Jer tudjine i kućane
  Rade zubim da izrane;
Niti kada smirom leže,
  Da nelaju ili nereže:
Kad s jezikom ogovore,
  Onda od psa rane gore;
Jar pàs kada na glas laje,
  Onda rane nezadaje;

Da l' kućanom svojim kaže,
Da on dobro čuva straže;
Al psi ovi kada laju,
Onda ranu i zadaju,
Kada dobar glas razkinu
I pošteno ime skinu.
Što poštenom teže biva,
Nego da ga nije živa:
Voli čovik pošten biti,
Neg hiljade zadobiti;
Voli lip glas i poštenje,
Nego zdravlje i življenje.
Svak je bolji po svom glasu
Od živinah, koja pasu.
I živad bo živu nima;
I vó i konj zdravlje ima;
A s glasom se ljudi cine,
Da su bolji od živine,
Al da čovik ozloglašen,
I za tamna već razglašen,
Samo gubi glasa cinu,
Dokle spane med živinu,
Još bi manje pàs škodio,
Koji bi ga nagèrdio;
Ali čovik brez svog glasa
Rad paklenih ljutih pasâ
Niži biva od živine;
Jer ga manje ljudi cine:
Volom manjka glas pošteni;
Al s tim nisu nepošteni,
Al kad čovik nije pošten,
Odmah biva s tim nepošten;
Kao kom se zdravlje uzme,
Odmah bolest njeg poduzme.
Sad paklene indi psine,
Nek gledaju što učine,
Iskèrnjega kad načine,
Da je gori od živine;
Al psi ovi iz propasti,
Kad će koga zapopasti,
Oni vazda i nelaju,
Drugom ranu kad zadaju;
Da li negda múče, preže
I na drugog istom reže,
Mnogi istom pojekuje,
I brez zuba da otruje,
Kadno čini: ah! ah! što ću
Potresati tudju zloću?
Neću njega ja suditi;
Jer mu neću nauditi;
Zašto da mu kažem dila,
Pravda bi ga pogubila,
I tomu je veće dosta
Što brez duše svoje osta,
Pàs koji se tiho vuče,
Da zadade ranu mùče,
Mnogo češće ranu daje,
Nego koji na glas laje;
Jer najmanje tko se nada,
Onom ljutu ranu zada
I paklene tako psine
Izpod mukla ranu čine,
Kad se taje da miruju,
Onda rane i otruju.
S drugim tiho kad beside;
I tokor se s mirom side,
Onda muče i popanu,
I jadovnu dadu ranu.
Mnogi drugog falit stanu
Dok jezike istom ganu,
O drugome da govore,
Dok ga rane i obore.
Drug od druga kad besidi,
On beside svoje slidi,
Dok mu koju smisli manu
I po njoj mu zada ranu;
Al je jošter mužka glava
Prama ženskoj u tom prava;
Paklena bo kúca bolje
Od paklenog hèrta kolje.
Mnoga baka kad besidi,
I komšiju svoju vidi,
Da je lipše odivena,
Nego koja druga žena,

Drugu svoju laktom gruha:
Gledaj drugo, glavna ruha!
Glavna ruha i haljinâ,
Samo da je boljeg čina;
Krasno ti je odivena;
Da bi bila k tom poštena;
Ali ću ti múče reći:
Onako je lasno steći;
Zašto dok je bila mlada,
Vodală se s drugim rada;
K njoj su mnogi dolazili:
I nju noćom polazili.
Nit je prela, nit je tkala;
Da l' je družtvo noćno brala,
I sprodajom svoga mesa,
Iztresla je mnogo kesâ.
I prem da je to mèrcina
Davnjeg vika i godina,
Ona ti se i sad vlada,
Kao i dok biše mlada.
Još kod majke dok je bila
Vodila se i telila;
Pak još kravu tako staru
Bludni baci i sad taru.
Sad već junci onih bakâ,
Što vodjaše još nejaka
S njom činiti pogodiše,
Od otacah što vidiše;
A kad ovu već obali,
Onda baka drugu fali;
Kad divojku vidi lipu
U obrazu i u kipu,
Tad šapćanje poostavi,
I nju na sva usta slavi.
Košuta je ovo glavna,
I med pukom vèrlo slavna;
Gledaj drugo njoj u lice,
Lipše sjaje od danice,
Lipa ti je pusta struka,
Da je dika svega puka;
Kako istom mudro hodi;
Blago onom tko ju rodi.

O! junaku onom blago,
Kom zapane ovo blago;
Samo kad se moja drugo!
Nebi čulo ono rugo,
Kukavici što se sgodi,
Kopilešce kadno rodi;
Al se ono već pokrilo,
Samo drugog da b' nebilo;
Al tako mi moga oka,
I sada je poširoka;
I široko noge nosi;
I popriko njima kosi.
Jednim okom samo gledam;
Al se u tom varat nedam:
I ovo mi ti izbodi,
Ako skoro neporodi,
Al kako se svakud smuća;
Ka i majka stara kuca,
Jalova je i zadugo,
Kad nerodi već i drugo,
Al dok joj je majka živa,
Neće biti vèrlo kriva;
Jer je ona tome višta
Od negdanjih još godišta,
Čedu vratom da zamota,
Nek snjim gine sva sramota.
Dok je jošter divovala,
To je ona dilovala,
Da kada bi radjat stala,
Nikom nebi k sebi dala,
Dokle nebi trag zavèrgla,
Kud je svoje čedo vèrgla.
Kćer je majci u tom slična,
Što je jošter divom smlična;
A u tom je nju nadvèrgla
Što je svoje tilo vèrgla,
Da nju bludnom na pazaru
Bludni baci širom taru;
Da još mlada dušu rigne,
Majku s vikom da nestigne;
Al se tome i nečudi
Što i s majkom tako bludi;

Jer to jim je od kolina,
  Da je svaka trulja lina;
Nit divojka niti žena
  Ima igle, il' vretena,
Nit za druge posle mare,
  Nego s mesom da pazare;
A kad ovu ogovori;
  I s rodbinom svom obori,
Škilji baka izpod ruke,
  Puk motreći svake struke;
I drugi se dignut neda,
  Jednim okom dok ugleda,
Il tèrgovca il radina,
  Il junaka od kolina,
Il čestitog otca sina,
  Il knjižnika od mudrinâ,
Da i njima rep pribode
  Brez pogèrde da nehode.
Kad tèrgovca baka spazi
  Faliti ga neodlazi,
Da li odmah veli drúgi:
  Ovo ti je Juda drùgi;
Trista putah proda Boga,
  Rad dobitka na dan svoga,
On za dušu malo mari,
  Trulu robu kad pazari
Lažih bljuje na hiljade,
  Dobru robu da imade,
Boga s dušom on zalaže,
  I krivo se kunuć laže,
Da je roba poskupila,
  Kako nikad nije bila;
Jer se mnogo skuplje plaća,
  I veća se daje daća
Na putovim kud prohodi,
  I po suhu i po vodi;
Ali za sve da nemari,
  Sprijateljom kad pazari,
I da na kvar sada daje,
  Tako cine kad prodaje;
Al to čini, da negubi
  Prijatelja, koga ljubi.

Kad u luda novce vidi,
  Nit se boji niti stidi,
Trulež njemu podmaknuti,
  I cinu mu primaknuti;
A kad ludjak već pazari,
  I pobere trule stvari,
Još ga nudi neka kupi,
  Dokle roba neposkupi,
I radi mu da utisne
  Stvari trule, kratke, tisne;
A kada mu on iz kese
  Sve do novca već iztresc,
Onda njega blagosiva;
  Dugo srićno nek uživa,
Pustom cinom što dokuči;
  Pak neka se opet muči,
Da novacah više steče;
  I knjemu se pak uteče,
Vazda s njime da pazari,
  Da ga drugi neprivari.
Eto tako vara lude;
  Al i mudar da tko bude,
Lasno njega on privari,
  Istom s njime nek pazari;
Jer brez duše i brez vire
  On sakate dèrži mire;
Kada svoju stvar prodaje,
  Onda manjom mirom daje;
A od drugog kad uzima
  Mnogo veću miru ima.
I ovako u srid grada,
  Slobodno se lupež vlada,
Kan da oblast negdi dobi,
  Da slobodno svakog robi;
I lupežtvo gore čini
  On očito svoj obćini,
Nego lupež kad se vuče,
  Da ukrade gdi što muče,
O! mnoge ti na višala
  Pravica je svita dala,
Koji manje biše krivi,
  Nego lupež ovi živi.

Mnoge konop već zadavi,
Koji pri njem biše pravi;
Lupežčiće male dave;
A velike ljudi slave.
Galiotah na hiljade,
Strašno more sad imade
Na galijam gvoždjem speti,
Koji pri njem biše sveti:
Svi bo manje daše kvara,
Neg taj lupež što svit vara.
Kad tèrgovca već obruži
Onda baka jezik pruži
Pram radinu kad što steče,
Da joj ni on neuteče;
I njega bo i brez zubi
Ljuto rani, i pogubi.
Kad se sdrugom razgovara
I radina ogovara
Nemogu ti veli drugo
Od ovoga reći drugo,
Neg dan, i noć da posluje,
Da ni svetca nepoštuje;
Al se od njeg i to znade
Gdi što može da ukrade;
Kome godi što napravi
Sebi dio on ostavi;
I od tudjih komadićâ
Hrana mu je i odića.
Da neždere mnogo vina,
I da nije kurvarina;
I da nejma ženetine,
One žedne kurvetine,
Kako ima dugu ruku
Za prigrabit tudju muku,
Kuća bi mu do slimena
Bila veće nanešena;
Ali mu je sve zaludu
Što po krivom steče trudu:
Zašto kako gdi što steče
U gèrlo mu sve uteče;
I potroši skurvendami,
Za kojim se bludno mami;
A što njemu kad ostane,
I ženurda što dostane,
To u jamu od propasti
Bez traga će sve propasti;
Jer s bludnicim sve poloče.
Kad se obnoć kod nje roče.
Još dok vara i dok krade,
Za hèrdju mu svak neznade;
Ali jednom kad ostari,
Da poslovah već nekvari;
I kad veće neuzmože,
Sebi kraduć da pomože,
Vidit ćeš mu onda dicu
Uzet štapić i torbicu,
Gdi na tudja vrata sèrnu,
Glad proseći da utèrnu;
Al bi ruka usahnula,
Koja bi se kad ganula,
Da jim gladnim kruha dade,
Roditelje kad jim znade;
U tom ako njim nesvane,
Kada na um mnogom pane,
Da njihova negda mama
Svoj obćini služi sama;
Zašto dok je bila mlada
Bi ljubovca svega grada.
Za radinom junak slidi,
Koga kada baka vidi
Eto veli drugo lava!
Kom iz lica siva slava;
Iz lica mu siva slava
Kao obnoć stara lava;
On na svojoj domovini
Sebe strašnog lava čini;
A na vojsku kad se gane,
Zec plašivi tad postane,
Kad se dèrži za prag kući,
Kaže, da će sve potući;
A kad vojski trag ugleda,
I od svoga lada preda.
Tko njegove riči sluša
Od junačtva kad zagluša,

Misli, kada rat nastane,
Da će satèrt sve dušmane;
Ali za rat kako čuje,
Odmah jeca i boluje;
Nit zdrav hoće da ustane,
Dok rat posve nepristane;
A kada ga vèrstni kore,
Da vojevat s njima more,
Tad likarom puni kesu,
Krivo pismo da iznesu,
Poglavarom da ga kaže,
Da nereku, da sam laže;
Da l' da i on kog podmaže
Za njegovu bolest kaže.
A kada ga oblast prigne,
I na vojsku silom digne,
Još od kuće kad se gane,
U noge mu sèrdce spane,
Da nemože da ustane:
Da l' sve radi da ostane,
Gdi top bojni nedomeće;
I glas mu se čuti neće.
Gdi je godi koja gušta,
Svagdi po kap vode pušta,
A med družtvom kad postoji,
Stegna skvasi i nagnoji;
A kada se gdi podmuče,
Izmed družtva proizvuče,
On doline traži puste,
I šikare vèrlo guste;
Pak u klupko sebe savre,
I pod kladu glavu zavre:
A kad kladu žuna kljuje,
Misli, da se bubanj čuje,
Kog dušmanin glasno zvoni,
Kad se nuka, i zagoni,
Sa svom silom da navali,
Da sve sruši i obali.
Ako listom gušter šuška,
Mli, da na njeg puca puška,
Il ako se june stèrče,
Mli, da na njeg vojska tèrče;
A kad june na sve strane
Metlom muhe tirat stane,
Misli, da se barjak vije,
Kog dušmanin razavije;
Sa svom silom gdî izlazi,
Da potare. i pogazi.
Jato kozah kad ugleda,
Od mèrtvoga straha preda
Misleć, da to vojska vèrvi,
Da će biti dosta kèrvi.
Još rogove kada vidi,
Većma dèrhće i poblidi;
Jer od straha smućen mlide,
Da se bojna kopja vide,
Koja kada stanu bosti
Mèrcinah će biti dosti;
A kad koze dodju blizu;
I oko njeg već gèrm grizu,
Brati koze izpod klade
Što ikada lipše znade:
Braćo mila i ljubljena!
Braćo sladka i medena!
Negubite svoga roba,
Služit ću vam do mog groba.
O! tako vam vaše slave,
Neskidujte s mene glave.
Vitezovi glasoviti
Tako vam dug vik viti,
Negubite nevoljnoga
Današnjega sužnja svoga
To je mala vaša slava,
Što poleti s mene glava;
To je vaša slavna dika
I bit će vam tja do vika,
Da ste mene zarobili;
A niste me pogubili.
Vežite me, negubite;
Udrite me. neubite;
Pokornoga mač nesiče,
Nit se suzni sužanj smiče.
Cinite me što vam drago;
Nebrojeno dat ću blago;

Svim će biti blaga dosti,
  Kad se meni život prosti;
Štogod moja domovina
  Ima blaga od starinâ,
Virno ću vam sve doniti,
  I od sèrdca pokloniti.
Što ikada tko moj steče,
  Ništa vama neuteče.
Pak ako l' vas s tim neplatim,
  Već se doma nezavratim.
Dokle s gvoždjem oko vráta,
  Neobadjem svakih vratah:
Nit ću skinut smene kèrpe,
  Dok neskupim blaga hèrpe;
Koje kad se dade vami,
  Reći ćete: blago nami,
Kada sužnja zarobismo;
  I s njim blago zadobismo.
A kad kozah već kod klade
  Nigdi blizu neimade,
Bratit koze tad pristane;
  Al još nesmi da ustane;
Da l' otvara malo oči,
  Da sam sebi posvidoči,
Kamo dospi strašna sila,
  Što ga biše sad obsila;
A kad ništa neopazi
  Izvlači se i izlazi,
Pak oružje i haljine,
  Sve do gole kože skine;
Bèrze noge te podbode,
  Nek jelenskim skokom hode;
I nek tèrnje i šikaru
  U popriko pod njim taru,
Dok iznesu rusu glavu
  Od šikare svu kèrvavu.
A kad odèrt doma bane,
  Faliti se vitez stane,
Da se kripko baš podnese,
  Živu glavu kad odnese;
I pridobi on dušmane,
  Nedobivši smèrtne rane.
Mnoge kaže da pogubi,
  Dok oružja neizgubi;
Al kad širom sići dade
  Mač ga britki tad izdade,
Jer ga nagla desna ruka
  Svega savi i usuka,
Što dušmani kad spaziše,
  Bisni širom nagaziše,
Da mu rusu glavu skinu;
  Za osvetit njom družinu,
Pak pomamne one hèrpe
  Odoru mu svu do kèrpe
Kano lavi izkidaše;
  Al viteza nesvladaše;
Jer što s mačem neposmače,
  Onima se svim izmače
I kad silu svu razkide,
  Čini da mu svitlost vide,
Kano jasne misečine,
  Kad nadskoči sve planine,
Drugu čujuć drugâ mučka:
  Muči! nelaj kao kučka!
Spravi smradnu tu lopatu,
  Nek u svome smèrdi blatu;
Jezičinu smradnu spravi,
  Nek u truloj smèdi glavi;
Med čeljustma neka smèrdi;
  Vitezovah da negèrdi,
Štit koji su domovine,
  Od dušmanah da negine:
Koji kralju krune paze,
  Da dušmani nju negaze,
Koji bedem tvèrdi čine
  Svem kraljestvu, da nezgine.
Na viteza kad tko viče,
  Kraljeva se krila tiče;
Što su orlu svoja krila,
  To je kralju vojska mila;
Vitez svaki pero čini,
  Da kralj leti po visini;
I poda se bistro gleda,
  Da kraljestvo gubit neda;

Kripost svoju da uzdigne,
I da svagdi hitro stigne;
Da dušmanom silu smete;
Na kraljestvo da nelete.
Što je bedem oko grada;
Da dušmanin njim nevlada,
To je vojska oko kralja,
Da mu kripost mnogo valja;
Da dušmanom pèrsi kaže,
Da se njima nepodlaže;
Da dušmane pripitomi;
Il da njima vrat ulomi,
Na kraljestvo da nelete,
I nečine u njem štete,
Sve gradove i bedene
Sužnjile bi slabe žene;
Kamo l' nebi bisni lavi,
Da njih vojska zaostavi.
Bèrzo s kralja kruna spane,
Gdi vojnici nju nebrane;
Bèrzo robom kralj postane,
Vitezovi kog nebrane
I kraljestvo sve propada,
Gdi od vojske nejma grada.
Na tom jošter vas svit stoji,
Vitezovah što se boji,
Koji brane, da hajdnci
Svit nedèrže već u ruci;
Kad kriposti svojom prite,
Da svit bisni neprihite;
I kažu jim britke mače
Priteć; pravde da netlače
O! šta krunah svit izgubi,
Gdi vojnikah kralj neljubi,
Šta kraljestvah sad svit broji,
Koja tudji mač posvoji;
Jer se na mač obliniše
I vojnika neciniše.
Čuješ li me kučko stara?
Nejma ovde već sestarâ;
Jer prem jednog da smo vika,
Nije jedna drugoj slika;
Vitezove jer ja slavim
I slavit ću dok zaglavim,
A tì na njih bisna laješ;
I gèrdnu jim ranu daješ:
Vitezove kad ti kudiš.
Znaj, da moje sèrdce budiš,
Da već stare nokte pružim
I njih s tvojom kikom sdružim;
Da dokle smo ovde skupa,
Podilimo ovo čupâ;
Al kako mi sèrdce kipi,
Da od sèrčbe već oslipi,
Učinit ću još i drugo
U ljutini stobom rugo
Ljute ruke neuztegnem
Dok ti gèrkljan nedosegnem,
Davit ću te tako staru,
Dok u tebi ćutim paru,
Da mèrcinom tu postaneš,
I na mistu tom ostaneš,
Da se babin grob nazove,
Koja kudi vitezove;
Nek se piva, i popiva,
Dok naroda teče živa,
Baba babu gdi udavi,
Vitezove da proslavi.
Ovde baba odgovara
Babi, koja nju pokara:
Muči kipro! tu neskiči!
Nit u moje čupe tiči!
Nuder gèrkljan moj ostavi!
Nu se mnogo tu neslavi,
Jer tako mi ćorog oka,
Bit će od nas zbilja skoka.
Za-jer misliš: još si mlada;
Te nekoje imaš rada
Koji su ti negda bili
U mladosti tvojoj mili.
Muči kipro već sgèrčena!
Svih bludnikah negda žena.
Što ti imaš branit one
Koje vèrstni svi progone?

Što li u tom je zaludi,
Kudeć, koji sam se kudi?
Vitezovah ja čestitih
Nisam vèrstna navistiti
Keje kripost gore diže,
Njih moj jezik nedosiže;
Nit moj ukor onog tiče,
Koga vèrstna dila diče.
Da l' onoga tko nevalja
Kod svog družtva nit kod kralja;
Od onoga ja govori',
Koji sebe falom ori,
Kog kripostni kada vide,
Svi se od njeg širom stide,
Da imaju za svog druga,
Onog tko je pripun ruga.
Za-jer misliš da svak ima
Lavsko sèrdce, kad mač prima?
Znam da niki vole slavu,
Nego istu svoju glavu.
Takvi lavi ili vuci,
Kad imaju mač u ruci,
Vole na nos posèrnuti
Neg se s rugom povèrnuti;
Vole glavom zaglaviti,
Nego megdan ostaviti.
Takvi virno dèrže stražu,
Gdi dušmani pèrsi kažu;
Takvi slavno mač kèrvave,
Gdi dušmanin ište slave;
Takvi okom netrepeću,
Gdi topovi njih domeću;
Takvi malo za to mare,
Što top na sve strane tare.
Takvi zato nepredaju,
Kad top bojni ugledaju.
Na bedenu kada sine
Da s junačkih noguh skine;
Takvi sèrnu pram bedenu,
Kan da vide slast medenu,
Da dobiju slavne rane,
Slavu njima da nahrane,
Da pram takovim jezik pružim
Vitezove da obružim.
Dostojna bi bila ruga,
I kod druge i kod druga.
Koji jezik takve rani,
Gladnu kučku nek nahrani;
Ili nek se živ usmèrdi
Vitezovah da negèrdi.
A plašiva kad tko kudi,
Mlim, da u tom nezaludi:
Jer hèrdjavog kažuć manu
Vèrştni jasni s tim postanu.
Koga bolest nezakine
Nezna zdravlju prave cine,
Tko nekuša kad nemirna
Nezna pravo cinit mira.
Po slipcu se oči cine,
Dan se čini kad su tmine;
Upravnome po gèrbavu
Poznajemo lipu slavu.
Tako sve se stvari cine,
Od njihove protivštine.
Odovud se indi svisti
Zašto zlotnog ja navisti.
Zato neka čisti sinu,
I imaju dužnu cinu.
Indi da mo'š slavnom lavu,
Od junačtva dati slavu,
Plašivoga gledaj zeca,
Od gušteri gdi se leca;
Pod kalpakom gledaj zeca
Mli, da vàs svit za njim šteca.
Zeca zovem koji preda,
Gdi pogibli i negleda;
Da izmišlja i potvara,
I sam svoje sèrdce vara,
Da ga smèrtni grom odmira,
I već sèrdce strilom dira.
Kada sluša iz daleka,
Gdi topovah stoji jeka,
Prem da doći još nemore,
Za dan cio preko gore.

Da od topa dim ugleda.
Ele njemu sèrdce preda,
Kan da njega svi nikšane,
Po srid sèrdca da ga rane.
A kad vidi, da top sine
Na stražnji se kraj ukine,
Te tresući noge pruži,
Da spokojnim sebe sdruži.
Ako li mu na um pane,
Da mu osim stare rane
Na mišini nije kvara,
Tad se najveć zato stara,
Da prikrade družtvu oči,
U šikaru da uskoči;
Da svoj stari grad pohodi
Od kud veće neizhodi
Dok glad njega neistira
Il nevidi pravog mira.
Pak med družtvo onda nikne
I veselim glasom vikne:
O! nebesom vičnja fala,
Da me sreća ta zapala,
Da se robstva oslobodi,
I med družtvo moje sgodi.
Top me bojni s noguh svèrže
Pak dušmanin što najbèrže
Okoli me iznenada,
I povede do svog grada;
Al kad mi se svist povrati,
Da sam za se mogo znati,
S nogami se dogovori;
Pak potegoh k cèrnoj gori;
Nit skačući gdi počinu,
Dok neštegoh med dužinu.
Pak o tome onda radih,
Prostu knjigu da izvadih;
Za sužanjstvom da počine
I da dužnost s vrata skine;
Da vojevat već nemore;
Da l' da idje do svog dvora;
Da za sebe onde živa
S mirnom plaćom opočiva;
Što se vèrstno još od mlada,
Na bojevim mnogo vlada.
Takve, mislim, ni u šali
Nikad nitko nepofali.
Neg ako li u obćinu
Tko kukolju dade cinu,
Med pšenicu što se sdruži,
Da se rad nje slavom služi.
Al ni hèrpa od pšenice
Cèrnom zèrnu neda lice,
Med pšenicom da mu sine;
I da ukor s njega skine.
Baš ni vèrstni, hèrdjavome
Neda cine drugu svome;
Da li jasni sebi sine;
A na tamnom leže tmine,
I većma se s tim izdaje,
Što uz njega vèrstan sjaje;
A vèrtnom je veća cina,
Na nevèrstnom što je tmina.
A kad baka izkakoće
Od junakah sve što hoće
Na gospodskog sina pazi,
Da brez kèrpe neodlazi.
Ovde ništa reći neće;
Da li glavom istom kreće,
Sve se misti i primiče,
I u drugu laktom tiče;
Pak joj šaplje da svak čuje,
Gdi pogèrdu svaku bljuje
Ovu pogan štovo hodi
Pas prokleti Hirud rodi.
Negda biše u oblasti;
A sad gori u propasti;
Sin je ovo kèrvoloka
Dosta kèrvi što poloka
Negda tudju kèrv lokaše;
A sad žele pasje kaše.
Nikad ništa neodsudi,
Da drugome nenaudi;
Nikad ništa neučini,
Što neškodi svoj obćini;

Nikad drugo neupita
Neg za blago i za mita;
Nikad ništa negovori,
Neg drugoga što obori;
Nikad nije bolji bio,
Neg kada bi porobio:
Jer kad nebi porobio,
Satrao bi i ubio:
Najtrizniji onda biše,
Kad nemože žderat više.
Čist se onda još činjaše
Kad s bludnicom blud činjaše;
A koja bi tom nehtila,
Odmah bi joj bila sila;
A i štene što ostade,
Psu staromu natrag stade;
Jer prem za sad još iz mlada,
Dok nemože da oblada,
Ako štete i nečini;
Ele njega sèrdce kini,
Da se digne i pomože
Da kèrv tudju lokat može,
I sada bo veće reži
I lovninu željnu preži,
A nek der se pouzdigne
Da lov sebi lakše stigne
Bit će gore od staroga
Psa pokojnog otca svoga.
Tako starca kuca žuga,
Kad ju sluša kipra druga,
Da otrovni jezik digne
Žive s mèrtvim dok dostigne.
Žive ranit nema dosti;
Da l' i mèrtvim grize kosti,
I nastoji da naudi
Onom, koga već Bog sudi
I morebit već u slavi:
Stvoritelja svoga slavi
Pak njeg kuca iz propasti
Radi doseć, i popasti
Još zub jedan ili drugi
Toj u glavi klima kugi,
Pak bi htila i u raju,
Da pokojnim ranu daju.
Već se na nos podapira,
Pak još nebu neda mira.
Sličnija je takva kugi,
Nego ženi svojoj drúgi;
Ali staro to strašilo,
Malo b' kugom zvati bilo;
Jerbo kuga živim škodi;
Al na mèrtve nedohodi;
Ali kuga ta paklena
Sablast mèrska stara žena
Već ni mèrtvim neoprosti,
Da negrize njima kosti.
S ovoga se dalje svita
Kuga tila neodskita
Ali kuga nenavidna
Pagan babska malovridna
I na drugom svitu radi,
Da otruje i osmradi,
Kad pogani jezik digne,
I pokojne dą dostigne;
Da ni na svit seleć drugi
Neuteku takvoj kugi,
I paklenom takvom lavu
Neuteku ni u slavu.
Lav je strašan rad tjutine;
Jerbo kolje i razkine;
Ali kad se zvire smakne,
Neće ga se da dotakne;
Sram kan da bi njega bilo,
Na mèrtvo se svratit tilo,
Dèržeć sebe veće cine,
Neg dobitak od mèrcine;
Ili kan da to lav mlide,
Da stvar gèrdit već nesmide,
Koja smèrtnom na megdanu
Primila je vičnju ranu,
Koja lava s malim psetom,
I Hercega s prostim kmetom
Izporedi, i sjednači,
Veći manjeg da netlači;

Ali lavi iz propasti,
Nesrame se za popasti,
Onog kome veće tilo
U zemlji je izagnjilo;
A kom duša već od Boga
Primi plaću dila svoga.
Nit se oni opet boje
Vridjat rane božjeg bóje.
Božjih bojah smèrt je bila,
Kad je koga pogubila,
Pak sablasti te pogane,
Opet onim daju rane,
Koje veće smèrtna sila
Za uvik je pokosila.
Koga strašnih bojah siče,
Valja da ga mačem tiče;
A koga se nedotakne,
On nemore da ga smakne.
Ali jezik mač pogani
I daleko stojeć raui:
Od zemlje bo do nebesah
Taj mač britki trulog mesa
Protegnuti sebe znade,
Drugom ranu da zadade
Tilo koje boja smiče,
Drugi rukom nedotiče;
Jer nepošten i on bude
Kan da i sam smiče ljude.
Tako mèrtve tko dotiče,
Kad laživo na njih viče,
Nije bolji, da li gori,
Neg smèrt koja tilo mori;
Jer smèrt koja tilo mori,
Nebeskome kralju dvori;
A tko drugog ogovori,
On paklenoj jami dvori,
Koja na to nagovara,
Da se drugi ogovara.
Ovde mudra glava stiže,
I njeg kuca da obliže.
Ovog baka kad ugleda,
Zlo od njega reći prèda;
Da l' sestricu tiho zove:
Gledaj seko noći ove!
Pak još hoće da se sjaje;
I da drugim svitlost daje.
U tom njemu svitlost stoji,
Tudju kesu što posvoji.
On u tome mudrost kaže
što za novce slično laže.
Uvik nosi vriću laži,
I novacah za nju traži.
Ako li se kad dogodi,
Da što reći pravo sgodi
I stvari su od istine
Kod njeg vèrlo male cine
Jer i pravo kad govori
Dilom svojim krivo tvori.
Tko istinu ričma uči;
A od nje se dìlom luči,
Pol čovika, pol živiue
Riči s delom njega čine
Takva sablast tko postane,
Noseć glavu na dvi strane.
Riči ljudsku glavu čine;
Dila glavu od živine:
Takvog rekoh ja nemogu.
Izkazati po razlogu,
Zašto nejma te oblasti
Razlog doseć do sablasti
Neg to samo mogu reći,
Da je zlotvor takvi veći,
Nego pamet doseć more,
I neg ljudi svi govore,
Takvom zloća svega svita,
Bit bi mogla kano kita,
S kojom bi se njemu dila
Kao zlatom nakitila.
Al tu nije još sve rane,
Što on sablast sam postane;
Da li evo britke tuge,
Da nagèrdi on i druge;
Jer kad tako on dvostruči,
Što nek druge onda uči,

Da ni pravom neviruju,
Kad ìstinu tvèrdu čuju;
Da l' nek stvari od istine,
Trunu osim svoje cine;
I nek ljudi pravorični
Nisu strudom svojim dični;
Nit koristni koji čuju,
Kad jim s njega neviruju.
Ovde kipre mrak razgoni,
Da nemogu već sotoni
Lov loviti i služiti,
I svit širom obružiti.
Al da b' samo stare babe,
Kad već nose zube slabe,
Tamnom paklu lov fatale,
Kad bi s drugom štecat stale,
Još paklenom starešini,
Koji taj lov lovit čini,
Manje bi se uši digle
Na lov, što bi kipre stigle;
Jer imaju slabe zube,
Da sve na smèrt nepogube,
Baba s babom kad zagluša
Nit tko panti niti sluša;
Jer što vele takve babe,
I što kreče blatne žabe,
Sve u jednu knjigu hodi,
Koju piše štap na vodi;
Al ni hèrti svi neleže,
Da za propast lov ńepreže.
Hèrte zovem ljude one,
Koji stečuć lov nagone,
Da u jamu od propasti
Potirani mora pasti,
Kad se pusti tko poveći,
Od drugoga što žlo reći,
Ogovoren onda neće,
Stvari takve da zameće:
Jerbo veći kad što kaže,
Misle drugi da nelaže:
Um se tamo i nepruži
Da tko pošten vragu služi,
Indi tko se ogovori,
Za krivca se i potvori;
Što na sebi da nenosi,
I on radi da podkosi,
I na zemlju da obori
Onog, tko njeg ogovori,
Smutnje, pizme, i megdane,
Rat, bojeve, smèrtne rane,
Najveć kriva usta ganu,
Da se dignu, i da planu;
I narodu čine štetu,
Da ga sruše, i sametu.
Svih bo skoro zalah jata
Idjuć na svit nadju vrata,
Koja jezik prosti otvori
Kad od drugog zlo govori
Na obedu, i saboru,
I na drugom razgovoru.
Malo kad se što besidi,
Da se drugi neuvridi;
Malo kad se usta ganu,
Da nedadu drugom ranu;
Malo kad se jezik miče
Da se drugi njim nesiče;
Malo kad se što govori,
Du se drugi neobori:
Što kad gosti, i družina;
Ili sabor ili množina,
Da se bistro kaže čuju,
Lasno misle, i viruju,
Da nestoji uprav gori,
Od koga se zlo govori.
Kad što veći krivo kaže
S bistrom vodom bistro laže.
Tko u bistroj gleda vodi,
Kad uzanju čovik hodi,
Kaže mu se, da je tako,
Da on visi naopako.
Voda laže i potvori
Da on s nogom stoji gori;
A glava je obišena,
I nad propast nanešena.

Al varati tko se neda,
Laž vodenu on negleda;
Da l' privari da doskoči,
On otvori dobro oči.
Je l' istina ovo prava,
Da mu doli visi glava:
I čovika kad razgleda,
Varati se dalje neda;
Da l' istinu on pogodi,
Da uzgoru čovik hodi.
To nek čini i čeljade,
Drugog pravo dok neznade:
Nek se odmah nepodlaže
Glasu što mu drugi kaže,
Da l' stvar dobro nek razmèrsi;
I istini put raztèrsi
Od drugoga dok glas sazna
Je l' istina; il laž prazna;
I lasno će kad pogodi
Naći stèrmu laž u vodi.
Tkogođ lasno sve viruje
Što od šupljih ustah čuje,
Čelo nosi zato šuplje,
Da je tudjim lažma duplje,
Koje manje biva cine
Neg gdi sove gnizdo čine:
Jer panjina nezna šuplja
Uzkratiti sovi duplja;
A čoviku razum kaže
Da se lažma nepodlaže.
Tko vèrtoglav nepostane
Valja da mu na um pane
Kad klapićat drugog čuje,
Da mu lako neviruje:
Jer tkogodi rad klapiće
Rad izmišlja i namiće
I laž daje za istinu,
Da obori drugog cinu.
Kad zlo indi drugog kaže,
Valja mislit da on laže,
Doklegodi njem u oči
Od druguda posvidoči
Tko će indi cèrnim zvati
Onog, koga lažac blati
Psi na nebo obnoć laju,
Kao vuka da gledaju;
Al razumnog nenauče,
Da se nebo u tor vuče
I dvonoge tako psine
Lavu čine na visine
Čovik koji pravo čini
Jasan stoji na visini;
Pak psi lajuć kazat rade
Da je taman i da krade.
Ali čovik od razloga
Virovati neće toga
Da li kako tko što lane,
Odmah njemu na um pane,
Da pakleni to pas laje,
Na onoga koji sjaje
On pak od kog zlo se veli
Nek se smije, i veseli
Što ga tamni nenavidi
Kad njegovu svitlost vidi.
Mrak od noći zlo neveli,
Neg se suncu neveseli:
Tko tamni na tamnoga.
Neće vikat druga svoga
Da l' svitloga kada vidi,
Da se taman sam nestidi
Radi slažma zamazati,
I za tamnog pokazati.
To je blatnom od starine
Da u blato drugog rine;
Da je manje neobičan,
Kad je drugi njemu sličan
Al u sebi tko je zlato
Što mu škodi tudje blato?
Drugdi njemu nenaudi
Neg kod tupih, i kod ludih,
Kojima se može blato
Za prilipo dati zlato.
Danica je jasna zvizda,
Da se nebo po njoj gizda;

Pak svit hlapi i vraguje
Nad bludnicom da boguje:
Al zvizdeno jasno jato,
Na nebesim nezna zato;
Da l' prid licem od danice
Svim zvizdami blidi lice;
I prid njom se kano stide,
Kad kraljicu svoju vide,
Gdi zvizdenog kralja vodi
Sunce, da se svitu rodi
Što po sebi jasno sjaje,
Mrak mu mane nezadaje.
Nać se more tko obisan
Lud pomaman i nesvisan
Da i na svog Boga viče
I njega se psujuć tiče
Al Bog za to nepogubi
Bogovanja što svit trubi
Ni kriposan neizgubi
Zato kripost, koju ljubi
Malovridni što ga kudi,
I zlo od njeg koje sudi.
Nenavidnim to je milo:
Naopako činit dilo;
Žive rado pokopati;
A pokojne izkopati:
Onda žive kopat rade
Kad glas dobar njihov smrade;
I njih hoće da učine
Gore, smradne neg živine.
A pokojne odkapaju,
Kad za njima bisno laju,
I već kosti brez svog mesa
Jezik njihov kad potresa,
I od gladna gore hèrta.
Po grobovim tudjim sèrta.
Numantini strašni biše
Kad boj s Rimom strašni biše
Kad za prolit kèrvi više
Tvèrdi zavit učiniše,
Da se nitko nepokripi
Prem od glada da oslipi,
Dok nebude od Rimljanah,
Meso njima gladnim hrana.
Nanavidnik pore čini,
Neg činiše Numantini:
Jer njihova vira tvèrda
Nebiaše tad pogèrda;
Da l' da vojska pored glada,
S tim dušmane prije svlada;
Tudju silu da ukinu,
Da s tim oni jasno sinu.
A iskèrnjeg kad tko rani,
Nenavidost da nahrani
O kriposti on neradi;
Da l' se truje i osmradi.
Nit on po tom dilu sine;
Da l' svoj glas ukine
A pak oni jasno sine,
Koga radi da ukine:
Zašto ljudi to već znadu;
Nit se varat u tom dadu,
Da se oni nenavide,
Na visini koji side:
A oni je nenavidan,
Tko je sobom malovridan:
Jer nad sobom drugog vidi:
I pod njim se čiti stidi.
Tko onoga nenavidi,
Kog od tmine i nevidi,
U koju ga zloća kopa
Od poroda do pokopa?
A u kome kripost siva
Od daleka vidjen biva,
I drugi mu u svom mraku
Od kriposti vidi zraku:
Nenavidne te on strile
Baca, njega da ustrile;
Da ga sobom izjednači;
Ili da ga i potlači.
Al zlotvore nenavidni
Odpadniče malovridni,
I ti kripost jer neslidiš,
Da se s drugim visok vidiš?

Da li radiš, da njeg skineš,
  I podase da ukineš
Da ste skupa u nizini;
  A nijedan na visini;
Da nijedan svitlu zraku
  Nejma ležeć u tvom mraku.
Al si za-jer od kolina
  Hèrdja, čadja mrak i tmina,
Da kripostna tebi dila
  Nesladka su i nemila?
Da grob ljubiš svih kripostih
  Mrak od tvoje nevridnosti.
Kaži! što su t' omilila
  Nenavidna tvoja dila?
Znam što imaš na to reći
  Ali te je stid izreći:
Nenavidnost ljubiš zato,
  Da pripraviš obilato
Čim ćeš propast napuniti,
  I sotonu okruniti,
Kad dilueš ti stvar onu
  Koja spada na sotonu
Drugi grisi svi ostali,
  Bud veliki budi mali,
Reć se mogu ljudsko dilo;
  Prem da tamno i nemilo:
Ali sablast nenavidna,
  Ona nije toga vridna,
Da se zove ljudskim dilom,
  Da l' paklenim smradnim pilom,
Koje svakim grihom smèrdi,
  Zašto svaku kripost gèrdi.
Svi su grisi od naravi;
  A grih ovi narav davi:
Lupež radi bogat biti:
  Pustahija zadobiti;
Holit želi visok biti:
  Bludnik tilo nasladiti;
Ubojica svèrć dušmane;
  Proždor tilu iste hrane.
I sve tako grišno jato
  Iznadjoše ljudi zato
Il da tilu slast dostignu;
  Il da volju slavno dignu:
A sam grišnik malovridni,
  Tudjem dobru nenavidni
Pram svakom se dobru meće;
  A sam sebi dobra neće;
Da li tamni on grob kopa,
  Da priposti sve pokopa:
Da od ovog svetog blaga
  Već na svitu nejma traga.
Psa paklenog, do sad zube
  Pogledasmo kako gube;
A vidit će sad potriba,
  Kako svojim repom šiba
Repom zovem laž poganu,
  Koja troju daje ranu:
Najpri rani narav mati,
  Drugo razlog lipi blati,
Treće kralju na visini
  Laž pogana pèrkos čini.
Narav mati želju dade
  Da istinu svak poznade:
I po svemu zato svitu
  Mudrost uči plemenitu,
Da vas narod, kog porodi
  Nek dosegne, i pogodi
Stvari lipe po istini,
  Na nizini, i visini;
Oj po stvarma što gledamo
  Nevidjena da poznamo,
Dok stignemo jasno znanje,
  Koje daje vičnje stanje.
Zato pamet razboritu
  Zadobismo mi na svitu,
Da se čovik uvik uči,
  Stvari pravo da dokuči;
I da pamet nepočine,
  Dok nestigne do istine.
Pet ćutenjah čovik ima
  Da se pamet služi snjima
Kad istinu odkrit rade
  Za da pamet nju saznade.

Ali lažac izrod pravi
Majke svoje od naravi,
Narav majku slidit neće;
Da l' se lažuć on odmeće,
I po lažma narav rani
Majku izrod otrovani,
Da se s gèrdnim ranam stidi,
Kad izrodna sina vidi;
Da se stidi što ga rodi,
I boluje što njoj skodi.
Vaga koja krivo kaže
Kad se na nju zlato važe
Svog majstora s tim nakudi,
Da u poslu svom zaludi;
I ona je manje cine
Nego komad gvozdjušine
Tako čovik, koji laže
Narav majku smradno maže;
I on manje biva cine,
Neg je cina od mèrcine;
Mèrcina bo sama smèrdi,
Al drugoga nenagèrdi:
Al lažčina narav gèrdi,
I lažući svitu smèrdi.
Svit lipšega nejma zlata,
Neg istina obilata,
Koju lažac krivo važe,
Kad na svitu tamno laže,
I rasapnu čini škodu
U tom zlatu svem narodu,
Kad za ovo jasno zlato
Laž podmiče tamno blato.
Čovik sa psim da zalaje,
I za lavu da rič daje,
S tim bi narav obružio,
Psom što bi se pridružio;
Kamo l' lažac neobruži,
Što k sotoni sebe združi?
Kad istinu Bogu dragu
Za laž daje otcu vragu.
Al još lažac nepristane
Kad naravi zada rane,

Da l' i razlog poštovani
S lažma svojim britko rani.
Razlog pravi imat hoće,
Da med ljudma nije zloće;
Da tko koga nepṛivari.
Da s tim ljubav nepokvari;
I da pravdu kćer visine
Laž s pristolja neukine.
Pravda neda da on žive,
Koji kuje novce krive;
Zašto takvi novci škodu
Mnogim čine u narodu:
Al laž veću škodu čini,
Neg kriv novac u obćini
Jer i krivom novcu cine
Kovač posve neukine,
Neg što samo manje valja,
Nego pravi novac kralja.
Al laž nejma veće cine,
Neg duh tamni iz dubine,
Koji tamnu laž ošteni
Plod kâ i sam nepošteni.
Da li mi se laž još čini
Gora neg vrag u dubini:
Jer podmuče vrag navodi,
Kada hoće da naškodi;
A očito lažac škodu
Lažuć čini u narodu,
Kad očito lažuć bljuje,
Da naškodi i otruje.
Kada vara lažac škodi;
Truje na laž kad navodi.
Pustahia cèrne gore
Dilo čini mnogo gore
Kad očito blago vuče
Neg kad lupež krade muče.
Gore čini i lažčina,
Neg duh tamni iz dubinâ:
Jer duh muče na zlo vodi;
A očito lažac škodi.
Kako b' indi bilo pravo,
Da je lažac živ, i zdravo,

Koji kada lažuć vara,
Svu obćinu s tim obara.
Obćina je ljudma draga
Svèrhu drugog svita blaga
Drug bo s drugom kad besidi,
Jedan drugom sèrce vidi;
A kada se sèrca kažu,
Sjedine se, i prilažu;
I med sobom budu mila,
Kano strana strani tila:
A drug drugu kad omili
Njega brani, njemu dili.
Drug se virnu drugu klanja:
Na virna se drug naslanja;
I družtvu se korist čini,
Virno živuć u obćini.
Al obćinu lažac čini
Da se razpe, i razčini;
Jer gdi manjka tvèrda vira
Tu je zloća, i nevira.
Gdi se lažuć vira gazi
Od druga se tu drug pazi;
I sam voli tugovati,
Nego s lažcem drugovati:
Bolja bo je sama tuga,
Neg hèrdjava dražtvo druga
Da b' se koje ljudsko tilo
Tako bisno pomamilo;
Te da strana strani laže,
I opako stvari kaže:
Da se pamet s mista gane
I čoviku lagat stane,
Da gdigod je dosad bio,
Što je čuo, il vidio,
Da on nije tu ni bio:
Dali da je samo snio:
Oči da se još uzlažu
I da svitlost tamnu kažu;
Da od ribe zmiju kažu,
I od zmije ribu lažu:
Da potvore usta vodu
Da paleći čini škodu;
A da lažu da b' se tilo
Jarnom vatrom razladilo.
I da tako sve ostale
Varat bi se strane stale.
Nebi l' s takvih lažih tilo
Izgubljeno stoput bilo?
Nitko od tog nedvoumi,
Tko razborno sudit umi,
To laž zada i obćini
Da izgubit nju učini,
Naopako kada stvari
Poizvraća i pokvari.
Kad se žena izneviri
U zakonskoj mužu viri,
Po pravdi se kano kuga
Od pravoga luči druga,
U zakonu da nesmèrdi
I svog druga da negèrdi
O! da pravda to odluči
Da od pravih lažce luči
Srićni ti bi bili čisti
Da se od njih gad očisti
Virnom puku da nesmèrdi
I obćine da negèrdi
Samo kad bi neslidilo
Da za tamne laži dilo
Pravda lažce da iztira;
Kojim manjka prava vira,
Svit se nebi razselio,
I naroda poželio.
Ali mi se tako čini
Jao onda svoj obćini:
Jer da lažce svit iztira,
Nedajući nikom mira
Sad s narodom zemlja gusta,
Tad bi strah me bila pusta:
Jer rep ovaj pripogani;
Širom narod opogani
Da čeljade bez tih ranâ
Reć se može bila vrana
Od iztoka do zapada,
Svit se mnogi lažma vlada;

Pak prem tako da poludi
Tom se malo tko i čudi
Od sve svisti što zamače,
Kad paklenom psu rep žvače:
I žvačući narav ruži,
I k njoj razlog lipi sdruži.
Pak to nije lažcu dosti;
Dal ni Bogu neoprosti:
Bog čovikom zato posta
Da nauči svit zadosta,
Da istinu svak poznade
I vladat se njom imade;
I da nauk od istine
Nam donešen od visine
Nepomanjka kod nas cèrvî
Bog ga zali svojom kèrvi
Da nek vazda u narodu
U obilnom cvate plodu:
Ali lažac to nepazi;
Dal dar ovi božji gazi
I sotonu lažuć slidi,
Većma Boga da uvridi.
Laž ošteni vrag pogani,
I vas narod po njoj rani
Pak lažčine nepoštene
Gèrle, ljube takvo štene,
I nastoje da istina
Ukine se iz visinâ
I vas narod kog Bog ljubi
Brez istine da se gubi.
Ortak s paklom tko postane,
Izgubljenja on dopane
A ortak se s paklom kaže
Svak tkogodi tamno laže:
Jer pakleni on mač prime,
Da vojuje paklu s njime.
Laž uzima štit svih zloćâ,
I poganih svih tamnoćâ
Da s njim brani obilato
Svie grihâ tamno jato
Koje bi se izgubilo,
Tamne laži da b' nebilo.

Kako godi narav mati,
Kad će porod svoj imati,
Za mliko mu prije gleda,
I pogubit njega neda;
Tako čini vrag pogani
Da grih svoje štene hrani:
Uči najpri laž poganu
Hranu grihom i obranu.
Dica mala to imadu
Prie neg grih drugi znadu,
Da laž tamnu brizgat stanu,
Svima grihom potle hranu.
Kraćja, bludnost i ostali
Grisi gèrdni, ili mali,
I sve zloće otrovane,
Da se s lažma neobrane,
Smèle bi se malo vrime,
Da im nije čut za ime.
Što bi rekli ubojice?
Što l' bludnici, i bludnice?
Što bi rekli upitani,
Da njih tamna laž nebrani?
Odmah bi se svi odali,
Da b' se s lažma nevladali.
Da se laži neda mira;
Da li da ju svit iztira,
Svi bi grisi goli bili
I s laži bi odselili
Koje tamna laž je krila
Pod pogana svoja krila.
Kad se na smèrt zlotvor vodi
A boja se nedogodi,
Valja da ga drugi smakne
Dok se pravdi neizmakne:
Al to neće tko da čini
Dok odiće nepromini
I nemetne na svoj obraz
Tudjoličje, il priobraz;
Pak zločinca onda siče;
Il na drugi način smiče;
Što se činit već nestidi,
Kan' da g' nitko i nevidi.

I grišnici kad zlo rade,
  Da im zloće svit neznade
Laž priobraz na se meću,
  I tragove zlu umeću
Kan' da onde i nebiše
  Gdi poštenje izgubiše.
Laž pogana ono čini,
  Što nevira u obćini,
Kad lupeže, i zlotvore
  Tvèrdo krije pod zatvore,
Da njih pravda nepokara;
  Dal' nek čine više kvara.
Tako i laž grihe meće,
  Gdi njî pravda naći neće;
I onliku čini škodu
  U obćini, i narodu,
Kolik čine skupa oni
  Grisi koje laž zakloni.
Al da lažac prosto laže;
  A da Boga nezalaže,
Manje bi se još čudio
  Što je bisno poludio:
Al kad neda mira Bogu
  Izčudit se tom nemogu,
Zna svit kad što čovik kaže,
  Da rad vara i prilaže:
Indi viru da objači,
  Čovik Boga uortači,
I zalaže strašno ime,
  Da svidoči to Bog s njime,
I što kaže tvèrdo čini
  Bog prisvití na visini.
Što kad oblast, i istina,
  Razlog i s njim pravde cina
Od čovika imat hoće,
  U zakletvi nejma zloće;
Dal se zakon i Bog pravi
  Kunuć štuje, i proslavi.
Al potresat Boga svoga
  Brez poštenja i razloga,
To Bog brani od visinâ;
  Brani naša to nizina

Kad promisli čovik Boga,
  I nizinu bivstva svoga,
Morao bi tad od straha
  Od manjeg se činit praha;
Morao bi, da se more
  Srušit na se cèrne gore.
Il u sèrcu od zemljice
  Tonut, i krit svoje lice;
Da kad sebe mala čini
  Slavi Boga na visini.
Tko prid kraljem zemlje stoji,
  U sèrdcu se njega boji,
I govori s njim s kolinâ,
  Klanjajuć se do nizinâ:
Jer dat može svita slavu;
  I uzeti može glavu;
Kako indi čovik neće
  Prid Bogom se strašit veće,
Koji ljubi, ili kara;
  Koji stvara i raztvara;
Koji ima vičnju oblast,
  Dati nebo, ili propast?
Čovik koji nepoludi,
  Neće da mu sam kralj sudi;
Il svidoči male stvari;
  I svoj pečat da udari:
A imat bi htili ljudi
  Prinesvisnî, i priludi,
Da kralj njima od nebesâ,
  Prid kojim se vàs svit stresa,
Iz pristolja od visine
  Sebe sbaci i ukine;
I da svidok njima bude,
  Kad trabune stvari lude;
I da pusti svoje ime,
  Da pečate šušanj njime.
Ali prazno još bogmanje,
  Boga gèrdi štogod manje,
Neg se gèrdi kad tko laže,
  I za laž se Bog zalaže:
Jer tad lažac krivo tvori,
  Da Bog s njime laž govori;

I da krivi svidok bude,
  Varajući s lažcem ljude.
Te more l' se ukor veći
  Istinitom Bogu reći
Neg da vičnju on istinu
  I prisvetu svetost skinu;
Pak se s lažcem ugovori
  Da se nezna tko je gori?
Da čovika tko poštena
  I med ljudmi uzvišena
Obuzroči, kad sám laže,
  Da laž ovu i on kaže,
Poštenom bi bilo rugo
  Veće neg je išto drugo.
Al ako bi rugo bilo
  Reć čoviku ono dilo,
Što učinit zna da more
  I zaludit još i gore;
Kakvo rugo, i strahota,
  Kakov ukor i grihota
Biva Boga potvoriti,
  Što nemore on tvoriti?
Rad bo takvog odmah dila
  Od Boga bi sablast bila;
I za tom bi sve sablasti,
  Stvari išle u propasti;
I bila bi ista propast,
  Sa svim stvarma uvik sablast.
Sad mi reci, o lažčina!
  Što se vidi od tvog čina,
Kad lažući tamno smèrdiš?
  I smèrdeći Boga gèrdiš?
Kriva kletva Boga tvori,
  Da laž s lažcem on govori;
I što lažac sam nemože,
  Da Bog njemu pripomože.
Za istinu laž prodati,
  I za sablast boga dati.
Vrag prem daje otac laži;
  Ele lažuć drugog traži;
Kano zmiju on tražaše,
  Evu majku kad varaše,
Kao da se zato brini,
  Sebe čista da učini.
Da na njega tko nekaže
  Da on tamne laži laže.
Šta se sam vrag tamni stidi
  To se lažcu lipo vidi.
Kan' da odtud ima slavu
  Što on laže sam u glavu.
Ljutu zmiju vrag namisti;
  Da njegovu laž navisti;
A lažčina sam laž bljuje,
  I nju Bogom potvèrdjuje.
Eto pazi tamni vraže,
  Da vištije lažac laže,
Kada Boga obuzroči,
  Da s njim tamnu laž svidoči;
Nego kad ti zmiju gadnu
  Šalješ kazat laž odpadnu!
Nije li te stid do vika;
  Ili ti je za-jer dika,
Da kome si meštar bio,
  U laži te pridobio?
Ali što ću korit vraga?
  Nek odlazi on bez traga:
Drugi ukor priuzimam
  Koga lažcu reći imam:
Tamni lažče! sram te bilo!
  Te toli je tebi milo,
Da ti činiš gore čine,
  Neg duh tamni iz dubine?
Zato l' nauk njegov primaš,
  Za da zloće više imaš,
Neg vrag ima u dubini
  Gèrdit Boga na visini?
Tko se vragu već i čudi,
  Kad već tako čine ljudi?
On je proklet u dubini;
  A čovika Bog posini:
Pak odmetni sin je gori,
  Neg vrag cèrni koji gori.
Da b' sotoni moglo biti,
  Ikad Boga još ljubiti,

Tèrpila bi drage volje
  Gorke muke i nevolje:
A čoviku biti more;
  Pak od vraga čini gore?
Voli sebe on gubiti,
  Nego Boga svog ljubiti:
Voli Boga uvriditi
  Nego slavit i viditi
Voli vraga nadlagati.
  I svog Boga zalagati,
Neg s angjelim reć istinu,
  I seliti na visinu,
Gdi istina sam Bog sjaje;
  I za plaću sebe daje.
Bog istinu za istinu
  Sebe virnom daje sinu:
Al te plaće lažac neće;
  Dal se mami i odmeće,
I svoj bisni jezik pruži,
  Da s njim slavnog Boga ruži,
Kada s krivom kletvom radi
  Vičnjeg kralja da osmradi.
Gadnog blata da tko skupi,
  I u lice kralja lupi,
Svog bi kralja obružio,
  Pedepsu bi zaslužio,
Dvoranom bi uzrok dao,
  Da se nebi tko uzdao
Molit kralja uvridjena,
  I na sèrčbu uzbudjena.
Kako indi lažac Boga
  Nepogèrdi visokoga,
Kada blato gadnih laží'
  Kad što kaže vazda traži,
I kunuć se Bogom laže
  Lažma Boga da zamaže
I svakom se od gradjanâ
  Slugah božjih, i dvoranâ
Put zatvori, i priteče,
  Da se Bogu neuteče
Za lažčinu, koji smèrdi,
  I nebeskog kralja gèrdi?

Kad podložnik vridja svoga
  Jasnost kralja zemaljskoga.
Nitko nesmi i nikada
  Od dvoranah, il od grada
I od puka, il gospode,
  Da prid kralja rad njeg hode.
Da se moli, i uteče,
  I rič za njeg kralju reče.
Krivokletnom što se vidi
  Jasnost božju kad uvridi
Tko će božjih od dvoranâ
  I nebeskih svih gradjanâ
Za njega se kad uteći,
  I nebeskom kralju reći,
Da mač sèrčbe svoj uztegne,
  Da svog krivca nedosegne?
Ali mi se i to čini,
  Da za lažca na visini
Ne samo se Bog nemoli
  Svojoj sèrčbi da odoli,
Dal da čeka vas dvor sveti,
  Da se strašni Bog osveti;
I sud pravde da učini
  Krivokletnoj pram lažčini:
Jer prem sveti da dvorani,
  Žele, da se svak sahrani;
Ele opet kada vide,
  Lažci Boga da uvride,
I oni su zarad Boga
  Uvridjeni kralja svoga,
Koga sèrce iz dubine
  Ljubeć nad sve stvari cine,
I kog su im teže rane,
  Neg da b' njima bile dane:
Jer s njegovom volju svoju
  Volju združe u pokoju,
Da neljube drugo dilo
  Neg koje je Bogu milo;
Nit već radit drugo mogu,
  Neg puniti volju Bogu
A Bog uvik imat hoće,
  Da pedepsa lažca zloće;

I njegove indi sluge
  Neimaju volje druge,
Nego pravdu da Bog kaže,
  Prama krivcu koji laže,
Da neg jasnost božja sine
  Topeć lažce u dubine,
Gdino lažci kad potonu
  Goreć kažu jasnost onu,
Koju lažuć obružiše,
  Kad nju za laž založiše.
Nu lažčine! sad pazite.
  Kamo lažuć dogazite:
Il od kraja da protresem,
  I u kratko sve iznesem:
Vi pazite nenavidni
  Odpadnici malovridni,
Nenavidnost kud vas vodi;
  Na što li se s njom dohodi:
Nenavidit kad tko stane
  Dalje svèrnut nepristane;
Dal kad ljubav već utèrne
  Tad u tmini studen sèrne,
Narav majku da pogazi,
  I s razlogom da se mrazi:
Iskernjega da obori,
  Kad ga lažuć ogovori:
A kad ova sva učini,
  Tad se digne pram visini,
I k nebesom jezik pruži,
  Dobrog Boga da obruži;
Kad potresa strašnog Boga
  Njim se kunuć bez razloga:
I kad Boga obuzroči,
  Da s njim tamnu laž svidoči.
Svak nek vidi sada staze,
  Nenavidni kojim gaze;
Pak neka se dèrhćuć čudi
  Nenavidnih dilu ljudi',
Nenavidno koji zinu,
  Da svit sruše i ukinu;
Pak na svitu kad pokose
  I pram nebu kosu nose;
Od jezika kosu nose
  Da i Boga njom pokose,
A kad bisni mah učine
  Tad se sruše u dubine,
Jadnu plaću gdi nahode
  Koji takvim putem hode
Nit se smeću s toga traga
  Dok nevide tamnog vraga,
Nenavidost koi uči,
  Da nek i svit njim se muči.
Sad neka mi svak oprosti
  Što pokarat neznam dosti
Nenavidnih odpadnikah,
  Tamnog pakla učenikah.
Nit znam kazat plaću svitu
  Nenavidnom pripravitu;
Neznam od tog reći ništa:
  Jer je meni stvar nevišta;
I u sèrcu želju nosim
  I od neba pomoć prosim,
Da tu svetu milost imam,
  Tog nauka da neprimam,
Koga drugi nenauči
  Nego tko se s vragom muči;
Ili ovde tko ga slidi
  Da ga tamo uvik vidi.
Sablast takvu tko će znati,
  Morao bi izazvati,
Iz propasti gdi se muči
  Tamnog duha, da ga uči,
Nenavidnost što će reći;
  Ako i sám zna izreći.
A tko plaću znati hoće
  Pripravljenu rad te zloće,
Morao bi imat oblast
  Izmiriti strašnu propast,
Da obilnu plaću vidi
  Nenavidne koja slidi.
Paklene se jame mira
  More reći naša vira,
Koju čovik kad protegne,
  Vičnje suze dok dosegne,

Nenavidni koje rone,
  Kad potonu medj sotone;
Naučiti dosta more
  Šta je tuge i pokore,
Onom, koji nenavidi,
  Da za uvik vraga vidi;
Mučeći se onog vidi,
  Nenavideć koga slidi.
Već je vrime da se stane
  Od paklene pisat mane.

Ukor V.

od proždèrlosti.

Razložiti vàs svit znade,
Da se činit zlo nedade,
Pravda sveta to nas uči,
I narav nam priporuči,
Da od griha svak se pazi,
Nitko u zlo da negazi;
Zato tko grih činit hoće,
Ište mraka i samoće;
I sa strahom stvar skrovitu
Čini da znan nije svitu.
Samo tamni sad proždori
Sami čine grih najgori,
Kad slobodno, i očitu
Tamnu čine stvar na svitu;
Nit već svoje kriju zloće;
Da li silom imat hoće,
Da to nije zabranjeno;
Da l' slobodno i pošteno:
I očito žderuć kažu,
Da se pravdi nepodlažu;
I da narav majku rane
Nerazložno kad se hrane.
Sad, neljudma, i izrodu,
Da nečine veću škodu,
Odkriti ću tamne čine,
Koje oni žderuć čine;
Da što čini svak nek gleda,
Kada ždere priko reda;
I kad čovik bit pristadè,
I naravi nepoznade.
Ljudma svima vèrsta dadè,
Da zapovid svak poznade;
I što ona zapovidi,
Neka čovik virno slidi:
Da za svojom tamnom ćudi
Basajući nezaludi.
Ali proždor brez razloga,
Sužanj gladkog gèrla svoga,
Od triznosti zapovidi
Niti prima, niti slidi;
Da l' nju radi da uvridi,
Kad proždorno gèrlo slidi:
Voli kulen pripun smrada,
Neg da razlog njime vlada:
Voli gèrlu da rob bude,
Neg da slidi svisne ljude.
Od Boga je nami hrana,
Da živemo, zato dana;
A ne zato mi živemo,
Brez razloga da žderemo.
Ali proždor neće tako;
Dali tegli naopako:
Neće da se zato hrani,
Da od glada život brani;
Da l' mli da je rodjen zato,
Za da ždere obilato;
Kao da se zato stara,
Da je skuplji kod mesara;
Te da slidi on živine,
Žderuć daje veće cine.

Mala slava, slaba dika!
Razboritog' kod čovika,
Kada čovik biti pristane,
Med živinu da dopane.
Grada nikog poglavari,
Za običaj dèržat stari;
A novoga da omraze,
I škodljiva puku sgaze.
Učiniše boju zvati;
I zapovid njemu dati,
Da odiće način novi,
Koji dodje u grad ovi
Na se prime, i obuče;
I da prie nije nesvuče;
Dok neprodje po svem gradu:
Nek gradjani svi saznadu,
Da odića novomila,
Na boj i je jednom bila.
Što gradjani kad vidiše,
Svi se skupa zastidiše,
I naredbu učiniše,
Da već nesmi nitko više.
Tkogod misli pošten biti,
Onako se zaoditi,
Kao no se boja odi,
Kad no po svem gradu hodi:
Jer od boje već nošena,
Odića je nepoštena.
Nerazložni vi proždori!
Vam se slika ta govori!
Psi, vukovi, i kèrmače,
Brez razloga hranu tlače,
Pak nebiva vas sram zato,
Sdružiti se mèd to jato?
I sliditi njeg u tome,
Da godite gèrlu svome?
Slidit smradno svinjsko jato,
Za žderati obilato:
To je rugo svèrhu ruga;
Da mu nije naći druga.
Bojin paloš pripasati,
Svakom može stid zadati;
A nositi svinjsko gèrlo
To se mnogim čini vèrlo.
Gledaj, ždero skim se sdružiš!
Pazi kome tamno služiš!
K živini se smradnoj družiš,
I svom šupljem gèrlu služiš.
Što je cèrnje, što li gore,
Izreći se težko more:
Al se opet služba gora,
Nego družtvo, reći mora;
Jer prem da je dosta ruga;
Sebi tamna obrat druga;
Opet rugo biva veće,
Kad se tamnu tko podmeće.
Jer drug druga nenadmeće;
Al gospodar toga neće,
Da l' on misli i govori:
Ja sam bolji, sluga gori.
Eto indi, ždero ruga,
Da si tvome tilu sluga!
Kome služiš? sram te bilo!
Te neznaš li što je tilo?
To su jedne tralje blata,
I mèrcina na svit data.
O! blatu li, i mèrcini
Tamni proždor službu čini?
Te kakav je indi sluga
Gospodina takvog ruga?
Smradne mora biti cine
Sluga blata i mèrcine.
Jednu hèrpu od buništa,
Koja skoro bit će ništa,
Većma radit nagnoijti,
I gnojeći ugojiti,
To je dilo koje spada,
Na onoga tko odpada
Od čovičtva i razloga,
I istoga bistva svoga.
Zato l' pamet dobivamo,
Blatu sluge da bivamo?
Zato l' čovik gleda gori,
Da blatnome tilu dvori?

Zato pamet od razloga
Čovik dobi od svog Boga,
Da nek služi Bogu svome;
A ne tilu zemljenome.
Nenosimo doli glavu,
Kan' da ćemo pasti travu;
Dal nam osim sve živine
Lice gleda u visine;
Kao da nam narav viče:
Spomeni se, o čoviče!
Zato gori dèržiš glavu;
Da nebesku išteš slavu,
Da k nebesom pamet pružiš,
I nebeskom kralju služiš,
Da se Boga vazda bojiš,
A svog tila neugojiš,
Koje sito, i obisno
Pogano je, i nesvisno,
Da neslidi već pameti,
Dal na svako zlo odleti.
Žderanje bo priko reda,
Već na kripost i negleda;
Dal nesvistno kad tko ždere,
Svima grihom gnjizdo stere,
Nek plod svaki nepošteni
Uhranjeno tilo šteni.
Ako nezna tko psovati,
Ako nezna vraga zvati,
Ako nije bludnik bio,
Nit se kada s kim pobio,
Neka ždere brez razloga
Bit će krivac od sveg toga.
Aleksandra velikoga,
Kralja svitu poznanoga,
Mnoga kripost cvatijaše,
Dokle trizan on bijaše:
Al proždérlost kad obljubi,
Cinu slave svu izgubi;
Jer kriposti sve pogazi,
U proždèrlost kad ugazi;
od kralja uzmožnoga,
Sužanj posta gèrla svoga,
I žderući prodje slava,
Prodje slava, i šnjom glava.
Noj čovik je blažen bio;
Al kada se ponapio,
Donja mu se strana tila
U snu ružno bi odkrila,
I ukaza rugo sinu,
S kog blagosov zato skinu.
Lot takodjer Bogu služi,
Al se pijan on obruži,
Kada s ćerma bludit stade:
Jer njih pijan nepoznade.
Kako indi ti proždore!
Nećeš činit mnogo gore,
Kad već zloće tebi znane
Nadiveno tilo gane,
U kom biše već na stanu,
Da se prenu, i ustanu,
I da veće neprilegu,
Dok te na zlo neužegu;
I dok posve neoštene
Već začeto davno štene?
Tilo trizno nek je sveto;
Pijano je odapeto:
Jer od pića kèrv uzkipi;
Čovik pijan jer oslipi
Da nek dèrnut, i u mraku
Već na zloću sèrne svaku.
Od pića se pamet gane
Da ludovat čovik stane,
Dok zlo svako već uradi,
I svačim se on osmradi,
Piće bo ga zlom podžeže
Da nestane nit prileže,
Dok u tamnost neposèrne,
I nenadje sriće cèrne;
Piće tilu željno kaže
Da sad nad njim nije straže.
Zašto pamet sad odstupi,
Indi neka pusto rupi,
Ili sada ili ikada.
Naždèrti se željnog smrada:

Piće sèrca strah pokripi,
Piće lica stid zaslipi,
Da brez straha i brez stida
Sèrce s licem sebe prida
Smradnoj želji, da nji globi,
Da nji globi, i zarobi,
I od zloće, te do zloće
Vodi robje kuda hoće.
Al to ždéri, i jest milo,
Da mu želja vodi tilo,
U smrad svaki da posèrne,
Da smrad smradom zaogèrne,
Da ogèrne smrad svog tila
Smradom svakog tamnog dila.
Al dvostruki tamni smrade!
Kad se smradu već podade:
Zašto barem tu neležiš?
Da li zgodu uvik prežiš
I na dalje da se pružiš,
Za da k smradu kvar pridružiš,
Da ne samo potle smèrdiš,
Dal da svačim razlog gèrdiš.
Upisaše negda stari,
Da Egipski poglavari
Sve činiše vinograde,
Da se smetu i povade,
Zarad kvara što u vinu,
I proždornom biva činu,
Nežaleći vinskog kvara,
Kada ljude tako vara.
O da hoće i sad ljudi
Sve odvèrći što im udi,
Mnoge l' zdile i bukare,
Koje mnogo svita kvare,
Davno bi se zabacile,
Kan' da b' nikad i nebile!
Da se iz nji svit nevara;
I nečini sebi kvara,
Drugog kvara još netičem;
Dal na ovu ludost vičem:
Da tko ždere priko reda,
S družiti se s hèrdjom gleda:
Tko bo ždere bez razloga,
Odriče se blaga svoga:
Zašto što god trudno steče,
U gèrlo mu sve uteče;
One čaše, one zdile,
Kojeno su pune bile,
Mèrtvu hèrdju često zvaše,
Da na žderu svog uzjaše;
A kad hèrdja na vrat skoči,
Onda kaže i svidoči,
Da kad ona kog uzjaši,
Ni malo se već nestraši.
Da se s konja kad ukine,
Vrat ulomi i pogine.
Kada hèrdja sidi gori,
Kljuse valja da umori;
Zašto njega često šiba
Glad, goloća, i potriba.
Konji štono mi jašimo,
I što sluge njim dèržimo,
Pram žderom su to gospoda,
Prem konjskoga da su roda:
Jerbo svaka potribita
Prid nji konjar često hita;
Al nemila hèrdja neće,
Da u jasle ždéri meće;
Dal kada ga okorači;
S težinom ga samo tlači.
O proždori sram vas bilo!
Te toli je svisno dilo,
Da vas tèrbuh vaš obori,
Od živine da ste gori?
Konji, voli i magarci,
Blatne svinje, smradni jarci,
Gospodara takvog dvore
Da im jisti dati more,
I da pazi on živinu
Da brez reda nepoginu;
A vi sebe oborite,
Tamnoj hèrdji da dvorite,
Koja jaše a ne hrani,
Koja bije a nebrani:

Po životu golu bije:
Jer na vami kèrpe nije:
Tako bo se naručiste
Da u gèrlo sve srušiste,
Sve u gèrlo oborite,
Mèrtvoj hèrdji da dvorite;
I činite gore čine
Neg su čini od živine.
Dogodi se kad i kada
Da od ljutog ovce glada
Jedna s druge runo skine
Da od glada nepogine:
Al nikada od obisti
Neće ovca vune gristi;
A žderorad od obisti,
Brez razloga i brez svisti
Skinut s ledja sebi runo
Nek je gèrlo njim pripuno.
Tu stvar kada razlog vidi
Pomuti se i zastidi
Da razložni ljudi čine
Gore nego sve živine.
U žderi su tralje blata
A od pete te do vrata
Baš čestite kèrpe nije
Svit nek mu se golu smije.
Vas je odèrt, vas je ružan
I k tomu još mnogo dužan.
Da poštenog rob je duga
Nebi bilo još ni ruga;
Al rad gèrla prostranoga
Odreći se dobra svoga,
To je rugo svèrhu ruga,
Da mu nije nigdi druga,
Pak još proždor kad propane,
I kad hèrdjin rob postane,
Kad je odèrt i k tom dužan
Nit je brižan niti tužan,
Dali slavu imat hoće,
Iz proždorne svoje zloće.
Svit proždorni već potvori,
I na usta sva govori,
Da obedi i večere,
Brez razloga gdi se ždere.
Gospodara slavna čine,
I uzdižu na visine,
I da u tom slava stoji
Kad nahrani i napoji
Dok gost gosta nerazumi
I govorit snjim neumi,
Dok na oči nenapane
Svakom prie neg ustane.
Tu se na nos podapira
Tu već nije brez nemira;
Dali gosti dignu buku,
Za pèrčine da se vuku;
Sad se ljube, sad se psuju,
Sad se biju, sad miluju;
Sad već neće da ustanu,
Dok nevrate natrag hranu,
I načine bljujuć baru
Na čast svome gospodaru,
Nit se prie već razlaze,
Dok na rukam nepogmaze,
I dok čelom izprid rukû,
Put pipajuć neprotuku.
Tako rade manji ljudi,
Al mliš veći nisu ludi,
Koji misle da stim sjaju,
Kad potrošne ručke daju,
I na sopre obilate,
Sve bogatstvo svoje strate,
Brez razloga kada čine,
Trošit stvari mnoge cine?
Rimljani su negda znali
Kad bi mèrtve kopat stali,
Pripraviti svilu zato,
Čisto srebro, suho zlato,
Mèrtvo tilo da narese
Kad se u grob već ponese,
Da ga u grob nepostave
Brez velike svita slave:
Ovo rimska ludost biše;
Al' luduju sad i više,

Kad nekoji poglavari
Čine iznit skupe stvari,
Da im sopra srebrom sjaje,
I da mèrtvim slavu daje,
Koji širom pod obedom
Naloženi leže redom,
Guske, patke i kozliće,
Pure, janjce i teliće,
Različite vèrste ptice
Golubove, jarebice,
Zečad, sèrne i jelene,
I divjake iz planine,
I kèrndiju sve zviradi,
O čem mnogi lovac radi,
Slavno u grob da odprave,
Kad nji u svoj tèrbuh sprave.
Kod većih se gospodarâ
Najveć kuhač zato stara,
Da kad budu gosti siti,
Zdile valja unositi,
Ne rad hrane, dal' rad čuda
Tko to steče i odkuda:
Ne iz zdilah da tko vadi,
Da l' da mu se na njih zgadi;
I za luda da odsudi
Gospodara, što poludi,
Što tolike daje stvari
Za da sopru pritovari,
Ne da gèrlo mnoge zdile
Dal' da oči zaobile.
Dal i oči nek se stide
Kada vojsku zdilah vide,
Site goste da poplaše
Da se iz njih šta nemaše:
Gospodaru pak da kesu
Oblakšaju i iztresu,
I ne samo kesu tresu,
Dal' iz kuće sve iznesu,
Da gospodar potle gosti
Za nevolju ljutu posti:
I nesamo potle posti
Dal' i duga ima dosti,
Jer obilno tkogod časti,
Posèrnut će i propasti,
I dug na vrat uzvaliti
Da ga neće već svaliti,
Dok nestane bubanj tući,
Kad k njegovoj zove kući,
Tko će za nju više dati,
Jeda li se dug izplati,
A kada se kuća proda,
Mnogi potle tužan hoda,
Mnogi potle hoda tužan
Kom gospodar biše dužan,
Da nedobi ni trećine
Uzajmitog blaga cine.
Znam da mnoge gospodare
Vojska robi i satare,
Brez svog blaga da ostanu
I na hèrdju mèrtvu panu;
Al' je oni mnogo više,
Koje gosti porobiše,
Da obilnog več od blaga
Nit je glasa niti traga.
Mnoge vojska robit znade;
Al i blago mnogim dade;
Ali nije naći toga
U trošenju brez razloga,
Da tko bogat kad postane,
Dal svak valja da propane,
Gore, neg kad vatra pali,
Ili potres kuću svali,
Jer se i tad što izmakne
Da se širom sve nesmakne.
Ali gdi se mnogo časti,
Sve će otić i propasti,
Da se ni trag već neznade,
Kud što hode i propade.
Na stotine i hiljade
Neka blaga tko imade,
Pak nekader često časti,
Sve će otići i propasti.
Šta moguće već gospode
Priko vrata časteć hode,

Oko sopre danas broje
Mnogo slugah, gdi nastoje
Virno gostom podvoriti,
Da nemore tko koriti,
Da gospodin, koji časti,
Nejma volje al oblasti
Slavu svoju ukazati,
I potrošan ručak dati.
Danas ima jato slugâ,
Sutra ima hèrpu duga;
Danas mu se sopra klanja,
Sutra ga se svak uklanja,
I daleko glavu nosi
Da što od njeg nezaprosi;
Jer mnogoga radi gosta
Već gospodar prosjak posta.
O! šta vèrstni već kolinâ
I gospode od starinâ
Goli idje sad s tèrbuhom
Za odićom i za kruhom,
Koje negda obilato
Pohadjaše gostih jato,
Dok njih sopra neporobi,
I uboštvo nepridobi,
Da zakèrpah trista nose
I suhotni glad podnose.
Al ću prostit ja gospodi,
Da mi ukor nenaškodi,
Znam gospoda da netèrpe
Ni najmanje nosit kèrpe,
Indi nek su u ciloći,
Mimo njih ću ovde proći,
Da se pisma njih netiče,
Na proždore koja viče;
Jer i tako moj put nije
Da se golem trošak prije,
Da l' proždorom da govorim,
I da tamno dilo korim,
Kad se čini čast rad toga,
Da se ždere brez razloga,
Al na drugoj nigdi časti
Nejma jame i propasti,
Od žderanja i lokanja,
Od nemira i psovanja,
Gdi već nitko nemiruje
Kao kada tko piruje.
Taj običaj nepošteni
Biva, kad se tkogod ženi,
Da se svati najveć stide
Kad nežderuć trizni side,
Kad sramotno nepivaju,
I smrad svaki kad nelaju;
Kad od svisti neodlaze,
I čovištva već nezgaze,
A s tim misle da su dični,
Kad su ljudma neprilični,
I živinu kad dostignu
S nerazlogom, i pristignu.
Vidio sam pasje svate,
Al njihovo dilo cvate,
Prama dilu koje čine
Na dvi noge nike psine.
Jer kada su psi na piru
Prem da nisu svi na miru,
Neimaju barem toga
Nalokat se brez razloga.
Istina je, kadkad laju,
Al izgleda zla nedaju:
Ali neće svat rukati
Priko reda nelokati;
Dali kada žderat stane,
Neće prie da ustane,
Nit da ručka svoga svèrši,
Dok žderući neprivèrši,
Nit se prie sit naloče
Dok pameti nezaloče.
A kad pamet već obori,
Od pasjeg je svata gori;
Jer pogèrde takve laje,
Zao izgled da svim daje.
Vas tor bludni nejma gada,
Neima pila niti smrada,
Nit toliko tamna blata,
Što mamurna jezik svata

Klapićući neokida
Brez razloga i brez stida,
I buništa neodkriva,
Kada bludne pisme piva.
Pak još veli da se šali,
Kad u drugim bludnost pali,
I u tom se mnogo slavi
Kada sebe s drugim davi;
Davi, zašto negovori,
Neg u propast što obori.
Nit klapeći drugo radi,
Neg vas sabor da osmradi,
I s bludnosti sve oblati
Što se neda već oprati.
Grih grišnika većma kriva
Čini, koji dugo biva
Nego u kratko koji bude,
I za male skvarnji ljude.
Dugo li je indi svatu
Milo ležat u svom blatu,
Nije tribe da stvar znana
Od drugud je pokazana;
Jer tko idje na pirove
Svak je svidok stvari ove:
Kad se pèrvi gane prosac
Kog nikoji zovu prasac,
Dok već mlada izprošena
Nepostane stara žena,
Malo kad se opočine,
Nikad posve neukine,
Da prożdèrlstva tamnog vrilo
Otvoreno nebi bilo,
Koje čini med dva roda
Da je žderat vazda zgoda.
Snaša bo se dugo prosi,
I čutura puna nosi,
Sada valja dat jabuku,
Pèrsten opet sad na ruku,
Mladu valja sad zapiti,
I žderući odkupiti,
Kao da joj biše cina
Nikoliko glava vina;
Sad odiću, sad obuću
Valja donit njoj u kuću,
Sad kolačah torbu zgrabe
I divojci nose babe,
Sad diveri k mladi teku,
Da ju sanu još zateku,
Vidit, jeli zoru vara,
I s poslovim je l' se stara,
Vara kad ju tèrbuh gane
Da brez ručka neostane.
A poslove opet radi,
Neklanja se truloj kladi.
Pogadjam li sve podpuno,
Nek njezino kaže runo,
Kog nikoja mnogo steče,
Kao koza kad se peče.
Mlim da toga tajat neće,
Koja tudje na se meće
Ne s odićom da je hola
Dal da nije koža gola.
Al dok nisu došli svati,
Valja mladu obuvati,
Kiku valja razpraviti,
I svu krasno upraviti,
I udat se da nesrami,
Valja radit o marami,
Da kroz-a nju mlada gleda,
I vidit se nikom neda
Za da nitko nepoznade,
Je li majmun il čeljade.
A i pjani kad već svati
Dobro jutro počmu zvati
Gèrne malo i veliko
Prid svatove svekoliko,
Da svatovom cine mladu,
Da dar svakom za nju dadu:
Otac, mati, strici, strine,
Bratja, sestre, tor rodbine
Neda na dvor voditi mlade
Dok se svakom dar nedade,
I neskoči mladi cina
Kao sužnju kod Turčina.

Potle mita i darovâ
Valja iskat blagosova,
Onda kućni starešina
Otac, mati, stric il' strina
Ili ričma blagosiva
Il blagosov snaši piva:
Da je zdrava i čestita,
I u domu uvik sita,
Al da bolje može reći,
Da blagosov bude veći,
Svaku treću kad pripiva,
Suskom vina rič zaliva,
Za da srića poželjena
Većma cvati zalivena.
A kad susak na nos skoči,
I dno klisi već nad oči,
Za misto se jagma čini,
Da obćute i pèrčini.
Idje jato širom sisti,
Žderat, lokat, do nesvisti;
I noć tvèrda kad se stisne
Svati žderu, laju, bisne.
Konje za plot povezane,
Nit gledaju niti hrane,
Za da grizuć vas dan žvale,
Obnoć bisni neizvale.
Kad je tvèrda noć već gusta,
Zjaje čauš na sva usta:
O! čuj počuj svatno jato!
Nismo došli amo zato,
Za da žderuć priatelja,
Razselimo iz temelja;
Da li snašu da vodimo,
I s njom doma da hodimo.
Onda, tko se trizan broji,
I tko može da postoi,
Trapa kao kokoš slipa,
Nogom kapu da napipa,
Koja njemu s glave spade
Kad iz glave svist izpade.
Kad na meko što natrapa,
I prigne se da je kapa,
Kape s glave nenahodi,
Da l' na ručak mèk pogodi,
Kog na zube natrag dade,
Nek i kučka za pir znade.
Al bi tužni još nebili,
Što su kape pogubili,
Al nemogu podnit ruga,
Kad se njima čauš ruga,
I govori: o svatovi!
Nedado l' vam ja svit ovi:
Nek svak kapu s glave skida,
I za svisti na nju sida,
Pak kada se s mista makne
Onda toplu nek ustakne.
Al svatovi puni ruga,
Nepoznajuć već drug druga,
Mišaju se gologlavi,
Uzmute se vèrtoglavi:
Oni kao nimac muca,
Oni u prag čelom tuca,
Oni veli: ola sriće,
Da bi bilo malo sviće,
Do kljuseta dok dotrapam,
Da na njemu doma štrapam,
Oni riga, oni psuje,
Oni kljuse odvezuje,
Oni dok se uzda u se
Na svezano sida kljuse,
Oni kad se pouzpenje,
Priko sedla viseć stenje,
I popriko s konja visi
Dok mu ručak na nos klisi,
Oni dok se kljuse gane,
Kao puna vrića pane,
Naopako oni sidi,
Da kljusetu sapi vidi,
Oni sedla nedoskoči,
A oni ga i priskoči,
Onom ledja, onom čelo
Pipa je li blatno selo,
A uzjašit koji zgode
Da tokor se doma hode,

Na sve gèrlo podvikuju
Da se k trećem selu čuju,
Oni vije, oni viče,
Oni reve, oni riče.
Kraljevića kada slave,
Nerazložnu buku sprave,
Kao kad se gdi goveda,
Brez svakoga krive reda,
Kadno ih se jato spravi
Grob opivat mèrtvoj kravi.
Prid svatovim glasnik kasa,
Rad čestitog domu glasa,
I zavapi: eto snaša!
Eto slatka srića naša!
Od cvita je većma lipa,
Nego što je malo slipa;
Ali nije tako slipa
Da kašike nenapipa;
Neg kad prede il pripreda,
Onda škilji i zlo gleda,
Ili iglu kada ište,
Stvari sebi još nevište,
U tome ju vèrlo tuže,
Da joj oči slabo služe;
Al prem bistro da negleda,
Kuditi se opet neda,
Jer kriposti druge ima
Da se snaša cèrni š njima:
Nestidi se hitre sèrne,
Kud se gane tud posèrne;
Pak se prije trula klada
Digne, nego hitra mlada.
Vèrlo dobre ruke ima
Jesti njima kad uzima,
Al kad radi, tad se tuži,
Da nemore njih da pruži
Kad se kara, il kad vara,
Il kad drugog ogovara,
Onda jezik njoj skakoće
Kako godi sama hoće;
Ali kada moli Boga,
Onda veće nije toga,
Da l' u svakoj riči muca
I nakrivo svaku tuca.
Kad s momčadi obnoć višti,
To već sazna i uvišti,
Da do dana sidit more
Bez težkoće i pokore,
Al za tkanjem kad posidi,
Iz časa se njoj vik vidi;
Sve na dugo vrime viče,
Sve se misti i pomiče,
Da na koži tupe strane
Žulj joj sideć neustane.
Rano rani, malo leži,
Jer na ručak dobro preži,
Kad kašikah zveka stane,
Iz bèrloga svog ustane,
Sida k ručku o pó dana,
Niti prana ni češljana.
Ali eto srića loša
Da nemože glasonoša
Pofaliti dosta mlade,
I izreći sve što znade:
Jer svatovah iz daleka
Stoji tutanj, stoji jeka:
Ele za glas glasonoša
Neće uzet dara loša;
Da l' kome je vèrsna cina
Baš obojak od kučinâ
Pak dar ovi tanke ride
Meće, da ga ljudi vide;
Na uzdu ga konju veže,
Zarad slave što neleže
Da nek i konj ima slavu
Što donese živu glavu,
Koja kaza glas veseli
Kog sabrano selo želi.
A kad svati dobasaše,
I do dvora doštrapaše
Tu se tutanj čini gori
Nego da se gora ori.
Veselja bi manje bilo
Da b' se vojsci dogodilo

Silnog cara da za bradu
Vodi sužnja k svome gradu
Neg mamuzro čini jato,
Oko snaše muteć blato.
Svati u dom kad ulaze
Onde novo blato gaze
Gdino na dan veće prije,
Sve sabrano selo pije
I rigajuć obilato
Po kući se čini blato,
Al nemèrze svati na to,
Što u takvo gaze blato
Dali slave domaćina
Od kripostnog toga čina
Da brez reda žderat dade
Da sve selo s nogu spade;
Pak od vina i grizine
Po svoj kući blato čine.
Al nek svati po tom smradu
Gaze, hodmo gledat mladu
Kad snašica u dom dodje
Valja nikog da neprodje,
I ljubljenja neomali
Dok svakoga neobali:
Svakog ljubi, svakog cmoka
Pod obadva triput oka,
A kad druge već izbali
Na svekèrvu tad navali,
Koju premda već netèrpi
Ele radi da pokèrpi,
Za da baba još neznade
Nju nerada da imade.
Idje indi k baki bliže
Njoj kèrmelje da obliže
Babu cmoka, babu liže,
I k zemlji se prid njom sliže:
Sad ju zove: majko mila!
A sutra će bit kobila,
Prikosutra već do ručka
Bit će kipra, bit će kučka
A po ručku vrag pakleni
Baba i tko nju ošteni.
I nek der se poodstidi
I priliku snaša vidi,
Nek svekèrva pazi čupâ
Da njih snaša neizčupa,
I nekder se baka pazi
Da ju snaša i neizgazi.
Al da babu i pročupa
I nogami popolupa
I to li su već novine?
Kad to druge širom čine
Al hodimo sad od mlade
Što svatovi, gledat, rade
Rade što no i radiše:
Ždere tko će od kog više
Ovce, koze i goveda,
Kèrmci, jarci, sve brez reda
Jedni leže već odèrti,
A drugi su već na smèrti
Odèrti se hitro peku
A ni živi neuteku:
Bit će za-jer i ždribadi
Tu pečene, što se radi;
A i kuca nek se varka
Nedoć, gdi se vatra tarka,
Dali i mrak neka hodi
Da na ražanj nepogodi,
Čauš o tom već i radi
Za da sopru čim osmradi
Istom kuca gdigod skikne
Pak pečena k ručku nikne,
Koju kada svati smaje
Rugajuć se čauš laje,
Kažuć svatom, da bi kučka
Što žderaše sad kod ručka.
Al se svatom i nestuži
Što se sopra s kučkom služi;
Jer ni drugo nije bolje
Za svatove što se kolje,
Prid njih meću perče stare
Dok se malo pouspare;
Dosta samo da nedreče,
Nitko više njih nepeče.

Da l' svi reku i potvore
  Da za svate podnit more.
Kèrmače se skotne tuku,
  I prid svate prisne vuku,
Dok se bakrač pouzpini,
  Viče čauš: skini! skini!
Nije tribe da uzključa
  Meso što svat pijan ruča.
To je svatom od starine,
  Da se časte kao psine.
Ali sobom to nahode
  U svatove koji hode,
Dok bo godi tko svatuje,
  Nitko njega nepoštuje;
Da l' svak psuje i svak kudi,
  Da je stražnji od svih ljudî:
Jer i vridni prije ljudi,
  U svatovim već su ludi;
Jer poštenja svog nepaze
  U svatove kad odlaze,
Kao da bi rekli sami
  Svat čovištva da se srami,
Valja da se toga stidi
  Kad protivno dilo slidi,
I kad ono u slast radi
  Što razložne ljude smradi.
Od sutona, te do zore
  Svat žderati uvik more,
I kad zora bila svane
  Te dok sunce nezapane,
Za soprom će prisiditi
  I žderanje svat sliditi.
Cile noći, cile dane
  Svat od sopre neustane,
Neg ako l' idje zato
  Privèršeno iztrest blato,
Pak kada se poiztrese
  Kusa, ždere, suske trese;
Da u gèrlo kad posegne
  Pèrstom naboj svoj dosegne.
Ovde hodmo opet k mladi
  Vidit, što sad ona radi:

Eto stoji pokrivena
  Stideća se što je žena:
Kroz maramu svate gleda,
  A vidit se nikom neda.
Donje strane čeljad druga
  Pokrivaju zarad ruga:
Al snašice neće tako,
  Da l' okrenu naopako:
Donje strane manje paze
  Nego lice i obraze.
To od svake negovorim,
  Da li onu mladu korim,
S kojom diver potvoreni,
  Sebe, a ne muža ženi:
Od muža se mnogo stidi
  A divera u mrak slidi;
I s njim činit mlim okrene
  Što njih tilo opomene:
Da se gèrle to se znade
  A da drugog zla nerade,
To nek oni negovore
  Koji obnoć sami sbore:
Jeli zboreć bludno gore?
  Zla prilika kazat more.
Dok se žensko s mužkim stane,
  Već se bludnost štenit stane;
A kad jedno drugo tikne,
  Već štenetu glava nikne,
Nit plod čeka nepošteni
  Da se dugo neošteni;
Da l' kako se malo makne
  Ošteni se i izmakne.
Mladoženja nuder gledaj
  Pak diveru mlade nedaj,
Da ju gèrli, i miluje,
  Dok ju smuti i otruje,
Jer kad diver potvoreni
  Već omili tvojoj ženi,
Njeg će prije neodbiti
  Neg će tebe priljubiti.
Zato l' mladu ti dovede
  Da se s drugim najpri svede?

*

Zato li se ti oženi,
  Da je lakše bludit ženi?
Od vištoga gospodara
  Nije dobit ni samara.
Da se služi tkogod mari,
  Da se kako nepokvari.
Muž neka se nepouzda
  Ženu posve da razuzda:
Zašto žena razuzdana
  Bisna biva i pogana:
Brez uzde je i sapona
  Gora žena, neg sotona.
Jer sotona samo múče
  Radi uže da podvuče,
Pak da na zlu zgodu vodi
  Onog, tko sam za njom hodi;
Al neradi žena muče
  Da l' očito na zlo vuče,
Blúdne stvari kad spominja
  I s tim na zlo opominja.
Nit drugamo ona vòda,
  Jer je kod nje od zla zgoda
Koje nikad neostavi,
  Idjuć sama k mužkoj glavi.
Nesvisno se oni mami,
  Tko pritakne vatru k slami,
I nek odmah neodbigne,
  Valja da sè požar digne,
Žensko s mužkim bit na sami,
  To je donit vatru k slami
Kojim il se razstanuti,
  U čas hitri, ili planuti.
Nek s razlogom ženu veže
  Muž, pak neka nju uzteže,
A kad snaša tome neće
  Nek potvèrdju uzdu meće:
Šaka ima u čovika,
  A u žene ima kika.
Ima štapah uvijatí
  Koji neće ubijati,
Da l' na sèrce nagnat tugu
  Dok podložna bude drugu,
Poznati je ženu svaku,
  Kad zapane šupeljaku.
Da je vèrlo razuzdana
  Nepoštena i pogana,
A kad oštra ima druga
  Kom se nesmi da naruga.
I ona se barem kaže
  Da se drúgu svom podlaže,
I da nesmi od svog drúga
  Činit sebi sladkog ruga.
Al za snašom kud se mako
  Od svatovah da zamako?
Nek postoji opet mlada,
  Ja k svatovom idjem sada.
Ali eto! nejma ništa
  Od paklenog već buništa,
Što brez svakog do sad stida
  Svat jezikom neodkida:
Niti je smradu naći kraja
  Što svat žderuć neizlaja,
Naći nije mužkog smrada
  Nit pogèrdnog ženskog gada,
Što lopata izmed zubî
  Svatski jezik nepoljubi;
U što l' gadno neposèrnu
  I pogèrdno neprivèrnu.
Neima dobra ni vridnosti,
  Neima slave ni kriposti,
Na što pijan svat nelane,
  Čemu l' neda tamne mane.
U propasti štogod pliva,
  To kod svata vèrsno biva;
A nebesa čim se diče.
  Svat vèrtoglav na to viče:
Jer nadiven priko reda
  Kulen mira njemu neda,
Zašto kad se pouzpari,
  I kad pripun već uzvari,
Tad do možga ključ udari;
  Dok ga smuti i pokvari,
A kad se mozak gane
  Nejma stvari već pogane,

Što na jezik nepropane,
I što smradno svat nelane.
Ako li će tko znat više
Od svatovah, neg se piše,
Neka ide svatovati
Al ne žderuć ludovati:
Jer nadiven kad posèrne
Zemlju prostre, zrak ogèrne,
I začupan perčin stavi
Da mu nije tvèrdo glavi,
Ni sam sebe neće znati
Biše l' kèrmak što se blati,
Il kèrmača zavaljena
Il još cèrnje. Žedna žena,
Kad bukaru punu ljubi,
Pamet posve dok izgubi,
I nagèrdni na dvi strane
Kljuk udarat iz nje stane.
Tko će indi bit na piru
Nek je trizan i na miru,
Pak smrad svaki kad vidi,
Valja da se on zastidi;
Znat će da što ovde reko
Jedne od sto neizreko,
Da korenje tamnog ruga
Nije rugu još ni sluga.
Ali tko bi pretèrpio
Kad bi razlog nezapijo,
Rugo slušat, i gledati,
Što pomamni čine svati?
Volio bi mlim pošteni
Sto štenadi da ošteni;
I toliko nosit vime
Da sve jato hrani njime,
Neg poglavar kad postati,
Kakva sebi vèrgu svati,
Da s mamurnim jatom vlada
Čauš pripun svakog smrada.
Kazao sam već da kučku
Nestidi se dovuć k ručku
Al njegova dila druga
Nesmim izreć zarad ruga,
Da spomena što on radi
Pisme ove neosmradi,
Gledati ću indi sada
U čemu je manje smrada,
Istom teke da dotaknem,
Pak se hitim i varaknem;
U takvu bo smradnu meću
Pera puštat posve neću.
Indi samo diram kite
Koje njegov kalpak kite,
Da njegove tamne čine
Kite štogod pozačine,
Rep od krave i kèrmače,
On za kalpak svoj zatače;
Pak i treću kitu steče
Rep od kuce što izpeče,
Sebe s dilim da proslavi,
Noseć krunu tu na glavi,
I da svoje podložnike,
Njom napuni slavne dike,
Da kad svoga starešine
Vide krunu slavne cine,
I oni se pouzdignu
I od slave dio stignu.
Kakva kruna, takva slava,
Kakva četa, takva glava:
Četa kad se klanja glavi
Koju takva kruna slavi,
Onda sebi ište slave
Od repate četa glave,
I sve čete jasnost klisi
Da na repu onom visi,
Iza kuce što ostade
Svatom ručak kad zapade.
Sram čauša i svatovâ
Nek za dila bude ova!
Pod rep kucin naseliti,
I pod njim se veseliti,
Veselje je to za one
Koji razlog vas progone,
I s onim se samo diče
Što poštenja cinu smiče.

Zapreg kucin vèrć na glavu
I iskat pod njim slavu,
To je slava koja ište
Da se baci na bunište.
Slavne glave! slavna jata
I čauša i svih svatâ,
Iz kojih no slava siva
Što njih kucin rep pokriva.
Da se mužku opreglača
K bedri vèrže misto mača,
Baš bi vèrlo cèrnu diku
Zapreg dao tom čoviku;
Jer prem rugo da pokriva,
Opet sebe čini kriva,
Kad na svoje meće tilo,
Što je žensko rugo krilo.
Al to čauš ni nesapi,
Kad na svojoj nosi kapi,
Ono čim je krila kučka
Izhodište svoga ručka.
Da od stražnje čauš strane
Kitu takvu nosit stane,
S tim bi barem bio dičan
Da je pasjem jatu sličan,
Te psi kad bi pirovali,
Za čauša njeg bi zvali,
Il bi diver kod njih bio,
I kučku bi zadobio,
Da ju gèrli i da vóda
Kan da b' bio pasjeg roda,
Il dab bili svi kusati
Za njegovu sriću svati;
Te bi sriću zadobio
Da b' barjaktar njihov bio;
Al rep kucin zadobiti,
Za da pod njim može biti;
A ufanja neimati
Da ga vèrgu pasji svati;
Starešinu kad med sobom
Kad nenosi rep za sobom
I pasje mu cilo jato
Mlim zamirit mora zato,
Jer od pasjeg svega jata
Tko će želit takovog brata,
Nagèrdjena da dobavi
Koji nosi rep na glavi?
Od čauša budi dosta
Prem da to još reći osta,
Da on više ima smrada
Neg bunište stojnog grada;
A što ide reći više
Pero moje sad nepiše.
Sad gledajmo jato pirno,
Jeli mirno, il nemirno?
Čut je kako širom buči
Nije vidit da tko muči:
Tu svak idje da zagluša
Nitko neidje da posluša,
Nitko žderat nepristaje,
Nitko trizan neustaje,
Nitko doma neodlazi
A svaki se čas dolazi:
Idju kućni gospodari,
Idju mladi, idju stari,
Gmizu babe već zgèrčene,
Vèrve širom s dicom žene.
Gmizu starci s palicami,
Gèrne jato, što se mami;
Bisno jato od momakâ
I tokoršnjih divojakâ.
Kad se svèrvi ovo jato
Najpri pazi svatko na to,
Misto sebi razkèrčiti
Pak se k zdili pozgèrčiti;
Za da žlice pripunjene
Još do zubih neizkrene.
A kad tèrbuh natovari
I blato se pouzpari,
Susak vina tak prinese,
I do malog pèrsta trese,
Drugog trese da svidoči,
Trećeg da mu smuti oči.
I ovako kada jato
Dodje veće žderuć na to:

Žderuć, ločuć da zablišti,
Onda hèrže, onda višti:
Onda jato starih ljudî
Bisnih, mladež često nudi,
Da ufati kolo slipo
I poigra njima lipo;
Slipo kolo kad mrak bane,
I poigra dok se svane;
Da proskače i potrubi
Pisme, koje jato ljubi.
Tad se slipo kolo vata,
Od kertoga i od svatâ;
Oko ženskog mužko ruku
Vèrže, pak se svu noć vuku.
Svu noć vuku i navlače,
Koje može skakat jače,
Pak pivaju pisme glasne
I poganom slasti masne:
U kolu bo kad pivaju
Svaku tamnost bisno laju,
Da rič svaka što se čuje,
Smrad od smrada gori bljuje,
Pivaju se smradne stvari,
Od bludnikah jošter starî.
Kakvi negda baci biše,
Šta l' snašicah obljubiše,
I šta bludnost cèrnih bakâ
Skvèrnji lipih divojakâ.
I da bludnost čim proslave,
Lažu da te mužke glave,
Smradnu bludnost što činiše,
Vitezovi slavni biše;
Da svi biše jasna roda,
Sve junaci i gospoda,
A snašice što ljubiše,
Da gospoje jasne biše,
I divojke oskvèrnjene,
Da su jasno sve rodjene
Od plemena od visine,
Od gospode od starine.
Tako laje bisno jato,
Kao da se najmi zato,
Da od strane vražje laže,
Kada bludne pisme slaže;
Da se bludnost opošteni,
Što se negda još ošteni
Od plemena razorita,
Kano lipog cvita svita.
Tako zviždi zmaj pakleni
Za da bludnost opošteni,
Kolo, rekoh, tako laje,
Da bludnost slavu daje
Kad izmišlja i kad laže
Da joj pleme slavno kaže
Da s tim ludi svit namami,
Za bludnosti nek se mami,
Za kojom se pomamiše
Koji slava svita biše:
Kad gospoda i gospoje
I divojke koje stoje
U dvorovim od visine
Smradnu bludnost sladko čine,
Nek i manji nasliduju,
Da se bludno s njima truju,
Da bludnosti otrovane
Svit obikne gèrdne rane,
Da se nitko već neboji
Doć u ruke bludnom boji;
Niti da se itko stidi,
Kad ranjena sebe vidi.
Kad zmaj ovaj vèrtoglavi
Tamnu bludnost već proslavi,
Onda koga još zna kriva,
Na poštenje njemu piva,
I zviždeći falit stane
Ljutu sèrdčbu i megdane,
Usilnike čini dične,
Da divice čine smlične.
Tu nevire svojih kraljâ
Proslaviti pismom valja;
Valja falit kèrvoloka,
Mnogo kèrvi što poloka,
Pustahije u planini
Zmaj pakleni slavne čini,

Kad nji glasno zviždeć zove
Glasovite vitezove.
Tu se slave ubojice,
Od junaštva i desnice;
Zasidnike i lupeže
Fale, kako mudro preže;
Dok porobe i dok svuku
I prigrabe tudju muku,
Kolo slipo kad se mota
Čini mu se to sramota,
Ako svakog neuzdigne,
Od kriposti tko odbigne
Tu se tamna zloća slavi
Tu se jasna kripost davi.
Propast vèršaj kad nasadi
Onda najveć o tom radi
Da se jato bisnih svatâ,
Što u vèršaj svoj povata
Iz vèršaja nerazlazi,
Dok kripostih svih nezgazi;
Da ovome slavnom cvitu
Nejma traga već na svitu,
Da l' svit nek se istom čudi
Kad od starih čuje ljudi
Da je negda kripost cvala,
I obilni plod davala.
Sad je vrime da se vidi
Što u sopri čine didi,
Što l' kukave bake rade;
Je l' tko njima piti dade.
Eto pljuje did na bradu
Dica piti što nedadu.
Eto baba dižvu nosi
I rakije kaplju prosi
I zakljinja koje toči,
Takot' dite zdrave oči
Kani, takot' cvala srića,
Do gornjeg obruča.
A kad baba s dižvom bane
Sva se sopra onda gane;
I pèrvo se misto babi
Daje; dižvu što nagrabi:
Pak tu sopra sva vapije,
I za zdravje babi pije;
Viču: bako! da si zdrava!
Ti si naše sopre slava!
Nisi baba, da li vila,
Kad si piti nam donila.
Ej! rodila jošter sina,
Bio b' barem od kolina,
Kad bi majku on slidio,
Da se nebi zastidio
Doći k sopri med družinu,
Razgovorit svu množinu.
Kad se s dižvom ponasèrka
Jato, malo da necèrka,
Onda didi onda babe
Smèrzlu čorbu slatko grabe,
Da se svatko poprifati,
Pak će onda zapivati:
Jedni glasno popivaju
Jedni u slast priživaju.
A kad pisme već dospiju,
Sve izjedu i popiju,
Onda didi smradno laju,
Babe side te slušaju;
Didi tamne stvari kažu,
Što istinu, a što lažu:
Kažu dok su bili mladi
Gdi se koji kad osmradi,
Kažu kakvi biše baci,
Kakvi l' vinski gdi junaci,
Laju didi, babe tvèrde,
Stvari, koje zloćom smèrde:
I prem mnogo da did laže,
Baba veli: pravo kaže,
Biše takvi i još gori,
Dok ih starost neobori.
Tako stare već grobine
Smrad rigaju iz dubine,
Kažuć davnje smradno dilo,
Da je i sad njima milo.
Kad su veće s bilom bradom,
S negdanjim se diče smradom,

I mladosti zato žale,
Što su zloće s njom propale:
A starost im već nedade,
Da se kao mladi smrade.
Al kad neda staro tilo
Izvèršiti smradno dilo,
To im jezik i sad laje,
I iz smrada slast zadaje.
Još je sopra od kèrtoga,
To jest puka priprostoga.
Što se jošter vidit mora,
Jeli bolja ili gora,
Neg je ona sto se vidi,
Gdino staro jato sidi,
I neg ono jato jače
Što u kolu bisno skače.
Tu su žene s jatom dice,
Tu su cèrne udovice,
Tu su kljasti i šepavi,
Tu su slipi i čelavi,
Tu se svaki kèrtog vidi,
Gdi na zemlji širom sidi:
Tu se criva još zelena,
Teke malo obarena
Vuku, tu se jagma čini,
Gule kike i perčini.
A kada se pozalože,
Da utući svako može
Uš, il vèrlo taštu buhu
Noktom lako na tèrbuhu,
Svi u jedno gèrlo pište,
Svako dižvu s vinom ište,
Malo iz nje da potegne
Podlanicu dok dosegne,
Teke žedju da utèrne
Dok koturi i posèrne:
Ono pada i posèrće,
Ono žderat još nasèrće,
Ono golo, ali holo,
U kèrtogu igra kolo
Dok mu na nos criva rinu
Što u sopri pozakinu.

A kad osam danah prodje
Da već jato sve oglodje,
I mèrvoljke sve pokupi,
Gdi plaćaju mnogi čupi.
Još čaušu neda mira
Da li u lov njega tira:
Zvat u jedno gèrlo zinu
Izpod repa starešinu.
Da pomlati sve kokoši,
Neka i njih pir potroši,
Pak kad i to sve provèrgu,
Razlaze se i razvèrgu.
A kad svati već odhode,
Mlada čeka suskom vode,
Pak po redu svim poliva,
Kanda svakog čini kriva
Da na piru dokle sidi
Blatnu svinju smradan slidi:
Indi barem kad ustane,
Neka svinja bit pristane,
I nek pere sebe sada
Od pirnoga svinjskog smrada.
A kada se pir razstane,
Tad domaćin hukat stane:
Težko onom tko piruje!
Ni oni mu neviruje,
Koga turska vojska robi
Ili vatra kog oglobi:
Jer u kući nit na dvoru
U hambaru nit u toru
Nigdi ništa neostade,
Što na piru nepropade;
Nigdi drugo već neosta,
Nego uz plot gnoja dosta,
Što svatovi povèrgoše
Prije nego se razvèrgoše.
Al svatovi dok se dignu
Pohodjani te i stignu:
Eto snašin rod dostiže
Da ostanke još obliže,
Da oglodje gole kosti,
Što ostaše iza gosti,

I iz suda jeda l' kane
  Kap, i njima da zapane.
Prijatelj se s njima srita
  I za zdravje lipo pita
Pak im odma uprav kaže
  Tako viru da zalaže:
Prijatelju! vira moja!
  Osam danah brez pokoja
Tu svatovi prisidiše,
  I gdigodi što vidiše
Sve u gèrlo otiskoše,
  Pak se onda raztekoše,
A osta mi kuća pusta,
  Da šta nije vèrć u usta,
Nego što je reć sramota,
  Da otidje tko do plota,
I večere iskat stane,
  Našao bi svake hrane;
Al nevalja već kisela,
  Ni za kučke našeg sela,
Kamoli bi vridna bila,
  Za stranjskoga gosta mila,
I za takve prijatelje
  Dočekane na veselje?
Neg daj prijo te kolače,
  Jer sva kuća gladna plače,
Neka dica pozafate,
  Pak nek onda kunu svate
Što nam kuću porobiše,
  Dok trun, il kap u njoj biše.
Tu kolače pria dili,
  Pak uz ćercu ljuto cvili:
Ajme dite! kud te rinu
  Lipu kitu materinu?
Mlidjâ da te tad udade
  U sužanjstvo kad te dade,
Mlidjâ da te ja udomi.
  A ja tebi vrat ulomi.
Onda pria k priašinu
  Rič okrenu, pak ga šinu:
Prijatelju dobropirni!
  Razsapniče ti nevirni!
Ti l' znaš što će kuća reći?
  Što li steći? štol razteći?
Da je tako da bi znala,
  U kuću ti nebi dala
Ni devete kučke slipe,
  Baš da iz nje cèrvi kipe;
Kamo li bi da vodite
  Dala od svog sèrca dite?
Zato l' svati i sve selo
  Nerazložno bi veselo,
Tvoja kuća da jaduje
  Potle pira, kad gladuje?
Zato l' drugi brez razloga
  Siti biše blaga tvoga,
Đa ti moraš s tvojom dicom
  Tražit kruha sad s palicom?
Pas koji se mećom hrani
  Bolje svoga ručka brani,
Neg ti tvoje dobro braniš,
  Kad sve bisno selo hraniš,
Viš kako te zato slavi!
  Što l' ti zato sad ostavi!
S tim te sito selo plati,
  Oko plota što oblati:
To je plaća pirnom ćaći
  Nit će koji druge naći,
Sad se časti kako t' drago!
  To je tvoje sad sve blago.
Nit se s tobom svadit želim
  Zato, što ti pravo velim;
Jer poznaješ sam istinu,
  I sam vidiš časti cinu,
Nit ćeš druge od sad znati
  Nit će ti drugo plaîit svati.
Ovde pria korit svèrši,
  I s tim pirnu čast zavèrši.
A da pria to nereče,
  Dok priašin što nesteče,
Žderali bi jošter dosti,
  Na obedvi strane dosti;
A i tako to negine
  Dok ljutina priju mine;

Snaša bo će svekra zvati:
Hodmo ćako pogledati
Što sad radi moja mama!
Hod! nemogu ići sama!
Nek i seka s nama ide,
A i bratac, neka vide,
Što se radi u mom rodu,
Možebit će naći zgodu,
Da nebude on brez mlade,
Ona da se gdi udade.
Idje svekar te se miri,
Što se priji pozamiri:
Opet njega prija prati
On nju prati kad se vrati.
Tu zet idje do punice,
Idje seka do sestrice,
Šurjak k zetu svom dolazi,
Sestru svoju da polazi,
Svast do svaka često hoda,
Jeda l' sebe gdigod proda:
I sve širom prijatelje
Gèrlo zove na veselje,
Jedan k drugom da se svèrne,
I da ždere dok posèrne,
I med sobom da se ljube,
Dokle žderuć sve izgube.
Svu godinu tako rade,
Često žderuć oko mlade.
A kad mlada tèrbuh steče,
Onda opet majka teče,
Da kad ćerca čedo rodi,
Njoj rodjena majka godi.
Al nebiva onda sama
Kad ćer rodi, kod nje mama
Da l' su tetke tu, i strine,
Tu je jato sve rodbine:
Nit' rodbina s tanke strane
Tamo sama nedopane;
Da l' muževe jato kèrvi
Na babine sve dovèrvi.
Pogače se tu navuku
Kokoši se tu natuku;
Čuturom se tu klokoće,
Šta i kada tko pit hoće:
A i majka u porodu,
Za izpunit volju rodu
Čuturom se ponategne,
Da rakija nju postegne.
Nudi baka, sèrkni dušo!
Nategni se ti dragušo!
Znam da nisi piti višta.
Ali opet zato ništa.
Valja uzet zarad lika
I ditešcu zarad mlika,
Da bolana nedangubiš
I da mlika neizgubiš.
Mlada staroj odgovara:
Čutura me istom vara:
Jer prem da mi usta kvasi,
Sèrca žedje neugasi.
Dok trideset puta klapne.
Čelo mi se odma napne.
Daj mi dižvu il' bukaru
Posestrimu moju staru,
Odkud no sam piti višta
Od negdanjih još godištá.
Kad se oblo ponategne
Onda majka i prilegne.
A kad majku dižva smiri,
Druga dižvu pèrstom miri;
Pak tako mi, veli danka!
Neostade ni do članka,
Ovo valja da ja sèrknem,
Za od žedje da necèrknem.
Onda drugo jato čedno
Viče, da je vèrlo žedno,
Viče ćaću od babinâ:
Novi ćaća! nosi vina!
Tu se puni lonci toče,
Pak sve jato oblo loče,
Nit će prije ustat oni
Dok sud vinski nezazvoni,
A sud prazan kad zazvoni,
I stèrmo se svim pokloni,

Tad se valja razlaziti;
Valja doma svim gaziti,
Ćaća čedo nek prigleda,
Kada strinam piti neda.
Kad zanimi sud od vina,
Steći će se pak rodbina,
I vèrvit će sve brez reda
Nagledat se mlada čeda
Dok sud opet nezazvoni,
Da njih prazan doma goni,
I ovako sva rodbina,
Ne rad čeda; da l' rad vina
Čestitu je ćaći radost,
Što zadobi on u mladost,
Do starosti mèrtve hranu,
Pokripljenje i obranu.
A da neda njima piti
Tu bi drugo moglo biti,
Moglo b' biti da tko reče:
Eto ždribac ždribe steče,
Al' neka se s tim neslavi,
On da mu je ćaća pravi,
Zašto kako majku veže,
Da se s drugim gdi nespreže,
Golema bi srića bila,
Da ga drugdi ne b' dobila.
Al' da bi se i desilo,
Baš njegovo da bi bilo,
Tome li se on raduje,
Da njih više sad gladuje.
Zlostalović i zlokuća,
Kruh mu manjka i obuća,
Pak još porod imat želi
Da se onda i razseli.
Al' nek bude što mu drago,
Te toli je kakvo blago,
Imat sina da mu vraća,
Što mu nesmi vratit ćaća?
Ćaću psuje s njim se mrazi,
Ćaću bije njega gazi;
Al' nekder mu sin odjači,
Da od njega bude jači
Osvetit će svoga dida,
Ili mèrtva, il već sida.
Tako rod zna rod faliti,
Kad ga neće čim zaliti,
Suhi zubi da neškriplju,
I rod ljuto da neštiplju,
Al' nek radi što on znade,
Vrimena mu još imade
Suha usta da pokvasi,
Da svog roda nezloglasi;
Roditi će snaša drugo,
Žderati će tako dugo,
Dok vas porod neizrodi,
I dok u grob nepogodi.
Svakud mi je ić daleko
Al' od groba kad već reko,
Pogledajmo žderorade
Na podušju kako rade.
Smèrt li barem njih ositi
Da su prije smèrti siti?
Moralo bi biti tako,
Al se zgadja i ovako:
Kad se mèrtvac gdi dogodi
Da i tamo jato hodi,
Ne da dignu s groba ploču
Da l' da žderu i da loču;
Ne da kuću razgovore,
Da l' da robe i obore;
Ne sirote da pokripe,
Da l' da loču dok oslipe,
Kad u kući tko umira,
Nije tribe drugog pira:
Jer podušje valja dati,
Tako kan da b' bili svati:
I onda bo valja klati,
Valja peći i kuhati,
Valja spravit piti dosti
Rad mèrtvačkî ovî gostî;
Jer se neće da razlaze,
Dok na rukam nepoplaze.
Dok svit biše neznabožan,
I u dilim nerazložan,

Nahodit se moglo toga,
  Da rodbina mèrtvog svoga
Nebi u grob vèrgla tila,
  Da l' bi pekla i izjila,
Da s tim mèrtvom svom posluže,
  Da ga k svome sèrcu sdruže.
I sada je mèrtvo tilo
  Svome rodu vèrlo milo;
Al ne zato da ga srane,
  Da l' oko njeg da se hrane.
Razmine bo mèrtvog tilo,
  S onim što je njima milo:
Jarci, kèrmci i ovnovi,
  Junad, krave i volovi,
To je njima mèrtvo milo,
  Već neg roda mèrtvog tilo;
Tim tilesom grob priprave,
  Tilo svoje, da njih sprave,
Da od noža kad poginu,
  Nek za malo opočinu.
Smradno blato dok postanu,
  U smradnome tomu stanu,
Mèrtvu indi rodu proste
  Kad od tila njemu poste;
Al mu blagu prostit neće,
  Da ga u vrat rod nesmeće,
I da kuću neoglobi,
  I odvitak neporobi,
Kan da mèrtvi dokle živi
  Svom u glavu kralju skrivi.
Kada kralja tko uvridi,
  Tu smèrt sama već neslidi,
Da l' kad mu se uzme glava,
  I dica se robe prava,
Koja nisu veće kriva,
  Neg na svitu što su živa.
Tako (reko) sad rod tvori,
  Kad rodjaka smèrt umori:
Dicu robe brez milosti,
  Kao da im nije dosti,
Što žalosni ostadoše,
  I sirote postadoše.

Al kada se dica robe
  Zarad svoga otca zlobe,
Kralja svoga što uvridi
  Ovi porob zato slidi:
Da se po tom puk svituje,
  Kralja svog da poštuje,
Kog sigurnost kano beden
  Po kraljestvu svem izveden
Brani da tko nepogine,
  Po krivici iz obćine.
Kad bo kralja puk neslavi;
  Dižuć tilo prama glavi,
Vas puk valja da postane
  Tilo, s koga glava spane;
Al proždori kad se skupe
  I sirote robit rupe,
Oni žderuć nenakane,
  Da kraljestva sriću brane,
I pod srićom gospodina,
  Da je srićna sva obćina,
Da l' od kralja odstupaju
  I volju mu pristupaju,
Kralj pridobri koju ima
  Da je dobro ljudma svima:
A proždori brez razloga,
  Neće slidit kralja svoga,
Da l' bi htili tko što ima,
  Da sve dade proždèrt njima,
Da već za se nit za kralja,
  Puk porobljen nek nevalja.
Nit proždori nemireni,
  I uvike odžvaljeni
Svitovati koga rade;
  Da l' nastoje da osmrade
Onog, koji na njih gleda,
  Kada žderu priko reda,
I on s njima da prinikne,
  I žderanje da obikne,
Da proždorah bude više
  S njime, nego brez njeg biše,
Da nek jama od proždora,
  Bude nego prije gora;

Veća jama da učini
  Više kvara u obćini,
Kad u jamu tu brezdanu
  Mèrtvog stvari već propanu,
Zadovoljna već nebude,
  Da l' na žive zine ljude,
Dok kom kèrsno ime bane,
  I kèrsnice slavit stane,
Jeda b' onde srićna bila,
  Čep da b' sebi zadobila,
Da od sopre neodlazi,
  Dok se žderuć nezajazi;
Tamo idju, tamo gèrnu,
  Tamo širom svi nasèrnu,
Čestitovat lipu sriću,
  Za napunit taštu vriću,
Oni želi sto godina,
  Oni slavi gospodina,
I poniznost svoju kaže,
  Od njeg ručak dok izlaže.
A za sopru kad zapane
  Neće od nje da ustane
Dokle pamet neutopi,
  U čašami koje popi,
Žderuć slavi domaćina,
  Domaćicu, ćer i sina,
Sve po redu goste slavi,
  Pazeć da kog neostaví,
Da mu zdravlje neprotrese,
  Za njeg čašu dok iztrese;
Zato zdila izčekiva,
  Vojsku čaša da zaliva,
Od buništa da načini
  Smradno blato u mišini.
Često žvače i priživa,
  Često tèrne i zaliva,
Često tèrne, i zaliva,
  Blato u njem dok popliva,
I talasi dok udare,
  Da mu pamet svu pokvare,
A kad pamet već pokvare,
  Viče, psuje, lupa, tare;
Tare čaše, baca zdile,
  Od proždorne svoje sile,
I za slavu to potvori
  Od kèrmače što je gori:
Od kèrmače gori biva,
  Kada tare i proliva.
Znade svinja kad je sita,
  Meću iztrest iz korita;
Al se dika njoj nečini,
  Što u meći kvar učini,
Nit je želje u kèrmčetu
  Da tarući čini štetu;
Al proždori stim se fale,
  Kad u sopri sve privale,
I za slavu svoju cine,
  Što tarući škodu čine.
Kad pak ova čast pristane,
  I kad drugi dan osvane,
Kad proždori već olade,
  Jer gospodar pit nedade,
Na pazare i sabore
  Idju, od zla činit gore,
Od zla gore onde čine
  Jer mir mute sve obćine,
Gdi se godi puk sabere,
  Brez razloga tu se ždere,
Tu se loče priko reda,
  I na svakog mèrko gleda:
Tu se prije, i inadi,
  I o boju odma radi,
Razjagme se tu pèrčini,
  I s kèrvi se nos začini:
Čelo zveči tu od štapa
  S' tojagom se zbija kapa,
Čuskijam se ledja glade,
  Tu se gole sablje vade,
Stoji tutanj, stoji jeka,
  Stoji klapot, stoji zveka,
Onog' onde stoji dreka,
  Onaj veli: neka! neka!
Dèrži što te sad zapalo;
  Istom ako nije malo.

Tare čaše, baca zdile,
  Od proždorne svoje sile.
I za slavu to potvori
  Od kèrmače što je gori:
)d kèrmače gori biva,
  Kada tare i proliva.
Znade svinja kad je sita,
  Meću iztrest iz korita;
Al se dika njoj nečini,
  Što u meći kvar učini,
Sit je želje u kèrmčetu
  Da tarući čini štetu;
.I proždori stim se fale.
  Kad u sopri sve privale,
za slavu svoju cine,
  Što tarući škodu čine.
ad pak ova čast pristane.
  I kad drugi dan osvane,
ad proždori već olade,
  Jer gospodar pit nedade.
a pazare i sabore
  Idju, od zla činit gore,
d zla gore onde čine
  Jer mir mute sve obćine.
li se godi puk sabere.
  Brez razloga tu se ždere.
i se loče priko reda,
  I na svakog mèrko gleda:
i se prije, i inadi,
  I o boju odma radi,
zjagme se tu pèrčini,
  I s kèrvi se nos začini:
lo zveči tu od štapa
  S' tojagom se zbija kapa,
skijam se ledja glade,
  Tu se gole sablje vade,
ji tutanj, stoji jeka,
  Stoji klapot, stoji zveka,
og' onde stoji dreka,
  Onaj veli: neka! neka!
-ži što te sad zapalo:
stom ako nije malo.

Nu pazite sad proždori!
  Biste mogli biti gori,
Da je na vam pasja glava?
  I za vami rep od lava?
Da je gèrlo vam kèrmčeta?
  Da je tèrbuh govečeta?
Da nosite kozje roge?
  I ljutoga risa noge?
I da redom svih živinâ,
  I zviradi iz planinâ,
Uzeti se kako more,
  Što god koje ima gore,
Pak da vas je s tim oditi,
  Bi l' vas moglo nakuditi,
I nagèrdit tako vèrlo
  Kolik samo vaše gèrlo,
Zarad koga sve dadoste,
  I kom sužnji postadoste?
Što stekoše vaši stari,
  Vaše gèrlo sve pokvari:
Vaše blago i haljine,
  I sve vèrsnih ljudih čine
Sve niz gèrlo otiskoste,
  I svega se odrekoste,
I ovako porobljeni,
  I od gèrla zarobljeni
Puštate se da vas vodi
  Iskèrnjemu gdi se škodi;
Da obćinu privèrnete,
  I stèrmoglav izvèrnete,
Da sve idje priko vrata
  Kroz proždornog gèrla vrata,
Zinuli ste kao vuci,
  Neprostiti tudjoj muci,
Zinuliste kao propast;
  Da svit u vas more propast;
Da vaš kulen napunite
  Da proždèrlost okrunite,
Da ste, slavni da ste dični,
  Što ste tamnom paklu slični,
S kojim na svit vas zinete;
  Da ga u se ukinete.

Al što propast bolja biva
  Kad množina u njoj pliva?
Jeda l' onda opočine,
  Mnoge u se kad ukine?
Čestita li bude tada,
  Kad je u njoj više smrada?
Nije tako! biva gora
  Zato srića tamnog dvora,
Jer prokleti prokletoga
  Pomoć more druga svoga,
Kao dèrva kad se lože,
  Veću vatru da uzmnože,
Gdi plamena i žerave
  Svojom hèrpom više sprave,
Za naglije da se žegu,
  U pepeo dok se slegu,
To u donjem paklu biva
  Gdi prokletih mnogo pliva.
I gornja je propast slična
  Donjoj dosta, i prilična.
To proždorom ime dado;
  Za njih boljeg jer neznado
I njihova reko jama
  Žderuć škodi sebi sama;
Jer što u se više meće
  Većma sebe s tim razmeće,
Sad ću indi obećanu
  Ukazati drugu stranu:
Da proždori narav gaze
  Za proždèrlstvom kad odlaze.
Uputit se proždor neđa,
  Kada ždere priko reda,
Da stim sebi neugodi,
  Da l' da na smèrt sebe vodi:
Jer nesvisno kada ždere
  Onda sebe bisno dere;
Zdravje na dvor dok izrene,
  I dok tilo priokrene,
Da je štala i pojata
  Gdi bolesti leže jata,
I svako se jato zameće,
  Koje tilu prostit neće

Dokle njega neukine
I prid rokom u grob rine.
Da bi mèrtvi svi ustali,
I kazivat pravo stali,
Od kud kosu smèrt dobavi,
Kadno radi kom o glavi
Baš bi malo onih bilo,
Kojim biše žderat milo
Da se nebi potužili
Da su sami njoj pružili
Kosu, kad bi žderat stali,
Da njih udre i obali,
One zdile, one časti
One čaše one slasti,
Što je gèrlo milovalo,
To je smèrti kosu dalo,
Da njih udre i obali,
I prid rokom u grob svali.
Al nek mèrtvim pokoj bude,
Upitajmo žive ljude,
Kad boluju što im biše?
Odašta li oboliše?
Od kud težke glavobolje?
Od kud smradne sèrdobolje?
Što groznicu mèrzlu rodi?
Od šta l' vruća bolest hodi?
Od kud ulog u nogami?
Od kud stega u rukami?
Odašta se tko nadima
I unutra bolest ima?
Od kud mnoga bolest druga?
Cila vojska od svih tugâ?
Ovo tko će da pogodi,
Nek daleko neodhodi,
Da l' nek metne pèrst u zube
To nek kaže: ovi gube,
Kad grizine mnogo sprave,
Smradno gnjizdo dok naprave,
U kome se sve zlo rodi,
Koje potle tilu škodi.
Tko god ždere priko reda,
I razloga sebi neda,
Otići će prije reda,
Gdi se ništa žderat neda.
Mnogo žderat, i za čudo,
To je malo manje čudo,
Nek se ničim nekripiti,
A kriposan dugo biti.
Šta je bilih gavranovâ,
Ili cèrnih labudovâ,
Toliko je naći ljudî
Kojim nered nenaudi,
I žderanje priko reda,
Da im smèrti rano neda.
Što se godi naglo dere,
Prid rokom se sve razdere.
Top je bojni i jak, vèrlo,
Al ga nabi čak u gèrlo,
Otići će na komade,
Da se za njeg i neznade;
A mišina misliš tvoja:
Neće manjkat od naboja,
Koga mećeš brez razloga,
Do proždornog gèrla tvoga?
Glavna topa i naboja!
Kožna vrića puna gnoja.
Mnoge mači pogubiše;
Ali zdile mnogo više;
Pak od mača ljudi bižc
A k zdilami sèrnu bliže,
Kao da bi puna zdila
Milostiva majka bila,
Koja ljubi i miluje,
A neškodi i netruje,
Al tko zdilu naglo kopa,
Zdila njega i zakopa,
Potoplaci mnogi biše,
Koje vode potopiše,
I posèrka strašno more;
Al se opet reći more,
Da je onih mnogo više
Koje čaše potopiše:
Pak po moru i po vodi,
Svak s velikim strahom hodi;

A kad dodje k punoj čaši,
  Nit se boji, niti plaši,
Da l' nju proždor slatko ljubi
  Ona njega dok pogubi,
Al znam zašto malo mare
  Ljudi, žderuć što se kvare;
A gdi vodu ili more
  Vide, da njih proždèrt more,
Svak se pazi i pobigne,
  Da ga nagla smèrt nestigne:
Jer od vode il' od mora
  Smèrt je misle mnogo gora:
Zašto tamo tko se sruši
  Za jedan se čas uduši
A nebiva žderuć tako,
  Dal se topi sve polako;
I za dugo žderuć pliva,
  Dok nestane njega živa.
Al se proždor vèrlo vara,
  Kad se tako razgovara:
Jer se svakom nedogodi
  Smèrt po moru kada hodi,
Putnikah je strašnog mora
  Više starih, neg proždorâ:
Mnogi pliva, pak izpliva;
  I vik potle dug uživa:
Mnogi opet iznenada,
  Kada ždere proždor pada.
I kad naglo žderat stane,
  Nagle smèrti on dopane.
Šta nesvisnî žderoradâ
  Vrat ulomi iznenada!
Šta dobie smèrtnu ranu,
  I zaglavi na megdanu!
Šta njih smèrtna kap ukine
  I u zemlju naglo rine!
Vèrtoglavih šta upane,
  Da več koi neustane!
Šta na konju il na brodu,
  Vèrtoglavi kamo hodu
Proždèrlčina smèrt dostigne,
  Da se duša časom rigne!

Al' dab' nagla i nebila,
  Žderu kad bi smèrt morila;
Za-jer tomu nije dosta
  Što rob njezin žderuć posta?
Smèrt li onu bolje cini
  Koja njega dugo kini,
Nego odma kad obori
  I za malo vrime umori?
Kad hajduci koga svežu,
  Dugo muče i natežu;
Pak na ražanj njeg nataknu,
  I za dugo pekuć smaknu;
Oni li se lakše smiče
  Neg' koi se odma siče,
Smèrtli zato sladka biva
  Što ga dugo kini živa?
To nastoje žderoljubi
  Da njih duga smèrt pogubi:
Jer tko ždere brez razloga,
  Brez zdravlja će ostat svoga:
Najprije tèrbuh svoj pokvari
  Kad bunište u njem vari,
Criva su mu sva varena
  I od pitja sažena;
U njemu je sva slezena
  Zagorila i pečena:
Pèrsi su se osušile,
  I več skoro sve srušile,
Misto kèrvi vrid zeleni,
  I moždani već smutjeni,
Oči žute i kèrvave
  Teke svitle još iz glave:
Lice mu je neveselo
  Tilo mu je sve kiselo,
Iz njeg ružni smrad udara,
  Iz njeg smèrtna kadi para;
Gèrkljan štroca kad govori:
  Jer od pitja vas zagori;
Pèrsi su mu pune gnoja;
  Uvik kašlje bez pokoja;
Kako malo poprileže,
  U gèrkljan mu smrad nalež;

Nit već može da počine,
Nit s očiuh da san skine;
Jer gnoj smradni iz njeg vèrvi
Utrobicah pun i kèrvi.
Ali što ću gubit vrime
Kažuć tamnog ždere brime,
Koje na se žderuć pèrti
Brime vèrlo duge smèrti?
Jednoga je vidit dosta,
Tko nesrićan žderuć posta,
Zdravje svoje kad porobi
Suhu bolest dok zadobi,
S kojom bèrzo sebe združi,
Tko se mnogo žderat pruži.
Tkogod ždere priko reda
Živit mu se dugo neda.
To svidoče svi proždori
Jer njih rano sve smèrt mori:
Naći jednog od stotine,
Kog smèrt rano neukine,
Nać bi bilo smrad buništa
Kom nemože biti ništa,
Gdi lopata nepristane,
Da ga s mista svoga gane;
I gdi rika uvik plavi,
A neda se da razplavi,
Svaka žlica osim reda,
Pokusana, na to gleda,
Od proždornog da buništa,
Neostavi hèrpe ništa;
Svaka čaša kad se ždere
Raztapa ga i razpere,
Da neka se sruši prie,
I u zemlju razaplie.
Još bunište svakog smrada
Beden biva tvèrdog grada
Pram buništu našeg tila,
Koje sruši slaba sila.
Nek bunište top udari,
Njega posve nepokvari;
Nek na njemu vatra gori
Njega lako neobori;
Nek se siče nek se bode
Udarci mu malo škode,
Al bunište našeg tila
I najmanja sruši sila:
Da mu igla mozak takne,
Od tog valja da se smakne,
Kèrv u njemu nek ukvasa,
U grob mora da odkasa.
Nek buništu našeg' tila
Jedna mala pukne žila,
Odma njega kèrv zaduši
Odma valja da se sruši.
Al kad bi se izbrojilo,
Kako lako gine tilo?
I šta smèrtih na njeg pazi,
Da se sruši i pogazi;
Pak još samo to bunište
Smèrt pred rokom sebi ište.
Prama sebi kad vojuje,
I žderući sebe truje,
Kako indi nebi palo,
Kad mu tako škodi malo,
A k tom samo neodmakne
Mača, da se bèrzo smakne.
Tvèrd je kamen, kap mekana,
Ali opet biva rana,
Gdi odavna kadikada
Kap na kamen tvèrdi pada,
Kako indi nebi ništa
Hèrpi bilo od buništa,
Da ju dugo nepokvare
Mnoge čaše i bukare,
U nju ždéro što saliva,
Od kad sebe znade živa?
Tvèrdje l' može crivo biti;
Više l' može odoliti,
Nego kamen, kom se dade
Od naravi da imade
Tvèrdu silu potèrt zube
Gvoždju, kad se gdi poljube?
A podniti crivo neće
Nevarene žlicu meće,

Il još manje prisne stvari,
  Da ga odma nepokvari,
Iz bedena znat je lahko,
  Koliko je tilo jako:
Beden ima od mišine,
  Koju lako tèrn prokine,
Pak se ždéri čudo čini,
  Što viteza u mišini,
Sila može pridobiti,
  Da rob smèrtni mora biti.
Da tko drugi žderoljube
  Čini, život da izgube.
Mogli b' imat oproštenje,
  A kadgodi i poštenje,
Da kriposni tako biše
  Kad življenje izgubiše.
Kano koji braneć ginu
  Viru, ili domovinu;
Al sam sebe obladati,
  I žderući smèrt zadati,
Izčudit se nije moći
  Nit s pameti blizu doći,
Da se uzrok kakov znade.
  Žderoljubi jer to rade.
Kad nerazlog oni čine
  Kog se paze i živine.
Ista narav svoj živini
  Dade, da svoj život cini.
I pomnjivo da se pazi,
  Da gdi na smèrt nenagazi.
Kad je sita, žderat neće
  Svinja žira, kučka meće:
Ište Jelen i košuta
  Ladno vrilo više putâ;
Al kad žedju već utèrne,
  Neće da se k vrilu svèrne.
I ovako sve živine
  I sva zvirad iz planine,
Nit će gristi niti pasti,
  Nit ločući iskat slasti
Nego samo dok je dosti
  Svom mertuku od sitosti.

Još živine kad se hrane,
  Neće žderat svake hrane,
Da l' izbere svaka za se
  Koju loče ili pase,
Nit će svašta u obćinu
  Uzet sebi za jestvinu:
Za salatu pas nemari,
  Mačka luka nepokvari,
Ovce, koze i goveda
  Ništa meso i negleda.
Svoj živini narav dade
  Hranu svoju da poznade,
I da onog i netakne
  Odašta se bèrzo smakne;
Samo čovik razlóžiti,
  Radi razlog obružiti
Kad na mertuk svoj nepazi,
  Da l' žderući narav gazi,
Svačim tèrbuh kad tovari,
  Žderuć, sebe dok pokvari,
I sam sebi bude boja
  Kad se smakne od naboja,
Kog u pušku brez razloga
  Meće, šupljeg gèrla svoga.
Nit je naći šta on neće,
  I čim sebe nenameće.
Čovik razlog lipi steče
  Da živinu svu preteče.
I da njima gospoduje,
  A ne bisno da luduje,
I on sebe sam obori,
  Od živine da je gori,
Kad obljubi one čine,
  Šta se plaše sve živine,
Kada razlog vas zavèrže,
  I na glavu kulen vèrže
Konj odtuda ima slavu
  Što visoko nosi glavu,
A kom glava nizko stoji
  Med konje se i nebroji
Da l' se takvi često kori
  Od magarca da je gori

I kudi se po tom rugu
Što živinu slidi drugu,
Nuder pazi sad proždore!
Što se tebi reći more,
Pazi kako dèržiš glavu!
Kakvu l' odtud imaš slavu,
Kad ti glava tako visi,
Da razumni čovik nisi,
Jer razumna slidit nećeš,
Da l' se na to žderuć mećeš,
Ne živinu da dostigneš,
Da l' još niže da se prigneš,
Da težina od grizine
Tebi u grob glavu rine.
Što god na svit ovi nikne
Na njem biti sve obikne,
Budi ljudi, bud' živine,
Bud kamenje, bud planine:
Budi što mu drago drugo,
Svašto radi bit zadugo,
Nit se išto samo gane,
Da pribivat kad pristane;
Da l' sve ima od naravi,
Da se s bivstvom svojim bavi,
Da protivnik nenavali,
U ništoću da ga svali:
Samo proždor sam nesvisni
Sve naravi izrod bisni,
Neće biti tako dugo,
Dok mu bude što god drugo;
Da l' sam žderuć o tom radi,
Bistvo svoje da razgradi,
I sam sebe da ukine.
Dok od drugud nepogine.
Od ljutice zmije porod
Ružne majke ružni izrod,
Plod nečeka nepošteni
O svom roku da se šteni;
Da l' utrobu materinu,
Štenad, vele, da razkinu,
I kroz škulju kud progrizu
Van uteku, i izlizu,
Od naravi ta je mana
Ljutim zmijam, za-jer dana,
Mater svoju da progrizu
Bèrže na dvor da izlizu,
Al prem da to narav dade
Mana biti nepristade;
Jer naravnu tu nakazu,
Narav ima za oplazu,
Gdi pomnjivo nepogleda,
Da nagèrdit mista neda;
Ali što je ova mana
Od naravi zmiam dana,
Prama mani što obljubi
Proždor, kad se žderuć gubi?
Zmija svoju mater rani,
Sebe proždor oduzdani,
Zmije zato mater grizu,
Prije na dvor da izlizu,
Proždor zato sebe rani
U grob leći da urani,
Zmijam narav to pripusti
Sam se proždor u to pusti,
Kao da bi zadobio
Sam gospodar da bi bio,
Da se može sam stvoriti,
I kad hoće raztvoriti.
Nismo od nas gospodari,
Da l' stražani i čuvari,
Da naš život mi čuvamo,
Kog od Boga dobivamo,
I da razlog Bogu damo,
Kako život naš čuvamo.
Tko kraljeve pazi hazne
Da ju drugi neizprazne,
Te ako li sam posegne
I iz hazne što dosegne,
Mnogo većma kriv postane,
Neg kad drugi krasti stane:
Tako kad se tko usudi
Da življenju svom naudi,
Od kog čuvar metnut biše,
Skrivi u tom mnogo više,

Neg da u to tko ugazi
  Tko nemora da ga pazi.
Jer kad straža u štó dira,
  I lupež je i nevira.
K tom još ždéro kad se smiče,
  Naravi se s tim odriče,
Koja želju svima dade
  Da svak sebe rad imade;
Al to ždéro imat neće,
  Dal pram sebi sebe meće,
I kèrvolok sebi biva
  Žderuć, da ga nije živa.
Razložit se zato hrani,
  Da se dèrži, i obrani
Dušmanina svoga, glada,
  Da ga sila neoblada;
A žderoljub ždere zato,
  Da postane prije blato,
Mač od kralja, kome dani,
  Dušmaninu da se brani,
Prama sebi da tko tèrgne
  Sebi glavu da otèrgne,
Nebi l' bisno poludio?
  Nebi l' sebe nakudio?
Nebi l' narav pogazio?
  I kralju se omrazio?
Nama daje naš Bog hranu,
  Kralj nebeski, na obranu,
Da se trizno njom hranimo,
  I od glada obranimo,
Ali proždor oduzdani
  Neće da se hraneć brani
Od slaboće mèrtvog glada;
  Da l' nastoji da oblada
Sebe, žderuć dok od hrane
  U grob cèrne zemlje pane.
Ali za-jer to i hoće
  Proždor osim druge zloće,
Da žderući on pogine
  Med pokojnim da počine;
To bo svaki proždor ljubi,
  Da planduje i dangubi:
Indi ždere da pogine,
  Nek za uvik opočine,
Misli proždor što je zato,
  Što ću skoro postat blato?
Posla ću se izbaviti,
  Počinak ću dobaviti,
S tim ću trudni put svèršiti,
  I svim poslom vrat skèršiti.
Svaki putnik trista putâ
  Želi vidit svèrhu puta,
To poslenik svaki radi
  Da dospije i doradi,
I da s vrata brime skine
  Slatko za njim da počine,
Nit nahodi plaće sladje
  Neg počinak kada nadje,
Smèrt je indi slatka plaća,
  Što se kome za trud vraća,
Od mèrtvačkih vojskâ cilî
  Nije čuti da tko cvili,
Il' rič jednu da govori,
  S kojom svoju sriću kori,
A od jedne šake živî
  Svaki svoju sriću krivi
Da živiti s njom nemore,
  Podnoseći od zla gore:
Svakome je kriva srića,
  Manjka hrana i odića,
Nije zdravja stanovita
  Manjka željna slava svita,
Nije dosta prijateljâ,
  Nepuni se ničim želja,
Što se godi trudno steče,
  Kao vitar sve uteče;
Svaki radi o mudrosti
  A svak trapa u ludosti,
Svak na svitu želi mira
  A nemir ga uvik tira,
Od svega bo živog jata,
  Nejma pravo virna brata,
Da se pusti i nasloni,
  Da ga brani i zakloni;

Nenavidost jer na svitu
  Sad je u svom tamnom cvitu,
Pizma, sèrčba i omraza
  Od svašta je svitu draža,
Ljubav teke još gamiže,
  A progonstvo mač podiže,
Da nedade nikom mira,
  Na svit drugi dok nestira,
Tko će indi ovog svita,
  Žalit, da se s njeg odskita,
Tko l' se tome neveseli
  Med pokojne da naseli,
Gdi s pokojom sebe združi,
  Da se na svit već netuži,
Glad i žedju gdi netèrpi
  Golitinju gdi nekèrpi,
Gdi od zime i vrućine
  I od posla opočine
Gdi se s zdravjem već nestara,
  Gdi ga srića već nevara,
Za bogatstvo gdi nepita,
  Gdi neište slave svita,
Gdi mu sriće ikad veće
  Nenavidit nitko neće,
Nitko nikog gdi nekara,
  Nitko nikog gdi nevara.
Gdi neište tko mudrosti,
  Nit se stidi rad ludosti,
Holost, bludnost, laž pogana,
  Gdi već neima svoga stana,
Gdi je pizma već i sila
  Mač nemira obisila,
Pak sklopivši ruke sidi
  Da nikoga neuvridi?
Tko bi indi i u šali
  Ganuo se, da zažali
Što razmini svit nemirni
  Za počinak uvik mirni,
Kad se vojnik na put gane
  Onda za njim vreva stane
A kad svèrši vojevati
  I na mir se doma vrati,
Nitko onda nejaduje
  Da l' se srići svak raduje,
Vojevati da pristade,
  I da sladki mir nastade.
Od rodjenog svoga danka
  Svak vojuje bez pristanka,
Nit tko pravo opočine
  Dok od smèrti nepogine.
Tko će indi jadovati
  Tko l' se neće radovati,
Kad dospije vojevanje,
  I dobie mirno stanje?
Kad se čovik smèrti straši
  Sam se svoga bivstva plaši,
I od smèrti tko pobigne,
  Smèrt bižeći sam dostigne,
I bižeć bo idje bliže
  I u bigu smèrt dostiže.
Tko tuguje zatim vèrlo
  Što je njemu već umèrlo,
Od ditinstva lipo vrime,
  Koje nezna još za brime,
Za ditinstvom gine mladost,
  I s njom gine sladka radost,
Za mladosti vik nanjači,
  Već pogibe i smèrt stlači,
Za jačinom vik nagnuti,
  Već smèrt sgrabi i zaguti,
Još se slaba starost vèrti,
  I sve bliže puza k smèrti,
Dok i na ruke dodje
  Smèrti, s vikom koi prodje,
Već četiri bolje strane
  Od smèrti su pozobane,
A peta se jošter vèrti
  Na vèršaju strašne smèrti.
Pak se toga svit neboji
  Da li radi i nastoji,
Smèrt za smèrti da mu dodje,
  Dok življenje posve prodje.
Da je indi strašno mèrti,
  I podniti megdan smèrti,

Nebi l' svakom bilo bolje
  Da ga rano smèrt zakolje,
I da prije doumira,
  Da već u njeg smèrt nedira?
Al čekajder ždero mudri!
  U veliku stvar ti udri,
Ti od smèrti mudro kažeš,
  Nit ja tvorim da sve lažeš,
Samo kad je smèrt čestita,
  Koja nosi s ovog svita,
I kad smèrti zapovidi,
  Koji nad svim svitom sidi;
Al nesrićna koga gazi,
  Neka onda srića pazi,
Naopako kada pane
  Da već nikad neustane.
A smèrt opet biva svaka
  I nesrićna i opaka,
Kada sebe tko zakolje,
  Brez nebeskog kralja volje.
Dosta sobom dobrih stvarî;
  Nerazložni način kvari.
Steći pravo blago svita,
  Stvar je sobom zazorita,
I onom je lipa fala
  Kom je srića ta zapala,
Ali s kradjom ili s laži,
  Ili silom kad se traži,
Nit je blago već pošteno,
  Nit je krivcu oprošteno.
Dicu rodit i imati
  I ozvat se plodna mati,
To je ženi lipa dika,
  Koja ima svog čovika;
Al kad mamu smrad podžeže,
  Da se s tudjim ljudma veže,
Dokle čedo zadobavi,
  S hèrdjavom se slavom slavi.
I ovako mnoge stvari,
  Premda dobre, način kvari,
Da od dobrih zle postanu,
  I za slavu dadu manu.

Kako indi ždero nebi
  Smèrt nesrićnu dao sebi,
Brez razloga kada ždere,
  Da po sebi smèrt izbere,
S kojom narav i svog Boga,
  Gazi zarad gèrla svoga?
Tkogod narav majku gazi
  On od Boga s tim odlazi,
A od Boga tko odlazi,
  Zato isto narav gazi.
Majku narav tko obori,
  Vridja onog, tko nju stvori,
I naredi ljudma svima
  Da ju slidit svaki ima,
Opet s bogom tko se mrazi,
  Zato isto narav gazi,
Koja virno nauk kaže,
  Nek se bogu svak podlaže;
Nek stvorenje stvoritelju,
  Uvik služeć puni želju,
Nek pokorno sluga slidi,
  Što gospodin zapovidi;
Pod nebesim nek trun stoji,
  Nek se čovik boga boji.
U svoj jami od propasti,
  Nejma zmaja nit sablasti,
S većom silom da izlazi,
  Većma narav da pogazi,
Neg cèrv. dižuć glavu gori,
  Da nebesa njom obori:
To jest čovik kad se gane
  I pram bogu kad ustane,
Što Bog hoće da obori
  I da sebe metne gori,
Svoju volju da izpuni,
  I da božju doli struni.
Istina je, to se znade,
  Svi grišnici kad zlo rade,
I kad volju božju gaze,
  Da se onda s Bogom mraze,
I pram Bogu da rat dignu
  Slast od griha da postignu.

Al' najljući i najgori,
  Dižu s Bogom rat proždori.
Zašto zloće sve ostale,
  Pamet tako neprivale
I očiuh neizvade,
  Onim, koji o zlu rade,
Da brez svisti i očiju,
  Boj pomamni s Bogom biju,
Kao proždor brez pameti,
  I očijuh, kad naleti,
I kad bisni juriš čini,
  Prama Bogu na visini.
Turci dok svoj zakon paze,
  Da ga pijuć nepogaze,
Nisu tako siloviti,
  I u boju strahoviti,
Kao kad se ponapiju
  I kalpake ponabiju,
Da nevide iz daleka,
  Strašne smèrti što njih čeka;
Ali kada piti stanu
  Vèrtoglavi dok postanu,
Pak svak svoga konja skoči,
  I kalpakom mrači oči,
Da nit gleda niti pazi,
  Dokle na boj nenagazi:
Onda kažu bisnu silu,
  Radeć potèrt vojsku cilu.
Čini mi se da je nika,
  Tom jurišu proždor slika,
Jer žderući priko reda,
  Najpri proždor zato gleda
Brez razuma i svitlosti,
  Da se vèrti u tamnost,
Da nepozna i nevidi,
  Strašni megdan, koji slidi.
Kada bisni slipac rine,
  Na boj s kraljem od visine.
Gdi nestane, nit počine,
  Nit juriša svog prikine,
Da nevidi što uradi,
  Dok pomaman neoladi.
Turci kada na boj stignu,
  Najpri bisnu viku dignu,
Pak s desnice odmiraju,
  Bojno kopje da'stiraju,
U srid sèrca za da rana,
  Većma škodi kopjem dana,
I proždori najpri viku,
  Bisni dignu preveliku,
Kad nesvisni nemiruju,
  Da l' kad laju i kad psuju,
Pak jezična kopja dižu,
  Do nebesah da dosižu,
I bacaju štogod mogu,
  I zadadu ranu Bogu,
Proždor ločuć brez razloga
  Onda radi ranit Boga,
Kad pogani komad mesa,
  Jezik digne do nebesâ,
Boga svoga da prikori
  Što čovika njega stvori,
Da živina nepostade,
  Za da Boga nepoznáde,
Da se s dušom on nebrini,
  Da l' što hoće, da to čini,
Kori Boga s providjenjem
  Kori s ričjom, i življenjem,
Da mu dužne sriće neda
  Da l' na hator da Bog gleda,
Da nikoje čini srićne,
  A nikoje pak nesrićne,
Jedne srića sama tira
  Jednim hèrdja neda mira,
Oni bisan zapovida,
  Oni svisan kapu skida,
Oni ima priko reda,
  Onom hèrdja živit neda.
Takve i još ljuće strile
  Od pomamne ždero sile,
Baca bisan prama Bogu
  Da mu ranu zadat mogu,
Da Bog nejma kod stvorenja,
  Dužne slave i poštenja,

Bog nebeske sve visine,
I zemaljske sve širine,
Sva stvorenja razborita,
I sve druge stvari svita,
Zato stvori i pripravi
Da se diči i proslavi,
Da nek mudrost od visine
I mogućstvo božje sine,
Kod Andjelah, i kod ljudî,
Svaki razum nek se čudi,
Šta Bog misli i šta stvori,
I nepušta da se sori,
Da l' da su nam za spomenu,
Za da pamet našu krenu,
Da se gane i ustane
I promišljat nepristane,
Kako mudro i razložno
Kako kripko i uzmnožno,
U početu svih godištâ,
Stvori stvari Bog iz ništa;
Kako l' za šest već hiljadâ
Svih godinah sa svim vlada,
Da još ništa neostari,
I ništa se nepokvari.
Bog sve (rekoh) stvari svita
I stvorenja različita,
Zato stvori i pokaza
Prid pogledom svih obrazâ,
Da izvanjsku zadobavi
Slavu, da se većma slavi;
A proždori brez razloga
Žderu opet zarad toga,
Iskru svisti da utèrnu,
Pak nesvisno da nasèrnu,
Slavu božju da obore,
Što se ikad može gore.
Zove zemlja nebo viče,
I sve stvari glasno kriče
Pamet našu, da se gane
I iz tminah da se ustane,
K nebu misli da upravi
I nebeskog kralja slavi,
A sam proždor bisan laje,
Da za Boga on nehaje,
I da neda njemu slave,
Za obisne svoje glave.
Vidiš ždero kud propaneš,
Kad obisno žderat staneš.
Bog o čemu najveć radi,
Ono proždor tvoj razgradi,
Bog stvorenja sva pripravi,
Za da njega pamet slavi,
Ždero loče priko reda,
Za da Bogu slave neda,
Da l' da pamet svoju tèrne
Te vèrtoglav da nasèrne
Slavu božju da ukine,
Iz visine u nizine,
Pak pomaman o tom radi,
Da ju sgazi, i osmradi,
Da pogèrdan Bog ostane,
Od proždora tamnog strane,
I od strane svih ostalî
Koje sobom u zlo svali,
Da s njim Boga svoga zlobe,
Boga zlobe, dok porobe,
Da porobljen Bog ostane,
Od pomamnog svita strane,
Koji bisan i brez stida,
Lajuć s Boga slavu skida,
I pod noge nju ukine,
Da joj nejma dužne cine.
Nu proždore sad se gani!
Sad se gani, i ustani!
Pak pogledaj oko sebe,
Kakva zmaja činiš tebe,
Kome slike u propasti
Neimaju sve sablasti.
Ima propast svakog ruga,
Al proždoru nejma druga;
Jer nijedan zmaj pakleni,
Zla tolika neošteni,
Koliko ga sam ošteni,
Žderuć proždor nepošteni:

Nemogu bo ni hudobe,
Same sobom činit zlobe,
Koju proždor pripun smrada,
Sam se činit nepripada:
Sam nemože činit dilo
Vrag, k čemu je tribe tilo;
Dal na grihe samo leti,
Dolazeće od pameti,
A s tilesnim grisim nudi,
Ako hoće tko od ljudî,
Kojima je dano tilo,
Za tilesno činit dilo.
Ali proždor nerazbira,
Da l' u svaki smrad sam dira,
Što god pamet, ili tilo
More gore činit dilo,
Sam se proždor neoblini,
Da sam svega neučini;
Jer od svega nosi sgodu,
Da sam čini svaku škodu,
Tamnu pamet smradno tilo,
Za opako sgodu dilo.
Volju k sgodi on priklopi,
Pamet žderuć kad utopi.
Da od volje i od sgode
Sva se cèrna štenad plode,
Koga ploda dat nemore
Sve propasti cèrno more,
Sgoda svim je griha mati;
Otac volja kad se svrati,
Da zajedno poprilegu,
Plod sablasni dok izlegu,
Plod sablasni vèrste svake,
U kome je svake dlake,
Koje može naći mati,
S ćaćom kad se k njoj navrati,
A sgoda je s tim bogata,
I pripuna tja do vrata,
Kad se tilo dobro gnoji,
I obilno kad se poji;
Jer gnoj s vlagom temelj dèrži,
Da smrad rine često bèrži.

A blizu je opet ćaća,
Kad se k plodnoj majci svraća;
U nidrim bo majci stoji,
I skupa se s njome goji;
S njome hodi, i s njom leži,
I prigodu vazda preži,
Plod porodit od sablasti,
Iz suloga tamnog slasti,
Nu proždore! sad se preni!
Sad se gani i okreni!
Pak razabran dobro pazi,
Kud ti dobro sve prolazi,
Da bi drugud nek bi bilo:
Već u smradno tvoje tilo.
Sve što imaš, tamo rineš,
A što nemaš, na to zineš.
Tamo tvoje blago rinu,
Tamo dobar glas ukinu:
Slavni razlog bisno rinu,
Da propane u grizinu;
Tamo zdravje ti obori,
Da te prije smèrt umori,
Žderuć narav majku sgazi,
I s Bogom se ti omrazi,
Na nebesa bisan zinu,
Zinu lajuć na visinu,
Boga svoga da obružiš,
Slavu od njeg da razdružiš,
Da pod nogam od proždora
Slava božja biti mora;
Žderuć sablast ti postade,
Kakve propast neimade,
Nit aždaje može steći
Ti od koje nisi veći,
I biti ćeš sve najveći,
Dok nedodješ posve leći
U paklenog sèrdce mora,
Grob občeni svih proždorâ;
Al ćeš leći vèrlo skoro,
Jer neidješ tamo sporo,
Grob ti nije taj daleko,
Pamti ždéro što ti reko!

Ukor VI.

od sèrditosti.

Dok se drugi grisi kore,
Dotle razlog služit more;
Al tko kori sèrditoga,
Iduć putem od razloga,
Razlog zaman on prosipa,
I prid kèrmka biser sipa;
Jer prid onog razlog meće,
Tko se k njemu prignut neće,
Da l' na onog zubim škriplje,
Tko prid njega biser siplje.
Indi konop, i toljagu,
I širokih ledjah snagu
Valjalo bi pripraviti,
Pak sèrdana ponaviti,
Nek od vrata te do pete
Od njeg guste kèrpe lete,
Trista putah dok odjekne,
I sèrdce mu poodmekne,
Pak odgovor neka dade:
Jer od ljudih on odpade?
Zašto razlog lipi gazi?
I med zvirad jer odlazi?
Za-jer tamo biži zato,
Da na svoje reži jato?
I nastoji da naškodi
Jatu svome, gdi se rodi?
Al stan postoj moj sèrdane!
Pazi! kom ćeš davat rane?
Svom kolinu, i svom rodu
Davat rane, činit škodu,
To i zvire u planini
Vèrlo malo koje čini.
Indi kad to činit staneš,
Ni med zvirad nedopaneš,
Da l' od ljudih kad odbigneš,
Zvirad ljutu tad pristigneš,
I nerazlog činiš gori,
Neg u cèrnoj zvire gori.
Mnogo zvire na to pazi,
Da od jata neodlazi,
Ako l' jata čuvat neće,
Sebe barem neodmeće;
Da li na to dobro pazi,
Samo sebe, da nesgazi;
Al sèrditi drugo čini,
Nego zvire u planini.
Jer ne samo pram svom jatu
U pizmi je, i u ratu,
Da l' od ljudih kad odbigne.
Sam pram sebi vojsku digne.
Al da b' ova vojska bila,
Pram zloćami bisnog tila,
Pamet bi mu zafalila,
Da progoni zloće tila;
Al na drugo sèrdan zine,
Pamet svoju da ukine,
Lipi razlog da ukine,
Čim se luči od živine.
S pameti se ljudi cine
Različiti od živine;

A kad pamet tko obori,
Od živine biva gori:
Zašto čovik brez razloga,
Nejma onda već ni toga,
Da nagnutje od naravi
Njega vlada, i upravi,
Da se barem toga pazi,
U zlo svako da negazi,
Kano zvirad, i živine
Svoju narav slideć čine.
Ali nije već ni toga
Kod čovika brez razloga,
Da li razlog kad privèrne,
Na zlo svako brez njeg sèrne.
Konj, dok uzdu neprikine,
Još se lako neukine,
Zauzdan se neukine,
Nit konjika lako skine;
Ali uzdu kad pritèrgne,
Konj s konjikom vrat utèrgne.
Pamet biva uzda svima
Ljudma, neka vlada njima,
Koju sèrdan kada skine,
Vrat ulomi, i pogine.
Tko poginut ikad gore,
Od čovika takvog more,
Koga sèrčba tamo rine,
Da je gori od živine?
Znam da ima dosta ljudih
U toj stvari vèrlo ludih,
Misleć, da se tko nesmiče,
Dokle godi sobom miče,
Ali koji tako sude,
Vèrlo malo cine ljude,
Nedajuć im druge cine,
Koje nejma kod živine,
Živini je to od roda,
Da se miče, i da hoda;
Al življenje od razloga,
Neće imat samo toga,
Da se miče, da l' da znade,
Živuć činit što imade.
Indi sèrdan kad se ljuti,
I sèrčba mu pamet smuti,
Brez razuma da odstane,
Ljudski živit već pristane.
Što od smèrti biva gore,
Življenje se reć nemore:
Da tko sa psim lajat stane,
Il lav ljuti da postane,
Takvi bi se izgubio,
Već neg da bi živ nebio.
I sèrditi tako gine,
Pamet sèrčbom kad ukine.
Kada lazar tko postane,
Da nemore da se gane,
Mnogi sudi, i govori,
Od mèrtvaca da je gori,
Što nemore da ustane,
I med ljude da pristane.
Kako indi nije gori,
Od onoga, kog smèrt mori
Čovik, kad se vèrlo ljuti,
Dokle pamet sebi smuti,
Da ne samo tog dopane,
Da med ljude nepristane,
Da l' pristati (što je gore)
Ni med zvirad već nemore:
Zvirad prem da nerazume;
Ele narav slidit ume,
Koja ljude, i živinu
Uči, ludo da neginu.
Al sèrditi pram naravi
Sebe digne, i postavi,
Rádeć razum oboriti;
Pak i tilo umoriti.
U čoviku dvi su stvari,
Pak obedvi sèrčba kvari:
Jedno pamet plemenita,
Drugo blatno tilo svita,
Pamet, nek put tilu kaže,
Tilo nek se njoj podlaže,
I pokorno neka sluša
Nauk, kog mu kaže duša.

Gdi su prave zapovidi,
  I pokornost gdi njih slidi,
Tu se čovik dèrži reda,
  I na bistvo svoje gleda;
A kad s kojegodi strane,
  Pomanjkanje bivat stane,
Il kad pamet krivo kaže;
  Il se tilo nepodlaže,
Onda čovik sebe riva,
  Da nečovik iz njeg biva,
Pak kad čovik bit pristane,
  Sablast iz njeg tad postane.
Ovde sèrdan neka pazi,
  Da već bolju stranu sgazi,
Vridni razum kad ukinu,
  Koji ljudma daje cinu.
Polak indi, i još veće
  Sèrdan sebe sam razmeće,
Kad se mami od ljutine,
  Razum njemu dok pogine.
Tilo opet polu drugu,
  Oborene svisti slugu,
Brez pameti tamo rine,
  Da je gore neg živine,
Gore, više jer zla radi,
  Neg živine, i zviradi,
I na hèrgju veću pane,
  Brez razuma kad ostane,
Neg je hèrdja svih živinah,
  I zviradi iz planinah:
Što će čovik brez pameti?
  Gdi l' će za se što uzeti?
Golоća ga gora bije,
  Nego bije ljute zmije,
Kojim kad je narav kriva,
  Cèrna zemlja njih pokriva,
Za hranu mu biva teže,
  Neg psom, koji kebre preže.
A oružje golu tilu,
  Da netèrpi tudju silu,
Gdi će steći, i uzeti,
  Da se brani il osveti?

Nime stvari sobom nose,
  Ili zube s kojim kose,
Il kopita da odrinu,
  Ili nokte da razkinu,
Il s rogovim na dvi strane,
  Il se s oštrim kljunom brane,
Il su barem tvèrde kože,
  Da udarac podnit može,
Il su hitre kada biže,
  Da njih svašto nedostiže
Il zarone u dubinu,
  Il uzlete u visinu,
Il planinske u japage
  Biže, u vèrh svoje trage.
Nime stvari svekolike,
  Svake vèrste, i razlike,
Od naravi zadobiše,
  Nego ljudi mnogo više:
Zadobiše sebi hranu,
  I odiću, i obranu,
Što kad ljudma narav neda,
  Neka razum zato gleda,
Što kom manjka neka vidi,
  Da življenju svom providi.
A kad razum tko obori,
  Od živinah svih je gori,
I sto putah lakše gine
  Brez razloga, neg živine.
Indi sèrdan tu već stane,
  Brez razuma kad ostane,
Da ne samo pamet davi,
  Da l' i tilu smèrt pripravi.
Što je čovik brez pameti,
  Neg pas bisan, koji leti,
Da ujede, i razkine,
  Dok ga s noguh tkogod skine?
Mnogi čovik malosvisni,
  I od ljutog sèrca bisni,
Na boj s drugim sèrdit sèrne,
  Mèrtav na nos dok posèrne,
Mnogom sèrčba mozgom gane,
  Posve bisan da ostane,

Nit se ikad već razbira,
Da li bisan i umira;
Mnogi cèrkne od ljutine,
Na megdanu mnogi gine,
Mnogî sebi ranu zada,
Da na zemlju mèrtav pada.
Na stotine, i hiljade,
Sèrčba nagli smèrti dade.
Te more li bit za dugo
Neradeći sèrdan drugo,
Neg na vatri da izgori?
Il rat bisni dag obori?
Il pomamno da ga móre
Posèrkati strašno mòre?
Vatra, vojska, mutno móre,
To su stvari tri najgore,
Pak zla sva tri ova ima
Sèrdan, kad se ljut nadima:
Vatra biva kad se puši,
Da mu pamet dim zaduši,
Kèrv, i mozak dok uzkipi,
Dok ogluhne, i oslipi,
Da pomaman već negleda,
I dozvat se bisan neda,
Od požara da pristane,
Dokle ugljen nepostane:
To jest: sèrčbe on netèrne,
Dok nestigne sriće cèrne,
Da l' gdi sèrčbe vatra plane.
Sèrdan lugom tu postane.
Jer lagano negamiže,
Idući bliže te dobliže;
Da l' iz iskre požar bude,
Za sažeći časom ljude.
Kad se druge zloće štene,
Nenaraste odma štene,
Pas veliki da postane,
Da zadaje smèrtne rane;
Da l' lagano pogamižu,
Pak se o svom roku dižu;
A kad štenad poodjače,
Onda rade da potlače:
Holost čeka slave krila,
Bludnost čeka snage tila.
Tako jato svekoliko
Biva malo, pak veliko:
Al ognjena ova sablast,
Odma ima letit oblast,
I sva u čas kad postane,
Kao munja nagla plane,
A gdi plane tu sažeže,
Da se u lug čovik sleže.
Drugi grisi nenaude,
Prije pamet neg probude,
Da promislit ima kada,
Kamo čineć zlo propada,
Pak da biži, il se brani,
Da ju sablast ta nerani;
Ali ovi zmaj ognjeni
Nagla sèrčba, grom pakleni,
Prije pamet neprobudi,
Neg ju smuti, da poludi,
Da nemisli, i nepazi,
O čem radi, kamo l' gazi.
Najboljega nek junaka
Grom ošine iz oblaka,
Prem ako se i osvisti,
Kad se gane, i primisti,
Ele kazat nepogodi,
Što mu biše, što l' se sgodi;
Da li samo kazat znade,
Izvan sebe da ostade:
A tome se istom čudi,
Kad mu drugi kažu ljudi,
Da od plahe munje zraka,
I grom strašni iz oblaka
Hitro sleti u nizinu,
I da njega s noguh skinu.
Tako čini i grom ljuti,
Skupa udre i pomuti,
U čas koji sèrčba plane,
Mozak s mista svoga gane,
Da vèrtoglav i neznade
Sèrdan, kako lud postade.

Da grom sèrčbe barem sine
 Prije, pamet neg ukine,
Da se pamet, rekoh siti,
 Što će u čas od nje biti,
Kada sèrčba nju ukine,
 I u jamu tmine rine,
Još bi manje bilo kvara,
 Nego kada hitro vara;
Ali nejma iskre zraka,
 Kod paklenog groma mraka;
Da l' grom ovi kada plane,
 Tad najtvèrdji mrak postane,
U kom pamet već negleda.
 Da pogubit sebe neda.
S vatrom naglom sèrditoga,
 Gèrne vojska brez razloga.
Je l' pomamna takva sila
 Ikad koje vojske bila,
Silovito da uzkipi,
 Pomami se, i oslipi,
Brez dobitka, i koristi,
 Brez razloga, i brez svisti,
Red, i razlog da potare,
 Sama sebe da satare,
Da života svog necini
 Kano sèrdan sobom čini?
Saguntinci negda biše,
 Koji sebe pogubiše;
Al to nebi od obisti,
 Da l' neka se vojska svisti,
Da vojnikom ima slava
 Bit milija nego glava,
I da zarad domovine
 Vitez slavni sladko gine.
Pod grad njihov vojska pade
 Ištuć, da se grad pridade;
Al gradjani svi skočiše,
 I desnicom svidočiše,
Da dušmanin neoblada
 Nikad, za njih živih grada,
Pak od pèrsih, i od licah;
 I junačkih od desnicah
Dižu beden na bedene,
 Oko grada izvedene,
I primajuć smèrtne rane,
 Vitezovi svoj grad brane,
Dok izvanjske vojske sila
 Već bi mnoge pokosila,
I skratila gradu hranu
 Potribitu za obranu.
Kad cvit vojske veće pade,
 I kad hrane već nestade,
Onda sami žegu dvore,
 I zidove tvèrde ore,
Dok od grada nebi ništå,
 Osim hèrpe, i ognjišta.
Pak da svèrha bude bèrže,
 Svaki britki mač iztèrže,
Te dodajuć k tugi tugu
 Drug neprašća svome drugu,
Nek vitežkom na megdanu
 Svi posèrnu, i ostanu,
Voleć da svi mèrtvi leže,
 Neg dušmanin da kog veže,
Voleć imat mèrtvi slavu,
 Neg sramotno odnit glavu.
Sad mi kaži ti sèrdane!
 Je li tebe slava gane,
Da pram sebi vojsku digneš,
 Slavno ime da dostigneš?
Znam da takvoj slavi glasa,
 Ni kod bisnih nejma pasâ,
Da dobiju bisni volju,
 Za da sami sebe kolju,
Kamo li bi ljudska bila
 Proslavljena bisna sila,
Koju sèrdan digne zato,
 Da postane prije blato.
Što vitezu sèrce plane,
 Kad kraljestvo branit stane,
Da izgubit glavu voli,
 Dušmaninu dok odoli,
Neg raditi da pobigne,
 Cèrn glas sebi dok dostigne,

Sèrdce takvo glas dobiva,
  Da se od njeg slavno piva;
Al tko sèrdce zato digne,
  Da psa bisna još pristigne,
Da se svisti s tim odvèrgne,
  I vrat sebi da utèrgne,
Nek se s takvom slavom slavi
  Čovik samo vèrtoglavi,
Kom je manja svoja cina,
  Nego bisnog psa mèrcina.
Al se sèrdan za-jer boji,
  Da na vojski obastoji,
Boji da smèrt nezamèrkne,
  Sèrdit skoro da necèrkne?
Indi ište od zla gore,
  I na strašno sèrne more,
Sèrčba slična moru biva,
  Zašto u njoj sèrdan pliva.
I sèrdit se mutno vèrti,
  Dok dopane nagle smèrti.
Tko sèrdeć se pamet svèrže,
  Mlim, da k smèrti idje bèrže,
Neg brod, koga slapi biju,
  Kèrman s kèrme dok odbiju.
Pak uzmućen od talasa
  Do talasa naglo basa,
Na kamenje dok naleti,
  Da se slupa, i razleti.
Iskèrnjega svako dilo,
  Koje ljutom nije milo.
Vitar biva, koji more
  Ganut plahog sèrca móre.
Da se digne, i zapini,
  I talase da učini,
Koji gdi ga godi stignu,
  Kèrman svisti od njeg dignu,
Pak nesvisna naglo gone,
  Da se slupa, i potone,
Nit se ima gdi zapeti
  Sèrdan, kada na smèrt leti;
Zašto od njeg svak odstupa,
  Nek sam skače, dok se slupa:
Svak se pazi, i odbigne,
  Da ga smućen nedostigne,
I pomaman nerazlupa,
  Da obadva tonu skupa.
To potoplac svaki čini,
  Kad ga strašna već smèrt kini,
Da što sgrabi, kada gine,
  Sobom vuče u dubine,
Nit stvar takvu već ostavi,
  Dok se posve neudavi:
Indi takvog svak odbigne,
  Da ga smućen nedostigne,
Da zajedno s njim negine,
  Tonuć strašne u dubine.
Tako radi, i sèrditi
  Drugog sobom nagèrditi,
Kad ga sèrčba već napregne,
  Svakog radi da dosegne,
Da opsuje i zakine,
  Da obruži i ukine,
Nek i drugi od svog jada,
  U dubine s njime pada.
Indi od njeg svak odstupa,
  Da negine s njime skupa;
Da li smućen nek sam gine
  Sèrdan, tonuć u dubine.
Mislim da se sèrdan vrati
  Iz dubine kazivati,
Jer u propast od dubine
  Otište se, da pogine?
Odgovor bi njemu bio:
  Da se zato pogubio,
Jer talasi nagli biše,
  Koji njega pogubiše,
Vitrovi bo plahoviti,
  I vihori strahoviti
Naglog sèrca more ganu,
  Dok talasi skakat stanu,
Pamet najpri da ukinu,
  Pak da proždru u dubinu.
Tako (rekoh,) sèrdan kaže,
  Svoju zloću da zamaže:

Da je sèrčba nagla bila,
Kad je njega pridobila;
Jer kad drugi njeg razljute,
Sèrčbe more u njem mute,
Da se gane i uzbudi,
Dok se smuti, i poludi;
Pak nesvistan od ljutine,
Bisan sèrne dok pogine:
Svit luduje vas u zloći,
Koje tèrpit nije moći;
Za čovika sve se zapne;
Valja da se sèrce napne;
Valja sèrčba da uzkipi,
Da pomuti i zaslipi;
Da ukine i obori,
Da pogubi i umori.
Al čekaj der moj sèrdane!
Kad te tudja zloća gane;
Jer u zloću ti sam sèrneš?
Jer tihoćom nju netèrneš?
Jesi l' kada ti vidio,
Da b' tko tako poludio:
Da kad vatre imat neće,
Vatru k vatri nadomeće?
Vodu livat ili more,
To utèrnut vatru mòre:
A tko k vatri vatru gèrne.
Nju razjari; a netèrne.
Tako zloća zloće neće
Pridružena da razmeće;
Da l' kada se ujedine,
Veću hèrpu zloće čine.
Znam, da ni ti negovoriš;
I na silu nepotvoriš,
Da nesvistno tko se ljuti,
Dok mu sèrčba pamet smuti,
Bogoljubno čini dilo,
I kripostnim ljudma milo.
Kod sotone u dubini,
Sérditi se plamen cini;
A kome je mila kripost,
Kod njega je sèrčba slipost:
Tamna slipost, slipa zloća;
Noć, mrak cèrni i tamnoća.
Indi kad se ganeš zato,
Što je krivo ljudsko jato,
Zašto mišaš zloću zloćom?
Zašto mutiš mrak s tamnoćom?
Nuder kaži jer se sèrdiš?
Jer se mamiš? jer se gèrdiš?
Zašto bisniš? zašto gineš?
Zašto s mirom nepočineš?
Mislim, da znam što ćeš reći?
Al ćeš slabo s tim uteći:
Da ti zato sèrdce planja,
Svit što ti se nepoklanja;
Da l' brez straha i brez stida
Željnu slavu s tebe skida.
Tako li je? o sèrdane!
Zato li ti sèrdce plane,
Da brez slave zaostade,,
Koje tebi svit nedade?
Al nek u tom svit zabasa;
Zašto za njim ti odkasa?
Veliš da si vatren jako;
Al jer goriš naopako?
Jer nedigneš ti vrućine
Putem pravim na visine;
Te neljubiš stvoritelja
Vikovitog prijatelja?
Pak sam sebe? zatim svoga
Iskèrnjega zarad Boga?
Kad ti sèrdce neda mira;
Da l' goriti tebe tira,
Tamo sérdcem ti nikšani;
I s ovakvom vatrom plani,
Koju hoće Bog imati,
I po Bogu narav mati.
Od svitle se vatre svitli;
A ne tamne od obisti:
Gledaj kada vatra plane,
Kamo plamen dizat stane?
U visinu odma zgodi,
Nit na stranu drugud hodi,

Neg ako l' ga vitar splete,
I od svoga puta smete.
Tako plamen sèrdca tvoga,
Kako kažeš, ognjenoga,
Kada plane neka sine,
I pogodi u visine;
A ne da mrak cèrni čini,
I vèrti se u nizini;
I na zemlji basat zgodi,
Da na zemlji i naškodi.
Zla tudjega nepodnosiš?
A zlo u svom sèrdcu nosiš?
Vatru imaš, jeli, mnogu?
A studen si prama Bogu?
Pram iskèrnjem sèrčbom planeš?
A ljubeći led postaneš?
Sèrdce tvoje sèrčbom planja?
A oči ti mrak zaklanja,
Da u vičnji mrak odbasaš,
Kamo sèrdit naglo kasaš?
Od paklene vatre vele,
Koji tamo doć nežele,
Da vrućinu bisnu ima,
A mrak oči obuzima;
Iz pomamne sve vrućine,
Nikad iskra da nesine,
Da dvor gorke od pokore
Razsvitliti i čas more.
Za-jer takva o sèrdane!
U tvom sèrdcu vatra plane,
Da paklenoj slika biva,
Kada gori, a nesiva?
Kad nesiva da opaziš,
Kamo u tom mraku gaziš?
Gaziš da se zato ljutiš,
Kada poznaš i obćutiš,
Da svit tebe zaostavi,
I dosta te neproslavi,
Al mi reci moj sèrdane!
Što bi htio da svit gane,
Da ti dade željnu slavu,
I njom kruni tvoju glavu?
Ima li te slavit zato,
Što si zemlja? što si blato?
Tu uzroka nije dosti
Užeć vatru sèrditosti,
Blato slavu što ostavi
Brata blata da neslavi.
Al da b' bio ti i zlato
Slavit li se moraš zato?
Nek kriposti zlato imaš;
Tog od sebe neuzimaš;
Da l' nebeski to dar biva,
Kada kripost skim pribiva.
Indi kada vidiš koga,
Da neslavi dobrog Boga,
Koji zlato od kriposti
Nama daje po milosti,
Na onog se po razlogu
Ljuti, zašto skrivi Bogu,
Kom za dati dužnu slavu,
Svi smo dužni dati glavu:
A kad tebe tko uvridi,
Onda misli i providi:
Morebit li to nečini,
Da te zato popokini,
Što od Boga ti odbiže,
I trista se putáh diže,
Da pram Bogu činiš gore,
Neg je ovi dar pokore,
Bog, s kojim ti sèrdce tiče,
Da te budi, i doviče,
Da kad ti se težko vidi,
Što drug tebe tvoj uvridi,
Mislíš, što će bit od toga,
Kad uvridi čovik Boga?
Kad se blato s blatom maže
Zato malo tko i kaže;
Ali blato da ustane,
I da sunce blatit stane;
Narav bi se začudila,
Kad bi čudo to vidila.
Al med suncem i med blatom
Slika biva brata s bratom.

Jer stvorenje ovo dvoje
  Nejma druge slave svoje,
Da je koje od kog bolje,
  Neg dar samo božje volje.
Neka sunce svitlost kaže,
  A cèrno se blato maže.
Al razliku tu uzeti,
  Koliko je Bog prisveti
Od stvorenja svoga veći,
  Tko će izreć? il doseći?
Ni Angjeli od visine
  Znat nemogu božje cine:
Nit izkazat opet mogu
  Slabost ljudsku prama Bogu.
Nu sèrdane! sad se siti,
  Nagle sèrčbe nenositi.
Na čovika druga svoga,
  Kad ti vridjaš strašnog Boga.
Da Bog vazda strile digne,
  Svoga krivca da dostigne;
Te da b' nikom neprostio,
  Svit bi davno opustio.
Na to indi dobro pazi,
  Kad Bog krivca svog negazi.
I neuzme odma glavu,
  Kad mu neda dužnu slavu,
Pri kom vâs svit manje valja,
  Neg mrav prid sto svita kraljà,
Kako ti smiš dizat strile,
  Od sèrčbene tvoje sile,
Pram čoviku tvome drugu,
  Kog Bog ima za svog slugu?
I Bog svakog da uztegne,
  Da mu sluge nedosegne.
Na se uze on osvetu,
  Zadajuć nam viru svetu,
Da kad skrivi njegov sluga,
  I uvridi svoga druga,
Bog da će ga osvetiti,
  I krivicu namistiti.
Ovu indi sa svom misli
  Sriću svetu svak promisli,

Uvridjenom što zapade,
  Boga svoga da imade
Za poruka od osvete,
  Kom nemože tko da smete,
Mač osvete da nedigne,
  I da krivca nedostigne:
Gdi po sudu od pravice
  Sam naplati sve krivice.
Da Bog svakom oblast dade
  Osvetit se kako znade,
Tko bi pravo mirit znao,
  I krivice razaznao,
Da nit manje, niti više
  Nepokara neg grih biše?
Kako bi se tad nejači
  Osvetili, kad njih tlači
Oni, kome biti može
  Posadirat njima kože?
Al sèrditog kažu čini,
  Vire božje da necini,
Koju nama on zadade,
  Da osvetit nas imade:
I zato se on sam digne,
  Krivca svoga da dostigne,
Da učini sam osvetu,
  I naplati sèrca štetu.
Amo indi kad već zadjoh,
  I od sèrčbe uzrok nadjoh,
Da u tmini od nevire
  Sèrditi se neobzire,
Da svitlosti zraku spazi,
  Za da u mrak neodlazi,
Gdi nit svitlost kada sine,
  Nit žestoka vatra gine:
U mrak gdi se sèrčba plaća,
  I za vatru vatra vraća;
Amo kad već (rekoh) zadjoh,
  I nevirnu sèrčbu nadjo,
Neću reći da potvorim;
  Dal s istinom da govorim:
Da l' nesamo od zviradi
  Sèrdit čovik gore radi;

Da li iste od sotone,
  Radi gore da potone:
I ona bo iz svog mora;
  Virovati Bogu mora;
I sotona zloća stara
  Zna, da pravi Bog nevara.
Sèrdan indi kad potvori,
  Da Bog neda što govori,
Gori biva rad nevire,
  Neg paklene jame zvire.
Još sotona da bi mogla,
  Nebi l' sebi rad pomogla
Da ostavit kako mòre
  Vikovite jame móre?
Kad bi jednom izgazila,
  Mlim, da bi se već pazila,
Da se natrag nepovèrne,
  I u vatru neposèrne.
Al sèrdanu kad pristane
  Vatra, brez nje da ostane
Nečuva se, i nepazi,
  Da li u nju opet gazi;
I sam radi da naloži,
  Vatru sèrčbe da uzmnoži:
Sèrdan svoju holost loži;
  Nenavidnost k njoj priloži;
Pak vitrove nagle ćudi
  Digne, vatru da uzbudi,
Nek mu sèrdce naglo plane,
  Dokle vatra vas postane.
Al sèrditi, koji gori,
  Neka barem odgovori:
Što se njemu istom čini,
  Da dobiva po ljutini?
Drugi barem kad zlo tvori,
  Dobro koje on potvori,
Da po grihu zadobavi,
  Da uživa, il se slavi.
Indi i tko sèrčbu slidi,
  Valja sèrčbu da prividi:
I još prije nego plane
  Valja da ga na to gane,
Ili korist, il poštenje,
  Ili koje nasladjenje.
Koju korist sèrčba čini,
  Neg čovika što razčini,
Da nečovik iz čovika,
  Bude jošter za svog vika?
Pošten li je sèrdan zato,
  Kad nadlazi nimo jato?
Pošten! da je manje cine,
  Neg živine i mèrcine.
Slasti barem zadobiva
  Da za vrime nju uživa?
Kome vatra sladka biva
  Kada njega žeže živa,
Neka sèrčbu on miluje,
  A drugi se nek netruje.
Nikom indi uzrok nije,
  Da u sèrčbi uzavrije;
A razlogah dosta ima,
  Da se nitko nenadima.
Bistvo svoje tko razumi,
  Sam nemore da dvoumi,
Da je ovi svit pokora,
  Da se na njem tèrpit mora,
Od počela pak do kraja,
  Brez pokoja i brez raja:
Raj zemaljski izgubismo,
  Još nebeskog nedobismo;
Onog posve već nestade,
  A ovi se onom dade,
Tko težkoće i nevolje
  Vazda tèrpi drage volje:
Sad na svitu vojujemo,
  Raj nebeski da uzmemo:
Na zemlji smo mi nizoko,
  A vèrlo je raj visoko:
Kripko sèrdce imat mora
  Vitez zarad rajskog dvora.
Tko zemaljski grad uzima,
  Nek vitežko sèrdce ima.
Kakva indi kripost mora
  Bit nebeskog zarad dvora?

Ova biva pak razlika
Od vojnika do vojnika:
Grad zemaljski zadobiti,
Mora bisno sèrdce biti;
Pomamenje, i ljutina
Vitezovom onda cina;
A nebeski grad uzeti,
Vojnici se hoće sveti,
Brez pomame i brez sile,
I brez mača, i brez strile.
Dobra svita tko potlači
Beden ima on najjači,
Iza koga rajske dvore
Zadobiti najpri more.
Brime blaga tko odvèrže,
K nebu idje on najbèrže.
Tko najmanje sebe slavi
Najpri slavu zadobavi.
Tko najniže glavu nosi
Najpri krunu on odnosi.
Oružje je pak najbolje:
Siromaštvo i nevolje
Dobrovoljno podnešene,
Izić nebu na bedene.
Vojnik vèrlo malo valja
Kad vojuje za svog kralja,
Koji neće svake ruke
Zarad kralja podnit muke.
I rad kralja i rad slave
Štedi kèrvi ili glave.
Al još oni manje valja,
Tko nebeskog zarad kralja
Muke, tuge i nevolje,
Svit nemirni s kojim kolje
Drage volje podnit neće,
Da l' se ljuti i izmeće:
I slast tila većma cini,
Neg raj slavni na visini.
Neće prolit kapi znoja
Za raj slavni od pokoja;
Nit uvridit svoga mesa
Zarad kralja od nebesâ;
Da l' iz raja živinskoga,
Raja čeka nebeskoga.
Al morebit i nečeka,
Dali veli: neka! neka!
Nek raj gornji drugi cine,
Dèržat ću se ja živine,
S kojim meni dosta biva,
Tilo slasti kad uživa.
Raj za kojim tilo gine
Zadobiše i živine:
Jesti, piti i spavati,
I slast tila uživati,
Raju tome nejma cine,
Nego nime kod živine,
I kod ljudih koji žele,
Med živinu da nasele,
Kad uživat samo rade,
Nimom stadu što zapade.
O viteza za nebesa!
Raj obljubit smradnog mesa;
I nesamo obljubiti;
Dal sve za njeg izgubiti:
Nebo, koga neće, gubi,
Zemlju gubi, koju ljubi,
Nebo gubi, koga neće,
Tko se tamo silom meće?
Raj živinski opet gubi,
Jerbo ga se nenaljubi:
Jer tko na njeg većma zine,
On izprid njeg većma gine;
Većma gine, dok pogine,
I trag mu se već ukine.
Tko svitovne stvari ljubi,
Skupa dèrži i izgubi:
Jer stvar slastih ovog svita,
Dok učini koga sita,
Odma mu se na nju zgrusti,
I nastoji da ju pusti:
Sitoća bo svita stvarî
Slast utèrgne i pokvari:
A gdi dosta nedokuči,
Odma njega sèrčba muči;

I pram srići, i pram drugu
 Odma sèrdce diže tugu.
Srića njemu biva kriva,
 Da slast svita neuživa:
Iskèrnjega svog potvori,
 Da mu sriću on obori;
Te ovako od svog raja
 Nadje tugu brez svog kraja.
Mnogi ljubi stvari svita,
 Kan da od psa ište svìta,
Koji kada glodje kosti,
 Reži, da mu nije dosti;
A kad pasjeg zarad glada
 Radi, cilu da kost svlada,
Nemoreju da probavi;
 Dà l' se gladan njom zadavi;
Koju kada rigat stane,
 Sva večera s njom izpane.
Tako čovik kada zine
 Na zemaljski raj živine,
Dokle glodje; a sit nije,
 Na drugo se paski smije,
Bojeći se da večere,
 Njemu mile nepoždere;
A kad radi u naglosti
 Žderat, da mu bude dosti,
Zaduši se i udavi,
 Da što ima sve ostavi.
Mnogi, kada blago bere,
 Da se naglo njeg naždere
Po krivici blago kupi,
 I razsutak zanj kupi:
Mnogi blago kad dobavi,
 Rad njeg gine i zaglavi.
Mnogi žderuć u naglosti,
 Svom življenju neoprosti;
Il se barem gorko muči,
 Kad od sebe zdravlje luči,
Da sam sebe grize živa,
 Raj živinski kad uživa.
Sad živinskog raja slugo!
 Nepitamte ovde drugo,
Neg mi samo ova kaži
 Brez vèrtenja, i brez laži:
Kad se vazda tèrpit mora,
 I život je vas pokora;
Jer se tebi sèrdce digne?
 I iz tebe sèrčba rigne?
Kad nemore te nemore
 Nitko živit brez pokore,
Pokoru je obljubiti;
 A ne bisno pozlobiti.
Eto kada ti odbiže
 Vojsku, što se k nebu diže,
I u raju živinskome
 Slast poiska sèrdcu tvome,
Okusili drugo voće,
 Nego čemer od gorkoće,
Od kog svima zubi tèrnu,
 Koji na njeg željno sèrnu?
Nejma toga! svit nemore
 Dati slasti, brez pokore.
Indi nosi; a netuži
 Brime, što se s tobom druži.
Nu se k jatu svom okreni!
 Pak se siti, i spomeni:
Da sve ovo cilo jato
 Biše skoro samo blato;
Pak će biti i od sada
 Smradno blato od sveg stada:
I ovo je blato tila
 Duša naša zadobila,
Za tamnicu, da podnosi,
 I Za brime, da ga nosi;
U nevolji, da s njim puza,
 Po dolini groznih suzâ.
Tamnica li, ili brime
 Duša, da se muči snjime
Obiližje more dati,
 Da će čestit tko postati,
Dokle duša neizpèrti
 Svog brimena na čas smèrti,
I u dvore neodseli,
 Gdi se sveti zbor veseli?

Il' u ovom stanju duša
  Jeli bilig da okuša
Slast radostnu, i uživa,
  Dok je s blatom svojim živa?
Na megdanu od žalosti?
  I u grobu svih radostî?
Nejma toga! bit nemore
  Nitko ovde brez pokore
Odkud indi sèrdan hoće
  Raj imati sve slatkoće,
U kom čemer kad ugleda,
  Uputit se u to neda,
Da ga i on žderat mora
  Dok do grobnog dodje dvora;
Da l' dok na njeg kaplja pane,
  Odmah u njem sèrčba plane;
Nit se pravo kad već tèrne,
  Dokle u grob neposèrne.
Obećanje nam od Boga
  Nebi pèrsten, i zaloga,
Nam po svetoj dana viri,
  Da se ovde tilo žiri,
I sèrdcu se puni volja,
  U tamnici svih nevoljâ;
Da l' glad, žedju, suze, tugu,
  Bolest, progon, vojsku, kugu
Dobrovoljno da tèrpimo,
  I s tim sèrdce pokripimo;
I lićimo duše rane
  Nami od nas stoput dane;
Pak brez gèrdne svaki rane,
  Svaki skoči, i ustane,
I slast onu slatko tira,
  Za kojom nas zove vira:
Nek za sebe tira živa,
  Gdi se višnja slast uživa,
S kojom Božje lice siva,
  Koju slavni dvor uživa;
A ġdi oni nejma dila,
  Kom je nagla sèrčba mila.
Pamti! pak se s ovim svisti
  Za vrimena, brez obisti:
Jer će vrimę skoro doći,
  Kad se svistit nećeš moći.
Neće davno vrime biti,
  Kad će sèrdan zadobiti
Plaću, gdino sèrčba gori;
  A nemore da dogori:
Plaću gdi se oni vari,
  Tko za sèrčbu mnogo mari:
Plaću, gdi se svaki peče,
  Tko se sèrčbe neodreče;
Plaću, gdi se sèrdce praži.
  Koje nagla vatra draži.
Što tko ište to nalazi
  Pamti! pak se vatre pazi.

——⁓——

Ukor VII.

od linosti.

Kad razložnog pastir stada
Pozvan' biše iznenada,
Da smèrtnoga jednog roba
Poposlavi već kod groba;
Dodje pastir, pak počima,
Što od mèrtvog reći ima:
Mnogo (veli) svit živine
Ima; al ne osim cine;
Il do smèrti, il' po smèrti,
Il prid smèrti, i za smèrti
Svaka koju korist dade,
I pokaže što valjade;
Konju biva vridna cina
Dokle nije još mèrcina;
Jer koristno dosta služi,
Nekoristno dok se pruži:
Potle smèrti kèrmak cinu
Ima, kada dá slaninu;
Vó, i krava i do smèrti,
I po svojoj valja smèrti:
Vó; jer vozi živ valjade;
Krava, jerbo mliko dade;
Obodvoje pak kad gine
Neizgubi opet cine;
Jer smok daju, i obuću
Potle smèrti već u kuću.
Tako druge već živine,
Il se prije smèrti cine;
Il valjaju potle smèrti;
Il prid smèrti; i za smèrti;
Samo mèrtve te živine
Nenahodim nigdi cine;
Pred smèrti bo biše lina;
A sad što je neg mèrcina?
Sad navali na njeg kamen;
Nek nesmèrdi svitu. Amen.
Na kratko mu falu dade;
Al ni dužan neostade.
Što od onog pastir reče,
To svim lincem nouteče;
Da nit koji zašto valja
Dok se k smèrti svojoj valja;
Niti cine zadobavi,
Kad ga veće smèrt zadavi.
Što izrekoh jel pogodi?
Hodmo kud nas razlog vodi:
Pogledajmo indi line
Odma kućne starešine,
Koja cina njih zapada,
Kad tko lino kućom vlada?
Eto kuća vèrlo stara
Nepitana odgovara:
Did, il pradid što ostavi,
Lini unuk nepopravi;
Mèrcina bo ova lina,
Nepromini još ni klina;
Da l' u trulež on se vere,
Dok se na njeg gdi udere,
Krov uzčupan na sve strane
Stèrši, kan da plaši vrane,

Gdi za vrebca mista nije,
  Da u suhu gnjizdo svije:
Ni rešeto nije gore,
  Kišu odbit da nemore:
Dok se kiša malo stisne
  Za vrat lincu širom kisne;
A od većeg pak oblaka,
  Na ognjištu pliva mlaka.
Al od krova što je gòri
  Još je temelj mnogo gori;
Zašto truo posve klonu;
  I u zemlju već potonu.
Još gdi koja trune klada,
  Vuku priki lik od glada;
A gdi kamen podapira,
  Tu od svinja nejma mira;
Jer oko njeg škulja zjaje,
  I za kèrmke vrata daje;
Da kud hoće nek ulaze;
  I svog druga nek polaze.
Sva su bèrvna kućna trula;
  I mnoga se već prosula:
Da klip baci tko iz vana,
  Neodskoči od bèrvanâ,
Da unutra neuskoči;
  Za izbiti lincu oči.
Mnogo ima već vrimena,
  Da stupovi, i slimena
Ljuljaju se posve slabi,
  Kao zubi staroj babi.
Kad tko stranjski k njoj pristupi,
  Biži, na njeg da nelupi;
I časom se neuruši,
  Da ga zgnjavi, i zaduši.
Kakav kućni starešina,
  Takva kuća, i sva ina.
Sad još njega, i odoru
  Vidmo, neg je kuća goru:
Kroz kapu mu perčin gleda,
  Brez svakoga čupav reda;
Jerbo linac njeg timari,
  Kao ćurak žutov stari.

O! čestita starešine,
  Kad je slika stare psine;
Kad je pèrčin kućnog ćaće
  Kao stare psine gaće.
Obrijana je l' mu brada?
  Iest; kad ima tralje smrada.
Vrat, i čelo je l' mu čisto?
  Kad je na njem blatno tisto,
Da se rodkva sadit može,
  I narasti svèrhu kože,
Onda težko blato skida;
  I što kako pookida.
Je l' košulju često pere?
  Nikad dok se nedodere
Što ću reći od haljinâ
  Linog? što je njima cina?
Lakti, pete, i kolina
  Kažu cinu od haljinâ:
Gdi se godi što prokine,
  Kèrpati se već neskine,
Dok se posve nerazvuče,
  I kèrpe se nerazluče.
To još neću posve reći:
  Jeli linac sam smrad veći;
Il smrad ima na odori,
  Od samoga sebe gori:
Neću reći; jer se neda
  Nikom znati, tko ga gleda;
Više ima bilog jata,
  Neg u štali smradnog blata;
Na stotine, i hiljade,
  Tog obojak jedan dade;
A uzeti gornje kèrpe
  Zgèrnuo bi gada hèrpe,
Da se može svinjsko jato
  Narušiti obilato.
Hrani linče! imaš kada
  Ugojiti hèrpe gada:
Hrani jato! češi tilo!
  Jer da b' toga još nebilo,
Davno biti trulo tilo
  Nemičuć se izagnjilo.

Sad od kuće i odore
  Svak pokućstvo znati more;
Cèrnim tèrnem kuću mesti,
  Tu ni kèrpe neće smesti,
Da se zapne, i povuče;
  Il se pedalj predje suče;
Kamoli će štogod veće,
  Što u kuću boljar meće.
Tko k linčevoj dodje kući,
  I u nju se smi uvući,
Nadje dosti on u kući
  Gada, što će svu noć tući;
A drugoga nigdi ništa;
  Nego bilig od ognjišta;
A od vatre ni simena;
  A od dèrva ni imena.
Gostom milim rad postelje
  Nejma slame ni od želje;
Kamoli bi pak dušeke
  Pripravio linac meke;
Nit se brini; nit on ište
  Drugog neg smrad, i smetlište;
Ne da gosti opočinu;
  Da l' da s noktim kožu skinu;
Jer gad smradni svu noć lize,
  Vèrvi, pali, kolje, grize;
Da gost prije s noktim skine
  Kožu s ledja, neg počine.
Podnilo bi manje tilo,
  Na konaku da bi bilo,
Mravi gnjizdo gdi načine,
  Neg u kući kod linčine.
Al gdi takva pliva živa,
  Po svoj kući širom pliva,
Činimi se mama gora,
  Koja bérlog snažit mora.
Nego ćaća, kad nemari
  Za kolibu, da timari;
Jer nemore on dospiti
  Snažit bérlog, lulu piti:
Jer kad svašto radit sèrne
  Lula mu se često tèrne.

Linac lulu kad zapali,
  Pak se spusti i izvali,
Voli da ga smrad zagèrne
  Neg da mu se lula tèrne:
Zašto on smrad već obikne;
  A od lule da odnikne,
Vatre u njoj dok nestane,
  Valjalo bi da ustane;
Lulu opet da zapali,
  Da s njom gladne zube kali;
I da na njoj grije sebe
  Da mu barem nos nezebe:
Kad bo ležeć on oladi
  Na luli se zgrijat radi.
Lulu opet zato glodje;
  Da mu lakše vrime prodje:
Dan kako bi potrošio,
  Da bi lulu nepušio?
Zato opet pušit radi
  Da kolibu smradnu kadi;
Da kad jedan on smrad puši,
  Smrad ga drugi manje duši;
Da l' još veći uzrok ima
  Nepritèrgnut smradnog dima
Da kad pušit nepristane,
  Na oči mu čadja pane,
Da smrad kućni manje vidi,
  Gdi dan, i noć leži, sidi.
Eto! mama neka znade,
  Šta na ćaću posla spade:
A neradit ona ništa,
  Neg smèrditi kod ognjišta,
To bi ružna bila sprava,
  Da se s kèrmkom spregne krava,
Da u hèrpi od buništa,
  Već nerade skupa ništa;
Da l' kad kućni ćaća grune,
  Kućna mama da s njim trune
Da obedvi trule klade
  Većma skupa bérlog smrade.
Indi kad se ćaća pruži,
  Nek se mama s njim neruži:

Da l' kolibom neka vlada;
I nek čisti nju od smrada;
Neka mama kasno leže;
Pak se dugo neproteže,
Da l' nek skoči prije zore;
Da očistit bérlog more,
I nek svoje kućne stvari
Na red metne, i timari:
Nek za svašto mama znade;
I red svačem neka dade;
Jer gdi mamu linost veže,
I težki ju panj priteže,
Da se s linih noguh svèrže,
I na zemlju panj povèrže;
Zemlju njima da pokrije
I da misto sideć zgrije;
Da će prije kvočka s jaja
Ustat, nego trula maja,
Kuća s kojom vladat mora,
Od buništa biva gora.
Tko će znati red u kući,
Gdi po vas dan mama čuči:
To jest: vas dan gdi prisidi;
Da kog posla neuvridi,
I od sunca gdi zapada
Ležeć kao trula klada
Što je duga, i široka,
Trune opet do istoka,
Neka na nju istom gleda,
Kog se ona dèrži reda;
Nije tribe kad nju spazi,
Kuću gledat da odlazi.
Kada lina mama sidi,
Od toga se već nestidi:
Što su čupi nečešljani;
Što je blatna još od lani;
Što od trule kèrpe vise,
Što se vide gole sise;
I mišina sa svih stranâ,
Kud je trula poderana.
Uvaljane ima čupe,
Kao da su izpod stupe;
Trulja na njoj lani prana
Bila! bila! kao vrana:
Na njoj luga, praha, blata,
Ima barem pet lopatâ.
Al da rečem: još je bila,
Gledajući jeli cila;
Cila, da se nać nemože
Gdi tri pèrsta krije kože.
Drugom ruhu već ni glasa,
Bosa trune, i razpasa;
Brez zaprega, i haljine,
I brez svake kèrpe ine.
Kad k njoj dodje koja drúga
Nediže se tad od rúga:
Ako li se pouzdigne;
Pram drugom se gola prigne;
I prem da je klada lina,
Sažme ruke, i kolina,
I mišinu dlanim kèrpa
Tamno rugo da potèrpa;
Da svog ruga vidit neda,
Drúga u nju kad pogleda.
Al već koja tako hoda
Nek ju nosi ladna voda;
Nek ju nosi; al brez broda,
Dok ju strašnom moru doda,
Da se zemlja nezastidi,
Kad strašilo takvo vidi,
Od naroda da izlazi;
Narod zemlji da omrazi.
Linog ćaću kad vidismo,
I kod mame trule bismo,
Nije tribe da se gleda,
Kakva su jim mlada čeda:
Kèrmak s kravom što porodi,
Još su gori to izrodi,
Roditelji nego biše,
Od kojih se porodiše.
Što i dobri otci rode,
Dica malo kad pogode,
Roditelje da dostignu;
A kamo li da pristignu:

Nemogu bo trule klade,
Da izlegu gljive mlade,
U kojim bi kripost bila,
Koje nejma klada gnjila.
Lako skrati tko što ima;
Nitko neda šta neima:
Što će otac, što li mati
Trule klade dici dati,
Nego da su manje cine,
Nego otci klade line?
Vazda iver što odpada,
Manje valja, nego klada.
Kad su indi gora dica,
Nego ćako, i mamica,
Volim oči zakloniti:
Il se od njih ukloniti,
Neg gledati mlado jato,
Kèrpe, uši, smrad, i blato;
Kèrpe vise; uši lizu;
Kèrpe smèrde; uši grizu:
Smrad nemili ružno smèrdi;
Smradno blato tilo gèrdi.
Da u kotac tko zaviri,
Gdi sto svinjah obnoć žmiri,
Našao bi manje gada;
Podnio bi manje smrada.
Neg med jato da dopane,
Od linčinah što odpane.
Da l' i dalje da se pružim,
Ne linčine da obružim;
Da l' da dužnost moju činim,
Kad istinu kažem linim:
Lakša biva svinjska skika,
Neg linoga jata vika:
Ono viče: daj mi kruha!
Ono viče: nejmam ruha!
Ono viče: kèrpaj kuću!
Ono viče: daj obuću!
Ono viče: vatre nije!
Ono viče: zima bije!
Ono viče: smrad me kolje;
A svi skupa od nevolje
Plaču, koja već dosadi
Jatu, nitko gdi neradi.
Lini otci dicu tiše,
Dajuć riči, ništa više:
Dica gola ruha traže;
Otci vele: lezi vraže!
Mlado jato kruha prosi;
Stari vele: vrag vas nosi!
Na ognjištu dica dèrhću,
I već studen lug razgèrću;
Al na iskru nepogode,
Kamol' više da nahode
Vatre, da se ponapare,
Dok u nosu ima pare.
Dici zubah stoji zveka;
Oci vele: neka! neka!
Zašto vatre neložite?
Pak se kod nje nepružite?
Dica vele: nije dèrva,
Da bi samo mala mèrva:
Što bi indi mi ložili?
Od smèrti se vi pružili!
Dica ištu štošta drugo;
Oci vele: gdi si kugo!
Te sotone te nedaviš,
Da nas pakla već izbaviš?
Tako oci kada trunu,
Dicu vragom, kugom kunu:
Tako dica nevaljana,
Ocem žele smèrt za rana:
Tako trulo jato čini
U nevolji, kad se kini:
Kada voli lino leći,
Neg potrebna, radeć steći.
A kad tèrpit već nemože
Prazan tèrbuh, gole kože,
Idje gladno, idje golo,
Tamo amo na okolo,
Pak razgleda na sve strane,
Da što tudje gdi popane;
Hoda ne da s trudom steče,
Da l' da zgrabi; pak uteče.

Lupežah je na hiljade,
  Koji kradu, jer nerade:
Malo kad se radin digne,
  Da dobitak kraduć stigne;
Malo kad se linac digne,
  Neg da kraduć što dostigne.
Svi lupeži zato znadu,
  Kada tudje štogod kradu,
Da se kradja stignut može;
  Indi daje pazit kože,
Ili barem svoje kese,
  Da se kraduć neiztrese.
Zato kom je koža draga;
  I tko ima svoga blaga,
Krasti lako neodlazi;
  Zašto kože s kesom pazi.
Ali lincu kad neradi,
  Slipa hèrdja već dosadi,
Da nit kože, niti kese
  Čuva, da kvar neodnese.
Koga težka hèrdja mori,
  Od onog je mnogo gori,
Koji za čas što podnese,
  Pak ili ga smèrt odnese;
Il se opet oslobodi,
  Da slobodno doma hodi.
Voli indi kožu dati,
  Neg se kradjam nevladati.
Nit se boji zarad kese
  Da ju sudac neiztrese:
Zašto tko lin radit neće,
  Vitar njemu kesom kreće.
Indi radi da što digne,
  Il se stigne, il nestigne.
Malo kad se pazar skupi,
  Gdi se linac nepostupi
Pružit nokte k čemu muče,
  Da se zapnu, i dokuče,
Što nahodi da bi bilo:
  Navèrć tèrbuh, pokrit tilo:
Pak akoli što podmuče,
  Istom kada poizvuče,
Prem gospodar da ugleda,
  On dobitka natrag neda;
Da li pete on ponudi,
  Da ga nose izmed ljudî,
Tamo gdi je pèrva gušta,
  Da dobitka neupušta.
Ako li je linac koji,
  Da se kraduć koži boji;
Onda idje te kućište
  Sebi gladan novo ìšte.
Tko se ono štokud skita?
  I za puste zemlje pita?
Oni linost kog nagèrdi,
  Da mu doma radit smèrdi;
Da li ište pustog blaga
  Od nemila do nedraga;
Da dan za dan privèrlazi,
  Istom vrime nek prolazi:
Sad se skita, i dangubi,
  Sad počiva, a sad trubi:
Mnogo misto on polazi,
  Pouzuri; pak odlazi,
Nit tko žali kad odseli;
  Nit se došli tko veseli:
Svak drugamo njega šalje,
  Svak mu veli: skitnjo dalje!
Da se hoće radit tebi,
  Skitao se štokud nebi.
Tko iz svoje domovine
  Izmed braće, i rodbine
Biži; pak se štokud skita,
  Gó, i gladan priko svita,
Težko smirom gdi ostane,
  Teže čestit kad postane:
On se skitat nepristane,
  Gdi omèrkne neosvane;
Pak i tudje stvari mnoge,
  Zadobave s njime noge,
Novosela da odprate;
  Pak se nikad već nevrate.
Eto vridnost! eto cina!
  Trulih tamnih svih linčinâ.

O! kvar svita po kom hode;
  O! kvar, koju piju, vode,
Za se ništa jer nemare,
  Jer svit svojom zloćom kvare.
Tko bi indi prigorio,
  Da bi lince nekorio,
Rad linosti tamne mane,
  Mnogom zloćom otrovane?
Svit cigane vèrlo kori
  Od svih ljudih da su gori:
Jer su lini od kolina:
  I lupeži od starinâ;
Da se sami zabacuju;
  I svit sobom vèrlo truju.
Neznam kog je linac roda,
  Kud li njemu mama hoda:
Ele da tko motri dila,
  Trulom lincu vèrlo mila.
Mogao bi skoro reći,
  Da bi mami milo leći
Pod šatorom, gdi se kuje,
  Da se s cèrnim jatom truje:
Te umetka dobi sina,
  Ka i cèrno jato lina.
Al da linac nezažali,
  Misleć da se snjim našali
Sad ću njega uzdignuti
  Gdi će slavu dostignuti,
Svoje pleme kada vidi;
  Da se barem s tim nestidi.
Maši ću se po visoko,
  Da nek lincu zvèrkne oko,
I bèrk mu se ponadigne,
  Kad plemena slavu stigne:
Poče ti ću iz daleka,
  Radostnije da dočeka,
Takvu slavnu didovinu,
  I kolina svoga cinu.
Pamti linče sad na riči;
  Pak se s rodom slavnim diči!
Virgilio mudropisni
  Videć, da se vrime stisni,
Da pomoći iskat mora,
  Od cesarskog jasnog dvora,
Zarad knjigah, koje složi,
  I nauka, kog uzmnoži;
Da nebude njem zaludu,
  Što potroši vik u trudu:
Virgilio plaću gleda!
  Al mu August drugo neda,
Neg mu suha kruha dade;
  Pak nek žive kako znade:
Virgilio opet ište;
  Opet cesar kruh podtište.
Virgilio kad već vidi,
  Kruh za kruhom da sam slidi,
On sam idje do cesara;
  Te ga kori rad tog dara,
Reče: jasni gospodine!
  Slabe plaće! male cine!
Tko te nebi pravo znao,
  Te bi plaću pogledao,
Mislio bi da pogodi
  Rekuć: da te pekar rodi,
Koji skupo kruh prodaje;
  A drugoga već nedaje,
Skupo mene nauk stoji,
  Za kog samo kruh posvoji.
Što mu potle cesar dade,
  Nije tribe da svak znade:
Da l' sad sliku priuzimam,
  Koju lincu reći imam:
Da b' tko bio tko neznade,
  Od kog roda linac pade,
Neg iz dila da procini
  Koja lini čovik čini,
Mislio bi da pogodî:
  Da magare njega rodi;
Na ljude se neumeće,
  Tko raditi s ljudma neće;
Da l' magarca, kog lin slidi
  Umetak se pravi vidi:
Neće radit magarčina;
  Neće radit ni linčina,

Oni vèrlo malo teži,
  Ovi k tome mnogo leži:
O magarca štap satari,
  To magarac malo mari:
Šibaj, mlati, tuci, bodi,
  On lagano opet hodi.
I s linčinom biva tako;
  On će lako te polako:
Šibaj, mlati, udri, tuci,
  Dosadi se prije ruci,
Neg umetak ćakin lini
  Mèrtvi korak svoj promini:
Ili istom da poteče,
  Da se ćaće svog odreče:
Zaludu ga tko svituje,
  Uči, kara, goni, psuje;
To mu sèrdca sve netiče,
  Niti zato on primiče,
Niti kasom vèrvit stane,
  I s petami hitro gane.
Malo mari što ogoli,
  Glad, i žedju podnit voli,
I na svaku tèrpit ruku,
  Neg poslujuć poznat muku.
O! šta hèrdje, i nevolje
  Mnoge lince tare, kolje:
Zašto tare? zašto kolje?
  Jer raditi neće bolje.
Svaka hèrdja, i potriba,
  Koja mnoge tare, šiba,
Težko drugo ima vrilo,
  Neg što radit bi nemilo:
Široka je zemlja naša,
  Tko se često posla maša,
Koji gore, koji bolje,
  Ele udje od nevolje,
Koja lino jato gazi
  Od poslovah kad se pazi.
Zemlje ima dosta puste,
  I šikare dosta guste;
Jer se indi lin nesgèrči?
  Te nekopa, i nekèrči?
Zašto gladan linac trune?
  Jer u dlane nezapljune?
Zemlje samo ima stopa,
  Blago iz nje dok izkopa.
Jer zdrav linac kruha prosi?
  Jer smetlišta neiznosi?
Il' što drugo neposluži,
  Sebi hranu dok zasluži?
Zašto mnogi plug odbigne;
  Za da perom kruh dostigne?
A kad tamo, ali tuka,
  I brez pluga, i nauka,
I magarac brez samara;
  Da svit istom ludi vara,
Kažuć mudrost da pozoba;
  A kad al on svita globa,
Tražeć s vrićom svog tèrbuha
  Svèrhu zemlje pustog kruha;
Da brez znoja, i brez truda
  Kan' da za vas svit se uda
Kruh uživa; a neteži;
  Što na zemlji istom leži.
Do sad kori lince proste;
  A sad veći nek mi proste,
Ako li se k njima ganem,
  I za hèrdju pitat stanem.
Nerad zato pitam veće;
  Ali sami tajit neće,
Kad se tuže, i govore:
  Da se živit težko more;
Da jim manjka prava srića.
  Manjka hrana, i odića,
Da njih svaka hèrdja tira,
  I potriba neda mira.
Na stotine, i hiljade
  Težkog duga već imade;
A udicu da po kući
  Tko njihovoj stane vući,
U kući se nebi smela;
  Nit' za kèrpu gdi zapela.
Al stan postoj jasno jato!
  Pitajmo se malo zato:

Te niste li vì gospoda?
  I tokor se srićnog roda?
Kamo blago, i odića?
  Kamo vama vaša srića?
Te niste li vi od roda,
  Koji sriću za nos voda?
Što no tanku svilu nosi;
  A nit' zebe, nit se rosi
Kojim kike, i perčine
  Sluge kunu, dok načine
I oko vas stoput gaze,
  Dok vam glavu priobraze?
Vi niste li kuće one,
  Gdino novci često zvone?
Gdi no igra jedne noći,
  Na hiljadu more doći?
Pravo (vele) mi smo oni;
  Al nas hèrdja sad progoni:
Sve otidje, i propade
  Nit se zašto veće znade:
Nesta blaga, i odiće;
  Nejma traga već od sriće;
Već se svila sva razpade;
  Blago širom sve propade:
Još je pèrčin brašnom bio,
  Al je tèrbuh glad ubio:
Šaku brašna glava nosi
  Tèrbuh gladan kruha prosi;
Na glavu se brašno meće;
  A u hambar ni miš neće.
Al uboge, i gizdave
  Vi bogate brašnom glave:
Kažite mi vi poveći;
  Je l' moguće onom steći,
Koji samo o tom radì:
  Tilo svoje da nasladi?
Slatko jesti, jako piti;
  I veselo dugo biti:
Pak još k tome na dušeku
  Do po dana trunut meku:
Tako živit što će reći;
  Nego prosut, i razteći?
Što bijaše prosipatì;
  A neradit prisipati;
To je lino ludovati;
  I u kuću hèrdju zvati.
Što na brašno vi trošite
  S kojim pèrčin potrusite:
Sluge zato što dèržite;
  I što na njih potrošite,
Da kupite zato žita;
  Te bi bila kuća sita:
Što na igri izgubite,
  Da odiću s tim kupite;
Te bi kuća: te bi tilo
  Odiveno dosta bilo.
Kad vam sluge perčin glade,
  Da što drugo onda rade;
Tebi i vas što pomogli;
  I sebe bi hranit mogli:
Gospodski li biva sluga,
  Zatvorena svinja druga,
Koja da se tovi gleda;
  A slanine nikad neda?
Kadno dušek vam omili,
  Da idjete iz njeg k zdili,
Da bi onda vi skočili;
  I tako ste dosta čili;
Te gledate štogod kući
  Uraditi, i dovući;
Te vas nebi hèrdja bila;
  Nit bi bila prazna zdila;
Zato l' što ste vi gospoda
  Adamova niste roda;
Da u trudu, i u znoju
  Neištete hranu svoju?
Kan' da b' zato i neznali,
  Od koga smo svi postali;
I što s otcem zaslužismo
  Kad s njim krivci truda bismo.
Neznadeli sve kolino
  Adamovo; prem da lino,
Da Bog sudi pravdu ovu
  Svem odvitku Adamovu:

Da pokoja već nestade?
  I da znojni kruh nastade?
Ali malo mari zato
  Adamova boka jato;
Da li pustog kruha pipa,
  Kao zèrno kokoš slipa;
Ište hrane, i odiće,
  I nikakve puste sriće,
Koje ovi svit nedaje,
  Gdi se za trud sve prodaje:
Za trud, koga svit dostiže,
  Kad od mira sam odbiže.
Ali tko se na to meće,
  Da Adamov sin bit neće,
Da u trudu kruh nesluži;
  Jer se onda k njemu druži,
Kad s Adamom otcem skupa
  Od svog Boga on odstupa?
Jer se onda neodmeće,
  Da Adamov sin bit neće?
Kad je trudit Adam tamo;
  Kad je grišit Adam amo.
O vèrtenje brez razloga!
  Kad tko hoće vridjat Boga,
Adamov se tad sin meće;
  A trudeći sin bit neće.
Mnogi kad se grisi kore
  Braneći se odgovore:
Kolina smo Adamova,
  Grišit nije već stvar nova;
Jer od pèrvog otca mana
  Sinovom je ta svim dana:
Da posèrću, i padaju:
  I od Boga odpadaju.
Tako mnogi grihe brane;
  A kada se radit stane,
Tad bi htili bit plemena,
  Od pokoja izvedena;
Mir za otca imat hoće;
  A za majku slast lakoće;
A razkoše domovinu;
  Slatko u njoj da počinu,

Dok spočinkom svoju cinu
  Posve strune, i ukinu;
I brez cine dok zasmèrde,
  Bistvo svoje da nagèrde.
Al da linost većih ljudî
  Ništa drugo nenaudi,
Neg što b' oni tako čili,
  Hèrdju sobom ortačili,
Nek bi onda ljudi veći,
  Išli kad jim drago leći;
Neka hèrdja njih zakopa
  Svega vika do pokopa:
Ali linost poglavara,
  Vas podložni puk obara,
Zao izgled kada dade,
  Nek i oni š njim nerade;
I kad manjka da upravu
  Podložnikom neda pravu:
I kadano lino leže
  Da puk od zla neuzteže;
I kad dužni nauk muči;
  Podložnike da neuči,
I kad pravde on nečini.
  Potribite u obćini.
Starešina kada leži,
  Mladji na to dobro preži;
Misleć: kad vô stari leži
  Tko će, da mu junac teži?
Od starog se mora vola
  Junac učit vući kola:
Kad vô stari jaram smeće,
  Ni junac ga nosit neće.
Prem da veći r[illegible]ći:
  I poslov[illegible]
Težh[illegible]
  [illegible]
I [illegible]

Nek što njega radit vide,
Za njim idjuć njega slide.
Starešina kada leže,
Mladje kano sam priteže,
Da i oni kada vide
U linosti njega slide.
A poglavar kada trudi,
Na poslove mladje budi,
Da netrunu kano klade;
Da l' napored nek šnjim rade;
Da kad kano živit niknu,
Žitka način šnjim obiknu,
Vèrtit pamet, dignut ruku:
To jest: s brigom sdružit muku.
To je naćin za čovika
Živit svega svoga vika:
A tko toga činit neće,
Svog se jata on odmeće;
Pak on slidi svinje line
Brez koristi od slanine:
I izgledom svojim vuče,
Nek se drugi ležat uče;
Da se lino jato množi;
I ugadja truloj koži:
Od kog hoža, i slanina
Valja, kolik cèrkla psina.
Al da lini starešine
Samo zao izgled čine,
Kad niti se radit krenu,
Niti mladje opomenu,
Kvar bi jošt[illegible] od linosti
Bio, ka[illegible] priprosti,
Koji [illegible]

Kad poglavar tko postane,
Bog mu onda oblast daje,
Da njegovom kano rukom
On njegovim vlada pukom;
I nek radi, da puk vodi,
Najpri Bogu da ugodi.
Zatim neka na puk pazi,
Da sam sebe nepogazi;
Da na duši, il na tilu
Nit krivicu, niti silu
Nitko nikom u obćini
Priko reda neučini:
Da starijeg i mladjega:
Da većega i manjega
Red negubi svoje cine;
Da obćina nepogine.
Tko će indi puk vladati,
Najpri mora obladati:
Opačinu svoje ćudi,
Poglavaru koja udi,
Kad nevlada, i nesudi,
Po razlogu pravom ljudi.
A kad zloćam vrat ulomi;
I sam sebe pripitomi;
Da diviu ćud nenosi;
Puk nemilo da nekosi,
Metnut ima tad prid oči
Najpri što mu Bog svidoči;
I kud razlog od naravi
Njega vodi, i upravi;
I što ištu tad od njega
Uredjenja starijega:
Pak trostrukim neka hodi
Putem ovim, kud ga vodi.
A kad pamet već uputi;
Da se neuk nepomuti;
Te kad drugeg vladat stane,
Nek mu uvik na um pane:
Da on misto Boga sidi,
Koji njega bistro vidi;
I na njega dobro pazi,
Je l' na strann kud odlazi;

Je l' krivicu u čem slidi;
  Je l' pravicu gdi uvridi.
Na svitu su starešine,
  Misto Boga od visine.
Koji njima oblast dade,
  Kad jim vladat puk zapade
Ne da njegov puk progone;
  Da l' da na put njeg izgone:
Neka onim putem hodi,
  Koji k Bogu svome vodi.
Starešina oblast dobi;
  Ne da širom puk porobi.
I pravedne da podavi;
  Da l' da Boga svoga slavi,
Kada virno stadu služi,
  Da ga srićno s Bogom združi:
Kad poglavar puk dobavi
  Da ga vlada, i upravi
Zamašito vèrlo brime
  Prima da se muči šnjime,
Koje vèrlo pazit mora
  Noseći ga priko móra;
Priko móra ovog svita,
  Gdi talase himba hita,
Da ga sruše, i potope,
  I s brimenom njeg poklope.
Pak je naći poglavare,
  Koji zato malo mare?
To jest: da se s pukom paze,
  Da u propast nenagaze;
Gdi kad sebe s pukom rinu
  Zauvike skupa ginu?
Pak je naći poglavare,
  Koje briga malo tare
Dužnost svoju da izpune,
  Rad dobitka vičnje krune?
Da li na to većma paze,
  Kesu blaga da nagaze;
Pak oko nje ruke stisnu,
  I k sèrdcu ju svom pritisnu?
Da nedriše nikad kese,
  Dok što srića nenanese,

Da pripune punu kesu,
  I na blago blago tresu?
Pak je naći poglavare,
  Koji manje za puk mare,
Kojino je Božje zlato,
  Neg za ovog svita blato,
Koje jedni trudno peku;
  A trudnije drugi teku?
Težko bo se zlato peče:
  A još mnogo teže teče
Pak nemari tko ga teče,
  Da mu drugo sve uteče;
Samo nek je trudnog blata
  Njemu kesa obilata.
Da, tko nezna, zato pita:
  Što je vèrstno zlato svita,
Valjalo bi njeg poslati,
  Neka ide pogledati
Gnjizdo, koje zlato leže,
  I aždaje, kojeg preže:
Majka mu je pèrva bila:
  Cèrna zemlja; žuta gnjila,
A vatra mu lice dade,
  Blato zlatom da postade.
Teško niče iz tamnice,
  I zadobi zlata lice;
Pak aždaje sa sve strane
  Zinu, da se njim nahrane;
Sve aždaje lakomosti,
  Kojim nikad nije dosti
Na pečeno blato zinu,
  U tamnicu da ga rinu;
U tamnicu svoje kese,
  Već odkud se neiztrese;
Nit se sužanj kad izmakne,
  Dok aždaje smert nesmakne.
Dvostrukoga ovog roba,
  Kom od groba te do gro
Povedenu vatra dade,
  Zlata lice da imade,
Neki šuplji starešine
  Većma ljube, i procine,

Nek puk, koji više valja
  Prid očima vičnjeg kralja
Nego zemlje, i gradovi;
  I široki vas svit ovi;
Da l' čovika jednog cine
  Nit širine, nit visine
Sva nebesa što zasižu
  Još ni blizu nedosižu;
Kamo li bi više bila,
  Pripečenja vridna gnjila?
Tko čoviku nezna cine
  Nek pogleda na visine;
I četiri svita strane,
  Nek miriti okom stane:
Pak što okom, što s pameti,
  Kad po svitu već proleti,
Nek čovika onda cini,
  Za kog vas svit Bog učini
Al kod linog lakomčine;
  I tokoršnjeg starešine,
Sva obćina manje valja,
  Nego što se on izvalja,
I počine osim reda,
  Kad na mladje on negleda.
Kad njeg kesa zamašita,
  Već nasuta; pak zašita
Trista puta više valja,
  Neg sve blago vičnjeg kralja,
Da l' kod linog starešine,
  Ne samo se manje cine
Mladji, nego pokoj tila;
  I neg kesa zlatomila;
Da l' ni riči puste cine,
  Neće dati rad obćine.
Što od riči manje stoji;
  Pak se ni tog nedostoji
Starešina nevaljani,
  [illegible] ričma da nahrani:
[illegible] lipo da nauči,
  [illegible]riposti priporuči.
[illegible]obćina koja ima
  [illegible]oglavara svoga nima,
Da za zloće nepokara.
  Nit na kripost nagovara
Njoj poglavar takvi valja,
  Kolik kladu da dovalja;
Pak uz goru da nastavi,
  Nju obćina neka slavi;
I podpiruć nek se mori,
  Da se klada neobori.
Svakome se starešini
  Kakva takva služba čini;
Služba mu se činit mora,
  Il oko njeg il kod dvora
Il obćina mora dati
  Plaću, čim ga trudno plati.
Kad poglavar indi lini,
  Čim gorkoću nezačini
Koju ima trud, i muka
  Podložnoga njemu puka;
Nit tegobe nadomisti,
  Po uzdarju od koristi,
Još koristi manje čini,
  Neg ni klada u obćini:
Jer se barem klada loži
  Vatru goreć da uzmnoži.
Al je linac u tom gori;
  Jer on neće ni da gori:
Nit od takve line klade
  Cèrni ugljen već valjade,
Koja samo trula leži,
  I dobitka trunuć preži,
Da se prid nju vuće hèrpa,
  Duplje svoje da natèrpa:
To jest: ljudi da nanesu
  Punu kuću, punu kesu;
Da kad med puk lino grune,
  Ima o čem da iztrune.
Što se indi vama čini
  Starešine od tog lini
[illegible]nd vladate misto Boga
  [illegible]S pukom Božjim, brez razloga?
Brez mudrosti potribite;
  I brez pomnje osobite,

U linosti zakopani,
S kvarom što vas zemlja hrani;
I što takvo dèrži brime,
Kad koristi nije snjime?
Gdi je vami lipa slava,
Da ste mnogom puku glava?
Gdi je vami jasna dika,
Da ste u tom Božja slika?
Da vladate, i sudite,
I na kripost puk budite?
Pak kad glava postadoste,
Tad pod noge dopadoste.
Poglavarstvo zadobiti;
A linosti sužanj biti,
To je mnogo manja slava,
Neg pod nogam da je glava;
I neg blatom, koje smèrdi
Lice svoje da se gèrdi
Zašto blato doć nemože,
Nego samo svèrhu kože;
Ali blato od linosti,
Istom sèrdcu neoprosti:
U linost bo kad tko grune
Najvećma mu sèrdce trune;
I na ovoj strani tila,
Najdeblja je lina gnjila.
Vi ste svita póglavari,
Vićnjeg Boga poklisari,
Lipom dikom proslavljeni,
Kad ste nad puk postavljeni,
Stado Božje da gledate,
I kripostno njim vladate:
A vi linost obljubite,
Dok se s pukom izgubite.
Da tko uzme brime nase,
Te da tudje svinje pase;
Pak da pastir trulo leže,
Masan ručak da izleže,
Nenoseći brige na to:
Kud će dospit pusto jato,
Hoće l' koje kud propasti;
Il u štetu gdi upasti:
Bi l' on ručak zaslužio,
Kada bi se lin pružio?
Bi l' mu pravo platit bilo;
Što je njemu ležat milo?
Baš ni linci po razlogu
Nadati se tom nemogu:
Jer to znadu kada legu,
Da tojage sebi legu,
To ležeći lin zasluži:
Pod tojagam da se pruži.
Kakav indi ručak služe
Starešine, kad se pruže,
Da najmanje s tim se brine,
Puk podložni kada gine?
Kakvu plaću misle vući;
Il pedepsi barem ući,
Kad uztezat puk nerade
Da nevara, i nekrade?
I svakojak kvar nečini,
Jedan drugom u obćini?
Baš ni gladna (mislim) kučka
Nije željna takvog ručka,
Kog ležorad s tim zasluži,
Na svu kožu kad se pruži;
I za kog se priporuči,
Kad se sideć pritrostruči;
Da nit rukom nit pameti,
Radi posla kog načeti.
Ako svinjar zlo nagazi,
Blatnog jata kad nepazi,
Kud će dospit starešine,
Božjeg jata kad necine?
Što su ljudi veće cine,
Blatne one neg živine,
To će goru starešine
Zaslužiti plaću line,
Neg zasluži svinjar lini,
Svoju dužnost kad nečini:
Sebi jato kad pridano,
Puste oni razuzdano,
Da se gubi, i kvar čini,
Na nizini, i visini:

Puk se gubi na nizini,
Kad poglavar neće lini,
Da zaklanja svoga puka,
Od paklenog rane vuka;
Za da puku nećuvanu
Nezadade gèrdnu ranu,
Koje kada tko dopane,
On od one gine rane,
I na licu, i na duši,
Da ga dvoja smèrt zaduši:
Smèrt poštenja na nizini;
Smèrt spasenja na visini.
Kad živine tko nepazi,
S gospodarom on se mrazi,
Koga stądo prima na se,
Da ga čuva i da pase;
I od svega pastir kvara
Valja, da sam odgovara.
I poglavar kad nepazi
Puka, on se s Bogom mrazi;
I kvar, koga puk učini,
Starešina plaća lini;
Kvar zemaljski plaća kesom;
A nikoji svojim mesom.
Al puk kada pust učini,
Kvar veliki na visini,
Čim poglavar platit mora
Nebeskoga štetu dvora?
Pravdu božju nek on pita:
Jeli slična pravdi svita?
Pravda svita imat hoće,
Za uzbiti svita zloće:
Kesom platit tko nemože,
Pravda mu se maša kože.
U tom nije različita,
Pravda božja, s pravdom svita,
Jer tko neda plaće druge;
Za izplatit Bogu duge;
Tad nebeska pravda hoće,
Da on s dušom plaća zloće.
Nu motrite starešine!
Strahovite ove cine.

Te tako l' vas linost vara,
Do vičnjega vašeg kvara;
Da se duša zapazari,
Posve vike nek se vari?
Nek se vari, nek se praži,
Što nad stadom tko nestraži.
Poglavare Bog postavi.
Da se sveta pravda slavi;
Da nek paze poglavari,
Da tko pravde nepokvari.
Kada indi starešine
Svoju dužnost neučinc
Pazeć pravdu kćer visine,
Da na zemlji nepogine;
I kad lini malo mare,
Što svit božju pravdu tare,
Tad Bog čini od visine,
Nek u njima pravda sine;
I u njima neka sjaje,
Dok paklena jama zjaje
Pravda, koju potèrnuše,
Kadno lino posèrnuše.
Krivci kad već svit ostave,
Onda pravdu božju slave,
U propasti kadno gore,
Zato, pravdu što obore;
Tad u njima pravda sine,
Kad u propast njih ukine.
Sve je Bogu jedna dika;
I biti će priko vika,
Il tko gori u dubini:
Il kraljuje na visini.
Svi dvorani vičnje sriće,
Čestitog su raja sviće,
Koji jasna kaže svitlost,
Kolika je božja milost,
Kad negdanje sužnje čini
Kraljevati na visini,
Koje propast pak poloče,
Pravdu božju posvidoče,
Da sinove negda mile
Čini neka gorko cvile;

I nek čemer vičnji žderu;
  Čemer griha što oberu.
Istina je da Bog želi,
  Da vas narod raj naseli:
Ali opet više pazi,
  Da naredba tko negazi,
Bog čoviku koje daje,
  Neg, da krivac snjima sjaje,
Zapovidi pazit valja,
  I zemaljskog svoga kralja
Tko kriv neće da postane;
  I nesrićan da ostane.
Pisaoci od starinâ
  Zeleuka, i s njim sina,
Spominjaju često dosta,
  Kako izgled pravde posta:
On zapovid oštru dade,
  Koju slidit svak imade:
Priljubodno tko prapane,
  Brez očijuh da ostane.
Stvar se vèrlo ružna zgodi,
  Da mu najpri sin pogodi
Oči za grih izgubiti,
  I pravici izgled biti:
Podložni se puk uteče,
  I prid kralja moleć kleče,
Da krivicu sinu prosti,
  Učinjenu u ludosti:
Otac drugo čut nedade,
  Nego da se oči vade,
Voleć da mu sin nevidi,
  Neg sakatit zapovidi:
Puk moleći neda mira;
  Kralju vadit oči tira:
Puk prid kraljem moleć cvili:
  Prosti sinu otče mili!
Prosti otče od milosti!
  Prosti milom sinu! prosti!
Kralju protivnu videć muku;
  Jer ugodit radi puku;
I zapovid da je cila,
  Da zaludu nebi bila:
Puk najpotle on posluša;
  Ali kako nek svak sluša:
Vadi sebi kralju prid pukom
  Oko jedno, svojom rukom;
Drugo svome krivcu sinu
  Oko vadi, i izkinu;
Da i puku što dopusti;
  I pravice neupusti;
Da nek i puk milost vidi,
  I zapovid nek se slidi,
I uzdèrži svoju cinu,
  Kad dva oka za grih ginu.
Al kad čovik tako gleda,
  Da naredbe tèrti neda,
Koju čovik slidit neće,
  Kad ju čovik na njeg meće.
More biti po pravici;
  Il da nije po krivici.
Kako neće Kraj visine
  Pazit, pravda da negine,
Koju sam Bog ljudma meće;
  A ljudi ju slidit neće:
Pravdu meće Bog ozgora,
  Koja prava biti mora;
Meće, ne rad drugog Boga;
  Da li zarad sužnja svoga,
Kome narav ista krati,
  Jeli prava pogledati.
Kako indi Bog prisveti
  Nebi htio da osveti
Pravdu, svoje čisto zlato,
  Koju gazi svita blato?
Koju blatni čovik gazi,
  Istom da se s Bogom mrazi.
Pak to ono blato radi,
  Koje dobri Bog izvadi,
Da med blatom zlato bude;
  I zasine slipe ljude;
Da pomamni, i nesvistni
  Jogunasti, i obistni,
Neuvrede stvoritelja
  Višnjeg svoga prijatelja?

Starešine toli rade,
  Pravdu božju da osmrade,
Kojim dužnost gèrlo veže,
  Da na mladje svoje preže,
Da se Bogu svom podlože,
  Što se ikad većma može?
A oni se nepodlažu;
  Da l' podložnom puku kažu;
Zlim izgledom mladjim kažu,
  Da se Bogu nepodlažu.
Znamo da su svi grišnici
  Pravde božje protivnici;
Ali opet starešine,
  Od svih drugih gore čine,
Koji u red taj ulaze,
  Da na mladje virno paze
Da od Boga neodlaze;
  Pravde božje da negaze:
A oni se podigoše,
  Kao oblast da stigoše.
Zato što su starešine,
  Da od drugih gore čine;
Kan da b' njima prosto bilo
  Malovridno činit dilo:
Kao da to Boga veže,
  I od pravde mač uzteže
Da njih nesmi da udari;
  Što su ljudma poglavari:
Il hatora kan da pazi,
  Da se s njima neomrazi;
I onoga neuvridi,
  Koga pravdu gazit vidi.
Otac od kog dadoh niku
  Malo prije pravde sliku.
S osvetom li tad uvridi
  Milost, porad zapovidi?
Neuvridih; da l' okruni
  Milost, pravdu kad izpuni:
Milost bo se malo cini,
  Koju pravda nezačini:
Jer prem da je milost lipa;
  Brez pravice trapa slipa;

I zabasat lako može,
  Gdi ju pravda nepomože.
Pravica je starešina
  Svih kripostih od visinâ,
Put, i miru da pokaže;
  I da uvik čuva straže;
Nek kriposti svoj put paze,
  I od mire neodlaze.
Pravdu svita s tim dotakó,
  Al od božje nije tako:
Jer pravice, i milosti,
  I sveg skupa od kriposti
Razdiljenje bit nemože,
  Da se razpu, i razlože;
Da se baška koja vadi,
  I brez drugih sama radi;
Da li božje svèršenosti,
  I skup vičnjih svih kriposti
Skupa čine svako dilo,
  Što je bivstvu božjem milo:
Jedna druge neupravlja
  Jedna druge neostavlja;
Jedna sama nezalazi;
  Nit se koja s kojom mrazi.
Al da rečem, što je reći:
  Duboko je to doseći;
Kako pravda božja kara,
  I s njom milost zagovara;
I kad milost zagovara,
  Pravda skupa s njom pokara:
Bog načinom čudnovitim,
  Samom sebi stanovitim,
Čudnovita dila čini,
  Koja ljudi na nizini,
Nit jezikom kazat ume,
  Niti mogu da razume.
Ele što svit nedokuči
  To nas sveta vira uči:
Da Bog kara, i da prosti,
  Po pravici, i milosti.
Sad bi htio dokučiti,
  I pobliže prikučiti

Gospadare, kad nemare,
  Što se pravda božja tare,
Kao da Bog rad milosti
  Njima mora da oprosti,
Od pravice nemisleći,
  Što će ona krivcem reći;
Što će reći gospodarom
  I svitovnjim poglavarom,
Kad nit misle niti mare
  Što se pravda božja tare;
Kad nemare oni zato
  Bog kojeno obra nato:
Da pravicu Božju paze
  Da ju ljudi nepogaze.
Bog odabra poglavare,
  Puk podložni da timare;
Nerazloga da nečine;
  Da l' nek pravdu Božju cine.
Kano zlato od visinâ
  Privičnjega Gospodina,
Koji život nama mili,
  I smèrt, kada hoće dili.
U kog ruci sve oblasti,
  Od nebesah do propasti
Vise, i on vlada njima;
  I svèršenu oblast ima,
Da satvori, il raztvori,
  Da uzdigne, il obori.
Ej! pak takvom gospodinu
  Svitli daje malu cinu,
Kada biser njegov gazi?
  I obistno šnjim se mrazi?
Pravdu onu kad nepazi;
  Da l' nju radi da pogazi,
Koju mora čovik pèrvi
  Branit, do kap svoje kèrvi?
To je obist razuzdana,
  To je sablast nakazana:
Da b' od koga, već od onî
  Koje svoja dužnost goni,
Da poštenje Božje brane,
  Penjuć ljude razuzdane

Za da prosti neodlaze;
  Pravdu Božju da nezgaze.
Pak to pušte starešine,
  Da tu sablast mladji čine,
Koje oblast od visine
  Meće;pravda da negine?
Starešine tako čine.
  Koje milost od visine
Brani, da njih neukine
  Teško brime u dubine?
Brime, koje na se meću
  Kad se Boga svog odmeću.
Pak to oni ljudi tvore,
  Koje čeka strašno more,
Da njih Božja ruka pusti
  Da njih zgrabi u čeljusti?
Jeli znate, i vidite,
  Gdi stojite? i sidite?
Na svitu ste, koji vèrti;
  I čas po čas čeka smèrti,
Koja kada pokrov skine,
  Pod kojim se zloće čine,
Svakom će se cina znati;
  I virno se svak izplati,
Što na svojoj vagi valja,
  Prid očima višnjeg kralja.
Svit je ovi jedna vaga,
  Koja ozdo ima vraga;
A Bog sa svih stranah pazi,
  Gdi se sveta pravda gazi.
Na vagu ste strašnu stali,
  Još kako ste svit poznali:
Tovarite s grisim vagu;
  Da zategne s vami k vragu:
Vaše zloće same traže,
  Da Bog pravdu s vam ukaže.
Da onamo propadnete,
  Kud tegliti nastanete.
Nu gledajte samo gdi ste
  Kada bisno poludiste:
Na vagi ste pod visinom;
  Vozate se nad dubinom:

Med nebesim, i propasti,
Il je skočit, il propasti:
Što je da vas gori digne?
Ima što vas doli prigne;
Boga, koji gori diže
Zloća vaša već odbiže;
Upèrtiste sami brime,
Za srušit se doli šnjime.
Pod nebom ste, i propasti;
U propast je lako pasti.
U nebesa tko doć može,
Nego milost kog pomože?
Tko se srušit pak oprosti,
Nego kome pravda prosti?
Hoće l' milost ostavljena,
Il pravica potlačena
Uzdignuti na visine,
Il nerinut u dubine
Onog' koji sam navali,
U dubine da se svali,
Kada pravdu Božju tlači;
I šnjom milost izjednači?
Stvari ove tko procini;
Prem ako je na nizini,
Misleći se neumori;
Il ga milost diže gori,
Il pravica doli riva,
Trista puta sebi kriva.
Ili za-jer starešine,
Pravde Božje kad necine,
Drugi neki put nahode;
Ovim kojim da nezgode,
To jest: milost kog dariva,
Ili kojim pravda riva?
Za-jer kad se ganut neće,
Vide niko misto treće,
I sigurnost domovine,
Osim neba, i dubine;
To njih za-jer razgovara
Kada tamna linost vara,
Da njih vaga dèržat mòra,
I od vičnjeg pazit móra;
Da na svitu kad neklonu,
I u propast nepotonu.
Al da ludost tu otresu
Dok ju dole nedonesu,
Gdi otvori vičnost oči,
I svim lincem posvidoči,
Da na vagi ovoj stana
Nije, nego do kog dana,
Dok se na njoj tko izmiri,
Pak kad jednom već zažmiri,
Valja vičnost da opazi,
Gdi kad jednom već ugazi
Poznati će kako vara
Linost, kada razgovara,
Da tko može zgrijat misto,
Za nepostat skoro tisto
U kome su svi ostali,
Što su prid nam ovde stali.
Broj narode od starinâ,
Od Adama sva kolina;
Pak do tebe tia dotoči;
Vas svit nek ti posvidoči,
Vik svih ljudih, svi narodi,
Svaki čovik kud pogodi.
Na hiljade, i hiljade
Svit kolinah već imade;
Pak sad gdi su? nu pazimo!
Onde gdino sad gazimo.
Indi laže svit varavi,
Radeć da svak zaboravi,
Da svitovnja vaga neće
Dugo dèržat, da l' da smeće.
Da tkogodi na nju stane,
Bèrzo pada, i propane;
I u svoje grune misto
Svim narodom dužno tisto.
Od Perzije kralj mogući
Žèržan, vojsku gledajući,
Triest puta sto hiljada,
Sve viteza izbor mlada,
Suze roni, i obori,
Pak žalostno progovori:

Žarko sunce mili bože!
  Jel se veća žalost može,
Neg gledati vojske ove
  Poglavite vitezove?
Silu svita pogledati,
  Pak gledajuć ovo znati:
Da do malo još godinâ
  Od hiljadnih svih stotinâ
Neće biti već ni traga,
  Kamo l' silne sile snaga,
Neće biti ni biliga,
  Ka ni lanjskog sada sniga.
Cèrnom zemljom što sad trese,
  Cèrna zemlja sve odnese.
Što raztresa sad bedene,
  Na visinu izvedene,
Sve će zemlja pozobati,
  Na blato se sve obrati.
Što u silnom sada cvitu
  Silovitom priti svitu,
Tom u kratkom još vrimenu
  Svit zabaci uspomenu.
Što sad silnoj u kriposti,
  Silnom svitu lomi kosti,
To sve kratki vik pokèrši,
  Da na zemlji tko nestèrši.
Što mezevo sad široko
  Dalje, neg se pruži oko
Pokrilo je na sve strane,
  Skoro svega tog nestane.
Skoro vrime sve sakrije,
  Cèrna zemlja sve pokrije;
Što gradove jogunluka,
  Silovita pune puka
Sad laganom grabi mukom;
  Tako kao golom rukom,
I dodaje roba k robu,
  I nameće k globi globu,
To sve mali vik oglobi,
  Cèrna zemlja sve zarobi.
Bojna kopja sad nosimo,
  Da se kano ponosimo,
Da sadanja naša sila,
  Nebesom bi odolila,
Da se slome, i poruše,
  A na zemlji nepoduše;
Jer su kopja kao gora,
  Da težinu svu ozgora,
Mogla b' lako podapèrti,
  Da nezada nikom smèrti:
A do malo pak vrimena,
  Da pristupi mlaka žena,
Slobodno bi kopja brala.
  I brimena nalagala,
Pak nosila k svome stanu,
  Na ognjištu neka planu.
Konji su nam hitre vile,
  Oblaci su naše strile,
Da na vilam poletimo,
  Te široki svit sletimo,
Mogli bi ga pridobiti,
  I za roba zadobiti:
Da k nebesom okrenemo,
  Te da strile odapnemo,
U ladu bi počinuli,
  I s očijuh san skinuli,
Dok bi strile natrag pale,
  I junake budit stale,
A do malo da tko bane,
  I sva ova gledat stane,
Našao bi konjskih kostî,
  I već pustih strilah dosti,
Ali gdi su vitezovi?
  Idi te njih onda zovi!
Nejma pišca, ni konjika,
  Nejma od njih ni glasnika,
Kratko vrime sve pridobi;
  Cèrna zemlja zarobi.
Mači su nam sada munje,
  Uzdamo se tako u nje,
Cèrna gora da se gane,
  I vojevat pram nam stane,
Planine bi, i lugove
  Zamest mogle munje ove,

Da od mora te do mora
Na kèrndije leži gora:
Zašto sèrdca od kriposti,
I desnica od jàkosti,
Štogod bisno gdi udare,
Valja da se širom tare,
I do cèrne zemlje klanja
Sèrdcom gdino kripost planja:
Al dok kratko prodje vrime,
I mi ćemo proći snjime,
Ni kèrndija od nas veće
Poznati se onda neće,
Kamo l' kripost, ili sila,
Da bi tèrla, i kosila?
Pohèrdja će britki mači,
I vik silu svu potlači,
Potèrće se hitre strile,
Zamešće se konji vile,
Kopja će se pokèršiti,
Slava će se sva svèršiti,
Strošiti će zemlja kosti,
Vrime ničem neoprosti.
Kripost dosta puta znojna
Bit će mèrtva, i pokojna.
Što je bilo sve će proći,
A što prodje neće doći,
Da već na svit kad pogodi;
I zavičaj svoj pohodi.
O! sunca mi našeg Boga
Što vam rekoh eto toga.
Sad Žèržana ostavimo,
Pak se k lincu odpravimo,
I pitajmo linovlade,
O ničemu kad nerade,
Nit pružaju k poslu ruku,
Nit valjaju svome puku,
Nit u nebo doći žele,
Nit se paklu svom vesele,
Da l' na zemlji temelj ištu
Vikovitom svom kučištu,
Mogu li se pouzdati,
Da će njima narav dati,
To kućište kad nasele,
Da već snjega neodsele?
Stvar golemu sebi ištu
Svemu svitu još nevištu.
Drugo Žèržan kralj uzmožni;
Prem da biše krivobožni
Bi naučen od naravi,
I za nauk nam ostavi:
Da po zemlji štogod hodi,
To u zemlju i pogodi,
Da po zemlji što gamiže,
U zemlju se opet sliže,
Da štogodi zemlju gazi,
To u zemlju i odlazi,
Da na zemlji štogod dube,
Sve udarci smèrtni gube;
Da štogodi zemlja hrani,
Zemlja opet i sarani;
Što na cèrnoj zemlji stoji
Cèrnu zemlju i zagnoji.
Trunuć trulad nepostati;
Da l' vik po vik zaostati,
Da na zemlji trulad trune,
A nikada nedotrune,
To bi čudno čudo bilo,
I narav bi pridobilo.
Sad pazite linovladi!
O čem vaša linost radi?
A da trunuć neištete
Vikovite vaše štete?
Pram naravi tkogod gazi,
Nitko puta svog nepazi,
Da li kao bisan kasa,
Dok u jamu gdi nabasa,
Al nekasa, da l' se valja,
Dok se sruši gdi nevalja,
Al se samo i nevalja,
Da l' u blatu linom kalja,
Dok do kraja svog dotrune,
Da kud tegli neka grune.
Kad nad jamom dèrvo trune,
Kamo nego u nju grune?

Nu pazite klade line,
  Da vas trulad neukine;
Da u jamu negrunete,
  Nad kojomno svi trunete!
Jama zjaje pod svim vami,
  Od sebe ste truli sami,
Pak ležeći još tražiti,
  Za truloću razdražiti,
Što je drugo, neg propasti,
  U srid jame od propasti?
Široko je gèrlo jami,
  Podnožje je trulo vami,
A nu da gdi neklonete,
  Za da uvik potonete.
Daleko je toj duo jami,
  A mutno je čelo vami,
Nu pazite prije smèrti,
  Svist da vam se nezavèrti,
Da negrune iznenada,
  U srid jame trula klada.
Kad tko stoji nad propâsti,
  U koju je sklisko pasti,
Te nemože pobignuti,
  Čelo mora uzdignuti,
Valja oči dignut gori,
  Da ga nesvist neobori:
Nad strašnom bo stajat smèrti,
  Kèrv se mèrzne, svist se vèrti.
Gori indi linovladi!
  Kèrv dok vam se neoladi,
Gori čelo! gori oči!
  Da vas nesvist nenadskoči,
Da u propast negrunete,
  Ne brez višnje vaše štete.
Nu! dignite vaša čela,
  Misleć vas svit od počela;
Da svak il se slavi gòri,
  Ili sužanj doli góri.
Od počela te do kraja,
  Od propasti te do raja
Sve se zemlje narod vèrti
  Ištuć žitka, ili smèrti,

I onamo svak pogodi,
  Kamo dokle živi hodi;
Kud se godi nagne gora,
  Onamo se srušit mora.
Nemojte se indi sami
  Nagibati linci k jami!
Da li pamet dignut valja,
  Gori, k volji višnjeg kralja,
Tamo nek vam pamet gleda,
  Da se doli srušit neda,
Dužnost svoju nek opazi,
  Pak od nje neodlazi.
Poglavarska dužnost biva,
  Da njihova kripost siva;
Da podložni puk zasine,
  I s očijuh mrak mu skine.
Poglavar je u obćini,
  Što je sunce na visini;
Na sve strane sunce siva,
  Da neka ga svit uživa.
Sjajno sunce kad pomèrkne.
  Tad se na sve strane smèrkne.
Tako svakog starešine
  Valja, neka svitlost sine;
Da nek svome puku sjaje;
  I potribnu svitlost daje,
Nek puk vidi kuda hodi
  I potribni da put zgodi;
Jer poglavar kad pomèrkne,
  Podložnom se puku smèrkne,
Puta svoga da nezgodi,
  Da l' u jamu da pogodi.
Jasno sunce na visini,
  Oko zemlje pute čini;
Na sve strane da zasine,
  I protira svakud tmine.
Tako i vi starešine!
  Nebudite klade line,
Na jednome ležeć mistu
  U linome svome tistu,
Dali hitri vi budite,
  Puk pazite, i budite;

Podložnike razsinite;
Mrak oko njih razkinite:
Put kažite od svitlosti;
Nauk dajte od kriposti;
Pokripljenje od topline,
Dajte puku, da negine.
Kad dosadi kome zima;
To jest: ništa kad neima:
Da živiti sam nemože,
Nek poglavar njeg pomože:
Poglavari nisu zato,
Da osužnje samo zlato,
I pod ključ ga svoj zatvore,
Od svakoga roba gore;
Da l' da živit ljudski mogu;
Pak uboge da pomogu.
Poglavar je otac puka;
Indi nek mu nije ruka,
Stisla nokte, kao klišta;
Za nepustit nikom ništa:
Nit ju često pružit ima;
Da tojagu njom uzima;
Da dosegne, i okine,
Siromaha dok ukine;
Da l' nek jednom rukom priti
A darovno drugom miti;
Da med strahom, i milosti,
U ljubavi brez linosti,
Nek upravi, i pomože
Puk, najbolje kako može.
Lavom sèrčbu nek ostavi;
On s ljubavi nek se slavi:
Nek lakomog sèrdca mana
Od njeg bude protirana;
I u propast neka gazi,
Gdi što pada neizlazi;
A on nek se otac kaže;
Puk miluje, i pomaže.
Samo nek se ovo siti;
Te će za sve dosta biti;
Da on misto Boga sidi;
Indi ništa nek neslidi,
Što bi kripost okèrnulo:
Il u zloću posèrnulo:
I neka se u svem kaže,
Da se Bogu svom podlaže:
I da čini što Bog hoće,
Brez linosti, i brez zloće.
Tako! tako! o linčine!
Tako truli starešine!
Slidit valja gospodina;
A ne lina bit mèrcina.
Gospodina slidit valja
Najvećega svoga kralja;
Jer nemogu podkraljići,
Kud bi sami htili, ići;
Da l' put kud kralj zapovidi
Svak nek pazi; te nek slidi:
Jer tko kralja slušat neće,
Za zlotvora sebe meće,
Koji silu svoju slidi
Čineć, što se njemu vidi.
Bog oblasti neudili
Ljudma, činit što bi htili;
Dal' nek čine što Bog hoće,
Kripost slideć, osim zloće:
Jer s' oblasti kad što rade,
Koju njima Bog nedade,
Tad su božji odpadnici,
I obisni usilnici.
Jednoga smo svi kolina;
Jedne vèrste od starina:
Indi tko će biti veći,
Od onoga valja steći,
Koji takvu oblast ima,
Da sam daje; i uzima:
Zašto što kralj slugi neda,
Sluga ima osim reda;
I po sili svojoj prima
Ono, što kralj rad neima.
Indi kad što krivo čini
Podložnikom, i obćini,
Čini što kralj imat neće;
Dal se nato sam nameće;

Da obori svoga druga;
  I da nije božji sluga.
Kad poglavar ono radi,
  Što od kralja neizvadi;
I kralju se svom zamira;
  I u druga krivo dira:
U svog dira (rekoh) druga:
  Jer mu u tom nije sluga,
Starešina čim ga dira,
  Kad mu krivo neda mira:
Nit Bog mladjeg u tom veže;
  Dal ga silni drug priteže,
Da ga sluša u oblasti,
  Koju ima iz propasti.
Nered, sila, i privara,
  Kad je kod kog poglavara,
Nedobiva to s visine;
  Da l' iz cèrne ima tmine,
Koja štogod kome daje,
  Vara, laže, i izdaje:
Podložnika onda vara,
  Da on sluša gospodara,
U mogućstvu, i oblasti,
  Koju ima iz propasti:
Laže opet gospodaru,
  Laž nudeći, i privaru
Da mu tmina može dati
  Oblast, krivo puk vladati.
A kad vara, i vlast daje,
  Onda skupa i izdaje:
Tvèrdu viru tad izdaje,
  Koju sluga kralju daje:
Da će njemu dèržat viru;
  Da će bižat svu neviru;
Da će pravo puk vladati;
  I svakome svoje dati;
A tudjega negrabiti;
  Nit puk u čem oglobiti.
Jednom riči: da će biti
  Sluga kralju poglaviti;
Da što krivo neučini,
  Il se u čem neoblini.

Nu sad amo starešine!
  Budi nagle, budi line:
Nuder sebe svak protresi,
  I prid oči sve donesi:
Nuder svaki dobro pazi,
  Da gdi s puta nezalazi:
Nu svak motri svoja dila:
  Jesu l' u svem bogu mila:
Nu svak gledaj da nečini
  Krivo u čem u obćini:
A da više tko neradi,
  Neg od Boga svog izvadi?
A da sile tko nečini,
  Krivo kome u obćini?
A da mita tko nebere?
  I iskrnjeg krivo dere?
A da krivo tko nesudi;
  Iskèrnjemu da naudi?
A da tko što neostavi,
  Što b' valjalo da opravi?
Drugi krivci sad na stranu
  Samo linci nek ustanu;
Nek ustanu, te nek kažu,
  Kako oni paze stražu,
Svèrhu danog sebi blaga,
  Da neide što brez traga.
Nek ustanu te nek broje
  Šta se puta izpokoje,
Onda, kada pazit valja,
  Skupo stado vičnjeg kralja;
Da nečini tko što hoće,
  Smrad slideći koje zloće.
Neka kažu kako uče,
  Onda, kadno leže muče
Kada oni leže múče
  A vuk pusto stado vuče
Oni ištu sebi mira;
  A vuk pusto stado tira:
Brez razloga oni žderu;
  Vuci pusto stado beru:
Oni sebi novce beru;
  Vuci sebi stado žderu.

Je li ovo starešine!
Milo kralju od visine?
Tako li se služi plaća?
Tako li se dužnost vraća?
Tako li se oblast pazi?
Tako li se dužnost gazi?
Tako li se stadu godi?
Tako li se k nebu vodi?
Tako li se pazi duša?
Tako li se svoj Bog sluša?
Sad vas pitam o linčine!
Pitam line starešine,
Zašto barem nepazite:
Rad šta zemlju vi gazite?
Te zato li nju gazite,
Što s nje nerad odlazite?
Nit s nje radi odlazite,
Nit s koristi nju gazite;
Dal ste cèrnoj zemlji brime,
Samo da se muči s njime;
Da se zemlja s vami muči,
Smèrt dokle ju izporuči,
I ukine klade line
Zemlji s vrata u dubine;
Majka zemlja da počine,
Kad tu globu s vrata skine.
Tko rad ikad nosi brime,
Kad koristi nije s njime?
Mislim nitko, i nikada;
A zemlja bi jeli rada,
Nosit lince, koji leže;
Da njoj biva s njima teže?
I zemljica majka želi,
Da se jednom razveseli,
Kad smèrt britki mač iztèrgne;
Lincem gèrlo da pritèrgne.
Što puk ikad više želi;
Il se većma razveseli,
Neg kad brime sve obćine
Smèrt obori, i ukine?
Brime linog starešine,
Kad smèrt s vrata ljudma skine,
Činimi se kanda sviče,
Dan odavna željne sriće,
Za kojim su uzdisali,
Kad bi brime uzdizali,
Brime svoje od težine,
Nevaljanog starešine,
Smèrt da jim ga s vrata skine
I u cèrnu zemlju rine.
More biti starešine
Svi neznadu, kad se line;
Il vladaju brez razloga,
Nemilujuć puka svoga,
Kako od njih puk govori,
Željeć da njih smèrt pomori:
Mladji bo se ili stide,
Kada svoju globu vide,
Il se veće boje glave,
Da tojagah nedobave;
Indi neće na sva usta
Vapit svagdi, več do gusta;
Al kad jim se već dosadi,
Slušaj onda što se radi!
Nejma skupa, il sabora;
Ni u skupu razgovora,
Gdi negèrmi širom buka,
Na sva usta svega puka,
Da nebesom već dosade,
Zarad takve line klade;
Da se njima s vrata skine,
Klada ova od težine.
Morebiti da tko muči,
Il da druge mučat uči;
Al ne zato da neželi,
Da se sgodi što puk veli;
Da l' da od zla nebi gore
Bilo, što so sgodit more:
Da kad kuge već nestane,
Tad smèrt prika nepristane.
Starešina jedan biše,
Šaljivčina od kog piše,
Ne za korist, da l' za muku
Podložnome svome puku.

Puk okrenu na sve gèrlo
  Vapit k nebu često vèrlo,
Smilujte se o nebesa!
  Pod kojim se zemlja stresa,
Ah! stresite ovo brime
  Nama s vrata, već je vrime.
Šluša baba vèrlo stara;
  Idje mladje te pokara:
Pèrst na zube glave lude!
  Vi neznate što još bude.
Bog našega gospodina,
  Poživio što godinâ.
Gospodinu netko veli,
  Da mu baba zdravje želi.
Tad gospodin babu zove.
  Pita: što su riči ove?
Jeli sbilja to govori?
  Ili nitko rugo tvori,
Kada tako blagosiva,
  Da Bog njega dèrži živa?
Baba veli: Gospodine!
  Ja znam rod tvoj od starine;
Znadoh tvoga još pradida;
  A još bolje tvoga dida;
Otca sam ti dobro znala;
  Znadem tebe još od mala.
Pradid čovik opak biše;
  Did od njega mnogo više;
Još od dida otac gori;
  A ti od svih pak najgori:
A to tvoje mlado štene,
  U naramku kipre žene,
Dok se malo pouzdigne,
  Vas rod zloćom svoj pristigne.
Al još ću ti bolje reći;
  Baš ako ću neuteći:
Tvog pradida znadoh vraga;
  Znadoh dida paravraga;
Znadoh otca tvog sotonu;
  Sad znam tebe stosotonu;
Vidim tvoje vražče malo,
  Da bi živo neostalo!
Svi ste došli iz propasti,
  Kamo ćete i propasti,
Jedan gori od drugoga
  Vrag od vraga otca svoga:
Koji tebe vrag izmini,
  Bit će gori još obćini,
Neg opaka sva starina,
  I pogana didovina.
Indi što ću? molim Boga,
  Ne rad koga dobra tvoga;
Da vrag tebe neodnese;
  Da l' da goreg nedonese;
A da b' znala gospodaru,
  Već pod moju glavu staru
Da bi vražče ovo malo,
  Od vragovah neostalo;
Te da vam se sime stare;
  Tako moje glave stare,
Još bi danas sve prodala
  Što još nisam vami dala:
Trulju s ledjah, tralje s nogû,
  I sve gdi što naći mogu;
Što lakoma vaša sila
  Nije k sebi prigrabila;
Sve bi, rekoh, sad prodala,
  I za tamjan Bogu dala;
Da te tvome vragu pusti,
  Noćas grunut u čeljusti;
Da za tobom danak koji
  Puk se satèrt izpokoji.
Al se bojim kukavicâ,
  Da l' zlo staro, i krivica
Smaknuti se s tobom neće;
  Da l' će od zla bit zlo veće:
Ti sve ote što imamo;
  Drugom, strah me, kožu damo;
Vojsku bo će, strah me, kuga
  Izminiti, svoga druga.
Ostaj sada gospodaru!
  Nenosio dugo paru;
I s vižletom što ošteni
  Plod kâ i sam nepošteni,

Što od bisnih pade pasâ
  U sto za nas zalih časâ;
Ostaj, rekoh, puka vùče;
  Sad se baka doma vúče.
Čuste lini gospodari,
  Što grob reče ovi stari;
Al je za-jer i vas malo
  Takve fale već zapalo,
Kad ste truli, il obistni,
  Mladjim svojim nekoristni?
Kad se zaman vi branite;
  A svog puka nebranite?
Kad zaludu vi žderete;
  Da puk istom oderete?
O! šta na vas vašeg puka
  Tuži, plače, cvili, kuka:
Kuka; nebo da probudi;
  Da vam jednom pravdu sudi:
Zašto pravdu zapuštate;
  Zašto svoj puk upuštate;
Brez nauka kada gine,
  Od tupoće, i od tmine;
Basajuć bo od tupoće;
  Od tupoće te do zloće
Na njeg nitko kad nepazi,
  Valja skoro da nagazi;
Da u jamu već nagazi;
  Odkuda se neizlazi.
Kada gine brez pravice,
  Kada gine od krivice:
Brez pravice onda gine,
  Kadno lini starešine,
Neće pravde da učine,
  Dok puk brez nje nepogine;
Kad zaludu lini trube;
  Podložnici nek se gube:
Kad brez brige leži lini;
  Nek puk prosto zloću čini.
Od krivice onda gine,
  Poglavari kad zlo čine;
Kada ili svoje ljude
  Po nepravdi svojoj sude;
Il na mito kad gledaju;
  Pravdu za njeg da prodaju;
Ili kada svoj puk zlobe;
  I na silu njega robe.
O! desetu da bi čuli
  Starešine takvi truli,
Puk zapušten kako kune
  Starešinu kada trune;
Ili kada krivo vuče;
  Il nepravo kada tuče.
Lin poglavar da posluša
  Kad nebesom puk zagluša;
I kad iz njih prosi strile;
  Da linčinu već ustrile;
I da njega grom samelje
  Svemu puku na veselje.
Da linčina puk posluša,
  Samom vragu kad zagluša,
I kune ga već prokleta:
  Koja njega kuga smeta,
Da on svoga već linčine,
  Neodvlači u dubine.
Mnogi kroz plač vraga pita;
  Kud se tako dugo skita;
Te linčinu zaboravi;
  Da ga davno nezadavi:
Il se, veli, vrag prokleti,
  Već pod starost sam posveti;
Da krivoga starešine,
  Neće k sebi da ukine;
Da mu grune priko praga;
  Da netruje starca vraga;
Da mu doma neokuži,
  Kad se u njem truo pruži
I vrag bo se pazi kuge,
  Kojoj propast nejma druge.
Nit sumnjite starešine!
  Jeli tako mladji čine:
Čine mnogi od nevolje,
  Kad njih težka hèrdja kolje,
Starešine gdi nepreže,
  Zapušteni da neleže.

Štogod leži brez svog reda
Sve na tamnu hèrdju gleda;
Hèrdja maču nesvitlanu
Bèrzo tamnu zada ranu.
Srebro ležeč poplisnivi;
Neoranoj tèrnje njivi
Bèrzo lice priobrazi,
Med šikaru da odlazi.
Tako stvari već ostale;
Akoli su zaostale,
Starešina gdi negleda
Izgube se brez svog reda.
Tako kada mladjim neda
Starešina lini reda;
Kad nesvitla njih učeći;
Da l' brez reda pusti leći,
Bèrzo svitlost lipe cine
Hèrdja njima s lica skine;
Bèrzo plisan nepoštenja;
Bèrzo tèrnje izgubljenja,
I na licu, i na duši
Njih nagèrdi, i zaduši.
Kako indi nebi manji
Kad nemare veći za nji
Od hèrdje se probudili,
I starijeg svog kudili
Koji zato svoj kruh nadje;
Da na svoje pazi mladje?
Kako l' veći pak zamiri,
Kad ga manji tako smiri
I pogodi baš gdi valja,
Kad on sam zna da nevalja?
Bit u sebi cèrno blato;
A kod drugih jasno zlato,
Zato drugi, mlim, nemari
Nego mozak kom uzvari;
Ili kom je davno čelo,
Cèrve leći već začelo;
Te mu cèrvljiv mozak gude,
Da iz blata zlato bude.
K tom, kako bi mogli veći,
Prama manjim i rič reći,
Kada mladji njih dokuče,
Koje ljudski nenauče?
Da l' ostave, i zapušte,
Na priliku sputhe gušte,
Gdi se svaki smrad zaleže;
I jadovne zmije preže;
Ljutu ranu da zadadu,
Zašto drugo dat neznadu.
Tko će da ga mladji slavi,
Nek on njega neostavi,
Da zaraste od nereda,
Te da s gorskim kèrmkom gleda,
Da se k drugom neprimiče,
Neg kad hoće da posiče.
Viditi je, nije drugo,
Na sto mista takvo rugo,
Da razznati od zviradi
Nije moći već čeljadi;
Neg što na dvi noge dube;
I uzgoru glavom trube;
Nit kod stražnjih nose nogû,
Da se muham branit mogu:
I k tom to još što razume,
Da opsovat drugog ume;
A čovičstvu baš ni glasa,
Kao ni kod bisnih pasâ.
Al čija je to sramota?
Čije l' rugo, i grihota?
Starijega što neradi
Pripitomit te zviradi;
Što njih ljudski nenauči
Nit kripostih priporuči.
Al da manji i razume;
I poštovat veće ume,
Mogu l' lini to čekati,
I od mladjih zaiskati,
Da jim samo zato čine
Slavu: što su starešine?
Nije dužno manjih jato
Slavit veće samo zato,
Što dobave vèrstu ovu,
Gospodari da se zovu,

Da l' jim zato slava ide,
Što na mistu Boga side;
Što kriposti slatke sade;
Što zloćami koriu vade;
Što naredbe Božje paze,
Da njih ljudi nepogaze;
Što puk uče, i svituju;
Što puk ljube, i miluju;
I što mnogu korist čine,
Da puk njihov nepogine;
Rad toga su starešine
Vèrstni slave; vèrstni cine.
Starešine indi line,
Neka sami sad procine,
Jeli oni ovo čine,
Zarad šta su vèrstni cine?
Ako čine, pravo žele;
Pravo ištu; pravo vele;
Nek njih mladji lipo slave,
Rad njihove vridne glave;
Rad pristolja na kom side;
Rad kripostih, koje slide;
I s kojima jasno sjaju;
I svom puku svitlost daju.
Al znam svitlost trule klade;
Samo obnoć nju imade;
A dok sunce nju zasine,
Odmah svitlost njoj pogine.
Sad nek trule starešine
Misle, jeli tako čine,
Kao trulad kad u tmini
Viditi se svitla cini.
Da su linci trule klade,
I tako se to već znade.
Da na zemlji leži tmina;
I tako je to istina;
Da pram suncu trulad neće
Svitlit; to se znade veće.
Sad linčinam što ostade,
Kad su ovde trule klade
Neg kad pravo sunce sine,
Da šnjih noćnu svitlost skine;
I njih nadje trule klade,
Gdi svitlosti neimade;
Neg u ovog svita tmini,
Gdi se trulad svitla čini.
Kad svit mračni čuje ime
Da se linac diči njime;
Da se zove: Gospodine!
Gospodaru od obćine!
Mli, da njemu ime daje
Svitlost, s kojom pravo sjaje;
Misleć, kako sjaje ime,
I on tako siva s njime;
I zato se njemu klanja,
Kao da on zbilja pljanja;
I svitlosti svoje dosti
Ima, jasnih rad kriposti.
Al kad vičnje sunce sine,
Kom neškode svita tmine:
To jest: linca kad Bog gleda,
Kojino se varat neda,
On negleda svitlo ime;
Da l' što ima bit pod njime:
Gleda sèrdce od svitlosti:
Gleda dila od kriposti;
Pak odovud starešinu
Sudi, ima l' jasnu cinu.
Svitlu četu kad nevidi,
Da s imenom svitlim slidi;
Onda vidi gospodara,
Da s imenom samo vara.
Ime Božjeg poklisara
Uzme na se, da svit vara.
Jasno mu je vèrlo ime;
Al je tamna linost s njime:
Ime mu je od visine;
Dilo mu je line tmine:
Vladaoče! poglavaru!
Gospodine! Poklisaru!
Imena su od nebesâ;
A dila su trulog mesa.
Nu pazite starešine!
Je l' vam zato dosta cine,

Što uzmete jasno ime,
Za u mraku varat s njime?
Hajduk težko ikad more
Privariti koga gore,
Nego kada obnoć laže,
I gospodsko ime kaže;
Jer se njega onda veće
Uzbojati nitko neće;
Nitko onda svoga dvora
Od hajduka nezatvora;
Jer kod svakog vridnog dvora
Gospodi se služit mora;
Svak se onda prosto pruži,
I laživom gostu služi,
Dok gospodin noćne laži
Zgrabi blago, koje traži.
Line mi se starešine
Takvom gostu slični čine,
Kad gospodsko nose ime,
I kažu se svitu njime,
Da do blaga mogu doći
U svitovnoj lažuć noći;
Da porobe, i odnesu,
I nabiju svoju kesu;
Drugom onda, kud mu drago,
Istom nek je njima blago.
O! te jeli veće rugo
Ikad naći koje drugo,
Neg kod takvih gospodarâ,
Od kojih se svoj puk vara?
Na njima se ime sjaje;
A aždaja iz njih zjaje,
Koja drugo iskat neće,
Neg što oblo u vrat meće
Na njima se sjaje oblast,
Iz njih opet zjaje propast:
Oblast mora svitlit puku,
Sablast zine žderat muku;
Oblast kćer je od nebesâ,
Sablast štene trulog mesa:
Bog se kaže po oblasti;
A vrag lini po sablasti,
Bog pridobri oblast dade
A od vraga sablast pade;
Za dobro je oblast puku;
Za zlo sablast, i za muku.
Pak i oblast linci hoće,
Štit imati svoje zloće,
Da jim linost branit mora,
Od pogèrde i ukora;
Da se nitko neusudi,
Njima linost da nakudi;
Kao da bi bila oblast
Štit, braniti linu sablast.
Varate se starešine!
Varate se s tim linčine!
Varate se! nije tako!
Stvar mećete naopako!
Dog nedaje oblast zato,
Da zakloni lino blato;
Da l' da linost s njom progoni,
I u brazdu svit ugoni.
Zato oblast biva zato,
Da potare zloćah jato,
Da na svitu sadi kripost,
Da razsvitli svita slipost;
A ne kripost da progoni,
Niti linost da zakloni.
Indi kad se manji pruže,
Da povećih linost tuže;
Prem da oni ludo čine,
Sudeć svoje starešine,
Puštajuć se u dubine,
Koje gleda Bog s visine
Da razvidi, i sud čini
Slugam svojim na nizini,
I da svakom plaću pruži,
Koju dilom sam zasluži;
Ele opet starešine,
Kad nepaze svoje cine,
Tom nemogu da zamire
Kada mladji nezažmire
Da l' kad vide kako čine
Malovridno starešine;

I kad vide kako trunu
Da tad kude njih, i kunu.
Da tko sebi nos odsiče,
Te da dite za njim viče:
Eto ludan nos odkosi!
Eto majmun nos nenosi!
Bi l' nosoriz, ili dite
Krivo bilo? što sudite?
Ludan bi se pomamio;
I dite bi namamio,
Da se ruga, i da viče
Na njeg, zašto nos odsiče.
I poglavni tako ljudi,
Od linosti kad su ludi,
Kad iztrunu, i zasmèrde
Lice svoje dok nagèrde,
I poštenje s njega skinu
Cine, neka mladji zinu;
Gledaj trulog gospodara!
Kako linost njeg obara?
Gledaj kako trulad pade!
Da se veće nepoznade,
Jeli čovik il živina?
Koja li je zemlje kina?
Idju mladji još na dalje,
Kud njih truli linac šalje,
Jedan pita, prem da znade;
A odgovor drugi dade,
Od linoga starešine,
Koje li je, pita, cine?
Koje, veli, ogledalo
Kom je blato lice dalo.
Ogledalo to što kaže?
Kaže, druge da zamaže;
Indi mu je mazat drago?
Draže, nego svako blago;
Nuder što to reći hoće?
Da je izgled trule zloće:
Kako indi na puk pazi?
Mami, nek s njim kripost gazi
Jeli svakom svoje dade?
Što to veli i neznade.
Kako dakle pravdu sudi?
On se rad tog i netrudi.
Je l' kad s kojom zloćom stresa?
Jest, ako je zloća kesa:
Indi kese tresti umi?
Osim svega to razumi;
Jeli koju zloću gubi?
Kako? kad sve sam obljubi.
Kako pod njim krivom puku?
Dobro, dok mu blago vuku,
A kako je, kad nevuku?
Ka i pravom onda puku:
A kako je svemu puku?
Kao ovcam danim vuku.
Kako dakle sad lupeži?
Bolje neg on koji teži;
A kako su sad hajduci?
Dobro dok je što u ruci.
Jeli uči on puk kripost?
Uči linost, zloću, slipost,
Kaže l' indi išto puku?
Uvik, da mu što dovuku.
Što on čini kod obćine?
Na svačije blago zine:
Što još neg da tako zine?
Još zakine, i ukine.
Kako indi pravda sada?
Nikad gore, dok on vlada:
Kud će dakle sada zloće?
Kudagodi koja hoće;
Što će dakle sad pravica?
Od sada će bit krivica.
A kriposti kud će druge?
Nepravdi će biti sluge.
O! te je li to sve tako?
I još većma naopako;
Te je l' gore biti more?
Sto hiljadah putah gore.
Sad već neka mladji muče
Nije tribe da to uče;
Jer i tako to se znade,
Da linčine tako rade.

K tome nek još na um pane,
Tko promišljat linost stane,
Da se svitu zla nečini,
Kakva no je na visini;
Kada motre linost ljudi
Svak ju mnogo i nekudi,
Zašto misle, tko se lini,
Samo dobra da nečini,
Indi misle, prem linčine,
Dobra koga da nečine,
Ni zla opet nedokuče;
Zato sebe što nemuče.
Što zla (vele) u tom čine,
Što jim narav opočine,
Da se tilo čim nemuči?
Da šta pamet nedokuči?
Počinut je svâkom drago;
Mir je slatko svita blago.
Što su dakle lini krivi,
Kad su s malim trudom živi?
Al postojte mudroznani!
Tko to tako vam obznani?
Gdi tu mudrost dobaviste;
Da se tako proslaviste,
Da toliko kratkih riči
Trulog linca već izliči?
I odbaci sve daleko,
Od linčinah što ja reko?
Tkogod tako odgovara,
U velikoj stvari vara.
Pogledajte kako kvari
Pomanjkanje druge stvari!
Da bi sunce pomanjkalo;
Te da nebi svitu sjalo;
Da oladi, i da stane,
Da nit grije, nit se gane:
Minjalo bi lipu cinu,
Za nebesku tad mèrcinu
Minjalo bi sjajno lice
S cèrnim mrakom od tamnice:
Minjalo bi dar vrućine,
S mistom, vatra gdi pogine,
Minjalo bi tad hitrine,
S linim blatom od dubine,
I sunce bi onda bilo,
Svoj naravi za strašilo.
Na to dodju i linčine,
Kad koristi već nečine;
Svitlost pomnje kad potèrnu,
U led lini kad posèrnu,
Od putovah kad pristanu,
I truloće kad dopanu,
Onda dadu svoju cinu,
Za strašilo, i mèrcinu;
Za strašilo od naravi,
Koju linac sam ostavi,
Za mèrcinu nek svit gèrdi
Na kom truli linac smèrdi.
Od naravi on odstupi,
Kada kao klada lupi;
A tad dalje još odlazi,
Kad kriposti jasne gazi,
Koje dično naš svit kite;
I nebesa vridno mite.
Dáje sebe za mèrcinu,
Kad izgubi lipu cinu:
Onda nejma linac cine,
Kad je gori od živine
A svaki je opet gori,
Trula linost kog obori;
Kog obori i satare
Kao samar kad magare
Već satare i odere
Psom seoskim do večere.
Nu mudrane! motri sada!
Tamni linac šta dopada?
Je li ovo počinuti,
Tako sebe ukinuti;
Da je rugo i strašilo
Linac svitu prinemilo?
Svih kripostih grob postaje
Svakoj zloći konak daje;
Svaku kripost linac davi;
Svaku zloću linac slavi.

Daj! uzbudi indi misli!
Stvar protresi i promisli!
Koju svèrhu čovik ima,
Razum s tilom kad uzima?
Bog nam zato razum stvori,
Da nastoji vazda gori;
Bog nam zato jezik stvori,
Sladku kripost da govori;
Bog nam zato dade čuti,
Da ga čovik čujuć ćuti;
Bog nam zato dade oči,
Da nam Boga svit svidoči;
Bog nam zato ruke dade,
Da na svitu ovom rade;
Zato noge dobavismo,
Da ležeća trulad nismo.
Tako druge naše strane
Za oružje nam su dane,
Da na zemlji vojujemo,
I s linosti boj bijemo;
Da po trudu i po muci,
Kano da je mač u ruci
Vojujemo za nebesa,
Necineći trulog mesa;
Da l' nebesa dą cinimo;
Mučimo se, i kinimo;
Dok se ovde pomičemo,
Da se k nebu primičemo;
Da drug drugu, kano bratu
U ovome težkom ratu
Ruku pruži i pomože,
Da na beden skočit može;
Da na beden od visine
Skoči, i da na njem sine;
Na bedenu božjeg grada
Sine; linost što oblada.
Još da vojska lakše more
Zadobiti rajske dvore
Naredi nam Bog vojvode,
Poglavare, da puk vode.
Nek put kažu starešine;
Da basajuć puk negine;
Nek na manjeg veći pazi;
Da od reda neodlazi,
Neka manji većeg sluša
Pošto mu je mila duša.
Da sve rečem: svak nek gleda,
Da nebude brez svog reda.
Zašto nered tko obljubi
Brez reda se on izgubi;
Red kako je duša slovâ;
I drugih je svih poslovâ:
Svako dilo brez svog reda,
Na razsutak sebi gleda;
Odmah kako red ukine
Tad brez svoje duše gine.
S' ovim redom mora biti,
Tko se neće pogubiti.
Kod vojnikah kripost jaka,
I uredba svakojaka.
K redu kad se već namèrsi
Valja kripke pridat pèrsi,
Prem vojevat da je muka,
Nek kripostna jakost nuka,
Svog dušmana pridobiti,
I bedene zadobiti;
Dušmanina od linosti,
Pridobiti po kriposti,
Pak dušmanin kad se svlada,
Tad bedene sjajnog grada,
Vitezovi nek osvoje,
I dobitak slavni broje,
Nek dobitak od pokoja
Broje, kome nejma broja;
Koga slavno zadobiše,
Kada linost pridobiše.
Ovo! ovo! starešine,
Valja dobro da procine;
Pak nek onda sebe prave;
Dužnost svoju što ostave.
Neka vide jesu l' pravi;
Il su krivi, i hèrdjavi,
Dušmanina kad obljube
Sebe s pukom dok pogube

Gdi nebiva počinuti
  Drugo, nego poginuti;
Onde tkogod rad počine
  Krivac biva što pogine:
Krivac biva kad rad trubi
  Sebe s drugim što izgubi;
Kamo l' krivac nepostane,
  Dobrovoljno kad sam pane
I brez svakog sebe stida,
  Dušmaninu svome prida:
Dušmaninu od linosti,
  Koji nikom neoprosti,
Dobro na se tko negleda,
  Da mu smèrtne rane neda;
I puk koga on nebrani,
  Smèrtnom ranom da nerani.
Kod zemaljskog sluga kralja
  Za vojvodu malo valja;
Dužnost svoju kad negleda:
  I vojnikom reda neda;
Vèrstno s vojskom kad nevlada;
  Dušmanina da oblada,
I kripostno boj nebije,
  Da bedene pridobije;
Takvog linog poglavara
  Kralj pedepsom dužnom kara:
A kad opet posve trubi;
  Vojsku kralju dok pogubi;
Tad rad takve neuprave,
  Neće odnit već ni glave.
Tako! tako! nikad bolje,
  Neg linčina kad se kolje,
Koji mnogi puk pokolje;
  Što nepazi na njeg bolje.
Kako nebi pravo bilo,
  Pedepsati takvo dilo,
Gdino jedne rad linčine,
  Mnoga vojska širom gine?
Al zemaljskog sluga kralja,
  Kada gine što nevalja;
Kud će propast starešina
  Sluga kralja od visinâ,
Linost svoju kad obljubi,
  Da puk sebi pridan gubi?
Bog li za puk manje pita,
  Neg za vojsku kralji svita?
Bog li za-jer nedoznade,
  Što linčine s pukom rade?
Te Bog li se neoduži,
  Plaću linac kad nesluži?
Te i Bog li neudara,
  Takvog linog poglavara,
Koga linost uzrok bude,
  Da smèrt vična udre ljude,
Koji njemu biše dani,
  Od pogibli da njih brani?
Kad vojvoda krivac biva,
  Što bedene nedobiva,
Koje dobit kèrv se toči,
  I iz čela skaču oči;
Starešina kud propane,
  Kad linosti rob postane,
Koja nikog neoblada,
  Neg tko u nju sam propada?
Kad vojvoda smèrt zasluži,
  Virno kralju što nesluži,
Starešina kako neće,
  Dužnu službu kad zameće,
Zaslužiti smèrt nemilu,
  Po linome svome dilu,
Koje kod njeg više valja,
  Neg nebeskog služba kralja?
Nu motrite poglavari!
  Jesu l' ovo male stvari:
Trulom tilu sužanj biti?
  I sve zato izgubiti?
Koga tamna linost rani
  Gubi sebi puk pridani:
Trulu linost tko obljubi
  Dušu svoju on izgubi;
Kad linosti tko dopane,
  On od Boga svog odpane.
Al u kratko sve ću reći:
  Od linca je ukor veći,

Neg se more prikoriti,
I od njega govoriti;
Jer kod linog Gospodara
Nije moći doseć kvara,
Koga tamno trunuć čini,
I sam sebi, i obćini:
Kvara, koga trunuć čini,
I nizini, i visini;
Zemlju gèrde, i nebesa,
Rad hatora trulog mesa,
Zarad koga sve ostavi,
Sebe s pukom dok zadavi.
Na sve mogu linci reći
Misleć da će s tim uteći.
Da njihova sva manjkanja
Najvećma su od neznanja;
I naravne rad slaboće;
A ne radi line zloće.
Od Adama to imamo
Da svi vèrlo malo znamo,
Da na pamet tmina pade,
Da za kripost malo znade,
Da nam ladna voda dèrće,
I u svako zlo posèrće.
Indi kada starešine
Dosta mladjim neučine,
Koju zloću onda čine,
Idjuć putem didovine?
Starim putem didovine,
Mrak, i zima gdi negine,
Gdi najveće želja volje
Pomanjkava od nevolje.
Tko će pravdu činit puku,
Da netèrpi dužnu muku,
Koju onda sam zasluži,
Kad se s pèrvim otcem pruži,
Da jednoga starešinu,
I naredbu jednu skinu?
Starešina sam Bog biše;
Ni naredbah nebi više,
Nego jedna od starine,
Od vičnjega starešine;
Od šta kad se svit odvèrže,
Po pravici Bog navèrže,
Da za jednog gospodina
Pravednog od visinâ,
Starešinah cilo jato
Tare krivi narod, zato:
Što u svojoj holoj sili,
Jednog slušat nisu htili.
Kad od onog puk odpade
Koji svaka posve znade;
Nek vladaju njime onî,
Kojim čelo prazno zvoni:
Kada neće pravednoga,
Slušat Boga jedinoga,
Nek slušaju krivih jato,
Za pedepsu njima dato:
Nek na misto zapovidi
Jedne, koju svit uvridi,
Na stotine, i hiljade
Zapovidih sad imade:
Neka težki jaram nosi,
Kad laganog nepodnosi.
Tko će indi krivcu puku
Svalit s vrata dužnu muku?
Tko l' tolike zapovidi
Pazit more, da sve slidi,
Kad je hèrpa njih tolika,
Umnožena svega vika,
Da se prije svit zamota,
Nego vojske od grihotâ,
I pram njima zapovidî,
I deseti dio vidi?
Kamo li će tko doseći,
Što sva hèrpa ima reći;
Dobro! dobro mudra glavo!
Stvar gdi koju zgodi pravo;
Al jer sebe zaboravi,
Da med krivce nepostavi?
Znam da tako svit zabasà,
Ali i ti s njim odkasa,
Indi one zapovidi,
Koje mora svit da slidi;

I ti moraš pravo znati,
  Kada moraš puk vladati.
Zašto indi druge kriviš,
  A sam hoćeš prost da živiš?
Zato sebe sudiš prava,
  Što si krivac krivcem glava?
S tim li nadje pravdu zase
  Što kriv krivce pèrtiš na se?
Oni li se, mliš, nemuči,
  Tko pod jaram vrat podkuči?
Te oni li prosto pase,
  Koji samar uzme nase?
Od koga si ti korina?
  Kog li roda od starinâ?
Od drugudlj ti sam klisi,
  Da Adamov unuk nisi?
Tog se nitko neodmeće,
  Neg tko čovik biti neće,
Odonud se ti izvali,
  Odkud krivci svi ostali;
Jednogasi snjima jata;
  Iz jednog si snjima blata.
Zatol' s tebe spade blato,
  Što upèrti blatno jato,
Da ga kano na svom vratu,
  Po svitovnjem nosiš blatu?
I podpiraš neka stoji,
  Da propasti neposvoji?
Nek uz-a te blato dubi,
  Da se samo neizgubi.
I zato su zapovidi,
  Da svak znade, i da vidi,
Kako mora stajat gori,
  Da se stèrmo neobori,
A najviše starešine,
  Puk dèržeći da se brine,
Zapovidi da razume;
  Da vladati pukom ume.
Ali linac tome neće;
  Da l' se vèrti, i izmeće;
I najmanje na to pazi,
  Da naredbah nepogazi;
Da l' med pukom nevišt trubi
  Dokle višto puk izgubi.
Kad mu pravda što govori
  Naopako on potvori.
Pravda veli: nelini se!
  On razumi: nebrini se!
Pravda veli: mudro sudi!
  On razumi: ludan budi!
Pravda: veli: duše pazi!
  On razumi: ruši! gazi!
Pravda veli: na puk pazi!
  On razumi: vas puk sgazi!
Pravda veli: narod ljubi!
  On razumi: narod gubi!
Pravda veli: tog odveži!
  On razumi: tvèrdo sveži!
Pravda veli: tog uzvisi!
  On razumi: tog obisi!
Pravda veli: služi puku!
  On razumi: pruži ruku!
Pravda veli: pazi svita!
  On razumi: spravi mita!
Veli: tudjoj prosti muci!
  On mli: tudje prosto vuci!
Veli: pravo svitom tresi!
  On mli: pravo svitli kesi!
Veli: budi puku otac!
  On mli: tebi vuku kotac!
Tako linac pravdu kida,
  I brez straha, i brez stida:
Tako linac pravdu tare,
  Dok s nepravdom put satare,
Tako jasnu pravdu kvari,
  Taman zato kad nemari,
Zapovidi da razumi,
  Da po njima sudit umi:
Nit se brini, nit se muči,
  Da što prime, i dokuči,
Pak ako li što i uči;
  Nikad pravo nedokuči;
Da l' od pravde kad što čuje,
  Naopako prigluhuje;

Kao pravdu da nauči,
Gdino ženski sabor buči;
Il nju sgrabi što najbèrže,
Gdi šest mlinah praznih hèrže:
Pak pobiže, da nesluša,
Da mu buka nezagluša;
Da uzuri svog vrimena,
Pusto pasuć brez brimena,
Brez brimena, i samara;
Da se ničim nepostara;
Da l' da slastno tilo goji,
Strašno pilo dok posvoji;
Na kost vratnu dok izriga
Ono, čim ga nebi briga.
Il će za-jer linci reći,
Da obrambu mogu steći,
Da vladanja težko brime
Hoće imat dugo vrime;
A k tom dvojem nije moći
Gospodarom skupa doći,
Jer kad brime njih umori,
I na dušek trudne sori
Ta je srića njima dana,
Da jim svane o po dana.
Onda k ručku valja sisti;
Valja žderat do nesvisti,
Gdigod blizu do zahoda,
Pak se onda što kud hoda,
Dokle sidu za večeru;
Da na pripun tèrbuh žderu;
Dok na dušek opet grunu
Da do po dne na njem trunu.
Zatim prije neg ustanu,
Pripun tèrbuh tužit stanu,
Da jim svu noć spavat neda,
Natovaren priko reda.
Onda valja zvat likara,
Da jim tèrbuh raztovara;
Da grizinu na dvor tira,
Koja pupku neda mira.
Kad se blato poizvali,
Na gnjizdo se opet svali:
I dušeka svoga pazi,
Da iz njega neizlazi,
Kan da mu se srića sgodi:
Mlado čedo da porodi,
U babinam svojim smèrdi
Dok se tèrbuh poutvèrdi
Pak svoj život opet slidi,
Opet ždere, opet sidi,
Opet trune, opet smèrdi;
Opet dužnost svoju gèrdi.
Tako lini starešine,
Kratko vrime sebi čine,
Da vrimena nenahode
Mladjim svojim da ugode.
Neka mladji vrata paze,
Neka stoput blato gaze,
Praga lako neprilaze,
Nit k starijem svom ulaze,
Samo tužbe da iztresu;
Kamo l' pravdu da odnesu.
Kad k Filipu kralju žena
Macedonskom razcviljena
Dodje, da joj pravdu sudi,
On se nehti s tim da trudi,
Da li reče: nejmam kada
Tebi pravde sudit sada;
Al s tim žena neodmiče;
Da li na sve gèrlo viče,
I vapije: Gospodine!
Nije kruna za linčine,
Il puk dèrži kao valja,
Il' ostavi ime kralja;
Ili dužnost svoju čini;
Il to što si s tebe skini;
Te nek drugi kralj kraljuje,
I pomnjivo tužbe čuje,
I nek vrime ono ima,
Zarad koga krunu prima.
Tako mladji starešini
Mogu reći, po istini:
Il' poslove neka čini,
Potrebite u obćini;

Il kad neće nosit brime,
  Nek nenosi ni on ime,
Da li s mista nek odstupa,
  Da drugome nezastupa,
Neka drugom pusti ime,
  I s imenom težko brime,
Te nek oni spukom vlada,
  Koga linost neoblada;
Koji ručke, i večere,
  Dugo vrime gdi se ždere,
I dušeke gdi se smèrdi,
  I svoja se dužnost gèrdi
Znao bude pokratiti,
  I na korist obratiti;
Koii imat toga neće,
  Da trubeći štokud šeće,
I uzureć vrime gubi,
  Kad brez svakog posla trubi;
Da l' će ono uzet vrime,
  Da podapre težko brime;
Da ga lakše sam podnosi,
  I koristno puku nosi.
Tako svaki neka radi,
  Tamna linost kog osmradi,
Kada vidi svoje stanje,
  Da on nije za vladanje
Drugom brime nek izruči,
  Tko je za njeg, nek se muči;
Neka oni s pukom vlada,
  Na kom nije linog smrada;
A smrad kog je pridobio,
  I za sužnja zarobio,
On sam sebi neka smèrdi;
  Barem drugih da negèrdi:
Neka oni brime vuku
  Koji virno dvore puku;
Kojim kripost medi muku
  Da težkoću u slast vuku;
Koji jasno puku sjaju,
  I svakdanju korist daju;
Koji sad su srića svita,
  Potle nebu lipa kita.

Sad mlim da mi glave veće
  Zamiriti u tom neće,
Što se ovde popomuči,
  Linu sablast dok dokuči,
I s razlogom što pokara
  Zloću linih gospodarâ;
Jer na krivce kada vičem
  Pravednih se nedotičem;
A što krive gdi dotako,
  Mlim da more podnit tako;
Neg ako l' bi zloće bile,
  Prostu knjigu izvadile,
Da jim na put tko nestane,
  Kad puk gèrdnom ranom rane:
Il ako bi kog najmile
  Odvetnika, kom su mile,
Da njih brani, i zaklanja
  Radeć nek jim svit se klanja.
A tko nije od tog reda,
  Da na zloće vikat neda,
Kako bi mu žao bilo,
  Što se kori tamno dilo?
Tamna linost što se kori,
  Kaja sriću svita ori?
Da sam i ja u tom blatu
  Kome visi puk ovratu,
Kako najpri samom sebi
  Po srid nosa dao nebi?
Ako jesam, sam uzimam,
  Da vajveći dio imam:
A što mene nezapane,
  Nek za ludu nepropane,
Da l' onome nek zapada
  S kojim trula linost vlada,
Da nit mari, nit se brini
  Dužnost svoju da učini,
Koju činit svaki ima,
  Brime na se tko uzima,
Brime težko starešine;
  Mladjih jato da negine;
Al nek nikom nezapane,
  Da uvridjen s tim postane;

Da l' ča gèrdnu liči ranu,
Od linosti njemu danu.
Znam da ranjen jao! viče,
I kad likar ranu tiče,
Da zubima ljuto škrine,
Dok se trulo meso skine:
Al tom opet nezamiri;
Da l' tèrpeći pozažmiri,
Kad se liečć rana dira,
Za da od nje neumira;
I rad milog zdravlja želje
Tuga mu je na veselje.
Tako svaki starešina,
Na kome je rana lina,
Nek ni malo nezamira,
Što mu melim ranu dira;
Da l' nek ličit ranu radi,
Dok se većma neosmradi;
I dok njega, i obćine,
Smradna rana neukine.
Kad ga tičem gdi ga boli,
Želim, ranu da priboli.
Nit su drugo moje riči,
Nego melim koji liči.
K tom nek nitko nepotvori,
Da ga većma ja prikori;
I koreći porazdraži,
Neg njegova rana traži:
Toga na me nek nemeće;
Jer svidočit moći neće:
U pravednog neodmiram;
A u krivca kada diram;
Diram zato, da se budi;
Da mu rana nenahudi,
Diram s ričma od pamuka;
Da i nezna što je muka,
Prama muci što zasluži
Kad se truli linac pruži;
Sebe smradno da obraži,
Sebe s mladjim da okuži.
Još nek linac k tome znade;
Zà da nek se ličit dade:

Da kada je rana tila
Već od svoga smrada gnjila,
Nije dosta nju mazati;
Da l' se mora i rezati.
Dok se trulad poodkine;
Da i sèrdce nepogine.
I sèrčana tako rana,
Kad je trulo otrovana,
Nek se reže; to neškodi,
Da se sèrdce oslobodi.
Ako indi tko obćuti
Ovde gdi što ričih ljuti,
Nek se ljuto neuztresa,
Rad hatora trulog mesa;
Da l' od trule nek linosti,
Radi sèrdce da oprosti;
Da mu takva rana lina,
Nebi bila vična kina.
Kod likarah kamen ima,
Pomoć trulim ranam svima
Koi kad se gdi zaleže
Trulo meso nega žeže,
I žegući trulad tira;
Prem da sèrdce tuga dira;
I tako se liči rana
Trulim mesom otrovana;
A kada se gdi privije,
Gdi divijeg mesa nije,
Niti žeže nit se znade,
Kripost žeći da imáde.
Tko mu ime znati želi:
Pakleni se kamen veli:
Krivo meso jer sažiže;
A pravednog nedosiže.
Stid me neće zato biti,
Pismi ime to naditi:
Nek pakleni kamen bude;
Da nek krive žeže ljude;
A čistome nek nehudi:
To jest; pravog nek nekudi.
Kamenu je onom dika,
Što on žeže zarad lika;

A gdi nije trule rane,
Tu nemože da pristane.
Tako i ja imat hoću,
Da moj ukor žeže zloću;
Pak neka se u tom diči,
Da žegući zloću liči;
A drugoga da nezgodi,
Gdi truloće nenahodi.
Slika, ovde što pridruži,
Nek na svakom mistu služi,
Da na krive kada vičem,
Pravedni se nedotičem.
Ako li se pak tko pruži;
Te se krivcem sam pridruži;
Neka dèrži što ufati;
Al nek dobro zna čuvati,
Nek dobitka tog nedili
S onim, koji nisu gnjili.
Još ako bi starešine
Zamirile u tom line,
Da je veći njihov dio,
Neg njihovih mladjih bio;
Da zapade njima više,
Nego mladjim, što se piše:
Ja nemislim da tog žale;
Da l' mlim da se istom šale.
Te kako bi golem dio
Starešinam dosadio;
Kad su mnogi ljudi oni,
Kojim vas svit da pokloni,
Sve što ima nebi bilo
Njima težko i nemilo;
Da kamo l' bi ovo malo,
Što je ovde njih zapalo?
Zna se, da su ljudi veći
Mnogi željni, mnogo steći,
Grablje bo su, a ne vile;
Radi grabe, a ne dile;
K sebi grabit vazda žele,
I grabeć se razvesele.
A kad malo kom zapane,
Na sèrčbu se odmah gane;
Čelo mu se naoblači,
Lice mu se odmah smrači;
Odma mokar nos pokuči;
I prazna ga srića muči.
Indi ja sam to radio,
Da bi većim ugodio,
Kad ogolem njima dio
Dam, koji je njima mio;
Krivo njima da nebude;
I da mene nenakude;
Za čovičtvo da neznadoh,
Njima više kad nedadoh.
Al' da b' toga i nebilo;
Bi li pravdi bilo milo,
Da se kore u linosti
Mimo veće ljudi prosti.
Koje kada sunce žeže:
Tad u ladu veći leže:
Koje kada kiša pere;
Većih jato oblo ždere:
Koji kada blato gaze;
Veći ni van neizlaze:
Koje kada zima kolje,
Većim nikad nije bolje:
Koji kad snig težko pèrte;
Veći bisno kolo vèrte:
Manji zemlju kad privèrću;
Veći svilu tad razgèrću:
Manji kad se najveć znoje;
Tad se veći i pokoje,
Manjim manjka pregèršt slame;
Za naslonit trudno rame,
Pod većim se dušek muća,
Kog mišaju ledja vruća;
Manji sebi, i rád veći
Sve moraju trudno steći;
Veći kad je sve gotovo,
Samo vele: meni ovo!
Pak neka bi i to bilo,
Da se manjim linit milo:
Nije tanko pero zato,
Da uzdigne nizko blato;

Da l' ćuskije, i poluge,
  Za mladje su, i za sluge,
Da njih bude, i da ganu,
  Od linosti da ustanu.
K tome, kad se mladji line,
  Sami sebi štetu čine.
Što se drugi zato brini,
  Što tko sebi kvar učini?
Oni indi nek se kore,
  Koje pero ganut more;
I kojino kad se line,
  Svoj obćini štetu čine.
Još za linost svojih manjî,
  Kad nepazi veći na njî,
Moraju se korit veći;
  I njima se ima reći,
Da su oni krivi zato,
  Što nevalja manjih jato.
Kad se kome što govori,
  I za zloću kad se kori.
U glavu se tad odmira;
  A donji se kraj nedira:
Zašto glava dati mora
  Tilu razlog svom ozgora,
I vladati snjime svistno,
  Da nečini zla obistno:
A tko donje tilo kara,
  Snjim se malo razgovara;
I malo ga ričma pere;
  Da l' tojagom njega dere,
I zloćami neda mira,
  Dok u brazdu njega stira.
Tko tojagu indi ima,
  Nek se oni mladjih prima,
Zemlju prid njim neka ljube,
  Dok debeli kraj izgube
I dok iz njih zlo iztrese;
  I zloćami lik donese.
Ja tojage nedobavi;
  Indi imam vapit glavi,
Nek se budi, i progleda;
  Pak poda se neka gleda,
Da upravi svoje tilo,
  Il obistno, ili gnjilo.
To jest: neka starešine
  Red med svojim mladjim čine;
Bisne valja uztezati;
  Line valja uzdizati,
Neka oni zlo nečine;
  Nek se ovi neobline,
Nek se nikom šarat neda,
  Da l' nek oru naporeda,
Nek jednako jaram vuku;
  I jednako tèrpe muku,
I naredbe svoje glave
  Paze, da kad neostave.
A protivno kad tko čini,
  Nek se glava zato brini,
Da svakoga uoglavi,
  I utira u red pravi.
Indi dosta biše reći,
  Da su svemu krivi veći;
Ili kad se oni line;
  Il kad mladji što zlo čine.
Eto pèrva strana cine,
  Koja spada na linčine,
Koju trunuć posvidoče,
  Dok se jošter neukoče.
Eto korist koju cine
  Zemlji, trule sve linčine;
Koju majci zemlji čine,
  Prije neg se omèrcine.
Sad ganimo okom gori,
  Jesu l' bolji, ili gori,
Kada smèrtna već sikira
  Njih na drugi svit otira?
Mlim da linci nebi htili,
  Da bi blatni kèrmci bili;
Da sikirom kad se smire;
  I Kad od nje već zažmire
Kažu vridnost svoje cine,
  Zarad sala, i slanine.
Ali da to i potvore,
  Zaman, zašto bit nemóre,

Jer na zemlji što se goji
To sve zemlju i zagnoji,
Indi valja da bi htili,
Da bi nešto drugo bili:
Čemu`potle smèrti sine,
I pozna se vridnost cine.
Neću brojit sad živine,
Nit njihove motrit cine
Da linčinah neobružim,
Kad k živini njih pridružim:
A i tako od živine
Nije poznat ljudske cine.
Kojim meso, ili koža,
Potle strašne smèrti noža
Već za drugo nepristane,
Nego da se cèrvi hrane.
Zato valja za linčine
Sad duhovne gledat cine,
Koju kakvu zadobiva
Tko, na zemlji dok pribiva,
Takvu ima kad odseli,
I na drugi svit naseli.
Kome ovde dila sjaju,
I tamo mu svitlost daju,
A kom ovde dila smèrde,
I tamo ga uvik gèrde.
Kad na zemlji linac grune,
I u tamnom blatu trune,
Onda svitlost svu ostavi;
Jer kriposti sve podavi.
Nejma dila od kriposti
Učinjena u linosti,
Nejma opet, mlim, nì smrada,
U kog linac nepropada,
Tamni linac gnjizdo biva,
Smrad svakojak gdi pribiva,
Nek bludnici svi izadju,
Težko drugi uzrok nadju:
Jer čistoće biser gube,
Neg za ludu jerno trube;
Koji drugog ogovara,
Koji laže, koji vara,
Zao izgled koji daje,
Kadno smradne stvari laje.
Neka kažu kad to čine?
Čine onda, kad se line;
Jer ukrasti lupež radi?
Zašto neće lin da radi;
Da l' brez truda, i težkoće,
Trulo tilo hranit hoće.
Al sve skupa da izrečem,
Kad istinu staru rečem:
Linac dušek meki biva
Na kom trudan vrag počiva;
Jer ako se gdi umori,
Dok kog na zlo nagovori,
U lino se sèrdce vrati,
Iz obila počivati,
Onde bo se već nemori,
U zlo linca dok obori;
Jer mu i sam leži mirno,
I podvori s grisim virno.
Lipe dike! čudne časti!
Il da viknem: ò sablasti!
Od čovika jošter živa,
Da vrag u njem opočiva.
Čovik mora vitez biti
Za sotonu pridobiti;
A on sebe sam ukine,
Da vrag na njem opočine;
Od svog sèrdca dušek čini
Da se trudan vrag nekini;
Da l' na meku nek počiva,
I smrad u njem nek uživa,
S kojim linac obiluje,
I gost njegov kog miluje.
Tko lupežom konak daje,
Po tom sebe sam odaje,
Da lupeži njem su mili,
I da lupež on je cili.
To je lincu čuti dosta,
Koji takvog prima gosta;
Jer zna slika kud dopada,
I što njega tu zapada;

To jest: da se očituje
  Gosta svoga da miluje,
I da o tom sam nastoji,
  Med sotone da se broji.
Indi kako on s tim sine
  Kad već linu kožu skine,
Nije tribe to izreći
  Što svak vidi i žmireći.
Te kako će linac sjati,
  Koga smradna linost blati?
Kad se u smrad što porine,
  Težko iz njeg svitlost sine;
Da l' u smradu kad što leži,
  Prije iz njeg kuga reži,
Nego jasna svitlost sine,
  Kćer hitrine; a smèrt tmine.
Kada hitri zrak uleže
  Bèrzo trulu kugu leže.
I linčina kad neradi,
  Otruje se, i osmradi.
Što, kad linac truli lèže
  Nego trulu kugu léže
Sebe najpri da obori,
  Pak i druge da pomori?
Kod kužnika nije dosti,
  Njemu kuga što neprosti;
Da l' i tko se s njim sastane,
  Lako prime kužne rane.
I kod line to je kuge,
  Da okuži bèrzo druge.
Linac drugo kad neradi,
  Zakon radi da osmradi,
Kao muha kad pogana,
  Uzdigne se o pô dana,
Boljeg ništa da neradi,
  Neg da s cèrvim oči smradi:
Sveto pismo, svetu viru,
  Neostavlja na svom miru;
Da l' sve hoće da nadmetne,
  I pod noge line metne,
Da ga vira već nebudì,
  Nit njegove zloće sudi.

Stvari su mu od zakona·
  Mèrže mnogo, neg sotona:
Misnici su kod njeg rugo,
  Više nego i što drugo.
Kad od Božje misnik strane
  Pripovidat željno stane,
Linac veli: garov laje,
  I očito laž prodaje.
Kada misnik izpovida,
  Pita: tko to zapovida,
Da drugome čeljad kažu
  Što ukradu? il što slažu;
Il otajuo koga smaknu?
  Il se bludno gdi omaknu;
To od Boga nečujemo;
  Zašto indi virujemo?
Tako li je apoštole,
  Iz paklene jame hole?
Indi ništa nevirueš
  Što od Boga sam nečuješ?
Idi indi ti obori
  Boga; te s njim sam govori:
Pakao ti od svog dvora
  Oblast za-jer dati mora,
Da ti s Bogom sam besidiš?
  I okom ga tvojim vidiš?
Indi ništa ti neslidiš,
  Što očima sam nevidiš?
Kako dakle ti viruješ,
  Kad od drugih samo čuješ,
Alexander da je bio?
  I svit mnogi pridobio?
Kad nevidiš svoga cara,
  Misliš da te oni vara;
Il u oči da ti laže,
  Koji tebi za njeg kaže?
To ti na um i nepane,
  Na nevirstvo da te gane.
Zašto dakle ńeviruješ,
  Što od strane Božje čuješ?
Jeda l' manje ljudih kaže,
  Il jedali većma laže

Od zakona, i visine,
  Neg od kralja i nizine?
Manje li se puka vidi,
  Koji sveti zakon slidi,
Neg vojnikah, koji biše,
  Alexandra što slidiše?
Vojske one od kriposti
  Nejma traga ni od kosti;
A vojnikah svete vire
  Brez broja je, i brez mire,
Virujući koji slide,
  Takvi slipci što nevide.
Ali mo'š li ti doseći,
  Što će pravo vira reći?
Vira biva kad se slidi,
  Oko bistro što nevidi.
Vira ima tminu niku;
  Za dat najam svom virniku,
Stvar otajnu kad viruje
  Što od strane Božje čuje,
I kad razum svoj podlaže,
  Toj istini; jer Bog kaže.
U prilici stvar ufati!
  Što će reći virovati,
I po viri imat sriću;
  Il neviri pak nesriću;
Da gospodin koji veći,
  Dostoji se tebi reći:
Otajnu ti sad stvar kažem;
  Pak nemisli da ti lažem;
Zato ću te darovati,
  Što ćeš meni virovati.
Da ti rečeš: gospodine!
  Neću poznat te istine,
Dok nevidim i nekušam
  Stvar od tebe koju slušam.
Bi li plaću ti dobio,
  Kad bi tako viran bio?
Malo bolja od višalâ
  Plaća bi te mlim zapala,
Kad bi svome gospodinu,
  Tako malu dao cinu.

Evo tebi ogledalo!
  Prem ako je vèrlo malo,
Prama Bogu gospodinu,
  Kog istine gaziš cinu,
Kad virovat njemu nećeš;
  Da l' se varkaš i izmećeš,
Da mu vire u tom nedaš,
  Što očima sam negledaš.
Kakvu indi plaću služiš,
  Kada Boga tako ružiš?
Nije tribe to pisati,
  Što ti moreš sam pipati.
Kad zemaljskom gospodinu
  Nevirujuć gaziš cinu,
I njegovu plaću gubiš,
  I izgubit glavu ljubiš,
Pagubio kako nebi
  Obećanu plaćn tebi?
Kako l' toga ti neljubiš
  Dušu svoju da izgubiš,
Kad s' nevirom gospodina
  Gèrdiš Boga od visinâ?
Virovati svome oku;
  A ne Bogu svom svidoku,
Što je drugo takva vira,
  Neg pogèrda i nevira;
Koja lažca pripostavi?
  A istinu zapostavi?
Trista putah oko laže,
  I na krivo stvari kaže;
A Bog sveti od visinâ
  Vična vira i istina,
Da neviran kad postane,
  Valja da Bog bit pristane:
Da krivice ima oblast,
  S' tim bi bio onda sablast.
Pak istinu vičnju gaziš,
  A za laži slip odlaziš?
Kako oko lažca slidiš,
  S kojim kada zvizdu vidiš
Veću neg sva zemlja naša;
  Oko opet nju donaša,

Kao plamen jedan mali,
Kad se svića gdi upali?
Nek ti nagnut štap u vodi
Oko kaže, i pogodi:
Štap nalomljen oko kaže;
Al je cio; indi laže.
Kad u vodu okom gledaš,
Od nikoga straha prēdaš,
Što ti oko ružno laže
Kad ti stèrmo glavu kaže.
Pram istoku kad tko sidi
Ogledalo pak nek vidi,
Da k zapadu oko kaže,
Onda gleda; ali laže:
I u trista tako stvarî
Oko lažuć nas privari:
Pak se toga i nestidiš,
Kad lažívo oko slidiš;
A ne slidiš nit viruješ,
Što od strane božje čuješ?
Ištuć viru što se gleda;
I koja se tajat neda;
Jer se ćuti i podnosi,
I na ledjih kano nosi,
Dostignut ćeš kad uzkasaš,
Kroz mrak, u kom sada basaš,
Dok u jamu već nabasaš,
Kamo slipo sada kasaš;
Kad nabasaš i propaneš;
I med družtvo tvoje baneš,
Gdi se vira tajat neda;
Jer se suznim okom gleda,
I pametju vidi slipa;
Jer ju s tugom vičnom pipa.
U paklu je virovanje,
Oćutenje i poznanje:
Onda muka usiluje,
Da svak mora da viruje
Što virovat nehtijaše
Prost od muke dok bijaše.
Vire indi išteš one,
Koja veže sve sotone,
I sve one koji ištu,
Oćutenju viru vištu,
Da poznati sami mogu.
Što virovat neće Bogu.
Eto pazi nevirniče!
Kud nevira tvoja niče.
Tko virovat s cèrkvom neće,
Med proklete sebe meće,
Da ga propast koja muči,
Virovanje ono uči,
Što vragovi naučiše,
Kad se s Bogom razlučiše,
I prokleti svi primiše,
Nevirnici koji biše.
Al za vražjeg poklisara
Koji lažuć nagovara,
Da se ona vira sgazi,
Koje oko neopazi;
I da nije tribe čuti,
Stvar, koja se neobćuti.
Za tog, rekoh, poklisara;
Koji idje te svit vara,
Baš i nije virovanje
Drugo, nego takvo znanje;
Da dostigne, i uživa
Što za sebe ište živa.
Eto kako kuga lina,
Uzdiže se do visinâ
Dokle grune iz visinâ
U srid jame vičnjih tminâ,
Mnogovèrstne kuge more;
Al od one nejma gora
Koja s hitrim zrakom hodi,
Da u svakom mistu škodi:
Jer nit straže na sve strane
Kugi takvoj već zabrana,
Niti tvèrdjav od zatvora
Nit najviša onda gora,
Kog obrani, il uzdigne,
Takva kuga gdi nestigne.
Ti ako si kugo lina,
Kuga takva od visinâ

Koja si se u zrak digla,
Da bi svagdi lako stigla,
Zaludu bi straže bile,
Da od tvoje brane sile;
To jest kad se otrov digne
Do nebesah da dostigne;
Da nesamo ovde truje,
Da l' ni Boga neviruje,
S tom najveća biva muka,
Zašto straža od nauka
Nju nemore da zatvori,
Da netruje, i nemari;
Jer rič božju tko govori
Da smrad kužni njom zatvori
Virovati neće toga;
Zašto, veli, nejma Boga;
Da l' to istom ljudi kažu,
Ludim oči da zamažu,
Da svit ludi za nos vode
Kao žedna priko vode,
Svita slasti da nekuša,
Misleć, da s tim gine duša,
Kao kada mati mučka
Dite, koje ište ručka;
Eto medo, da te nosi,
Muči! ručka sad neprosi!
Al od svake opet druge
Bogonečne takve kuge,
Najgora je kuga lina:
Jer razloga od mudrinâ,
Niti sluša, nit razumi
Nit se po njem vladat umi,
Zašto linac, ili prase,
Il magarac, koji pase
Mudrosti se jedne dèrže;
Neg što linac njih nadvèrže
Ovo više da razumi,
Da on sa psim lajat umi,
Iz pogane svoje tmine,
Na nebesa od visine.
Al otrovna kugo lina,
Gledaj barem iz tih tmina;
Nebrojeno jato zvizdâ,
S kojim nebo Bog nagizda,
Od iztoka do zahoda,
Kako na svom rędu hoda;
Nit se trune, nit basaju,
Nit od svojih putah staju.
Misečinu, koja sjaje,
I po noći pomoć daje,
Gledaj sada u mladosti;
A sad kaže vika dosti;
U starosti sad se sgèrči;
Sada sjaje; sad pomèrči,
Nit zabasa u mladosti;
Niti gine u starosti.
Gledaj sunce od visine,
Kako jasno svitu sine;
Štogod vidi, to razsine,
I mrak cèrni s njega skine,
Dili svitlost misečini,
Dili zvizdam na visini,
Dili zemlji na sve strane;
I letiti nepristane
Oko zemlje sve širine,
Da od svakud nju zasine,
I toplinu da joj doda,
Potribitu radi roda.
Sunce uvik vatrom gori;
A nemore da dogori
Nit se može utèrnuti,
Nit će vatra nasèrnuti,
Da visini, il nizini
Žeguć štetu kad učini.
Motri! kako ovo biva,
Da u zraku zemlja pliva,
A u propast nepropane,
Nit se s mista svoga gane.
Kako dèrže zračni stupi
Težku zemlju, da nelupi?
Još od zemlje neodlazi;
Da l' i ovo na njoj pazi:
Kolikih je stvarih mati,
I šta roda može dati,

A nikad se neizrodi;
  Da neradja, i neplodi,
Sunce za svog druga ima,
  Od njeg kripost da uzima,
Da utrobom zemlje gane,
  Plodna mati da postane.
Sunce leti po visini;
  Zemlja leži u nizini,
Pak tolike kroz daljine,
  U obćinu plod učine.
Bèrze rike zemlju poje,
  Grozne kiše plod zadoje
Kao dojla kada doji,
  Mlado čedo da odgoji.
Gledaj kišu što donese,
  I nad našom zemljom trese;
Magluština slaba biše
  Rodna majka grozne kiše,
Pak dèržati vodu more,
  I priletit s njome more.
Cèrne gore, i planine,
  Ravno polje, i daljine
Žednu majku da napoji,
  I plod njezin da odgoji.
Još počekaj lina kugo!
  Da još misliš ovde drugo:
Odkud oblak krila šteče;
  Tako hitro da doteče,
Od Egipta, il od móra
  Priko trista cèrnih gorá
Zlatnu kišu dok donese
  Gdi je tribe da iztrese?
Znamo da ga vitar tira;
  Al u vitar pak što dira?
Što li njega naglo gane,
  Da tirati oblak stane?
Koji uzrok biva zraku,
  Da se mami u oblaku?
I oblaku nada mira?
  Da l' ga naglo štokud tira?
Oblak vatru gdi uzima,
  Gdi l' topove svoje ima,
Kadno hitre munje pali?
  I kadno se grom razvali;
Sad se k sèrdcu zemlje prigni,
  Pak razumi, i dostigni:
Kako ona radja zlato?
  Koje prije biše blato?
Što izvede, i učini,
  Vrilo vriti na planini?
Što dèrćanje, il potrese
  Čini, kad se zemlja trese?
Odkud mnoge vatre gore
  U srid sèrdca cèrne gore?
Kako može leden kamen
  Dati vatru; pak i plamen?
Kako plamen kada sine,
  Razvèrć može cèrne tmine
Al nu druga poostavi,
  Pak se sobom pozabavi:
Misli! kako oko more
  Vidit nebo? zemlju? more?
Glas iz gèrla kako biva?
  Kako l' uho njeg dobiva?
Odkud ono bistvo biva,
  Koje svakog čini živa?
Odkud sèrdce ljubav ima?
  Čelo misli gdi uzima?
Kako pamet naša more
  Priletiti gore? móre?
U čás, dok se okom gane
  Pamet u Rim već dopane;
Ili kuda hoće dalje,
  Kamo sama sebe šalje:
Il Rim ona zove amo?
  Ili ona leti tamo?
Kako l' jedno k drugom nikne?
  I kaono čelom tikne?
Na hiljade, i hiljade
  Takvih stvarih svit imade
Po visini, i nizini,
  Po širini, i dubini,
Od kojih se pitat more;
  Al odgovor dat nemore;

Da l' što kako koji kaže
  Muteć, teke što nelaže:
Jedan kaže stvar ovako;
  Drugi veli: nije tako:
I tako se dugo muče,
  Da dosegnu, i dokuče,
Ne dok pravi put protèrse;
  Da l' stvar većma dok zamèrse
Čineć buku, i inade
  Za stvar, nitko što neznade;
Il da rečem, štono niki
  Vele, dajuć sliku sliki:
Jedan kozjeg ćaću muze;
  A rešeto drugi uze;
Slatko mliko da dobave:
  Da za ručak sebi sprave:
A kad tamo, ali ručka,
  Nebi htila tašta kučka.
To jest: mudri tako čine,
  Kad zaludu sebe kine;
Kad se muče, i nagone
  Da dosegnu stvari one,
Kojih doseč nije moći,
  Nit s pameti do njih doći.
I prem kad što da dosegnu:
  Nikad opet neprisegnu,
Pravi uzrok iz temelja,
  Da nekopa dalje želja,
Sebe barem da upute
  Mraka dalje da nemute;
Da l' najpotle to nauče:
  Da dna nikad nedokuče,
Stvarih, koje Bog učini
  Nek se s njima čovik kini;
Pak nemoguć njih doseći
  Prióbladan mora reći:
Drugo bistvo, i mudrina,
  I mogućstvo od visinâ
Ima biti, koja smisli,
  Vikovitom svojom misli,
I moguće sva ućini,
  Na visini, i nizini,
I uzdèrža, da sva znade;
  A čoviku samo dade
Pamet; stvari da dokuči,
  Da se iz njih to nauči:
Da stvoritelj vičnjeg vika
  Vas svit stvori, i čovika;
I da svitom očituje
  Sebe; da ga čovik štuje.
I ti indi kugo lina,
  Sad iz tvojih motri tminâ,
Šta ti stvarih jasno viče,
  I mozak ti kano tiče;
Da se tamna pamet gane,
  I iz mraka da ustane,
Boga svoga da poznade,
  Od kog hode, i odpade.
Stvari svita širokogà
  Sve svidoče nami Boga;
Sve su knjige otvorene,
  Kažuć da su sve stvorene,
Od onoga, kom je oblast
  Od ništoće razvèrć propast:
Koji dokle voljom gane,
  Svit iz ništa vas postane.
Nebeska nas sva visina.
  I zemaljska sva širina
Dira, budi, zove, viče,
  Pamet giblje, sèrdce tiče:
Ustan! gledaj o čoviče!
  Odkud ova vojska niče:
Zvizde, sunce, misečina,
  Zemlja, propast. i širina,
Ljudi, zvirad, i živine,
  I sve tako stvari ine:
Kako biti svim zapade?
  Tko li svakom bistvo dade?
Mrav od sebe bit nemore;
  Kako indi vas svit more?
Kad dim slabi tko ugleda,
  Uputit se drugo neda,
Neg da onde vatre ima
  Koja biva uzrok dima

Stvar i jedna brez svog' vrila
  Kako b' ikad izavrila?
Svit nemože tog, da steče;
  Da od sebe što poteče.
Nikada se to nezgodi:
  Sin brez otca da se rodi.
Radin vazda svakog dvora,
  Da ga digne, biti mora.
Kako indi svit široki,
  I visoki, i dnboki,
I stvorenja nebrojena
  Bit bi mogla nestvorena?
Sebe stvorit il roditi,
  Ili kako sagraditi,
Stvar bivstveno ta nikada,
  Baš ničemu nezapada.
Štogod indi kad gledamo,
  Sve nas goni da poznamo
Stvoritelja brez kog ništa
  Bit nemore svih godištâ.
Ni bogoneć, mislim, veće
  Stvoritelja tajat neće;
Videć ništa da nebane,
  Što od drugog nepostane
Neg ako Ji to potvori,
  Da smèrt onog već umori,
Koji ove sve širine
  Negda stvori, od starine.
Al magarče sebi mudri,
  Kad već u tu ti stvar udri,
Stan! nemuti taštih lažî;
  Da l' smèrt prije ti pokaži,
Koja može da umori,
  Onog koji svaka stvori,
I življenje koji daje,
  I davati nepristaje.
Stvar koja je igdi živa
  To od sebe nedobiva;
Da l' od Boga zadobiva
  Svašto život, i uživa.
Bog ne samo mèrtvog može,
  Za življenje da pomože;
Da l' čas svaki kada hoće
  Lako stvori iz ništoće
Život, koji već nikada
  Smèrtne rane nedopada:
Takvi život stvorit mòre,
  Da sve na njem leži móre,
I nebesa da se sruše,
  Nemogu ga da zaduše.
Smèrt odkud bi indi bila,
  Koja b' Boga pridobila?
Kog življenje svako slavi;
  Brez kog volje smèrt nedavi.
Još se linče malo svrati,
  Da smèrt moreš bolje znati:
Znaj! smèrt sobom tko nenosi,
  Da smèrt onog nepokosi.
Kada starost što razkine;
  Il ga silom što ukinu;
Da se tilo već pokvari,
  To smèrt biva takve stvari.
Bog nit može ostariti
  Nit ga sila pokvariti;
Jer vikove i oblasti
  Sve pod svojom ima vlasti:
Bog nit ima svoga tila,
  Nit ga može doseć sila.
Duhu čistom svih kriposti
  I u svemu sebi dosti,
Kakva starost kakva l' sila
  I kada bi dosadila?
Ako l' ti se ta svtar čini
  Za te vèrlo na visini,
Drugamo se sad okreni;
  Pak se siti i spomeni;
Da vladaoc biti mora,
  I od malog koga dvora;
A zbor koga većeg grada,
  Većma hoće da se vlada;
A kraljestvo od širine
  Brez vladanja i pogine.
Ako indi stvari male
  Brez vladanja bi propale;

Nebo, zemlja i ostala,
Kako nebi već propala,
Brez onoga, koji gleda,
Da se srušit svitu neda?
Vojska zvizdah na visini,
Vojska stvarih na nizini
Brez vladanja da postane,
Brez uprave, da ostane,
Davno bi se već srušila;
Već bi davno propast bila.
Kad u vojski manjka glava,
Manjka odmah i uprava;
I što biše sad vojnici,
Virni pišci i konjici,
Brez glave su već hajduci,
Dèržeć britki mač u ruci,
Kèrvoločno da nasèrnu,
Domovinu da privèrnu,
Da gradove sruše tvèrde
I kraljestvo da nagèrde
I učine od zla gore,
Kad sve sruše i obore.
Ako indi ljudih četa,
Brez uprave red pometa,
Koji sami znati mogu,
Braniti se nerazlogu,
Kako vojska brez razloga,
Čuvala bi reda svoga?
Kud bi svega svita sila,
Brez uredbe već dospila?
Nebi l' zvizde pomèrsile
Red, u kom su prije bile?
Nebi l' hitrih svojih puta
Već smutile trista puta?
Nebi l' s puta zabasale?
I u propast širom spale?
Sunce nebi l' dogorilo?
Il se davno oborilo;
Svit široki da sažeže,
U pepeo da se sleže?
Nebi l' misec pomèrčao?
I u propast već stèrčao,
Nebi l' zemlja potonula?
Prosila se, i razsula?
Nebi l' bila od sveg svita,
Jedna hèrpa strahovita?
Brez svog lica jedna sablast?
Brez dna svoga jedna propast?
Indi kad se nebo vidi,
Da svog reda neuvridi;
Kad jednako zemlja pliva,
I na miru svom pribiva,
Vladaoca ima svoga;
Pod rukom je vičnjeg Boga,
Koji vas svit, koga stvori,
Dèrži, da se neobori;
I uvike mudro vlada
Sa svom silom čudnog grada,
Koga kada vide oči
Silni ovi grad svidoči:
Da on ima Boga otca;
Ima Boga vladaoca,
Koji njega mudro stvori;
I nepušta da se sori.
Sad kom ovo nije dosti
Poznat Boga; nek mi prosti;
I na me se nek neljuti,
Što ga bolje neuputi:
Zašto ovo što se piše
Istom meni uz put biše,
Da u čelo linog tuknem,
I na viru da ponuknem;
Da otvori svoje oči;
Nek mu Boga svit svidoči:
Svit nek mu je ogledalo,
Koje nam je svim zapalo;
U njem Boga da vidimo:
Da poznamo, i slidimo,
Dok nam druga svitlost sine,
I s očijuh tminu skine,
Da razuma vide oči
Boga, kog nam svit svidoči.
Ako l' linac obuzroči,
Da je malo to za oči,

Što mu do sad izgovori,
Blatne oči da otvori;
Stvoritelja da poznade,
Od kog hode, i odpade;
Tako nek zna da je sada;
Ili sada, il ikada,
U srid mora od dubine,
Gdi planinam vèrh pogine,
Da se dèržat put nemore
Gledajući na vèrh gore;
Da li da se k nebu gleda;
Put izgubit da se neda.
Reći hoću: da sad lini
Stahovite pute čini,
Gdi mu razlog vas zahodi,
Da neznade kuda hodi;
Da l' na moru tvèrde tmine
Basa, dokle i pogine.
Kad putnici već na moru
Nedosižu okom goru;
Da vèrhovi od planinâ
Njih izvedu iz dubinâ
Željno misto da pogode,
U pogibli kamo hode;
Onda ozgor pomoć ištu
Putu strašnu, i nevištu.
Sridonebnu zvizdu paze,
Kojoj nebo nejma staze;
Da l' na mistu brez promine,
Uvik sjaje od visine;
Koju tkogod pravo gleda
Zabasat mu s puta neda.
Tu mornari zvizdu paze,
Da basajuć nezalaze.
Neka indi i linčina
Ište vodje od visinâ;
Nek nebesa njega vode,
Koja nikad nezahode:
Nek od Boga pomoć ište,
Da putove on nevište
Po svitlosti od visine
Pravo čini, da negine:
Svèrh naravna nek mu sine
Milost Božja od visine;
I neka ga pravcem vodi
K utočištu do kog hodi;
K Bogu svome da pogodi,
Kamo valja da svak hodi;
I dostignut srićno želi;
Da se uvik s njim veseli:
Da se uvik s njim veseli,
Kad čestiti raj naseli.
A ja dosad što govori,
Dok slipoću linu kori
Dajuć razlog od naravi,
Da linčinu uoglavi;
I izvede na put pravi,
Nam pokazan od naravi;
Prem da služit lincu mòre;
Da netone sam u móre;
Opet dosta to nebiva,
Svitlost s neba gdi nesiva;
Jer put kazan od naravi
Sam nemože dovest k slavi;
Nit je ono tvèrda vira,
Gdi naravni razlog tira
Brez pomoći od visine,
Svèrh naravne vire cine;
Nit sigurnim putem hodi
On, kog samo razlog vodi;
Da li zvizda vodit mora
Priko ovog strašnog móra:
To jest: milost od visine,
Koja s duše nemoć skine;
I pokripno nju uzdigne,
Utočište da dostigne;
Da mir stigne domovine
Zarad koje zvizda sine.
Prem planina da se digne
Do nebesah nedostigne,
Da s visinom cèrne gore
Tko na nebo doći more;
Da li vodja biti mora,
Od nebeskog poslan dvora,

Koji onim putem vodi,
  Kojim narav neprohodi:
To jest: razlog kada gane;
  Za da vitan tko postane:
Takva vira neuzdigne,
  Da se nebo po njoj stigne;
Da l' čovika samo gane,
  Da k nebesom gledat stane;
Da ovako izpravljeni
  Postanemo pripravljeni
Svèrh naravnu primit milost,
  I's njom stignut raja svitlost:
A sve drugo nije dosti
  Doći u dvor od radosti;
Ganutja bo razložita
  Ganutja su ovog svita,
Da naravno ganut mogu;
  Al nemogu dovest k Bogu.
Ako l' linac, i tu reče,
  Da mu jošter nedoteče,
Da g' naravno razlog gane,
  Iz nevirstva da ustane;
Da po putu od razloga
  Idjuć, more poznat Boga;
Tako velim, da sam žmiri,
  I brani se žmireć viri;
I slipoću da obljubi,
  Nek se slipo u njoj gubi.
Samo slipcu ogledalo
  Služit more vèrlo malo;
A tko zdrave oči ima,
  Ogledalo kad uzima,
Vidit može što se neda
  Vidit, kad se neogleda.
Indi svita ogledalo,
  Kad je slipom lincu malo,
Zlamenje je da on tmine
  Sam obljubi, da pogine.
Za-jer linac imat hoće,
  Za ganut se iz slipoće:
Zgrabit rukom uzrok vire,
  Kao dèržak od sikire?
Il da mu se na vrat sveže,
  Dok umoran pod njim leže?
Il da žeže kad se loži,
  Na njegovoj uzrok koži:
Al nek prosti ja nemogu
  Njeg k dèrvenom privuć Bogu,
Da rukami njega pipa
  Za uputit njega slipa;
Nit verugom od razloga,
  Ja privezat mogu Boga:
I na vrat mu obisiti,
  Da ga mora on nositi,
Da nemože da ga skine
  Dok smèrt linca neukine:
Niti vatre ja naloži,
  Na njegovoj linoj koži:
Da ožežen skičat stane,
  Dokle tuga njega gane.
Da se digne i da skoči,
  I otvori blatne oči;
Te kad tuga sèrdce dira
  Da poznade što je vira.
Koji linac na to čeka,
  Pripravlja se iz daleka,
Ne da onu viru ima,
  S kojom najam slave prima;
Da l' da znanje on dostigne,
  Kad u propast dušu rigne,
Koje oni svi stigoše,
  Koji Boga odbigoše.
Kako b' htio slipce lini!
  Pipat Boga ti u tmni,
Kad sam kriješ blatne oči,
  Svit da ti ga nesvidoči?
Bog je čisti duh u sebi,
  Kog vidilo oko nebi,
Niti ruka napipala,
  Da bi u kom svetost sjala,
Kojoj nije naći kraja;
  Pak da hoda po srid raja;
Te da gleda na sve strane,
  I pipati nepristane,

Nit ugleda nit napipa
Ikad itko božjeg kipa;
Da li svitlost od visine
Pamet valja da razsine,
Te da razum slavno digne,
Da vidjenje božje stigne,
Ako indi kugo lina!
Ni dvorani od visinâ,
U nebesim koji sjaju,
Boga okom negledaju;
Da l' i oni već blaženi,
Razume ga razsvitljeni;
Ti kako ćeš zgrabit silom
Boga dok si s blatnim tilom?
Al sve božje da od strane
Ta težkoća bit pristane,
Ti koje bi vire bio,
Kad bi Boga već zgrabio?
Nije vira što se gleda;
Da li što se vidit neda:
A tko dodje na gledanje,
Nejma vire; da l poznanje.
Indi viru onda daviš,
Kad se na to već postaviš:
Da bistrinu od razloga
Imaš; za da poznaš Boga.
Dok tilesne tko mèrcine
S duše svoje još neskine
Il' on ima tu hitrinu,
Da uzleti na visinu;
Za da bistro i očice
Vidit može božje lice,
Da mu potle netribuje
Kad od Boga viru čuje?
Il angjelski za-jer živi,
Nikad Bogu da ne skrivi;
Te on Boga svog zaduži,
I po pravdi to zasluži,
Neka mu se Bog podlaže
I nek mu se sam ukaže,
Da nepozna vire brime,
Stvar otajnu dokle prime?

Tog jednoga nit drugoga
Nejma traga kod linoga;
Već s linosti holost skupa
Usudi se, i postupa,
Da se viri nepodlaže;
Da l' jogonluk nek pokaže;
I pram Bogu nek se digne,
Da slast griha prost dostigne;
Da ga vira neustegne,
Da smrad svaki nedosegne;
Da mu vira nezabrani,
Sèrdce smradom dok nahrâni;
Da ga vira neositi,
Dok se smrda ne zasiti;
Da živinskog njemu dila
Nebi vira zakratila;
Da neždere, kada hoće
Sebi slatki smrad od zloće;
Da rad vire neodnikne,
Smrad žderati kad prinikne,
Dok žderući već neklone,
I vas u smrad nepotone;
Gdi već drugo imat neće,
Neg da tone sve to veće;
Radeć, da ga vira živa
Neuzdigne, da izpliva,
I tresne se od svog smrada,
U kog željno on propada.
Linost svoju on prostira;
Pokrov mu je pak nevira;
Od linosti u smrad sèrne
Nevirom se zaogèrne,
Da se lokat smrad nestidi,
Koga smradna želja slidi,
Loči! loči! sad u tmini,
Ručak ti se sladak čini;
Loči! loči! al za malo,
Što je tebi sad zapalo;
Loči! loči! nećeš ući
Ulomi ti vrat loćući;
Loči! loči! eto vrime,
Da ti udre slast na time.

Znaš li linće što ću sada?
  Pristati ću iznenada:
Znam da i sam čekaš više,
  Od tvog smrada da se piše;
Al s mèrcinom tako biva;
  U jamu se bèrzo riva;
Pak svak od nje nos odnosi
  Da smrad dugo nepodnosi:
Pero, i nos sad odmičem,
  Linog smrada da netičem;
Da od vašeg smradnog ruga
  Nezgrabi me koja tuga;
Pupak na nos da izbljujem
  I da zube van izpljujem.
Al još prije neg odstupim,
  Valja da sve lince skupim;
Da se s njima blagosovim;
  S kojim ričma? eto! s ovim:
To jest: najpri što spomenu,
  Kad se lince korit krenú:
Da je ležak i linčina
  Smrad najgori i mèrcina,
Koji niti zašto valja,
  Dok se svèrhu zemlje valja;
Niti cine onda steće,
  Kad pod zemlju već uteče.
Što vam indi napomenuh,
  Inaćije neokrenun;
U počelu što vam rekoh,
  Tog ni potle neporekoh;
Što vam do sad izgovori'
  To vas i sad sve još kori.
Da vas tako pak pofali,
  Tom ste sami uzrok dali;
To me život vaš nauči;
  To mi razlog priporuči,
Da netajim što svit gleda;
  I vaš život tajat neda.
Kad tko koga falit ima
  Od življenja put uzima
Od kog mu se slava daje,
  Da proslavljen većma sjaje.
Na bolju se nanamiri
  Ja dok život vaš izmiri
Neg je ova lipa fala,
  Što je ovde vas zapala:
A da gore hoću reći,
  Imao bi to gdi steći;
Vi imate toga dosti;
  Vaš je život pun tamnosti;
Pun i pripun fale cèrne,
  Da ju nogam vas svit gèrne,
I u svakom mistu gazi
  Gdigod život vaš opazi.
Još se od vas reći more
  Sto hiljadah putah gore:
Al prem da se more reći,
  Sto hiljadni ukor veći,
Ni načeti nije moći;
  A kamo li na kraj doći
Cèrnoj fali trulog smrada,
  Koja život vaš zapada.
Al prem da je ova fala,
  Što je ovde vaš zapala,
Vèrlo slaba i tanana,
  I na kratko pokazana,
Vaš će život od tamnosti
  Dodat, što vam pisma prosti.
Nek vam vaše fale budu!
  Ja sad praštjam mome trudu:
Jer i ovih lipih ričî
  Kvar je, s kojim vas prodiči.

